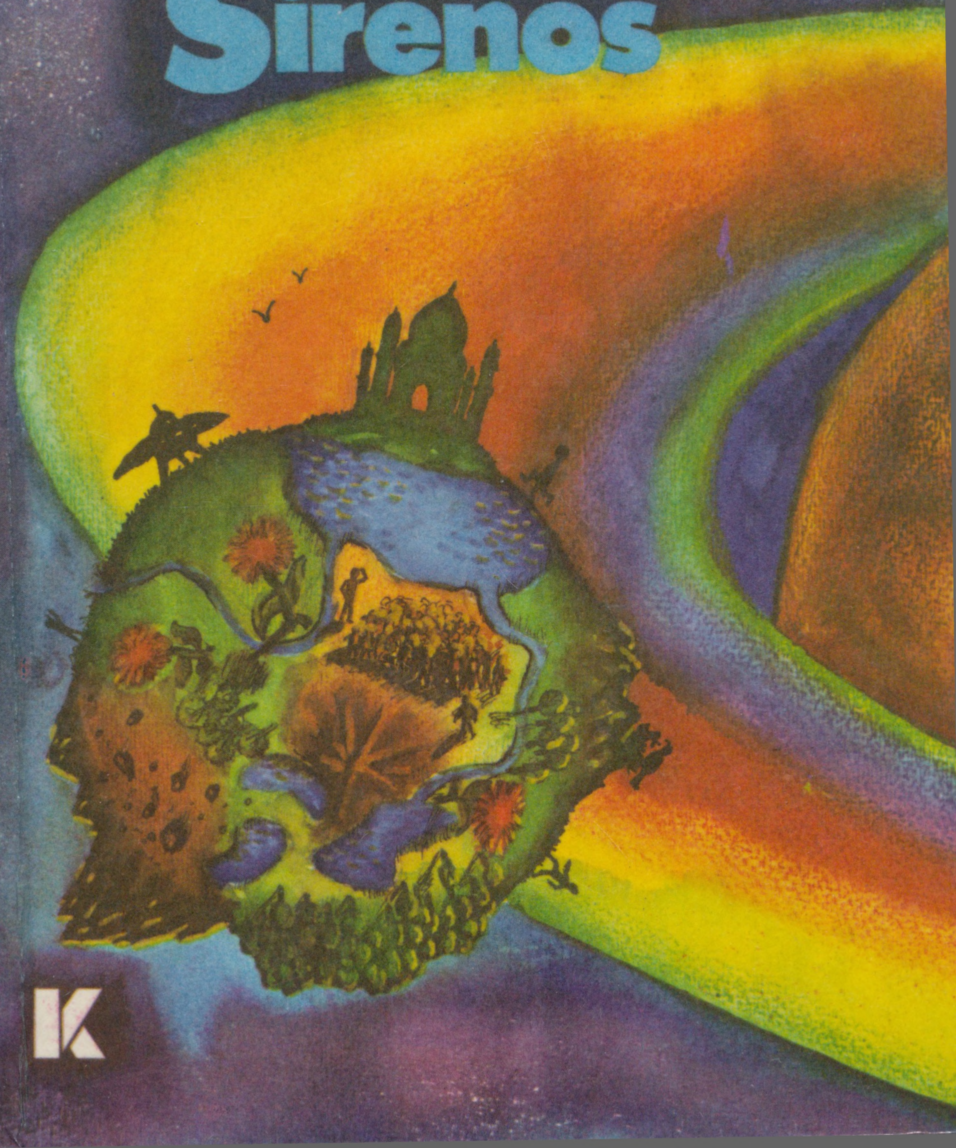
Kurtas Vonegutas

Titano Sirenos

K

Kurtas Vonegutas

Titano Sirenos

ROMANAS

alna litera

VILNIUS 1993

Versta iš leidinio:
Kurt Vonegut. THE SIRENS OF TITAN.
Published by DELL PUBLISHING CO, INC.
1 Dag Hammarskjold Plaza,
New York, 1970.

Iš anglų kalbos vertė
LIUDA PETKEVIČIŪTĖ

Vonegutas K.
Titano Sirenos: Fantastinis romanas. – V.: Uždaroji akc. b-vė "Alna litera", 1993. – 240 p.

Kodėl turtingiausias žmogus Amerikoje ir didžiausias ištvirkėlis turi viską metęs leistis kosminiu laivu nežinia kur? Kokie paslaptingi dalykai privertė marsiečius užpulti Žemę? Kokios nežinomos jėgos valdo Kosmosą ir mus? Kur pažinimo ribos? Kokia gyvenimo prasmė? Į visus šiuos klausimus rasite atsakymus romane "Titano sirenos".

Skiriu ypatingajam
pasiuntiniui
Aleksui Vonegutui
– su meile.

Visi aliai vieno šios knygos veikėjai, įvykiai ir veiksmo aplinkybės yra tikri, neišgalvoti. Autoriui beliko įterpti tik kai kuriuos dialogus ir mintis. Jis nepakeitė vardų nekaltiesiems apsaugoti, kadangi visagalis Viešpats pats juos apsaugo, kaip Dausose nuo seno priimta.

"Kas valandą Saulės sistema nuskrieja keturiasdešimt tris tūkstančius mylių link sferinio žvaigždžių spiečiaus M13 Herkulio žvaigždyne, bet vis dar pasitaiko nevešėlių, kurie užsispyrę neigia progreso buvimą"

Rensomas K. FERNAS

PIRMAS SKYRIUS

TARP LAIMĖS IR LAIDYNĖS

"Man regis, ten, aukštai,
kažkas myli mane"
Malačis KONSTANTAS

DABAR kiekvienas kvailys žino, kaip surasti gyvenimo prasmę pačiame savyje.

Tačiau žmonijai ne visada taip puikiai klojosi. Dar prieš kokį šimtą metų vyrai ir moterys nevaliojo taip lengvai įveikti slaptųjų užraktų savo viduje.

Jie net nebūtų galėję išvardinti nė vienos iš penkiasdešimt trijų sielos prieigų.

Tai buvo paskubomis sukurptų religijų klestėjimo metas.

Žmonija, nepastebėdama prasmės, slypinčios kiekvieno žmogaus gelmėse, nuolat žvalgėsi į išorę ir per amžius veržėsi tik tenai. Šitaip darydama ji tarėsi pažinsianti, kas ir dėl ko sukūrė šį pasaulį.

Ji tolydžio svaidė išorėn geriausius savo pasiuntinius – vis bloškė ir bloškė juos vieną po kito į kosmosą, į tą bespalvę, beskonę, besvorę, bekraštę išorės jūrą.

Mėtė kaip akmenis.

O tie nelaimėliai rado tenai vien tai,ko ir Žemėje pakako per akis – niekad nesibaigiantį beprasmybės košmarą. Kosmosas, toji klaiki išorės begalybė apdovanojo juos trimis dalykais: teise atlikti niekam nereikalingus žygdarbius, dalyvauti šlykščiame farse ir pagaliau beprasmiškai numirti.

Bet štai galiausiai išorybė neteko iš piršto laužto savo žavesio.

Tiktai vidaus platybės dar liko nelytėtos.

Tiktai žmogaus siela plytėjo tarsi kokia *terra incognita.*

Prasidėjo išminties ir dorybės laikai.

Kokie gi buvo žmonės tada, labai seniai, kai jų sielas dar gaubė nežinios tamsa?

Čia aprašyta tikra, nepramanyta istorija, nutikusi Košmaramžiais, apytikriai tarp Antrojo pasaulinio karo ir Trečios didžiosios depresijos.

Minia...

Ji susirinko pasižiūrėti materializacijos. Materializuotis turėjo vyras ir jo šuo – iš pradžių jie pasirodydavo ore tarsi perregimi blankūs šešėliai, o paskui pamažu įgydavo tokius pat apčiuopiamus kūnus, kaip ir visi gyvi vyrai ir šunys.

Beje, šito miniai niekas nesirengė rodyti. Tai buvo didžiai privatus dalykas, kuris be to dar vykdavo privačioje teritorijoje. Todėl buvo griežtai atsisakyta leisti smalsuoliams paganyti akis.

Materializacija, kaip ir šiuolaikinė civilizuota korimo procedūra, turėjo įvykti už aukštos, aklinos, gerai saugomos užtvaros. O ir pati minia buvo labai panaši į tą, kuri susirenka prie kalėjimo sienų, kai ten būna vykdoma mirties bausmė.

Gerai žinodami, kad vis tiek nepavyks nieko pamatyti, tie žmonės jautė malonumą spiestis netoliese, sproginti akis į aukštą mūro tvorą ir bandyti įsivaizduoti, kas gi vis dėlto už jos dedasi.

Neperregima užtvara materializacijos, lygiai kaip ir korimo ritualui, teikė dar daugiau paslaptingumo, o liguisti minios vaizdiniai, stebuklingo nesveikos fantazijos žibinto šviesoje mirgantys ant aukštų akmens sienų, darė jį panašų į pornografiją.

Veiksmo vieta – Niuportas, Rod Ailendas, JAV, Žemė, Saulės sistema, Paukščių Takas, aukšta siena aptverta Ramfordų vila.

Likus dešimčiai minučių iki materializacijos, policijos agentai paleido gandą, kad ji įvyko kiek anksčiau ir, be to, šiapus sienos, ir kad abu, žmogus ir jo šuo, matyti aiškiai kaip ant delno už kokių dviejų kvartalų. Minia šuoliais pasileido sankryžos pusėn žiūrėti stebuklo.

Minia iš proto kraustėsi dėl stebuklų.

Jos uodegoje rėplojo kokių trijų šimtų svarų moteriškė. Ji turėjo strumą, cukrinį obuolį ir maždaug šešerių metų mergytę

paniurusiu veidu. Moteris laikė mergaitę už rankos ir eidama trūkčiojo tai į vieną, tai į kitą pusę lyg sviedinuką ant gumelės. "Vanda Džun, – piktai bambėjo ji, – jei tu blogai elgsies daugiau niekada nesivesiu tavęs į materializaciją".

Materializacija vykdavo kas penkiasdešimt devynios dienos štai jau devynetas metų. Mokyčiausi ir garbingiausi viso pasaulio vyrai verksmingai kaulijo malonės stebėti šį reiškinį. Nepaisant visų skambių žodžių, kuriais jie kreipdavosi, visi gaudavo kategorišką atsakymą, kaskart vis tokį pat, pasirašytą misis Ramford sekretoriaus:

"Misis Vinston Nailz Ramford prašo Jums pranešti, kad neturi galimybės atsiųsti pakvietimą, kurio Jūs pageidaujate, ir tikisi, kad suprasite jos jausmus: reiškinys, kurį norite stebėti, yra ne kas kita, kaip šeimos tragedija, todėl vargu ar tinkamas rodyti pašaliniams, kad ir kaip tauriai jie motyvuotų savo smalsumą".

Misis Ramford ir visi jos šeimynykščiai neatsakė nė į vieną iš klausimų, kurių gaudavo dešimtis tūkstančių. Misis Ramford nesijautė privalanti teikti informaciją pasauliui, tiesiog nemanė jam esanti *tiek* skolinga. Tai mikroskopinei skolai apmokėti, jos manymu, turėjo pakakti specialaus biuletenio, išleidžiamo praėjus dvidešimt keturioms valandoms po kiekvienos materializacijos. Šis kūrinys niekad neviršydavo šimto žodžių. Liokajus kaskart įmesdavo jį į stiklinę dėžutę, varžtais pritvirtintą prie sienos šalia vienintelio įėjimo į aptvertą vilos teritoriją.

Tas vienintelis įėjimas vakarinėje sienoje buvo Alisos durys į stebuklų šalį – keturių su puse pėdų aukščio, apkaustytos geležimi ir užrakinamos didžiule Jeilio spyna.

Platūs vilos vartai jau kadai buvo užmūryti.

Visi biuleteniai, atsidurdavę stiklinėje dėžutėje prie durų, buvo parašyti sausai ir blankiai, pateikti duomenys galėjo tik nuliūdinti kiekvieną, turintį nors kruopelytę smalsumo. Juose paprastai buvo skelbiamas tikslus misis Ramford vyro Vinstono ir jo šuns Kazoko materializacijos ir dematerializacijos laikas. Žmogaus ir jo šuns sveikatos būklė būtinai būdavo "gera", o miglotos

užuominos apie tai, kad misis Ramford vyras gali aiškiai matyti praeitį ir ateitį – be konkretesnių pavyzdžių apie tuos jo regėjimus abiejomis kryptimis.

Taigi, minią nuviliojus toliau, prie mažų geležinių durelių vakarinėje sienoje netrukdomas privažiavo išsinuomotas limuzinas. Iš jo išlipo stuomeningas vyras Edvardų epochos dabišiaus kostiumu ir atkišo kažkokį popierių duris saugojusiam policininkui. Vyro veidą slėpė tamsūs akiniai ir priklijuota barzda.

Policininkas linktelėjo galva, ir dabišius, išsitraukęs iš kišenės raktą, atrakino juo spyną ir šmurkštelėjo vidun, garsiai užtrenkdamas paskui save duris.

Limuzinas nubirbė.

"Saugokis šuns!" – bylojo užrašas virš mažų geležinių durų. Vasaros saulėlydžio atšvaitai blyksėjo aštriose stiklo šukėse, įmūrytose sienos viršuje.

Duris atsirakinęs vyras buvo pirmasis žmogus, misis Ramford pakviestas į materializaciją. Jis nebuvo didis mokslininkas. Net neturėjo padoraus išsilavinimo. Jį pašalino iš Virdžinijos universiteto vos įpusėjus pirmiesiems mokslo metams. Tai buvo Malačis Konstantas iš Holivudo, Kalifornijos valstijos, turtingiausias Amerikoj žmogus ir didžiausias ištvirkėlis.

"*Saugokis šuns*!" – buvo parašyta virš mažų geležinių durelių. Tačiau už jų tįsojo tik šuns skeletas su baisiu spygliuotu antkakliu, prirakintu prie sienos. Tai buvo didžiulio angliško dogo griaučiai. Ilgėliausios iltys kietai sukąstos. Iš kaukolės ir galingų žandikaulių buvo meistriškai sunertas šiuo metu jau nebepavojingas mėsos plėšymo mašinos veikiantis modelis. Pabaisos nasrai užsiverdavo štai taip: kaukšt. Čia buvo skvarbios akys, čia – budrios ausys, ten – jautrios šnervės, o šičia – mėsėdžio žvėries smegenys. Čia ir čia ėjo raumenų traukės, kurios užverdavo į mėsą įsikibusius nasrus. Štai taip – kaukšt!

Tie griaučiai tebuvo simbolis, dekoracija, pretekstas pradėti pokalbį, sugalvotas moters, kuri, galima sakyti, su niekuo nekalbėdavo. Nė vienas šuva nenudvėsė savo poste prie tos sienos. Misis Ramford nusipirko kaulus iš veterinoriaus. Jie buvo išbalinti, nulakuoti ir sukabinti vielutėmis. Griaučiai buvo vienas iš

daugelio misis Ramford naudojamų būdų išreikšti savo kartėlį ir miglotus priekaištus laikui ir savo vyrui, iškrėtusiam jai tokį piktą pokštą.

Misis Vinston Nailz Ramford buvo sveika, graži ir netgi talentinga moteris, turinti poetinių gabumų. Ji išleido eilėraščių knygelę neskelbdama savo pavardės. Knygelė vadinosi "Tarp laimės ir laidynės" ir buvo gana palankiai sutikta visuomenės.

Pavadinimas kilo iš tos keistos aplinkybės, kad nedideliuose žodynėliuose visi žodžiai tarp "laimės" ir "laidynės" susiję su laiku.

Nors misis Ramford buvo gana dosniai apdovanota gamtos visais atžvilgiais, nesijautė rami ar patenkinta. Ji liepė prikaustyti prie sienos šuns griaučius, užmūryti vartus ir leido puikiems savo angliškiems sodams pavirsti Naujosios Anglijos džiunglėmis.

Išvada: turtas, padėtis visuomenėje, grožis, sveikata ir gabumai – dar ne viskas.

Malačis Konstantas, turtingiausias žmogus Amerikoje, įžengęs pro Alisos dureles į pasakų šalį, vėl užrakino jas. Tamsius akinius ir barzdą jis pakabino ant sieną apraizgiusios gebenės ir žvilgtelėjęs į savo laikrodį su saulėje pasikraunančiomis baterijomis, greitai nėrė pro tįsantį šuns skeletą. Po septynių minučių materializuosis ir išbėgs į sodą gyvas dogas, vardu Kazokas.

"Kazokas kandžiojasi, – perspėjo pakvietime misis Ramford, – tad būkite punktualus".

Konstantas nusišypsojo tai prisiminęs. Būti punktualiam reiškia egzistuoti kaip taškui – tam tikru laiku tam tikroje vietoje, arba laiku kur nors atvykti. Konstantas kaip sykis egzistavo kaip taškas, neįsivaizduodamas, kad galima būtų ir kaip nors kitaip.

Be visų kitų dalykų, jis tikėjosi sužinoti ir šitą – kaip galima egzistuoti kitoniškai. Misis Ramford vyras egzistavo kitoniškai.

Vinstonas Nailzas Ramfordas andai nukreipė savo nuosavą erdvėlaivį į jokiame žvaigždėlapyje nepažymėtą chrono sinklastinę infandibulą, esančią už dviejų dienų skrydžio nuo Marso. Į pačią tos infandibulos širdį. Su juo buvo tiktai šuo. Dabar Vinstonas Nailzas Ramfordas ir jo šuva Kazokas tapo spinduliniu reiškiniu:

jiedu kreiva spirale pulsuodavo iš Saulės į Betelgeizę*.

Netrukus Žemė kaip tik turėjo kirsti tą spiralę.

Ko gero, bet koks bandymas trumpai paaiškinti sąvoką "chrono sinklastinė infandibula" papiktins specialistus, tačiau mano galva, geriausią glaustą šio fenomeno aiškinimą duoda daktaras Sirilas Holas "Vaikiškos stebuklų ir pramogų enciklopedijos" keturioliktame tome. Leidėjams maloniai sutikus, pacituosiu čia visą jo straipsnį:

"**Chrono sinklastinė infandibula.** *Įsivaizduok, kad tavo tėtis – protingiausias žmogus Žemėje, žinantis viską pasaulyje, visada teisus ir galintis įrodyti, kad yra teisus. O dabar įsivaizduok kitą vaikutį, gyvenantį kitame puikiame pasaulyje, už milijonų šviesmečių nuo tavęs, kurio tėvelis – protingiausias ano tolimo pasaulio žmogus. Jis toks pat išmintingas ir lygiai taip pat visada teisus, kaip ir tavo tėvelis. Abu jie protingiausi ir abu visada teisūs.*

Jiems kada nors susitikus kiltų siaubingas kivirčas, nes jie negalėtų dėl nieko susitarti. Žinoma, tu gali pasakyti, kad tavo tėvelis teisus, o to kito vaikučio tėvelis – ne, bet juk Visata baisiai didelė. Joje užtenka vietos devynioms galybėms tokių nesutariančių teisuolių.

O judviejų tėveliai abu teisūs, nors žiauriai ginčijasi, kadangi pasaulyje yra begalė visokiausių tiesų. Taigi Visatoje yra vietų, kur kiekvienas tėvelis pagaliau ima ir supranta, ką jam porina kitas tėvelis. Jos yra ten, kur visokiausios skirtingos tiesos taip puikiai suleistos ir taip gerai dera viena prie kitos kaip detalės tavo tėvelio saulės laikrodyje. Šias vietas vadiname chrono sinklastinėmis infandibulomis.

Saulės sistemoje, reikia manyti, jų knibždėte knibžda. Tikrai žinoma, kad viena tokia dideliausia infandibula pasirinko sau vietelę tarp Žemės ir Marso. Apie ją mes sužinojome, kai tenai pateko vienas Žemės žmogus su savo šunimi, taip pat iš Žemės.

Tu gali pamanyti, kad būtų visai neblogai nukakti į tokią chrono sinklastinę infandibulą ir sužinoti visas tas skirtingas, bet

---

*Žvaigždė Oriono žvaigždyne (Oriono α). *Vert.*

kuo teisingiausias tiesas, tačiau tai labai pavojinga. Anas nelaimėlis žmogus ir vargšas jo šunelis tapo išblaškyti į visas puses ne tik erdvėje, bet ir laike.

Chrono *(chro-nos) reiškia laiką.* **Sinklastinė** *reiškia visomis kryptimis išlinkusi į vieną pusę, visai kaip apelsino žievelė.* **Infandibula** *(in-andib-ull-a) senovės romėnai, tokie kaip Julijus Cezaris arba Neronas, vadino piltuvėlį. Jei nežinai, kas yra piltuvėlis, paprašyk mamytės, kad parodytų".*

Raktą nuo Alisos durų į stebuklų šalį Konstantas gavo kartu su pakvietimu. Malačis Konstantas įleido jį kailiu pamušton kelnių kišenėn ir patraukė vieninteliu takeliu, tįsančiu priešais. Jis ėjo tankių lapų ūksmėje, po medžiais, kurių viršūnes blankūs besileidžiančios saulės spinduliai buvo nudažę mėgstama Maksfildo Perišo spalva.

Konstantas ėjo ir mojavo pakvietimu, ties kiekvienu posūkiu tikėdamasis, kad kas nors ims ir šūktels jam. Pakvietimas buvo parašytas violetiniu rašalu.

Nors misis Ramford teturėjo trisdešimt ketverius metus, jos raštas buvo seniokiškas – dygus ir su užraitymais. Ji atvirai niekino Konstantą, nors jie nebuvo net pažįstami. Pakvietimas dvelkė, švelniai tariant, pasišlykštėjimu, tarsi būtų buvęs parašytas ant prišniurkštos nosinės.

"Paskutinės materializacijos metu, – rašė ji, – mano vyras pareikalavo, kad jūs dalyvautumėt kitoje. Aš nesugebėjau atkalbėti jo nuo šito daugeliu atžvilgių ydingo sumanymo. Jis atkakliai tvirtino, kad gerai jus pažįsta, kad neva esate bendravę Titane, kuris, kaip man vėliau buvo paaiškinta, yra Saturno mėnulis".

Beveik kiekviename laiško sakinyje buvo žodžiai "primygtinai reikalauti". Misis Ramford vyras primygtinai reikalavo, kad ji darytų tai, kas prieštaravo jos įsitikinimams, o ši savo ruožtu – kad Malačis Konstantas elgtųsi kaip džentelmenas, kuriuo jis niekada nebuvo.

Be to, jis kaip gyvas nesilankė Titane. Kiek save prisimena, net nebuvo anapus dujų apvalkalo, juosiančio jo gimtąją planetą Žemę. Iš visko sprendžiant, netrukus jis gaus sužinoti apie save šį bei tą naujo.

Keliukas buvo labai vingiuotas, todėl negalėjai matyti, kas darosi priekyje. Konstantas pėdino tuo drėgnu žaliu takeliu platumo sulig elektrine šienapjove – čia iš tikrųjų ir buvo pravažiuota šienapjovės. Abipus žaliu mūru stovėjo į džiungles pavirtęs angliškas parkas.

Pagaliau pradalgė atsirėmė į fontaną be vandens. Toje vietoje žmogus, stūmęs šienapjovę, pasielgė sąmojingai – takelis šakojosi. Konstantas galėjo apeiti fontaną iš bet kurios pusės. Priėjęs tą vietą, jis sustojo ir užvertė galvą. Fontano būta neregėtai originalaus. Daugybė vis mažėjančių akmeninių taurių buvo tarsi pamautos ant keturiasdešimties pėdų aukščio kolonos.

Keisto šišo pagautas Konstantas nepasuko nei į vieną, nei į kitą pusę, o įlipo tiesiai į fontaną. Jis kabarojosi iš vienos taurės į kitą, nusprendęs, kad iš viršaus bus patogiau dairytis, iš kur jis atėjo ir kurlink eina.

Mindžikuodamas to keisto statinio viršuje, mažiausioje taurėje, pilnoje senų paukščių lizdų, Malačis Konstantas kaip ant delno matė ne tik visą dvaro sklypą, bet ir didelį gabalą Niuporto bei Naraganseto įlanką. Jis iškėlė laikrodį į saulę, kad tas galėtų pasistiprinti jos energija, kuri tam laikrodžiui buvo maždaug tas pat kaip Žemės gyventojams pinigai.

Nuo jūros padvelkęs gaivus brizas pašiaušė melsvai juodus Konstanto plaukus. Tai buvo puikiai sudėtas vidutinio svorio tamsoko gymio vyras poeto lūpomis ir šviesrudėmis akimis, žvelgiančiomis iš po vešlių antakių. Jam ėjo trisdešimt antri.

Jis kainavo tris milijardus dolerių, kurių didžiumą buvo gavęs palikimo.

Jo vardas reiškė "patikimasis pasiuntinys".

Pagrindinis verslas – biržos spekuliacijos.

Depresijų metu, kurios apimdavo ilgiau piktnaudžiavus alkoholiu, narkotikais ir moterimis, Konstantas troško tik vieno – kokios nors didingos, svarbios misijos, vertos, kad jis nuolankiai ją atliktų. Po striukės pažastimis pagal jo sumanymą buvo taip ir išsiūta: "Pasiuntinys laukia".

Tikriausiai Konstantas tikėjosi pabūti tarpininku tarp Dievo ir kokio kito ne mažiau reikšmingo asmens.

Jis vėl žvilgtelėjo į savo saulės laikrodį. Per dvi minutes rei-

kėjo nusikepurnėti žemėn ir nubėgti iki namo – kaip tik po tiek laiko materializavęsis Kazokas šoks draskyti atėjūnų. Konstantas patyliukais susijuokė, pagalvojęs, kaip apsidžiaugtų misis Ramford, jei tas vulgarus prastakilmis išsišokėlis iš Holivudo visą vizitui skirtą laiką prastyrotų štai taip fontano viršūnėje, baimindamasis jos grynakraujo šunėko. Ko gero, ji net paliepų įjungti fontaną.

Visai gali būti, kad ji stebi Konstantą. Juk nuo fontano iki namo, apie kurį šienapjovė buvo apvažiavusi kokius tris kartus, vos minutė kelio.

Ramfordų vila buvo marmurinė padidinta Vaitholo rūmų Londone banketų salės kopija. Kaip ir daugelis kitų monumentalių Niuporto pastatų, ji buvo tolima po visas valstijas išbarstytų pašto kontorų ir federalinių teismų rūmų giminaitė.

Ramfordų pilaitė iškalbingai ir įtikinamai bylojo: čia gyvena turtingi žmonės. Tai buvo vienas įspūdingesnių bandymų išreikšti būties solidumą ir tvirtybę nuo pat Cheopso piramidės laikų. Beje, tvirtybės požiūriu jis gal net pranoko didžiąją piramidę, kuri tolydžio smailėdama dausų kryptimi galop pavirsdavo į nieką. Ramfordo rūmai likdavo nepakitę net akistatoje su dangum. Apversti aukštyn kojom jie būtų atrodę lygiai taip pat.

Tas vilos solidumas ir tvirtybė atrodė gana ironiškai dabar, kai jos šeimininkas, neskaitant vienos valandos per penkiasdešimt devynias dienas, buvo ne materialesnis nei Mėnulio šviesa.

Konstantas nusiropštė nuo fontano viršaus, kaskart statydamas koją ant vis didesnės taurės krašto. Atsidūręs apačioje ūmai panoro, kad fontanas imtų veikti. Jis pagalvojo apie minią anapus sienos, apie tai, kaip apsidžiaugtų žmonės, pamatę vandens tryškes. Kokia neapsakoma linksmybė apimtų juos išvydus, kaip vanduo iš mažos mažulytės taurelės pačiame pačiamiausiame viršukėlyje ima tekėti per kraštus į kitą mažytę taurelę, o iš tos, jai prisipildžius, ūžteli į dar žemiau esančią, o iš tos – į dar kitą, ir šitaip krenta vis žemyn ir žemyn, susiliedamas į džiaugsmingą srautų rapsodiją, kurioje kiekviena taurė klega vis kitokią vandens dainelę. O po tomis visomis taurėmis, taurytėmis ir taurelėmis kaip koks visų taurių Belzebubas, plačiai išžiojusi godžius nasrus kėpso pati didžioji iš jų, ištroškusi ir nepasotinama, ir laukia.

laukia, kol pagaliau nukris ir jai bent vienas taip geidžiamas lašelis.

Konstantas stovėjo sužavėtas tokio ryškaus veikiančio fontano vaizdinio. Tai buvo tarsi haliucinacija. O haliucinacijos, sukeltos, suprantama, narkotikų, buvo vienas iš nedaugelio malonumų, kuriais dar galėjai nustebinti Konstantą.

Laikas vis bėgo, tačiau Konstantas stovėjo nejudėdamas.

Netoliese pasigirdo šuns ambrijimas, panašus į galingos tvoklės smūgius per didžiulį bronzos gongą.

Konstantas pabudo iš fontano meditacijos. Loti galėjo nebent Kazokas, tas nelemtas erdvėšunis. Kazokas materializavosi. Kazokas užuodė prasčiokišką jo kraują.

Konstantas vienu ypu įveikė atstumą iki namo.

Bridžais apmautas senoviškas liokajus atvėrė duris Malačiui Konstantui iš Holivudo. Liokajus raudojo iš laimės. Jis rodė pirštu į kažką, ko Konstantas negalėjo matyti. Liokajus bandė paaiškinti, dėl ko apsipylė tokiomis gausiomis džiaugsmo ašaromis, tačiau nepajėgė pratarti nė žodžio. Jam buvo suparalyžuotas žandikaulis. Konstantas išgirdo tik "Pat... pat... pat..."

Vestibiulio grindys buvo išklotos mozaika: auksinę saulę ratu juosė Zodiako ženklai.

Vinstonas Nailzas Ramfordas, materializavęsis vos prieš akimirką, išėjo į holą ir atsistojo saulės vidury. Jis buvo gerokai aukštesnis ir stambesnis už Malačį Konstantą – jo akivaizdoje Konstantas pirmąkart gyvenime pasijuto visai ne Žemės bamba. Vinstonas Nailzas Ramfordas ištiesė savo minkštą ranką ir draugiškai spūstelėjęs Malačio Konstanto delną, dainuote išdainavo savo gerkliniu Grotono tenoru pasisveikinimo žodžius.

– Nuostabu, nuostabu, nuostabu, misteri Konstantai, – kartojo Ramfordas. – Kaip puiku, kad atv-v-vykote.

– Labai malonu.

– Girdėjau, jūs tikras laimės kūdikis, likimas jums buvo palankiausias iš visų, kada nors gyvenusių Žemėje.

– Gal kiek per stipriai pasakyta, – suabejojo Konstantas.

– Bet juk jūs neimsite neigti savo fantastiškos finansinės kloties? – tarė Ramfordas.

Konstantas papurtė galvą.

– Ne, šitai padaryti būtų sunku.

– Kaip jūs paaiškinsite tą savo nepaprastą sėkmę? – paklausė Ramfordas.

– Kas žino, – Konstantas gūžtelėjo pečiais. – Man regis, ten, aukštai, kažkas myli mane, – pridūrė paskui.

Ramfordas įsmeigė žvilgsnį į lubas.

– Kokia žavinga koncepcija: kažkas ten, aukštai, myli jus.

Konstantui, kuris visą pašnekesį spaudė Ramfordo delną, jo paties ranka ūmai pasirodė maža ir panaši į žnyples.

Ramfordo delne pūpsojo nuospaudos, bet ne suragėjusios ir šiurkščios, kaip žmonių, priverstų iki savo dienų galo dirbti vis tą patį sunkų darbą, o lygios ir švelnios, tokios, kokias palieka tūkstančiai maloniausių užsiėmimų, kuriuos taip mėgsta veiklūs veltėdžiai.

Konstantas buvo visai užmiršęs, kad žmogus, kurio plaštaką jis dabar štai gniaužia, tėra tik vienas spindulinio reiškinio aspektas, vienas momentas spindulių kelyje iš Saulės į Betelgeizės žvaigždę. Rankos spūstelėjimas jam tai iš karto priminė – pirštai ėmė dilgčioti nuo silpnų elektros iškrovų.

Konstanto neįžeidė misis Ramford rašyto pakvietimo tonas. Konstantas buvo vyras, o misis Ramford – moteris, todėl jis nė kiek neabejojo, kad progai pasitaikius visada galės įrodyti savo neginčijamą pranašumą.

Vinstonas Nailzas Ramfordas buvo visai kas kita – moraline, erdvine, socialine, seksualine ir elektros impulsų prasme. Vinstono Nailzo Ramfordo šypsena ir rankos paspaudimas taip mikliai demontavo aukštą Konstanto nuomonę apie save, kaip darbininkų rankos – velnio ratą mugei pasibaigus.

Konstantas, neseniai mintyse siūlęsis į pasiuntinius pačiam Dievui, dabar, santūraus Ramfordo didingumo akivaizdoje, visai sumenko. Jis ėmė karštligiškai kuistis atmintyje, bandydamas aptikti kokių nors savo paties didybės įrodymų. Jis naršė po atmintį lyg kišenvagis po svetimą piniginę, bet rado tenai tik pluoštą perlaikytų ir gerokai aplamdytų nuotraukų, iš kurių į jį žvelgė moterys, su kuriomis jis miegojo, šūsnį niekam nereikalingų popiergalių, liudijančių jį esant dar nereikalingesnių įmonių savi-

ninką, krūvą charakteristikų, priskiriančių jam visokiausių dorybių ir puikių savybių kaip sykis už tris milijardus dolerių. Jis net aptiko sidabro medalį su raudonu kaspinu, gautą už antrą vietą, laimėtą šuolių į aukštį bei tolį varžybose Virdžinijos universitete.

Ramfordas tuolaik šypsojosi vis plačiau.

Jei ir toliau laikysimės palyginimo su kišenvagiu, benaršančiu po svetimą kapšą, kai Konstantas net išardė savo atminties siūles, vildamasis rasti slaptą kišenėlę su paslėpta ten brangenybe. Deja, slaptos kišenėlės jam nepasisekė aptikti, jokių brangenybių taipogi. Konstantui liko tik jo atminties draiskanos – aptriušę, apgailėtini skutai.

Senoviškas liokajus susižavėjęs žvelgė į Ramfordą – vaizduodamas vergišką nuolankumą jis maivėsi kaip sena bjauri senė, pozuojanti madonos portretui. "Še-e-iminy-y-kas", – vebleno jis, – "Jaunasis še-e-iminy-ykas".

– Žinote, o aš skaitau jūsų mintis, – tarė Ramfordas.

– Nejaugi? – sutrikęs paklausė Konstantas.

– Man tai visai nesunku, – Ramfordas blykstelėjo akimis. – Jūs visai neblogas vyrukas, ypač kai užmirštate, kas toks esate. – Jis palietė Konstanto petį. Tai buvo politiko gestas, atliktas norint patikti publikai, vulgarus gestas žmogaus, kuris privačiame gyvenime stengiasi nieko šitaip neliesti.

– Jei šiame mūsų pažinties lygmenyje jums taip svarbu pajusti kokį nors pranašumą prieš mane, pagalvokite štai apie ką: jūs galite turėti palikuonių, o aš ne, – maloniai pasufleravo jis Konstantui.

Paskui, atsukęs savo plačią nugarą, patraukė tolyn per didingas menes.

Vienoje iš jų stabtelėjęs atkreipė Konstanto dėmesį į didžiulį aliejiniais dažais tapytą paveikslą. Jame maža mergytė laikė už pavadžio sniego baltumo ponį. Mergytės skrybėlaitė, krakmolinta suknytė, kojinės, pirštinaitės ir batukai taip pat buvo akinamai balti.

Tokios švarutės ir šaltos mergaitės Malačis dar nebuvo matęs. Jos veide buvo sustingusi keista išraiška, ir Konstantas nusprendė, kad tai baimė nors mažumytį susitepti.

– Gražus paveikslas, – tarė jis.

– Ar jums neatrodo, kad pargriūti į purviną balą jai būtų

didžiausia tragedija? – paklausė Ramfordas.

Konstantas sutrikęs šyptelėjo.

– Mano žmona vaikystėje, – ūmai tarė Ramfordas ir išėjo iš kambario.

Jis pasuko vidiniu koridoriumi į ankštą patalpą, šiek tiek didesnę nei erdvus sandėliukas. Nors ji buvo tik dešimties pėdų ilgio ir šešių pločio, tačiau dvidešimties pėdų aukščio, kaip ir kiti rūmų kambariai. Todėl atrodė panaši į kaminą. Ten stovėjo du krėslai su aukštomis atkaltėmis.

– Architektūros klaida, – pratarė Ramfordas darydamas duris ir žvelgdamas aukštyn į lubas.

– Kas taip? – nesuprato Konstantas.

– Šis kambarys, – paaiškino Ramfordas ir sulenkta dešine ranka atliko magišką judesį, lyg būtų norėjęs parodyti įvijus laiptus. – Vienas iš nedaugelio dalykų, kurių troškau vaikystėje visa širdimi – turėti šį kambariūkštį.

Jis linktelėjo galva į šešių pėdų aukščio įstiklintas, nuostabiai dailiai padarytas lentynas. Viršuje puikavosi beicuoto medžio lentelė su tamsmėlyniu užrašu: "ŠKIPERIO MUZIEJUS".

Škiperio muziejus buvo palaikų muziejus, vidinių ir išorinių griaučių rinkinys, kriauklių, koralų, kaulų, kremzlių ir chitonų kolekcija, žodžiu, seniai mirusių sielų dulkės, pelenai ir liekanos. Daugelį eksponatų vaikas, greičiausiai pats Škiperis, galėjo nesunkiai aptikti Niuporto giraitėse ir paplūdimiuose. Kai kurie buvo brangūs – matyt, biologija susižavėjusiam vaikui juos dovanojo suaugę. Įspūdingiausiai iš jų atrodė suaugusio vyro skeletas.

Čia dar buvo šarvuočio šarvai, papūgos iškamša ir ilga, sukta kaip kamščiatraukis narvalo iltis, Škiperio žaismingai pavadinta "Vienaragio ragu".

– Kas tas Škiperis? – paklausė Konstantas.

– Tai aš, – atsakė Ramfordas. – Buvau.

– O aš ir nežinojau, – nustebo Konstantas.

– Žinoma, tik šeimos nariams, – tarė Ramfordas.

– Hm, – išspaudė Konstantas.

Ramfordas atsisėdo į vieną krėslą ir mostu pakvietė Konstantą sėstis į kitą.

– Bet angelai irgi šito negali, – pasakė jis.

– Negali ko? – paklausė Konstantas.

– Turėti palikuonių, – atsakė Ramfordas. Jis pasiūlė Konstantui cigaretę, paskui vieną pasiėmė pats ir įstatė į ilgą kaulinį kandiklį. – Labai atsiprašau, kad žmona nepanoro nusileisti žemyn pasisveikinti. Bet ji vengia manęs, o ne jūsų.

– Jūsų? – nustebo Konstantas.

– Būtent. Ji nematė manęs nuo pat pirmosios mano materializacijos. – Ramfordas liūdnai šyptelėjo. – Pakako vieno karto.

– At... atleiskit, bet aš ne visai suprantu.

– Jai nepatiko, kaip aš išpranašavau jos ateitį, – paaiškino Ramfordas. – Ji labai susikrimto dėl to, ką spėjau pasakyti. Daugiau nebenori nieko girdėti. – Atsilošęs ir sunkiai atsidusęs jis tarė maloniu balsu: – Suprantate, misteri Konstantai, aiškinti žmonėms, kokioje žiaurioje ir negailestingoje Visatoje jie gyvena, – sunkus ir nedėkingas darbas.

– Ji tvirtina, kad tai jūs liepėte mane pakviesti, – pasakė Konstnatas.

– Perdaviau jai per liokajų raštelį, – paaiškino Ramfordas. – Mečiau jai iššūkį, nes kitaip niekada nebūtų jūsų pakvietusi. Atsiminkite, vienintelis būdas priversti šią moterį ką nors padaryti – pasakyti jai, kad niekad to neišdrįs. Žinoma, jis nėra visagalis. Pavyzdžiui, jei dabar pasiųsčiau jai raštelį, kad ji neišdrįs pažvelgti į akis savo ateičiai, ji atsakytų man taip pat raštu, kad aš teisus.

– Ar... ar jūs tikrai mokate nuspėti, kas bus? – paklausė Konstantas. Jo delnai sudrėko, o veidas įsitempė ir paraudo.

– Kalbant punktualiai – taip, – atsakė Ramfordas. – Kai pasukau savo erdvėlaivį į chrono sinklastinę infandibulą, mane nudiegė mintis, kad visa, kas kadaise įvyko, bus amžinai, o tai, kas kažkada įvyks, visada buvo. – Jis šyptelėjo. – Tai atima iš pranašavimo visą žavesį ir padaro jį paprasčiausiu ir banaliausiu dalyku pasaulyje.

– Jūs pasakėte žmonai viską, kas turi jai nutikti? – paklausė Konstnatas. Tai buvo tik priedanga. Ramfordo žmonos likimas Konstanto visai nedomino – jam rūpėjo greičiau išgirsti apie savąjį. Apie misis Ramford jis paklausė tik iš kuklumo.

– Visai ne. Ji nebūtų leidusi pasakyti visko. Tas truputis,

kurį suspėjau, atėmė jai norą klausytis toliau.

– Su... suprantu, – linktelėjo Konstantas, nors nesuprato nieko.

– Taigi, – maloniai tarė Ramfordas, gūžteldamas pečiais, – pasakiau, kad judu susituoksite Marse, tikriau sakant, ne susituoksit, o marsiečiai jus sukergs kaip gyvulius.

Vinstonas Nailzas Ramfordas priklausė vienintelei neginčijamai tikrų amerikiečių klasei. Ji buvo neginčijamai tikra todėl, kad jau bemaž du šimtmečius gyvavo visiškai atsiribojusi nuo kitų. O apie tas ribas, be abejo, žinojo taip pat tik labai savi žmonės. Toji ne itin skaitlinga klasė, kuriai priklausė ir Ramfordas, davė Amerikai dešimtadalį jos prezidentų, ketvirtadalį tyrinėtojų, trečdalį rytinio pajūrio gubernatorių, pusę etatinių ornitologų, tris ketvirčius garsių buriuotojų ir praktiškai visus reikliausius operos vertintojus. Šioje klasėje trūko tik šarlatanų, išskyrus, žinoma, politinius šarlatanus. O ir politinis šalratanizmas čia buvo naudojamas tik norimai vietai gauti ir niekada neturėdavo įtakos privačiam klasės narių gyvenimui. Gavę postus jie visi beveik be išimties tapdavo labai padorūs.

Nors Ramfordas ir apkaltino marsiečius, kad jie kergia žmones kaip gyvulius, iš esmės jis prikišo jiems viso labo tik tai, kas buvo nesvetima ir jo paties klasei. Mat jos galia priklausė ne tik nuo mokėjimo gerai investuoti kapitalą, bet dar labiau – nuo vedybų, ciniškai rengiamų norimos rūšies palikuonims gauti.

Išrinktųjų gretas turėjo papildyti sveiki, žavūs, protingi vaikučiai.

Rimčiausiai, nors gana sausai, Ramfordo klasę šiuo požiūriu išnagrinėjo Volthemas Kitridžas savo studijoje "Amerikiečių filosofijos karaliai". Kaip tik jis įrodė, kad ši bendrija yra tarsi medis, kurio viršutinės šakos per pusbrolių ir pusseserių vedybas linksta atgal į kraujo giminystės kamieną. Beje, Ramfordas buvo savo žmonos trečios eilės pusbrolis, ir jiedu nekentė vienas kito.

Kuomet Kitridžas pabandė pavaizduoti Ramfordo klasę grafiškai, išėjo painus priraizgytas apskritimas, kokius piešia beždžionės arba dar visai maži vaikai.

Volthemas Kitridžas savo knygoje "Amerikiečių filosofijos

karaliai" dažnai suklumpa, mėgindamas žodžiais perteikti Ramfordo klasės atmosferą. Kaip ir visi koledžų profesoriai, Kitridžas griebėsi skambių frazių, bet neradęs tinkamų, prisigamino daugybę naujų, skaitytojui bemaž nesuprantamų.

Iš viso to vapaliojimo bendrinėje kalboje prigijo tik vienas terminas, "neneurotinė drąsa".

Kaip tik tos rūšies drąsa paskatino Ramfordą išskristi į kosmosą. Tai buvo tikrasis narsumas, ne tik nesuteptas šlovės ar pinigų troškimo, bet laisvas ir nuo bet kokių kitų vidinių impulsų, kuriais atsiduoda neurotikų bei pamišėlių išsišokimai.

Beje, kalboje egzistuoja pora sodrių, visiems gerai žinomų žodžių, kuriais galima būtų puikiausiai pakeisti visus tuos Kitridžo išvedžiojimus. Tai "šaunumas" ir "narsa".

Kai Ramfordas pirmasis iš Žemės gyventojų įsigijo nuosavą kosminį laivą, suplojęs už jį penkiasdešimt aštuonis milijonus dolerių iš savo kišenės, tai buvo šaunumas.

Kai atradus chrono sinklastines infandibulas įvairių valstybių vyriausybės nutraukė kosmoso tyrinėjimus, o Ramfordas nusprendė skristi į Marsą, tai buvo šaunumas.

Kai Ramfordas pareiškė, kad į kelionę pasiima savo didžiulį šunį, tarytum erdvėlaivis tebūtų prabangus sportinis automobilis, o skrydis į Marsą – promenada Konektikuto greitkeliu, tai buvo šaunumas.

Kai niekam dar nežinant, kas nutinka patekus į chrono sinklastinę infandibulą, Ramfordas nukreipė savo laivą į patį jos vidurį – tai buvo tikroji narsa.

O dabar Vinstoną Nailzą Ramfordą iš Niuporto ir Amžinybės palyginkime su Malačiu Konstantu iš Holivudo.

Ramfordas, jei ko imdavosi, viską darydavo prašmatniai ir šauniai, garsindamas savo ir visos žmonijos vardą.

Visa, ką darydavo Konstantas, tebuvo pretenzijos į prašmatnumą, šlykšti jo profanacija, kurią jis griebdavosi įgyvendinti visuomet agresyviai, triukšmingai, vaikėziškai, išlaidžiai, darydamas gėdą sau ir visai žmonių giminei.

Konstantas trykšte tryško drąsa, bet tai buvo kaip tik toji minėta neurotiko beatodaira. Visus jo drąsuoliškus poelgius gali-

ma paaiškinti pagieža ir vaikystėje įskiepytu požiūriu, kad jausti baimę gėdinga.

Konstantas, ką tik išgirdęs iš Ramfordo, kad bus suporuotas Marse su jo žmona, nusisukęs ėmė tyrinėti muziejaus eksponatus. Jis taip stipriai suspaudė rankas, kad jam nuo įtampos ėmė tvinkčioti kraujas.

Konstantas keletą kartų kostelėjo, paskui, prispaudęs liežuvį prie gomurio, plonai švilptelėjo. Apskritai jis elgėsi kaip žmogus, kuris laukia, kol praeis baisus skausmas. Užmerkęs akis jis pro dantis įtraukė oro.

– Kad jį kur paibelis, misteri Ramfordai, – tyliai tarė jis. Paskui atsimerkė, – Sakote, Marse?

– Marse, – patvirtino Ramfordas, – nors jis ir nėra galutinis būsimų jūsų kelionių tikslas, kaip ir Merkurijus.

– Merkurijus? – Konstantas kažkaip nepadoriai sukarksėjo, tardamas šį mielą vardą.

– Galutinis jūsų tikslas – Titanas, – pasakė Ramfordas. – Bet prieš patekdamas tenai, aplankysite Marsą, Merkurijų ir trumpam vėl sugrįšite į Žemę.

Labai svarbu atkreipti dėmesį, kurioje kosmoso tyrinėjimų istorijos stadijoje Malačis Konstantas išgirdo žinią apie jo laukiantį apsilankymą Marse, Merkurijuje ir Titane. Žemės gyventojų suvokimo lygis kosmoso pažinimo atžvilgiu buvo maždaug toks koks Europoje – Atlantikos tyrinėjimų atžvilgiu iki Kristoforo Kolumbo kelionės.

Tačiau tuodu dalykus skiria esminiai skirtumai: tyrinėtojams kelią pastojo ne išgalvotos, o pačios tikriausios ir bjauriausios pabaisos, jų būta be galo daug ir įvairių, ir visos grėsė kataklizmomis. Be to, net visai nedidelė, kukli ekspedicija galėjo paleisti elgetomis daugelį tautų. Tvirtai tebuvo žinoma tik tiek, kad nė viena iš tų ekspedicijų neduos rengėjams jokio pelno.

Trumpiau tariant, remiantis sveika nuovoka ir naujausiais mokslo duomenimis, kosmoso tyrimų naudai negalima buvo pasakyti nė vieno žodžio.

Seniai praėjo tie laikai, kai viena kuri tauta, paleidusi er-

dvėn kokį nors sunkų daiktą, galėjo didžiuotis tuo prieš kitas. Korporacija "Galaktikos erdvėlaiviai", kurios kontrolinis akcijų paketas priklausė Malačiui Konstantui, buvo gavusi, ko gero, paskutinį užsakymą pagaminti tokį parodomąjį niekalą, trijų šimtų pėdų aukščio ir trisdešimt šešių pėdų skersmens raketą. Ją, žinoma, pagamino, bet įsakymo paleisti taip ir negavo.

Erdvėlaivį pavadino paprastai – "Banginis". Jame buvo įrengtos gyvenamosios patalpos penkiems keleiviams.

Visus tolesnius darbus nelauktai nutraukė chrono sinklastinės infandibulos atradimas. Ji buvo apskaičiuota matematiškai, ištyrus nepilotuojamų žvalgybinių raketų skrydžio schemas.

Atradus chrono sinklastinę infandibulą, žmonijai kilo klausimas: "Kas verčia tave manyti, kad tu kur nors nuskrisi?"

Šita situacija pasirodė labai palanki Amerikos pamokslininkams fundamentalistams. Jie greičiau nei filosofai, istorikai ar kiti kokie mokslininkai rado ką pasakyti apie tą netikėtai užtrukusį žengimą kosminėn eron. Praėjus vos dviem valandom po to, kai "Banginio" paleidimas buvo atidėtas neribotam laikui, šventasis tėvas Bobis Dentonas jau plyšavo Vakarų Virdžinijoje, kryžiaus žygyje meilei Vilingo mieste apginti:

– Ir nužengė Viešpats pažiūrėti miesto ir bokšto, kurį statė žmonių sūnūs. Ir tarė jis: "Štai viena tauta, viena kalba kalbanti, ir niekas nesuturės jų nuo to, kas šovė į galvą jiems padaryti. Eime, sumaišykim jiems kalbą taip, kad vienas nesuprastų, ką porina kitas". Ir išblaškė juos Viešpats po visą žemę, ir liovėsi jie miestą statyti. Todrin pavadintas buvo jis Babilonu. Nes sumaišė ten Viešpats visos žemės liežuvį ir iš ten išblaškė juos po platųjį žemės veidą.

Bobis Dentonas švystelėjo į savo klausytojus karštos meilės sklidiną žvilgsnį ir ėmėsi čirškinti podraug visus ant jų nuodėmių žarijų.

– O ar dabar ne bibliniai laikai? – griaudėjo jis. – Ar nepastatėm iš plieno ir mūsų pasipūtimo šlykšytnės, daugelįsyk aukštesnės už senąjį Babilono bokštą? Argi nesigviešiam, kaip tie senovės mūrininkai, per jį patekti tiesiai dangopi? Argi nesam girdėję ne kartą, kad mokslinčių kalba tarptautinė? Visi jie lemena tuos pačius lotynų ir graikų žodžius ir susišneka skaičių

šnekta! – Paskutinysis argumentas pačiam Dentonui atrodė triuškinantis, ir kryžiaus žygio meilei apginti dalyviai niūriai sutiko su juo, nors ne visai suprasdami, kur jis čia lenkia.

– Tad ko turėtume niršti ir piktintis dabar, kai Viešpats sako mums tą patį, ką ir Babilono bokšto statytojams: "Gana! Nešdinkitės iš ten! Su šiuo daiktu jūs nepateksit nei dangun, nei kur kitur! Taigi išsisklaidykite, ar girdite? Gana jums kalbėti mokslo kalba! Niekas nesuturės jūsų nuo to, kas šovė į galvą jums padaryti, jei ir toliau sapaliosite tąja mokslo šnekta, o aš nenoriu šito! Aš, jūsų Aukščiausiasis, jūsų Viešpats Dievas, noriu, kad susiturėtumėt nuo šito, todėl nukreipkite savo mintis nuo palaikių bokštų ir dangun smingančių erdvėlaivių į savo kaimynus, žmonas, vyrus, dukteris ir sūnus! Neieškokite išsigelbėjimo raketose, ieškokite jo savo būstuose beigi bažnyčiose!"

Bobio Dentono balsas pasidarė kimus ir duslus.

– Jūs norite į kosmosą? Dievas jums sukūrė puikiausią erdvėlaivį visame pasaulyje! O taip! Greitis? Jums reikalingas greitis? Kosminis laivas, kurį jums padovanojo Viešpats, per valandą nuskrieja šešis tūkstančius mylių ir lėks šitaip visą amžinybę, jei tik to panorės Aukščiausiasis. Jums reikalingas laivas su visokiais patogumais? Jame telpa ne vienas koks turčius su savo šunėku, ne penki, ne dešimt žmogynų! Ne! Dievas ne skrudžas! Jis padovanojo jums laivą, kuriuo gali pakilti milijardai vyrų, moterų ir vaikų! Taip! Ir jiems nebūtina prisisegti saugos diržais prie kėdžių ar maukšlintis ant galvų akvariumus. Ne! Viešpaties erdvėlaivyje šito daryti nereikia. Viešpaties erdvėlaivyje žmonės gali maudytis, vaikštinėti saulėkaitoje, žaisti beisbolą, čiužinėti pačiūžomis, o sekmadienį po bažnyčios ir vištienos kepsnio važinėtis su visa šeima automobilyje!

Bobis Dentonas pakinkavo galva:

– Taip! Ir jei kas nors mano, kad Dievas yra blogas, nes esą spendžia mums visokius spąstus kosmose, kad negalėtume tenai laisvai skraidyti, tegu prisimena tą Viešpaties mums dovanotą kosminį laivą, kuris lekia be degalų, ir mums nereikia sukti galvos, kokį kurą geriau panaudojus. Ne! Viskuo jį aprūpina pats Aukščiausiasis!

Ir jis išmokė mus, ką turime tame nuostabiame laive daryti.

Jis parašė mums taisykles tokia kalba, kuri prieinama kiekvienam. Kad ją suprastum, nereikia būti nei didžiam fizikui, nei chemikui, nei Albertui Einšteinui. Ne! O ir tų taisyklių ne taip jau daug. Man pasakojo, kad norint paleisti "Banginį", reikėtų atlikti vienuolika tūkstančių įvairiausių testų, ir tik po to galima būtų pasakyti, ar jis pasirengęs kelionei. Tai yra: ar tas vožtuvas uždarytas, ar anas vožtuvas atidarytas, ar čia kontaktai tvarkoje, ar tenai bakas pilnas... Ir taip tolliau, ir taip toliau, ir taip toliau. Vienuolika tūkstančių kartų! Čia, Viešpaties erdvėlaivyje, Viešpats reikalauja mūsų patikrinti tiktai dešimtį dalykų, nors skrendame mes ne į kruizą prie didžiulių negyvų nuodingų akmenų krūvos kažkur bekraštėje erdvėje, o Viešpaties karalystėn! Pagalvokite apie tai! Kur norėtumėt rytoj atsidurti: Marse ar Viešpaties karalystėje?

O ar žinote, kokį testą Dievas reikalauja atlikti, kad galėtume šiuo žaliu apskritu erdvėlaiviu lėkti tiesiai dangaus karalystėn? Ar norite išgirsti, kaip Dievas skaičiuoja sekundes prieš startą?

Meilės kryžiaus žygio dalyviai suriko, kad nori.

– Dešimt! – tarė Bobis Dentonas. – Ar geidžiate savo artimo namo, tarno, tarnaitės, jaučio, asilo ar kito kokio daikto?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Devyni! – tarė Bobis Dentonas. – Ar šmeižiate savo artimą?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Aštuoni! – tarė Bobis Dentonas. – Ar vagiate?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Septyni! – tarė Bobis Dentonas. – Ar ištvirkaujate?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Šeši! – tarė Bobis Dentonas. – Ar žudote?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Penki! – tarė Bobis Dentonas. – Ar gerbiate tėvą ir motiną?

– Taip! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Keturi! – tarė Bobis Dentonas. – Ar atsimenate šventadienį, ar švenčiate jį?

– Taip! sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Trys! – tarė Bobis Dentonas. – Ar garbinate stabus?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Du! – tarė Bobis Dentonas. – Ar minite Viešpaties vardą be reikalo?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Vienas! – tarė Bobis Dentonas. – Ar gerbiate labiau kitus dievus nei savo vienintelį tikrąjį Viešpatį?

– Ne! – sušuko meilės kryžiaus žygio dalyviai.

– Startas! – džiugiai suriaumojo Bobis Dentonas. – Mūsų tikslas – rojus! Pirmyn, mano vaikai, ir amen!..

– Na, ką gi, – sumurmėjo Malačis Konstantas tame į kaminą panašiame kambarėlyje po laiptais Niuporte. – Atrodo, pagaliau bus pasinaudota pasiuntinio paslaugomis.

– Ką jūs pasakėte? – nesuprato Ramfordas.

– Mano vardas... jis reiškia "patikimasis pasiuntinys", – paaiškino Konstantas. – Kokia būtų mano misija?

– Atsiprašau, bet man nieko nežinoma apie jokią misiją, – tarė Ramfordas, pašaipiai pakreipęs galvą. – Argi jums kas nors kalbėjo apie misiją?

Konstantas iškėlė rankas.

– Tada kurių galų turėčiau baladotis į tą Tritoną?

– Titaną, – pataisė Ramfordas.

– Titanas, Tritonas – ar ne tas pats? Kokio švilpio turėčiau tenai trenktis? – "Švilpis" buvo nekaltas prėskas skautiškas keiksmažodis, per daug prėskas Konstantui. Kurį laiką ir pats negalėjo suprasti, kodėl pavartojo būtent jį. Tą žodelį mėgo kartoti kosminės laivybos kursantai iš televizijos, kai meteoritas nukirsdavo kontrolinį bloką arba laivo šturmanas pasirodydavo esąs kosminis piratas iš Cirkono planetos. Konstantas atsistojo. – Kurių perkūnų turėčiau tenai belstis?

– Tačiau jūs tai padarysite, patikėkit manim, – ramiai tarė Ramfordas.

Konstantas priėjo prie lango. Jam vėl sugrįžo įprastinis pasipūtimas. – Sakau jums dar kartą – niekur aš nežadu skristi.

– Labai apgailestauju tai girdėdamas, – pasakė Ramfordas.

– Argi aš turiu atlikti tenai ką nos dėl jūsų?

– Ne, – atsakė Ramfordas.

– Tuomet kodėl jūs apgailestaujate? Kas jums darbo?

– Žinoma, jokio, – atsakė Ramfordas. – Tik man gaila jūsų. Jūs šį tą pralošite.

– Ką, pavyzdžiui?

– Na, kad ir klimatą. Tokio puikaus klimato daugiau niekur nerasite.

– Klimato?! – paniekinamai sušuko Konstantas. – Aš, turėdamas namus Holivude, Kašmiro slėnyje, Akapulke, Manitobe, Taityje, Paryžiuje, Bermuduose, Romoje, Niujorke ir Keiptaune, ieškosiu mat puikesnio klimato kitose planetose!

– Titanas garsus ne vien klimatu, – tarė Ramfordas. -Jo moterys – žaviausios būtybės visoje erdvėje tarp Saulės ir Betelgeizės.

Konstantas griausmingai nusikvatojo.

– Moterys! Jūs manot, man trūksta žavingų moterų? Manot, degu iš geismo, ir vienintelis būdas jį numalšinti su gražia moterimi – tuoj pat ropštis į raketą ir lyg akis išdegus zvimbti į vieną iš Saturno mėnulių. Jūs juokaujat, ar ką? Esu turėjęs tokių gražuolių, kad bet kuris vyras nuo Saulės iki pat tos jūsų Betelgeizės išvirstų iš klumpių, jei nors viena iš jų pasakytų jam "labas".

Jis išsitraukė piniginę ir išėmė iš jos savo paskutinės pavergtos moters fotografiją. Ką ir kalbėti – mergina išties buvo svaiginamai graži. Tai buvo mis Kanalo Zona, užėmusi antrąją vietą "Visatos mis" konkurse, o iš tikrųjų daug gražesnė negu jo laimėtoja. Tiesiog jos grožis sutrikdė žiuri narius.

Konstantas padavė nuotrauką Ramfordui.

– Ar Titane yra kas nors panašaus? – paklausė jis.

Ramfordas žvilgtelėjo į nuotrauką ir grąžino ją atgal.

– Ne, – tarė jis. – Titane nieko panašaus nėra.

– Okei, – Konstantas vėl pasijuto savo likimo šeimininkas. – Klimatas, gražios moterys, kas daugiau?

– Daugiau nieko, – tyliai tarė Ramfordas ir gūžtelėjo pečiais. – Tiesa, dar meno kūriniai, jei jūs, žinoma, vertinat tuos dalykus.

– Turiu didžiausią pasaulyje meno kūrinių kolekciją, – paaiškino Konstantas.

Tą savo garsią meno kūrinių kolekciją jis paveldėjo. Ją surinko Konstanto tėvas, tikriau sakant, tėvo agentai. Šiuo metu ji buvo išblaškyta po viso pasaulio muziejus, prieš tai paženklinus eksponatus Konstanto kolekcijos ženklu. Visa tai padaryta korporacijos "Didingas kūrinys" tarptautinių reikalų direktoriui patarus. Toji korporacija tvarkė išimtinai Konstanto reikalus. Šia kolekcija buvo norima parodyti visam pasauliui, kad kai kurie milijardieriai yra nepaprastai dosnūs ir itin neabejingi grožiui, o tuomi labai naudingi visuomenei. Be kita ko, kolekcija pasirodė esanti puikiausias būdas saugiai investuoti kapitalą.

– Vadinasi, jūs rūpinatės menu, – tarė Ramfordas.

Konstantas jau norėjo įkišti mis Kanalo Zonos atvaizdą atgal į piniginę, bet ūmai pamatė turįs rankoje ne vieną, o dvi fotografijas. Po mis Kanalo Zonos nuotrauka buvo dar viena. Jis nusprendė, kad tai mis Kanalo Zonos pirmtakės atvaizdas, ir pamanė Ramfordui būsiant sveika pasižiūrėti, kokiai dangiškai lėlytei jis, Konstantas, parodė duris.

– Štai... Štai dar viena, – pasakė Konstantas, duodamas antrąją nuotrauką Ramfordui.

Ramfordas nė nemanė jos imti. Jis net nežvilgtelėjo ton pusėn. Jis žiūrėjo Konstantui tiesiai į akis ir gudriai šypsojosi.

Konstanas nukreipė žvilgsnį į nuotrauką, kurios Ramfordas iš jo nesiteikė paimti. Tia buvo visai ne mis Kanalo Zonos pirmtakės atvaizdas, o paveiksliukas, kurį jam pakišo Ramfordas. Be to, ne paprasta fotografija, nors blizgančiu paviršiumi ir baltais pakraščiais.

Tarp tų pakraščių plytėjo mirganti gelmė. Tarytum pro stačiakampį langą būtum žiūrėjęs stačiai į skaidrų koralų rifo užutekį. Jo dugne buvo matyti trys moterys – balta, auksinė ir ruda. Jos žvelgė į Konstantą, maldaudamos greičiau ateiti ir pripildyti jas meilės.

Jų spindulingas grožis palyginus su kukliu mis Kanalo Zonos žavesiu atrodė tarsi saulės šviesa palyginus su apgailėtinu jonvabalėlio mirksėjimu.

Konstantas vėl nugrimzdo į krėslą. Jis turėjo nusigręžti nuo

tos grožybės, kad neprapliuptų ašaromis.

– Galit, jei norite, pasilikti fotografiją sau, – pasiūlė Ramfordas. – Ji kaip sykis tinka jūsų piniginei.

Konstantas nepajėgė atsakyti nieko.

– Kai atsidursite Titane, mano žmona vis dar bus su jumis, – paaiškino Ramfordas, – tačiau neims trukdyti, jei sugalvosite kiek pasilinksminti su tomis trimis jaunomis damomis. Jūsų sūnus bus irgi toks pat tolerantiškas kaip ir Beatričė.

– Sūnus? – nustebo Konstantas. Jis neturėjo jokio sūnaus.

– Taip, puikus berniukas, vardu Chronas, – tarė Ramfordas.

– Chronas?

– Marsietiškas vardas, – paaiškino Ramfordas. – Mat jį Beatričė pagimdys Marse. Nuo jūsų.

– Beatričė? – atkartojo Konstantas.

– Mano žmona. – Ramfordas ūmai tapo permatomas, o jo balsas įgijo metalinį atspalvį, lyg būtų sklidęs iš pigaus radijo imtuvo. – Daiktai, mano berniuk, lakioja tai šen, tai ten, – kalbėjo jis. – Ko norėti, – chaosas, nes Visata dar tik gimsta. Ir šis tapsmas, teikiantis mums šviesą, šilumą ir energiją, blaško žmogelį į visas puses. – Pranašystės, pranašystės, pranašystės, – Ramfordo balsas skambėjo mąsliai ir paslaptingai. – Ar tik nepamiršau jums ko nors pasakyti? O-o-o, taip, taip, taip. Tas jūsų vaikas, berniukas, vardu Chronas... Marse jis aptiks metalinį strypą, kurį pavadins savo talismanu, – tęsė Ramfordas. – Gerai įsidėmėkite tą talismaną, misteri Konstantai. Nepaprastai svarbus daikčiukas.

Vinstonas Nailzas Ramfordas lėtai ištirpo ore – pradedant pirštų galiukais ir baigiant pašaipia šypsena, kuri dar kiek sklandė ore jam pačiam jau visai išnykus.

– Iki pasimatymo Titane, – pasakė šypsena. Ir tuoj pat dingo.

– Ar jau baigėsi, Monkrifai? – paklausė liokajaus mis Vinston Nailz Ramford, stovėdama įvijų laiptų viršuje.

– Taip, mem, jis išnyko, – atsakė liokajus. – Ir šuva taip pat.

– O tas misteris Konstantas? – pasidomėjo misis Ramford,

Beatričė. Ji atrodė taip, lyg būtų buvusi sunkus ligonis – svirduliavo į šalis, sunkiai kilnojo akių vokus ir kalbėdama švogždė tarsi vėjas medžių viršūnėse. Ji vilkėjo ilgą baltą peniuarą, kurio klostės buvo susisukusios spirale visai kaip laiptai – priešais laikrodžio rodyklę. Peniuaro šleifas kabojo nusviręs nuo pirmojo laiptelio, darydamas Beatričę vilos architektūrinio sumanymo detale.

Tačiau svarbiausias dalykas visoje šioje ekspozicijoje buvo jos aukšta tiesi figūra. Veido bruožai čia jokios reikšmės neturėjo. Jos galvą pakeitus patrankos sviediniu, didinga kompozicija vis tiek nebūtų suirusi.

Nepaisant šito Beatričė turėjo veidą – ir ne bet kokį. Tai buvo jauno indėnų kario veidas su šiek tiek atsikišusiais į priekį skruostikauliais. Beje, kiekvienas, balsu pastebėjęs šį panašumą, skubėdavo pridurti, kad ji puiki. Jos veidas, kaip, beje, ir paties Malačio Konstanto, buvo vienintelis toks – lyg kokia netikėta gerai žinomos temos variacija, verčianti suvokti, kad yra dar ir štai šitoks būdas gražiai atrodyti. Tačiau tai, ką su savo veidu padarė Beatričė, būtų galėjusi atlikti ir kiekviena neišvaizdi mergelė. Ji prislėgė jį didingumo, kančios ir gilios inteligencijos kauke, pikantiškai paspalvinta geroka doze kekšizmo.

– Taip, tas misteris Konstantas vis dar čia, – atsiliepė iš apačios Konstantas. Jis stovėjo matomiausioje vietoje, atsirėmęs į koloną po arka, vedančia į vestibiulį, bet užėmė tokią žemą vietą šioje kompozicijoje ir buvo taip užgožtas kitų architektūrinių detalių, kad atrodė beveik nepastebimas.

– O! – sušuko Beatričė. – Sveiki gyvi! – Tai buvo tuščias, nieko nereiškiantis pasisveikinimas.

– Sveiki, – atsakė Konstantas.

– Man belieka kreiptis į jūsų įgimtą padorumo jausmą ir prašyti negarsinti pasimatymo su mano vyru detalių, – tarė Beatričė. – Nors puikiai suprantu, kokia didelė pagunda pasielgti kaip tik atvirkščiai.

– Žinoma, – pasigavo jos žodžius Konstantas, – galėčiau parduoti savo pasakojimą už krūvą pinigų, išpirkti užstatytą dvarą ir tapti pasauline garsenybe. Galėčiau net gerti prie vieno stalo su pasaulio didžiaisiais ir beveik didžiaisiais ir bendrauti su visomis karūnuotomis Europos asabomis.

– Prašau man atleisti, jei negalėsiu tinkamai įvertinti pašaipos ir kitų neeilinio jūsų proto privalumų, misteri Konstantai. Kiekvienąksyk apsilankius mano vyrui aš jaučiuosi nekaip.

– Bet juk jūs daugiau nė karto jo nematėte, tiesa? – paklausė Konstantas.

– Mudu matėmės per pirmą jo materializaciją, ir to pakako, kad būčiau ligonis visą likusį gyvenimą, – pasakė Beatričė.

– O man jis labai patiko, – paprieštaravo Konstantas.

– Kartais ir psichiškai nesveiki žmonės būna žavingi, – atrėmė Beatričė.

– Nesveiki? – paklausė Konstantas.

– Nejaugi jūs, toks prityręs žmogus, misteri Konstantai, manote, kad asmuo, pranašaujantis šitokias nesąmones, nėra beprotis?

– Kaip čia pasakius, – tarė Konstantas. Argi taip jau kvaila pranašauti, kad žmogus, kuriam prieinamas didžiausias žmonijos istorijoje erdvėlaivis, skris į kosmosą?

Žinia, kad Konstantui prieinamas kosminis laivas, išgąsdino Beatričę. Taip išgąsdino, kad ji pasitraukė atatupsta ir puikios kompozicijos su įvijais laiptais nebeliko. Tas vienas vienintelis mažas žingsnelis padarė ją tokią, kokia ji buvo iš tikrųjų – maža įbauginta moteris, pasimetusi milžiniškame name.

– Vadinas, jūs turite kosminį laivą? – paklausė ji.

– Man priklausanti kompanija laiko vieną, – tarė Konstantas. – Ar girdėjote ką nors apie "Banginį":

– Taip, – linktelėjo Beatričė.

– Mano kompanija pardavė jį vyriausybei. Bet toji, man regis, dar labai apsidžiaugtų, jei kas jį nupirktų po penkis centus už dolerį.

– Sėkmės jūsų darbuose, – pasakė Beatričė.

Konstantas nusilenkė.

– O jums – jūsų.

Ir netardamas daugiau nė žodžio, pasuko prie durų. Vestibiulyje, žengdamas per spindinčius Zodiako ženklus, Konstantas jautė, kad laiptai dabar leidžiasi žemyn, o ne kyla aukštyn. Konstantas tapo pradiniu tašku likimo sūkuryje. Eidamas pro duris,

jis su malonumu pajuto, kad išsineša nurėkštą Ramfordų vilos aplombą.

Kadangi Beatričei buvo lemta vėl su juo susitikti ir net pagimdyti jam vaiką, vardu Chronas, Konstantas neketino mergintis tai moteriai ar ieškoti jos palankumo. Jis nusprendė tvarkyti savo reikalus, nes pasipūtėlė Beatričė vis tiek turės kada nors pulti jam į glėbį, kaip ir kiekviena kita šliundra.

Jis nusijuokė dėdamasis tamsius akinius ir klijuodamasis dirbtinę barzdą ir išėjo pro mažas geležines dureles sienoje.

Jo laukė limuzinas. Ir minia.

Policininkai padarė jam siaurą praėjimą, ir Konstantas skuoste nuskuodė prie mašinos. Praėjimas už jo užsivėrė kaip Raudonosios jūros vandenys už Izraelio sūnų nugarų. Atskiri riksmai susiliejo į vieną bendrą minios pasipiktinimo ir gėlos šauksmą. Minia, kuriai nieko nebuvo žadėta, jautėsi apgauta nieko negavusi.

Vyrai ir paaugliai ėmė siūbuoti Konstanto limuziną.

Vairuotojas įjungė variklį ir mašina nuplaukė per įnirtusios mėsos jūrą.

Kažkoks plikis bandė pasikėsinti į Konstanto gyvybę, sviesdamas į langą bandelę su įkepta dešrele. Bandelė ištiško, dešrelė perlūžo, ir per stiklą nutekėjo bjauri garstyčių padažo dėmė.

– Sa, sa, sa! – klykė graži jauna moteris, demonstruodama Konstantui tai, ko tikriausiai nerodė nė vienam vyrui. Ji parodė jam, kad du viršutiniai priekiniai jos dantys dirbtiniai. Ji ištraukė juos iš dantenų ir staugė kaip ragana.

Kažkoks berniūkštis užsiropštė ant kapoto, užstodamas vairuotojui visą priekinį stiklą, nulupo valytuvus ir sviedė juos į minią. Prireikė trijų ketvirčių valandos perplaukti tą įniršio vandenyną. Jo pakraščiuose būriavosi jau nebe puspročiai, o galima sakyti, beveik normalūs žmonės: tenai pagaliau pasidarė įmanoma suprasti šauksmus.

– Nagi, pasakok! – rėkė kažkoks vyras. Jis nebuvo žiaurus, tik gerai nupenėtas.

– Mes turime žinoti tiesą! – reikalavo moteris, rodydama Konstantui du mielus savo vaikučius.

– Mes turime teisę žinoti, kas darosi aplinkui, – šaukė kita.

Tais laikais siautėjama buvo visur, net moksle ir teologijoje – gyvenimo būdu ieškota atsakymo į mįslę: kasgi vis dėlto yra gyvenimas.

Vairuotojas, pagaliau pamatęs prieš akis laisvą kelią, iki galo nuspaudė akseleratorių, ir automobilis nuzvimbė tolyn.

Pro šalį šmėstelėjo didžiulis skydas: "Į SEKMADIENIO PAMALDAS VISI ATSIVESKIM PO DRAUGĄ!"

ANTRAS SKYRIUS

SIMFONAI SMAUGYKLOSE

"Kartais man atrodo, kad mąstanti ir jaučianti medžiaga mumyse yra didžiulė gamtos klaida: ji sudaro tiek rūpesčių. Nors, kita vertus, akmenis ir mėnulius galima apkaltinti, kad jie pernelyg flegmatiški".

Vinstonas Nailzas RAMFORDAS

LIMUZINAS kurį laiką zvimbė į šiaurę nuo Niuporto, paskui pasuko į žvyrkelį ir juo atburzgė į randevu su pievelėje lūkuriuojančiu malūnsparniu.

Šis Malačio Konstanto šuolis iš limuzino į malūnsparnį buvo sumanytas tam, kad niekas negalėtų susekti, kas tas akiniuotas barzdotas Ramfordų vilos svečias.

Niekas nežinojo, kur dingo Konstantas.

Nei vairuotoojas, nei pilotas nenutuokė, kas toks iš tikrųjų yra jų keleivis. Konstantas jiems abiems pasisakė esąs Jona K.Roulis.

– Misteri Rouli, sere... – tarė vairuotojas, Konstantui lipant iš limuzino.

– Taip, klausau.

– Ar jūs neišsigandote, sere? – paklausė viaruotojas.

– Ar neišsigandau? Ko gi? – Konstantas nuoširdžiai nustebo išgirdęs tokį klausimą.

– Kaip ko? – vairuotojas, matyt, nelabai tikėjo Konstanto nuoširdumu. – Taigi tų pirdžių, norėjusių mus nulinčiuoti.

Konstantas nusišypsojo ir papurtė galvą.

Per visą tą laiką jam net mintis nekilo, kad su juo gali paprasčiausiai susidoroti.

– Kažin ar baimė ką nors padėtų tokiu atveju, – pasakė Konstantas ir tuoj pat susigriebė kalbąs Ramfordo žodžiais, net išgirdo savo balse jo aristokratišką jodlį.

– O tu, vaikine, matyt turi neblogą angelą sargą, jei taip šaltai žiūri į viską, – susižavėjęs tarė vairuotojas.

Ši frazė padarė Konstantui įspūdį, kadangi geriausiai tiko paaiškinti jo šaltakraujišką laikyseną minioje. Iš pradžių jis vairuotojo žodžius suprato kaip metaforą, kaip poetišką savo būsenos įvardijimą, tačiau gerai pamąsčius – taip jaustis tokioje situacijoje galėjo tik žmogus, neabejotinai turintis angelą sargą.

– Taip, sere! Jus tikrai saugo kažkas tokio, – nusprendė vairuotojas.

Tuomet Konstantui dingtelėjo: "Bet juk viskas taip ir yra!"

Iki pat šio prašviesėjimo Konstantas savo nuotykį Niuporte vertino kaip dar vieną narkotikų sukeltą haliucinaciją, dar vieną pasismaginimą su pejotliu – aiškią, originalią ir patrauklią viziją, ne daugiau.

Mažos durelės.... Kaip sapne... Paskui tas bevandenis fontanas... Didžiulis baltutėlės pasipūtėlės mergytės su sniego baltumo poniu portretas... kambarys-kaminas po įvijais laiptais... ir trijų Titano sirenų nuotrauka... Ramfordo pranašystės... ir Beatričės Ramford išgąstis laiptų viršūnėje...

Malačį Konstantą išpylė šaltas prakaitas, ėmė trūkčioti akių vokai, kojos per kelius sulinko. Pagaliau jis aiškiai suvokė, kad visa tai nutiko iš tikrųjų. Ir siautėjančios minios tirštynėje išliko ramus, nes žinojo, kad jam lemta mirti ne Žemėje.

Kažkas tikrai jį tarytum saugojo.

Ir tas kažkas rūpinosi jo kailiu tik tam, kad...

Konstantas net suvirpo, ant pirštų suskaitęs visas Ramfordo išpranašauto maršruto įžymybes.

Marsas.

Paskui Merkurijus.

Paskui vėl Žemė.

Paskui Titanas.

Kadangi maršrutas baigėsi Titane, tenai, ko gero, ir buvo lemta baigti savo dienas Malačiui Konstantui. Jis turėjo numirti kaip tik ten.

Tačiau kodėl Ramfordui buvo taip linksma?

Konstantas įsispraudė į malūnsparnį. Tas didelis ore virpantis paukštis sulingavo nuo jo svorio.

– Jūs Roulis? – paklausė pilotas.

– Tas pats, – atsakė Konstantas.

– Jūsų keistas vardas, misteri Rouli, tarė pilotas.

– Ką jūs pasakėte? – nutaisęs kuo šlykštesnį balsą paklausė Konstntas, pro plastikinį kabinos kupolą žvelgdams į vakarėjantį dangų. Ir pagalvojo: nejaugi tikrai kas nors stebi jį iš aukštybių ir mato kiekvieną jo žingsnį? O jei tas kažkas ten viršuje ir nori, kad jis kur nors vyktų ar ką nors atliktų, tai kaip galės jį priversti visa tai daryti?

O Dieve! Bet juk tenai taip šalta ir nyku!

– Aš pasakiau, kad jūsų keistas vardas, – pakartojo pilotas.

– Koks vardas? – Konstantas niekaip negalėjo prisiminti to kvailo vardo, kuriuo pasivadino dėl konspiracijos.

– Jona, – tarė pilotas.

Po penkiasdešimt devynių dienų Vinstontas Nailzas Ramfordas ir jo ištikimasis šuva Kazokas vėl materializavosi. Per tą laiką Žemėje atsitiko daug permainų.

Pirmiausia Malačis Konstantas pardavė visas korporacijos "Galaktikos erdvėlaiviai" akcijas. Tos pačios korporacijos, kuriai priklausė kosminis gigantas "Banginis". Jis tai padarė, norėdamas nutraukti paskutinę giją, siejančią jį su vienintele jam žinoma priemone nusigauti į Marsą. Gautą kapitalą jis investavo į tabako įmonę "Mėnulio ūkai".

Antra, Beatričė Ramford, pardavusi visą krūvą vertybinių popierių, supirko korporacijos "Galatikos erdvėlaiviai" akcijas, manydama šitaip įgysianti teisę spręsti "Banginio" likimą.

Trečia, Malačis Konstantas įniko rašinėti Beatričei Ramford užgaulius laiškeliūkščius, norėdamas visiems laikams sukelti tai moteriai pasišlykštėjimą. Užtenka žvilgtelėti į vieną iš tų draikalų, kad suprastum, ko verti visi kiti. Paskutinysis buvo pakeverzotas ant firminio korporacijos "Didingas kūrinys" blanko. Toji korporacija, beje, tvarkė Malačio Konstanto finansinius reikalus.

"Audringi linkėjimai iš saulėtos Kalifornijos, kosmine pupyte! Dieną naktį svajoju padulkinti tokią klasišką damutę dviejų Marso mėnulių šviesoje. Tu kadras kaip tik tos rūšies, kokios dar nesu ragavęs, bet kertu lažybų, tam reikalui esi pati geriausia!

Ate. Pradžiai – karštas bučkis. Melas".

Ketvirta, Beatričė įsigijo kalio cianido ampulę – daug patikimesnę priemonę nei Kleopatros angis. Beatričė ketino ją praryti, jei tik jiedu su tuo šlykščiu tipu atsidurtų vienoje laiko juostoje.

Penkta, kainos biržoje krito, ir Beatričę Ramford ištiko bankrotas. Už kiekvieną "Galaktikos erdvėlaivių" akciją ji mokėjo nuo 151,5 iki 169 dolerių. Per dešimtį prekybos sesijų jų kaina nukrito iki šešių dolerių ir sustingo tokiame lygyje, nežymiai svyruodama. Kadangi Beatričė išpirko garantinį užstatą ir mokėjo grynais, ji prarado viską, neišskiriant nė namo Niuporte. Jai liko tik rūbai, geras vardas ir puikus išsilavinimas.

Šešta, Malačis Konstantas, grįžęs Holivudan, į trečią dieną iškėlė siautulingą puotą, kuri tik dabar, po penkiasdešimt šešių dienų, ėmė ristis į pabaigą.

Septinta, kažkoks jaunikaitis su tikra barzda, vardu Martinas Koradubianas, pareiškė, kad tas barzdotas paslaptingasis, pakviestas į Ramfordo materializaciją, buvo būtent jis. Bostone šis tipas vertėsi laikrodžių su saulės baterijomis taisymu ir tuo, kad buvo apveidus sukčius.

Vienas mėnraštis nupirko jo rašliavą už tris tūkstančius dolerių.

Vinstonas Nailzas Ramfordas, sėdėdamas Škiperio muziejuje po įvijais laiptais, labai patenkintas ir susižavėjęs skaitė Koradubiano straipsnį, kuriame tas tvirtino, esą Ramfordas atskleidęs jam, kas būsią dešimtmilijoniniais mūsų eros metais.

Anot Koradubiano, dešimtmilijoniniais mūsų eros metais įvyksiąs grandiozinis apsivalymas. Visi raštai, atsiradę nuo Kristaus mirties iki milijoninių mūsų eros metų, būsią sukrauti į žagus ir sudeginti. Taip atsitiksią dėl to, kad per muziejus bei archyvus Žemėje visai nebeliks vietos gyvybei.

Anot Koradubiano, milijonas metų, apie kurį parašytas visas tas sudeginti tevertas šlamštas, būsiąs reziumuotas vienu sakiniu: "Po Kristaus mirties prasidėjo pertvarka, kuri tęsėsi milijoną metų".

Vinstonas Nailzas Ramfordas nusikvatojo ir padėjo Koradubiano straipsnį į šalį. Jis dievino visokias sąmojingas klastotes. "Dešimtmilijoniniai metai, – pacitavo jis garsiai, – tai gran-

diozinių fejerverkų, paradų, pasaulinių mugių ir džiugaus susidorojimo su senovės paminklais laikotarpis, kai iš žemės gelmių bus pradėtos kasti laiko kapsulės".

Tuos žodžius Ramfordas pasakė ne pats sau. Škiperio muziejuje kartu su juo buvo dar vienas asmuo.

Tas kitas asmuo buvo Beatričė Ramford.

Ji sėdėjo krėsle aukšta atkalte veidu į vyrą. Ji nulipo žemyn prašyti jo pagalbos sunkios nelaimės valandą.

Ramfordas mandagiai nukreipė pokalbį kita linkme.

Beatričė su baltu peniuaru buvo panaši į vaiduoklį. Jos veidas papilkėjo, tapo švino spalvos.

– Na ir optimistiškas gyvulys tas žmogus, – linksmai sušuko Ramfordas. – Įsivaizduoja, kad gyvens ištisus dešimt milijonų metų, lyg būtų suręstas taip tvirtai kaip koks vėžlys! – Jis gūžtelėjo pečiais. – Beje, kas žino, gal žmonių padermė ir pratemps šitiek – vien dėl savo užsispyrimo. Kaip tu manai?

– Apie ką?

– Apie tai, kiek dar gyvuos žmonių padermė.

Pro sukąstus dantis Beatričė išleido ilgą, šaižų garsą, tokį aukštą, kad žmogaus ausis vos pajėgė jį pagauti. Jis buvo šiurpus ir grasinantis, tarsi krintančios bombos kaukimas.

Paskui bomba sprogo. Beatričė pašoko apversdama krėslą ir čiupusi griaučius, sviedė juos tolyn į kampą. Nubraukusi nuo Škiperio muziejaus lentynų ir nuplėšusi nuo sienų eksponatus, Beatričė sutrypė juos kojomis.

Ramfordas apstulbo.

– Dieve mano... – sumurmėjo jis. – Ko gi tu dabar?

– Nejaugi tu nieko nežinai? – suspigo Beatričė. – Argi tau reikia dar aiškinti? Perskaityk mano mintis!

Ramfordas delnais suspaudė smilkinius ir išplėtė akis.

– Trukdymai, vieni trukdymai, – tarė jis.

– O kas daugiau gali būti be trukdymų? – šaukė Beatričė. – Mane tuojau išmes į gatvę be skatiko kišenėj, o mano vyrelis lyg niekur nieko linksmai leidžia laiką mindamas man mįsles!

– Tai buvo ne paprasta mįslė, – tarė Ramfordas. – Aš paklausiau, kiek, tavo nuomone, dar gyvuos žmonių giminė. Man pasirodė, kad tai būtų galėję tau padėti spręsti tavo problemas.

– Velniai rautų tą tavo žmonių giminę! – suriko Beatričė.

– Bet juk tu taip pat jai priklausai, – priminė Ramfordas.

– Tada geriau jau pavirsti šimpanze! – suriko Beatričė. – Šimpanzės vyras tikriausias negalėtų ramiai stovėti nuošalėje ir abejingai spoksoti, kaip kas nors iš jo žmonos atima paskutinius kokoso riešutus. Joks šimpanzė nenorės, kad jo žmona taptų kažkokio pašlemėko iš Kalifornijos sugulove, ir dar kosmose.

Išrėkusi šiuos baisius žodžius, Beatričė nuščiuvo. Paskui pavargusi papurtė galvą.

– Na, ir kiek gi ta giminė žada gyvuoti, maestro?

– Nežinau, – atsakė Ramfordas.

– O aš maniau, jums žinoma viskas, – įgėlė Beatričė. – Bereikia tik mestelti akį į ateitį.

– Aš žvelgiu į ateitį ir matau, kad tuo metu, kai išnyks žmonių giminė, manęs jau nebus Saulės sistemoje, – tarė Ramfordas. – Taigi žmonijos galas man tokia pat paslaptis kaip ir tau.

Prie Malačio Konstanto baseino Holivude, Kalifornijoje, kabinoje iš kalnų krištolo įkyriai čirškė žydras telefonas.

Kiekvienas žmogus, tapęs panašus į gyvulį, atrodo apgailėtinai, o ką jau kalbėti, jei jis yra buvęs pranašesnis už kitus.

Malačis Konstantas tįsojo plačiame nutekamajame latake šalia inksto formos savo baseino, mirtinai įmigęs kietu prasigėrėlio miegu. Latake buvo prisirinkę apie ketvirtis colio drungno vandens. Konstantas mūvėjo mėlynai žalias išeigines kelnes ir vilkėjo auksu ataustos brokato smokingą. Drabužiai buvo permirkę kiaurai.

Aplinkui – nė gyvos dvasios.

Kadaise baseino paviršiuje vilnijo žalias gardenijų kilimas. Dabar pastovus rytmečio brizas buvo suvaręs augalus į vieną kampą, ir jie atrodė kaip į kojūgalį nuspirta antklodė. Nubloškęs apklotą, vėjas atidengė prišiukšlintą baseino dugną. Ten mėtėsi stiklo šukės, trešnės, citrinų žievelės, pejotlio kankorėžiukai, apelsinų skiltelės, marinuotos alyvos, supuvę svogūnai, televizorius, medicininis švirkštas ir balto fortepijono nuolaužos. Paviršiuje

plūduriavo cigarų nuorūkos, kai kurios – su marihuana.

Baseinas labiau panešėjo į velnių krikštinę pragare negu į maudymuisi skirtą vietą.

Viena Konstanto ranka karojo panirusi į tą jovalą. Ant jos po vandeniu blyksėjo saulės laikrodis. Jis buvo sustojęs.

Telefonas spiegė net springdamas.

Konstantas kažką sumurmėjo, bet nepajėgė pajudėti iš vietos.

Telefonas nuščiuvo, tačiau po kokių dvidešimties sekundžių prapliupo dar įnirtingiau.

Konstantas dusliai suvaitojęs atsisėdo.

Iš namo vidaus ataidėjo aiškus, dalykiškas aukštų kulniukų kaukšėjimas į plytelėmis klotas grindis. Tai buvo žavinga blondinė vario atspalvio plaukais. Metusi į Konstantą išdidžios paniekos kupiną žvilgsnį, ji pasuko prie telefono kabinos.

Jos žandikauliai energingai malė kramtomą gumą.

– Taip! – pasakė ji į ragelį. – O, tai vėl jūs? Taip, jis pabudo. Ei! – spigiai šūktelėjo ji Konstantui. Jos balsas buvo panašus į strazdo. – Ei tu, kosminis gimnaziste!

– M-m-m-? – atsiliepė Konstantas.

– Tas tipas, na, tavo kompanijos prezidentas, nori pasikalbėti su tavimi.

– Kokios kompanijos?

– Jūs kokios kompanijos prezidentas? – paklausė blondinė telefono. Jai bvo atsakyta. – "Didingojo kūrinio", – tarė ji. – Rensomas K.Fernas iš "Didingojo kūrinio".

– Pasakyk... Pasakyk jam, kad aš pats paskambinsiu.

Moteris perdavė jo žodžius Fernui ir tuoj pat gavo atsakymą:

– Jis sako, kad išeina iš darbo.

Konstantas jau stovėjo stačias ir trynė rankomis veidą.

– Išeina? – pakartojo jis bukai. – Senis Rensomas palieka mane?

– Taip, – patvirtino moteris ir piktdžiugiškai nusijuokė. – Jis sako, kad tu nebeturėsi iš ko mokėti jam atlyginimo. Sako, kad atvažiuotum su juo šnektelėti, kol jis neišvyko namo. – Ji vėl nusikvatojo. – Jis sako, kad tau bankrotas.

Tuo metu Niuporte triukšmas, kilęs prasiveržus Beatričės Ramford jausmams, patraukė Monkrifo, liokajaus, dėmesį.

– Ar kvietėte, mem? – paklausė jis nuo "Škiperio muziejaus" slenksčio.

– Teisingiau būtų pasakius – spiegiau, Monkrifai, – tarė Beatričė.

– Labai dėkui, jai nieko nereikia, – nuramino liokajų Ramfordas. – Mes tiesiog karštai ginčijomės.

– Kaip tu drįsti sakyti, kad man nieko nereikia? – užsipuolė Beatričė Ramfordą. – Pradedu suprasti, kad tu ne toks jau visažinis, kokiu dediesi. Įsivzaizduok sau, kad man vis dėlto kai ko reikia! Net labai reikia kai kurių dalykų!

– Mem? – paslaugiai sukluso liokajus.

– Prašom įleisti šunį, – paliepė Beatričė. – Noriu jį paglostyti, kol jis dar neištirpo. Man įdomu, ar ta chrono sinklastinė infandibula naikina meilę ir gyvuliuose, ar tik žmonėse.

Liokajus nusilenkė ir išėjo.

– Tu suvaidinai puikią sceną prie tarno, – tarė Ramfordas.

– Apskritai kalbant, – atrėmė Beatrčię, – mano nuopelnai šeimai gerokai didesni nei tavo.

Ramfordas nuleido galvą.

– Aš tave kada nors apvyliau? Tu tai nori pasakyti?

– Kada nors? – Beatričė netvėrė įniršiu. – Tu tai darei nuolat!

– Na, ir ką aš, tavo nuomone, turėjau dėl tavęs atlikti?

– Galėjai bent perspėti, kad biržoje man gresia bankrotas! – sušuko Beatričė. – Galėjai apsaugoti nuo to, kas dabar manęs neišvengiamai laukia.

Ramfordas bejėgiškai skėsčiojo ore rankomis tarytum stengdamasis užčiuopti tenai kokį nors pasiteisinimą.

– Na, ką pasakysi? – neatlyžo Beatričė.

– Kodėl gi mudu abu nepatekome į tą chrono sinklastinę infandibulą? – krimtosi Ramfordas. – Tada būtum iškart viską supratusi. Galiu tik pasakyti, kad mano nesugebėjimas tavęs perspėti dėl katastrofos biržoje toks pat lemtingas ir neišvengiamas kaip Halio kometa. Piktintis dėl vieno ar kito lygiai taip pat beprasmiška.

– Vadinas, tu visai neturi valios ir nejauti jokios atsakomybės dėl mano likimo, – tūžo Beatričė. – Man labai nemalonu sakyti tau tokius dalykus, bet juk tai gryna teisybė.

Ramfordas palingavo galvą.

– Tiesa, bet, Viešpatie, labai jau punktuali tiesa.

Jis vėl ėmė sklaidyti žurnalą. Tas savaime atsivertė per vidurį, kur buvo patalpinta cigarečių "Mėnulio ūkai" reklama. Tabako firma "Mėnulio ūkai" neseniai tapo Malačio Konstanto nuosavybe.

"Palaima gelmėse!" – skelbė reklaminis užrašas. Po juo puikavosi trys Titano sirenos – baltaodė, auksaspalvė ir rudaodė mergina.

Auksaspalvės gražuolės kairės rankos pirštai ant krūtinės buvo kiek praskėsti, sudarydami dailininkui patogią progumėlę įdėti tarp jų cigaretę "Mėnulio ūkai". Cigaretės dūmas vinguriavo pro pat baltos ir rudos merginų nosis, ir atrodė, kad tarpžvaigždinis jų gašlumas nukreiptas vien į tą mentolu kvepiantį dūmą.

Ramfordas žinojo, kad Konstantas būtinai pasistengs išniekinti atvaizdą, panaudodamas jį komercijai. Juk kažkada panašiai pasielgė ir Konstanto tėvas, suvokęs, kad Leonardo "Monos Lizos" negaus nusipirkti už jokius pinigus. Senis nubaudė Moną Lizą, panaudojęs jos žavingą šypseną medicininėms žvakutėms reklamuoti. Šitaip laisvojo biznio pasaulyje buvo tramdomas grožis, jei tik pamėgindavo būti nepriklausomas.

Ramfordas pro lūpas išleido blerbiantį garsą. Jis paprastai taip darydavo pajutęs, kad jį apima užuojauta. Šį kartą užuojauta Malačiui Konstantui, kuriam dabar buvo kur kas sunkiau nei Beatričei.

– Ar tai viskas, ką tu gali pasakyti? – paklausė Beatričė, atsistojusi už Ramfordo krėslo. Rankas ji buvo susidėjusi ant krūtinės, ir Ramfordas, skaitęs jos mintis, žinojo, kad smailios, į šonus atsikišusios jos alkūnės jai pačiai buvo panašios į matadoro rapyras.

– Atsiprašau, neišgirdau?

– Šitą tylėjimą, tą dangstymąsi žurnalu turiu suprasti, kad tu nesutinki ką nors daryti dėl manęs?

– Nesutinki – koks punktualus žodis, jei taip galima pasakyti. Aš sakau tau ką nors, su kuo tu nesutinki, paskui aš nesutinku su tavim. Galiausiai ateina kas nors trečias, kuris nesutinka su mumis abiem. – Ramfordas gūžtelėjo pečiais. – Kažkoks košmaras, kuriame visi vienas su kitu nesutinka.

– O ar negalėtum dabar tuoj pat suteikti informacijos, kuri padėtų man susigrąžinti tai, ką praradau biržoje ir dar šį tą viršaus? – paklausė Beatričė. – Ir jei jauti man nors kruopelę gailesčio, pasakyk tiksliai, kokiu būdu tas Malačis Konstantas žada nusitempti mane į Marsą? Gal tuomet galėčiau jį kaip nors pergudrauti.

– Žinai ką? – atsakė į tai Ramfordas. – Punktualaus žmogaus gyveniams – tai važinėjimasis nuo mechaninių kalniukų luna parke.

Ir atsisuko, kad Beatričė matytų, kaip jis nusiplauna rankas.

– Tau nutiks aibė visokiausių dalykų! Žinoma, aš puikiai matau visus tuos kalniukus ir net galėčiau parūpinti tau schemutę, kur būtų sužymėti visi vingiai, posūkiai ir siaubai, tykantys tavęs tunelyje. Bet tau tai nė kiek nepadės.

– Kodėl gi?

– Vien jau todėl, kad vis tiek reikės įveikti tuos kalnelius, – atsakė Ramfordas. – Ne aš juos sugalvojau, ne man jie priklauso, ne aš sprendžiu, kam jais važiuoti, o kam – ne. Žinau tik, kaip jie atrodo.

– Ir Malačis Konstantas yra tų kalniukų dalis? – pasidomėjo Beatričė.

– Taip, – atsakė Ramfordas.

– Ir jo niekaip negalima išvengti?

– Ne.

– Tikiuosi, tu pasakysi, kokiomis aplinkybėmis mes su juo atsidursim kartu, kad galėčiau nors ką nors bandyti pakeisti.

Ramfordas gūžtelėjo pečiais.

– Na ką gi, jei jau taip nori, – abejingai tarė jis, – jei tau nuo to bus lengviau, klausykis. Kaip tik šią minutę Jungtinių Valstijų prezidentas skelbia Naujos Kosminės Eros pradžią, šitaip ketindamas išspręsti bedarbių problemą. Bus išleista milijardai dolerių nepilotuojamiems kosminiams laivams gaminti vien todėl,

kad žmonės gautų darbo. Kosminės eros pradžia bus iškilmingai pažymėta kitą antradienį. Ta proga bus paleistas "Banginis", kurio pavadinimas mano garbei bus pakeistas į "Ramfordą". Juo keletas bandomųjų beždžionių skris Marso pusėn. Judu su Konstantu dalyvausite iškilmingoje ceremonijoje. Tu, kaip numatyta ceremoniale, drauge su kitais pakilsi į laivą ir kažkam netyčia spūstelėjus mygtuką, išlėksi drauge su beždžionėmis į paskirties vietą.

Čia bus geriau nutraukti Ramfordo postringavimus ir paaiškinti, kad visas tas paistalas – vienas iš nedaugelio atvejų, kai Vinstonas Nailzas Ramfordas griebėsi melo.

Iš to, ką jis pasakė, tiesa pasirodė tik tai, kad "Banginis" pakeistu vardu tikrai buvo paleistas antradienį, o Jungtinių Valstijų prezidentas iš tikro paskelbė Naują Kosminę Erą.

Kai kurie prezidento teiginiai nebuvo nauji, tačiau "pažangą" net keletą sykių ištaręs kaip "pražangą", suteikė sąvokai iš esmės naują atspalvį. Dar jis panašiai paspalvino žodžius "sifonai" ir "saugykla", tardamas juos "simfonai" ir "smaugykla".

– Kai kas dabar mėgsta paburbėti, atseit, Amerikos ekonomika ligota ir sukriošusi, – nėrėsi iš kailio prezidentas. – Bet aš, tiesą pasakius, nelabai suprantu, kaip tokiems ir liežuvis apsiverčia, kadangi dabar pas mus sąlygos pražangai visose gyvenimo srityse geresnės negu bet kada žmonijos istorijoje.

Negana to, yra viena sritis, kurioje galime pasiekti iki šiol neregėtų laimėjimų – tai didysis kosmosas. Sykį jis mums davė atkirtį, tačiau ne amerikiečių būdui kam nors nusileisti, jei kalbama apie pražangą.

Kiekvieną dieną Baltuosiuose Rūmuose mane aplanko silpnadvasių žmonių. Jie nesiliauja verkšlenti ir vaitoti: "O, ponas prezidente, mūsų smaugyklos kimšte prikimštos automobilių, lėktuvų, virtuvės prietaisų ir įvairiausių kitokių prekių. O, ponas prezidente, – veblena jie, – visai nebereikia, kad fabrikai dar ką nors gamintų, nes kiekvienas turi visa ko po du, tris, o kartais ir keturis daiktus".

Ypač man įsiminė vienas žmogelis, gaminęs simfonus. Jis šiek tiek persistengė ir paskui nebegalėjo galvoti apie nieką kitą, kaip tik apie tuos simfonus, kurių prikimštos visos jo smaugyklos.

Aš ir sakau tam nelaimėliui: "Per kokius dvidešimt metų žmonių Žemėje taps dvigubai daugiau, ir visi tie naujai gimę milijardai negalės apsieiti be jūsų simfonų, todėl galite ir toliau drąsiai juos gaminti. O kol kas pamirškite tuos nelemtus simfonus savo smaugyklose ir pagalvokite geriau apie pražangą kosmoso srityje".

Štai ką dar aš tariau jam tada, sakau jums dabar ir nesiliausiu kartoti kiekvienam: "Kosmosui vieni niekai suvirškinti trilijonų Žemės dydžio planetų produkciją. Net jei metų metais gaminsime ir leisime erdvėn aibes raketų, vis vien nepajėgsime užpildyti kosmoso ar pažinti jo iki galo".

Žinoma, mėgėjai padejuoti ir paverkšlenti gali vėl paklausti: "Ponas prezdiente, o kaip chrono sinklastinė infandibula, kaip tas, kaip anas?" Tuoj pat jiems atsakyčiau: "Jei žmonija klausytų tokių kaip jūs, jokios pražangos pasaulyje nebūtų. Nebūtų net telefono. O be to, – sakau tai jiems, kartoju jums ir nesiliausiu tvirtinęs kiekvienam, – mes nemanome į raketas kišti žmonių. Tam mes panaudosime žemesniuosius gyvūnus..."

Ir taip toliau ir panašiai.

O tuo tarpu Kalifornijoje Malačis Konstantas iš kalnų krištolo telefono būdelės išėjo blaivus kaip angelas. Akys perštėjo, burnoje – tarsi arklių pristovėta.

Jis buvo tikras, kad minėtą žavią blondinę mato pirmąsyk gyvenime.

Jis uždavė jai tradicinį klausimą, kokie paprastai užduodami didelių sukrėtimų akivaizdoje: "O kur visi kiti?"

– Tu visus išvijai lauk, – pasakė moteris.

– Aš? – nustebo Konstantas.

– Taip, – patvirtino ji. – Vadinasi, tau liko šnipštas?

Konstantas nežymiai linktelėjo. Po penkiasdešimt šešių dienų lėbavimo jis pasiekė tokią ribą, už kurios jau nebuvo nieko. Jo tikslas buvo tapti nevertu bet kokios, net pačios menkiausios lemties ar misijos ir pasidaryti per daug dideliu ligoniu, kad galėtų kur nors keliauti. Teisybę pasakius, jam tai neblogai pavyko.

– O, tai buvo tikras spektaklis, – tarė moteris. – Tu linksminaisi ne mažiau negu kiti, drauge su visais stumdamas forte-

pijoną į baseiną. Bet kai pagaliau jis ten atsidūrė, tave ištiko klaikus isterijos priepuolis.

– Isterijos priepuolis, – tarsi aidas atkartojo Konstantas. Tai buvo šis tas nauja.

– Taip. Tu pareiškei, kad tavo vaikystė buvo nelaiminga ir visus privertei išklausyti, kokia ji buvo žiauri. Tu verkšlenai, kad tavo tėvas nė sykio gyvenime nėra metęs tau sviedinuko. Niekas nesuprato nė pusės, ką tu ten paistai, o iš to, ką suprato, viskas buvo apie kažkokius sviedinukus.

Paskui ėmei svaičioti apie motiną. Pasakei, kad jeigu ji ir buvo šliundra, tai tu didžiuojiesi būdamas šliundros sūnus, pažadėjai po naftos gręžinį kiekvienai moteriai, kuri paspaus tau ranką ir pasakys garsiai, kad visi išgirstų: " Aš esu šliundra kaip ir tavo motina".

– O toliau? – paklausė Konstntas.

– Tu visoms baliaus moterims padovanojai po naftos gręžinį, o paskui ėmei dar šlykščiau darkytis. Ištempei mane į salės vidurį ir ėmei visiems aiškinti, kad aš vienintelė būtybė visoje Saulės sistemoje, kuria galima pasitikėti. Tvirtinai, kad visi tik ir laukia, kol tu užsnūsi, kad galėtų įbrukti tave į raketą ir paleisti į Marsą. Paskui tu liepei nešdintis velniop visiems, netgi tarnams, išskyrus mane.

Paskui mudu nuskridome į Mechiką, ten susituokėme ir grįžome, o dabar štai paaiškėja, kad tu neturi nei naktipuodžio, kur pasisioti, nei lango, pro kur jį išpilti. Geriau pėdink tuoj pat į kontorą ir pasidomėk, kokia ten velniava tave ištiko, nes turiu draugelį gangsterį, kuris kaip mat tave nupils, jei pasakysiu, kad prastai manim rūpinies.

– Po velnių, – tūžo blondinė. – Mano vaikystė buvo kur kas šlykštesnė nei tavo. Mano motina tikrai buvo šliundra, o tėvo nė akyse nemačiau, be to, mes skurdome. Tu tai nors milijardais aptekęs...

Tuo metu Niuporte Beatričė Ramford atsuko savo vyrui nugarą. Ji stovėjo ant Škiperio muziejaus slenksčio, įsmeigusi akis į koridorių, kuriame aidėjo liokajaus balsas. Liokajus, nuėjęs prie laukujų durų, šaukė vardu kosminį šunį Kazoką.

– Aš irgi žinau kai ką apie tuos kalnelius, – tarė Beatričė.

– Tai gerai, – abejingu balsu atsakė Ramfordas.

– Kai man buvo dešimt metų, – ėmė pasakoti Beatričė, – tėvui šovė į galvą padaryti man malonumą ir pavėžinti nuo tų kalnelių. Mes vasarojome Kodo iškyšulyje. Taigi nuėjome į poilsio parką prie Folo upės. Tėvas nupirko du bilietus, nes norėjo pasivažinėti kartu su manimi. Kai pažvelgiau į tuos kalnelius, jie man pasirodė tokie kvaili, nešvarūs ir nesaugiai padaryti, kad griežtai atsisakiau jais važinėtis. Net tėvas negalėjo priversti manęs to padaryti, nors ir buvo Niuporto centrinės geležinkelio valdybos pirmininkas. Mes apsisukome ir nuvažiavome namo, – išdidžiai tarė Beatričė. Jos akys svaidė žaibus ir kalbėdama ji energingai linkčiojo galva. – Štai kaip reikia elgtis su visokiais kalneliais, – užbaigė ji.

Beatričė žengė iš Škiperio muziejaus į fojė laukti Kazoko.

Nugara ji pajuto nuo vyro sklindančius elektros impulsus.

– Bi, – tarė Ramfordas, – jei aš atrodau abejingas tavo nelaimėms, tai tik todėl, kad žinau, kaip gerai viskas baigsis. Ir nesipiktinu tuo, kad tu būsi suporuota su Konstantu, visai ne iš žiaurumo, o dėl tos paprastos priežasties, jog viliuosi jį būsiant geresnį vyrą tau, nei buvau ar kada nors būsiu aš. – Bi, – tęsė Ramfordas, – lauk valandos, kai tau bus lemta pirmąkart iš tikrųjų pamilti. Lauk tos dienos, kai subtilios taps ne tik tavo manieros, bet ir siela. Lauk, kada tau liks vien tavo kilnumas, švelnumas ir protas, padovanoti tau Viešpaties, ir iš šitų, vien iš šitų vertybių tu sukursi kažką nepaprasta.

Ramfordo balsas staiga skambtelėjo kaip paridenta skardinė, o jis pats ėmė pamažu tirpti ore.

– Dieve mano, – tarė jis, – tu bijaisi kažkokių kalnelių... O ar pagalvojai kada nors, kokioj velniavoj aš atsidūriau? Vieną gražią dieną pakliuvusi į Titaną tu suprasi, kaip negailestingai manimi buvo pasinaudota ir koks šlykštus ir niekingas galas manęs laukia.

Į vidų, šlepsėdamas atvipusiomis pėdsekio šuns lūpomis, įpuolė Kazokas. Jo užpakalinės kojos slydo išblizgintomis grindimis. Kurį laiką jis bėgo vietoje, bandydamas pasisukti Beatričės pusėn. Nors ir labai stengdamasis, šuo nesugebėjo pajudėti iš

vietos. Ūmai jis tapo perregimas.

Pašėlusiai šnypšdamas jis ėmė trauktis ir tirpti tarsi teniso kamuoliukas ant įkaitusios keptuvės.

Paskui jis išnyko.

Lyg jokio šuns nebūtų nė buvę.

Beatričė neatsisukdama pajuto, kad vyro už jos nugaros taip pat nebėra.

– Kazokai, – tyliai pašaukė ji ir pabandė spragtelėti pirštais, kad atkreiptų į save šuns dėmesį, tačiau pirštai buvo nutirpę ir nespragtelėjo. – Geras šunelis, – sukuždėjo ji.

TREČIAS SKYRIUS

GERIAU JAU FIRMA "SKLINDŽIAIS EIK PIRMAS"

"Sūnau, įprasta manyti, kad šioje šalyje nėra karalių, bet jei nori, aš tave išmokysiu, kaip tapti Jungtinių Amerikos Valstijų monarchu. Reikia tik murktelėti į klozeto skylę ir išlįsti iš ten kvapniam kaip rožė."
Noelis KONSTANTAS

LOS ANDŽELO korporaciją "Didingas kūrinys", kuri tvarkė finansinius Malačio Konstanto reikalus, įkūrė Malačio tėtušis. Jos kontora įsikūrė įspūdingame trisdešimt vieno aukšto pastate. Nors firmai priklausė visas tas namas, ji puikiausiai tilpo trijuose viršutiniuose aukštuose, o kitus išnuomodavo jai priklausančioms korporacijoms. Tos, kurias "Didingas kūrinys" parduodavo, išsikeldavo, o įsikeldavo kitos, naujai nupirktos.

Tarp nuomininkų buvo "Galaktikos erdvėlaiviai", tabako firma "Mėnulio ūkai", "Fandango kuras", "Lenokso vienbėgis", "Greitpuodžiai", farmacijos firma "Springalai", "Lujiso ir Marvino siera", "Diupri elektroprekės", "Universali pjezoelektronika", "Psichokinezė be ribų", "Edo Muro kompanionai", "Maksmoro staklės", "Vilkinsono lakai ir dažai", "Amerika ore", "Greitotekis", "Karaliaus O'Bimbyriaus marškinai", "Galutinės katastrofos simbolis" ir "Kalifornijos draudimo kompanija".

"Kūrinio" pastatas buvo grakšti dvylikabriaunė prizmė, įstiklinta iš visų dvylikos pusių. Viršuje stiklai buvo melsvai žalsvi, o apačioje – rožiniai. Anot architekto, dvylika briaunų esą simbolizuoja dvylika stambiausių pasaulio religijų.

Jam tiesiog pasisekė, kad iki šiol dar niekas nepaprašė jas išvardinti, nes vis tiek nebūtų pajėgęs to padaryti.

Ant stogo buvo įrengta aikštelė malūnsparniams nutūpti.

Konstanto malūnsparnio šešėlis, virpantis nutūpimo aikštelėje, daugeliui iš apačios galėjo atrodyti kaip šiurpi mirties angelo

sparnų paunksmė. Reikalas tas, kad biržą ištiko krachas, o darbo juk taip reikia. Be to, labiausiai nukentėjo Malačio Konstanto įmonės, padarydamos didžiulių nuostolių visiems, kas buvo su jomis susiję.

Konstantas pats vairavo savo malūnsparnį, kadangi aną naktį pabėgo visas personalas. Reikia pasakyti, kad lakūnas iš jo buvo prastas. Jis taip nevykusiai nutupdė skraidyklę, kad sudrebėjo visas didžiulis pastatas.

Konstantas atvyko pasitarti su "Didingo kūrinio" prezidentu Rensomu K.Fernu.

Fernas laukė Konstanto trisdešimt pirmame aukšte, kuris buvo vienas didžiulis tuščias kambarys, vadinamas Konstanto kabinetu.

To kambario baldai atrodė vaiduokliškai, kadangi visi buvo be kojelių. Reikiamame aukštyje juos laikė magnetinis laukas. Stalai, valdymo pultas, baras, kušetės tarytum plūduriavo klampioje masėje. Kėdės buvo pasvirusios ir paslankesnės, lyg masė, kurioje jos plūduriavo, būtų buvusi skystesnė. Bet klaikiausiai atrodė bloknotai ir pieštukai, kybantys ore tai čia, tai ten po visą patalpą, kad jais bet kuriuo momentu galėtų pasinaudoti kiekvienas, kam šaus į galvą ką nors užsirašyti.

Kilimas atrodė žalias kaip žolė – dėl tos paprastos priežasties, kad tai ir buvo tikrų tikriausia pievelė, sodri ir sultinga, kaip gerai prižiūrimoje golfo aikštelėje.

Tiesiai iš malūnsparnio Malačis Konstantas specialiu liftu nusileido į savo kabinetą. Kai lifto durys tyliai šiugždėdamos prasivėrė, Konstantas sustingo ir baugščiai įsistebeilijo į bekojus baldus, į ore plūduriuojančius pieštukus ir bloknotus. Jis čia nebuvo įkėlęs kojos aštuonetą savaičių. Per tą laiką kažkas pakeitė visą interjerą.

Senyvas "Didingo kūrinio" prezidentas Rensomas Fernas stovėjo prie didžiulio, nuo lubų iki pat grindų įstiklinto lango ir žvelgė į miestą. Kaip visada jis buvo su juoda fetrine skrybėle ir vilkėjo juodą prigludusį paltą su aksomine apykakle. Kairėje pažastyje, kaip visuomet, styrojo bambukinė lazdelė. Prezidentas buvo vis toks pat nežmoniškai liesas.

"Tarsi kas būtų sustatęs vieną ant kito du bičus, – saky-

davo Malačio Konstanto tėvas Noelis. – Fernas panašus į kupranugarį, kuris jau spėjo suvirškinti abi savo kupras ir neseniai ėmėsi to, kas dar liko, neliesdamas tik plaukų ir veizolų".

Vidaus finansų biuro duomenimis, Fernas buvo brangiausiai apmokamas tarnautojas visoje šalyje. Jis gaudavo milijoną dolerių per metus grynais, neskaitant premijų už sėkmingas operacijas biržoje ir pragyvenimo minimumo.

Fernas atėjo dirbti į "Didingą kūrinį" būdamas dvidešimt dvejų metų. Dabar jam suėjo šešiasdešimt.

– Kaž... Kažkas pakeitė baldus... – tarė Konstantas.

– Taip, – neatitraukdamas akių nuo miesto panoramos atsakė Fernas. – Kažkas juos pakeitė.

– Jūs? – paklausė Konstantas.

Fernas paniekinamai prunkštelėjo ir tik po to atsakė:

– Aš manau, mes privalome rodyti nors kiek lojalumo bent šiokiai tokiai savo produkcijai.

– Aš... Aš kaip gyvas nesu matęs nieko panašaus, – suvapėjo Konstantas. – Be kojyčių... ir sklando ore...

– Juk tai magnetizmas, – susierzinęs atšovė Fernas.

– Ne, kodėl gi... Dabar, kai apsipratau, atrodo visai nieko. O ką, juos gamina viena iš mūsų kompanijų?

– "Amerika ore", – tarė Fernas. – Jūs liepėte ją nupirkti, mes ir nupirkome.

Rensomas K.Fernas atsigręžė nuo lango. Jo veide keistai derėjo dar visai žalia jauunystė ir brandi senatvė. Jame visiškai nepaliko pėdsakų kitos amžiaus pakopos – jokių žymių, kad šis vyras kažkada persirito per trisdešimt, keturiasdešimt ar penkiasdešimt metų. Buvo matyti ryškūs vien ankstyvosios jaunystės ir senyvo amžiaus atspaudai, tarytum septyniolikmetį vaikėzą būtų staiga išdžiovinęs karšto oro gūsis.

Fernas perskaitydavo po dvi knygas per dieną. Manoma, kad Aristotelis buvo paskutinis, išsamiai susipažinęs su visu savo tautos kultūros palikimu. Rensomas K.Fernas ėmėsi įspūdingos iniciatyvos prilygti Aristoteliui, tačiau jam pastebimai prasčiau sekėsi suvokti esmę viso to, ką jis kimšosi į galvą.

Ir ką jūs manot, šis intelekto kalnas kaip reikiant paplušėjęs pagimdė filosofijos pelytę (Fernas pirmasis prisipažino, kad tai

tikrai būta pelės), be kita ko, dar ir gerokai apšiurusią. Štai taip Fernas reikšdavo savo filosofines pažiūras:

"Prieini prie žmogaus ir klausi: "Kaip reikalai, Džo?" O jis tau: "Puikiai, kaip niekada!" Bet žvilgteli tam tipui giliau į akis, ir kaip ant delno matai, kad iš tikrųjų jam visai prasti popieriai. Tačiau jei tik pabandai kuo nors padėti, pasidaro dar šlykščiau, – ir jam, ir tau. Taigi visa šios sumautynės esencija ta, kad bet kokia pagalba – oro leidimas pavėjui, ir tiek".

Tokia filosofija visai neliūdino Ferno ir neužkrovė jam sunkių minčių naštos.

Tik padarė jį apdairų ir beširdį.

Be to, ji padėjo bizniui, kadangi leido manyti, kad kitas žmogus bet kokiu atveju yra silpnesnis ir menkesnis, negu iš pažiūros atrodo.

Beje, sveikų plaučių žmogėnams tos Ferno nuolat bambamos sentencijos atrodydavo netgi visai smagios.

Kita vertus, jo pareigos Noelio Konstanto, o vėliau ir Malačio korporacijoje buvo tokios, kad visi jo posakiai aplinkiniams atrodė šmaikštumo ir sąmojaus viršūnė, kadangi jis tikrai pranoko Konstantus, *pere* ir *fils,** visais atžvilgiais, išskyrus tik vieną vienintelį, bet, deja, patį svarbiausią: vulgariems nemokšoms ir išsišokėliams Konstantams kiekviename žingsnyje nuo ausies iki ausies šiepėsi toji sena žabala kvaiša, vardu Fortūna.

Bent jau iki šios dienos.

Malačiui Konstantui dar reikėjo suvirškinti tą skaudų faktą, kad ana malonioji ponia staiga visiems laikams nei iš šio, nei iš to atsuko jam nugarą. Konstantas vis dar nebuvo iki galo suvokęs šito, nors Fernas telefonu ir pranešė jam baisią naujieną.

– Nagi kuo ilgiau žiūriu į tuos baldelius, tuo labiau jie man patinka, – prisipažino Konstantas. – Tikriausiai prekyba jais einas kaip sklindžiai per sviestą.

Kai Malačis Konstantas prabildavo apie biznį, jo veide pasirodydavo graudinga ir kartu atstumianti išraiška. Visai kaip tėvo. Senis Noelis Konstantas taip pat visiškai nieko nenuraukė apie reikalus.

---

*tėvą ir sūnų *(pranc.)*

Toji menka kruopelytė šiokio tokio Konstantų žavesio kaipmat išgaruodavo, vos tik jiems užeidavo šišas parodyti, esą jų biznis taip gerai klojasi tik dėl to, kad jiedu neblogai skiria galvą nuo sėdynės.

Apskritai kupinas optimizmo, apdairus ir veržlus milijardierius atrodo stačiai nepadorus.

– Jei norit žinoti, tai labai vykęs būdas investuoti kapitalą, daug išmanančiai tęsė Konstantas. – Kalbu apie kompaniją, kuri gamina štai tokius baldus.

– Geriau jau firma "Sklindžiais eik pirmas", – atrėmė Fernas. Tai buvo jo mėgstamas priežodis. Būdavo, jei ateina kas nors patarimo, kur čia geriau įdėjus kapitalą, kad tas per šešias savaites išaugtų antra tiek, Fernas visai rimtai pasako kokį išgalvotą firmos pavadinimą. Pasitaikydavo kvailių, kurie iš tikrųjų bandydavo paklausyti jo patarimo.

– Sėdėti ant kušetės "Amerika ore" kebliau nei stovėti stačiam beržo tošies kanojoje, – šaltai paaiškino Fernas. – Pamėginkite atsilošti kuriame nors iš tų vadinamųjų krėslų, ir jis tėkš jus į sieną tarsi kūlį iš timpos. Prisėskite prie savo valdymo pulto ir bemat imsite suktis valso sūkuriuose tarsi vienas iš brolių Raitų filme "Kiti Hok".

Konstantas palietė valdymo pultą, ir tas nervingai suvirpėjo.

– Na ką gi, paprasčiausiai jie dar nespėjo pašalinti kai kurių nesklandumų, ir tiek, – tarė ramiai.

– Kad jau tiesa, tai tiesa, – sutiko Fernas.

Tuomet Konstantas pirmąsyk gyvenime išrėžė štai kokį argumentą:

– Juk visiems pasitaiko retsykiais suklysti...

– Retsykiais?! Visus tris praėjusius mėnesius jūs daugiau nieko ir nedarėte. Jums puikiausiai pavyko tai, kas man iki šiol atrodo neįmanoma: paleisti vėjais beveik keturių dešimčių metų pramatymo įkvėpto darbo vaisius.

Rensomas K.Fernas pačiupo ore kybantį pieštuką ir trekštelėjo jį pusiau.

– "Didingo kūrinio" daugiau nebėra. Be mudviejų šiame pastate nė gyvos dvasios. Su visais tarnautojais atsiskaityta ir atsisveikinta.

Jis nusilenkė ir pasuko durų link.

– Komutatorius sutvarkytas taip, kad visi telefono signalai keliautų tiesiai į jūsų pultą čia. Išeidamas neužmirškite užgesinti šviesą ir užrakinti lauko duris.

Na, dabar, manau, pats laikas papasakoti korporacijos "Didingas kūrinys" istoriją.

Viskas prasidėjo nuo jankio komivojažieriaus, prekiavusio virtuvės rakanadais su variniu dugnu. Tas jankis, vardu Noelis Konstantas, kilimo iš Niu Bedfordo Masačiūsetso valstijoje, buvo ne kas kitas, kaip Malačio tėtušis.

Paties Noelio tėvas buvo Silvanas Konstantas, audimo staklių derintojas Niu Bedfordo milo fabrike Natavenos apskrityje, priklausiusiam "Didžiajai respublikos vilnos kompanijai". Jis buvo anarchistas, nors niekad neturėjo nemalonumų dėl tokių savo pažiūrų, neskaitant konfliktų su žmona.

Per nesantuokinės meilės vaisių jų giminė siekia Bendžaminą Konstantą, nuo 1799 iki 1801 metų Napoleono tribūną ir Onos Luizos Žermenos Neker, baronienės Stal-Holštein, to meto Švedijos pasiuntinio Prancūzijoje žmonos, meilužį.

Šiaip ar taip, kartą naktį Los Andžele Noeliui Konstantui šovė į galvą pasidaryti biržos makleriu. Tuo metu jis buvo trisdešimt devynerių metų vienišas, nei fiziškai, nei dvasiškai nepatrauklus nevykėlis. Beje, toji mintis jam toptelėjo besėdint vienui vienam ant siaurutės lovos du šimtai dvidešimt trečiame "Vilburhemptono" viešbučio kambariūkštyje.

Galingiausia bet kada vienam žmogui priklausiusi korporacija vargu ar galėjo turėti kuklesnę kontorą, tegu ir pačioje savo egzistavimo pradžioje. Du šimtai dvidešim trečias "Vilburhemptono" viešbučio kambarys buvo vienuolikos pėdų ilgio ir aštuonių pločio, be telefono ir be rašomojo stalo.

Jame stovėjo lova, komoda su trimis stalčiais, kurių dugne mėtėsi keli seni laikraščiai, o apatiniame – Gideono firmos leista Biblija. Viduriniajame buvo įtiestas kažkokio dienraščio puslapis su keturiolikos metų senumo biržos kainomis.

Mįslė: ar žmogus gali pramisti uždarytas patalpoje, kurioje yra guolis ir atspausdintas kursyvu kalendorius?

Atsakymas: gali. Jis valgys raguolį ir užsigers syvais iš kalendoriaus.

Na, štai ir atsidūrėme prie pačių "Didingojo kūrinio" ištakų. Ištekliai, iš kurių Noelis Konstantas pradėjo lipdyti savo pasakišką turtą, vargu ar buvo didesni, nei iš guolio gali prikepti raguolių ar iš kursyvo prisunkti syvų.

"Didingas kūrinys" atsirado iš plunksnakočio, čekių knygelės, keleto valdiškų vokų, Gideono leidimo Biblijos ir aštuonių tūkstančių dviejų šimtų dvylikos dolerių sąskaitos banke.

Pastaroji buvo Noeliui tekusi tėtušio anarchisto palikimo dalis. Palikimą daugiausia sudarė valstybinių paskolų obligacijos.

Kapitalo investavimo programą Noelis sudarė pats. Tai buvo paprastumo kvintesencija. Vienintelis Noelio konsultantas šiuo klausimu buvo ir visą gyvenimą liko Biblija.

Tie, kas vėliau studijavo Noelio Konstanto investicijų sistemą, nusprendė, kad jo būta arba genijaus, arba naudotasi tobula, ligi šiol neregėta pramoninio špionažo sistema. Mat biržoje jis kiekvieną kart kuo tiksliausiai atspėdavo pagrindinių vaidmenų atlikėjus vos prieš kelias dienas ar net valandas iki spektaklio pradžios. Per dvylika mėnesių Konstantas, beveik neišeidamas iš du šimtai dvidešimt trečiojo kambario "Vilburhemptono" viešbutyje, padidino savo kapitalą iki milijono dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstantčių.

Noelis Konstantas tai padarė be jokio genialumo ir be špionažo.

Jo sistema tokia idiotiškai paprastutė, jog dar ir dabar yra žmonių, kuriems ji lieka nesuprantama, kad ir kiek beaiškintum. Jos niekaip nepajėgia suvokti tie, kuriems ramiau gyventi nuo minties, jog milžiniškus turtus galima sukaupti tik nepaprasto sumanumo dėka.

Štai kokia buvo toji Noelio Konstanto sistema.

Jis atsivertė minėtąją Gideono leidimo Bibliją ir perskaitė pirmą sakinį.

Tikriausiai kai kas dar prisimena, jog pirmasis "Pradžios" knygos sakinys skamba taip: "Iš pradžių Dievas sukūrė dangų ir žemę". Noelis Konstantas perrašė šią frazę didžiosiomis raidėmis, po kiekvienos padėjo tašką ir suskirstė jas poromis. Išėjo štai kas:

I.Š., P.R., A.D., Ž.I., U.D., I.E., V.A., S.S., U.K., Ū.R., Ė.D., A.N., G.U., I.R., Ž.E., M.E.

Paskui jis išsirinko korporacijas, kurių pavadinimai prasidėjo šiomis raidėmis, ir ėmė supirkinėti jų akcijas, kiekvienąkart už visus turimus pinigus įsigydamas tik vienos kurios korporacijos pajus, o jų kainai pašokus dvigubai, tuoj pat juos parduodavo.

Pirmiausia jis savo pinigus investavo į firmą "Iglezijos šilkas", pasku – į "Pramoninius robotus", "Aviamotorų dangalus", "Žiurknuodžių industriją", "Undinių duoną", "Indianos elevatorius", "Vatines antklodes", "Sviestinius sausainius", "Ultramadingas kelnes", "Ūkinius rankšluosčius", "Ėdžias danieliams", "Alabamos naujoves", "Galantiškus užkandžius", "Imbierinius ragaišius", "Žvalumo eliksyrą" ir pagaliau "Maistą eruditams".

Jo programa kitiems dvylikai mėnesių buvo vėl "Pramoniniai robotai", "Aviamotorų dangalai", "Žiurknuodžių industrija", "Undinių duona", "Indianos elevatoriai", "Vatinės antklodės", "Sviestiniai sausainiai", "Ultramadingos kelnės", "Ūkiniai rankšluosčiai", "Alabamos naujovės", "Galantiški užkandžiai", "Imbieriniai ragaišiai", "Žvalumo eliksyras" ir "Maistas eruditams".

Trečiąkart pirkdamas "Aviamotorų dangalų" akcijas, jis nusipirko visą šią firmą, kaip sakoma, su visais ragais, nagais ir kanopomis.

Po dviejų dienų kompanija sudarė su vyriausybe ilgalaikę sutartį, pagal kurią įsipareigojo tiekti šaliai tarpkontinentines balistines raketas. Dėl to jos kaina pakilo mažų mažiausiai iki penkiasdešimties devynių milijonų dolerių. Noelis Konstantas spėjo ją įsigyti už dvidešimt du milijonus.

Vienintelį savo nurodymą kompanijai jis pasiuntė atvirlaiškiu su "Vilburhemptono" viešbučio atvaizdu. Atvirukas, adresuotas kompanijos prezidentui, bylojo, kad firmos pavadinimą reikia pakeisti į "Galaktikos erdvėlaivius", kadangi ji seniai jau nebeturėjo nieko bendra nei su aviamotorais, nei su dangalais.

Kad ir koks menkas, šis Konstanto kūrybinės minties pasireiškimas atrodo savotiškai svarbus, kadangi liudija pagaliau prabudusį Konstanto susidomėjimą tuo, kas, šiaip ar taip, buvo jo

nuosavybė. Be to, nors kompanijos akcijų vertė pakilo daugiau nei dvigubai, jis nepardavė jų visų iš karto, o tik keturiasdešimt devynis procentus.

Nuo to laiko Konstantas, nors ir toliau tardavosi tik su Gideono leidimo Biblija, pasilikdavo didesnę dalį akcijų tų firmų, kurios jam buvo labiausiai prie širdies.

Pirmuosius dvejus metus, praleistus "Vilburhemptono" viešbučio du šimtai dvidešimt trečiajame kambaryje, Noelį Konstantą lankė vienas vienintelis asmuo, kuris nė neįtarė jį esant tokį turtingą. Tas žmogus buvo kambarinė, vardu Florensė Vaithil. Už menkutį atlyginimą ji kas dešimtą naktį praleisdavo su juo.

Florensė, kaip ir kiti viešbučio tarnautojai, tikėjo Konstantą esant pašto ženklų pardavėją. Noelis neturėjo įpročio pernelyg švarintis, todėl kiekvienas galėjo nesunkiai patikėti jį nuolat turint reikalų su augaliniais klijais.

Apie jo turtus žinojo tik Mokesčių departamento ir buhalterinės apskaitos firmos "Klo ir Higinsas" darbuotojai.

Praėjus dvejiems metams, Noelis Konstantas sulaukė antro lankytojo.

Tai buvo liesas žydraakis dvidešimt dvejų metų budraus žvilgsnio jaunikaitis. Jis iškart patraukė Noelio Konstanto dėmesį, dar nuo slenksčio pareiškęs esąs Jungtinių Valstijų mokesčių departamento biuro tarnautojas.

Konstantas pakvietė jaunuolį įeiti ir mostu parodė sėstis ant lovos. Pats jis liko stovėti.

– Jie atsiuntė man kūdikį, ar ne taip? – paklausė Konstantas.

Lankytojas dėl to nė trupučio neįsižeidė. Pašaipą jis tučtuojau pavertė sau naudinga, pateikdamas tokį triuškinantį įvaizdį:

– Kūdikį su akmens širdimi ir mangusto reakcija, misteri Konstantai, – tarė jis. – Be to, aš mokiausi Harvardo biznesmenų mokykloje.

– Visai įmanomas dalykas, – nesipriešino Konstantas. – Tačiau abejoju, ar galite būti man pavojingas. Valdžiai aš neskolingas nė cento.

Geltonsnapis lankytojas linktelėjo.

– Žinau, – tarė jis. – Visur tvarka kaip bažnyčioje.

Jauniklis apsidairė aplink. Jo nė kiek nenustebino kambario skurdumas. Jis buvo per daug praktiško proto, kad įžvelgtų jame kokią nors anomaliją.

– Aš peržiūrėjau paskutinių dvejų metų jūsų pajamų mokesčių sąskaitas, – tarė jaunuolis. – Pagal mano apskaičiavimus, jūs esat didžiausias laimės kūdikis, kada nors gyvenęs pasaulyje.

– Laimės kūdikis? – nustebo Noelis Konstantas.

– Man taip atrodo. O jums atrodo kitaip? Tada pasakykit, ką gamina kompanija "Indianos elevatoriai"?

– "Indianos elevatoriai"? – sutrikęs pakartojo Noelis Konstantas.

– Per du mėnesius jūs įsigijote penkiasdešimt tris procentus jų akcijų, – tarė jaunasis lankytojas.

– Na... elevatorius... Tai toks daikčiukas įvairiems sunkumams kiloti, – ėmė veblenti Konstantas. – O taip pat kitoms prekėms...

Jaunasis lankytojas kažkaip katiniškai nusišiepė.

– Informuoju. "Indianos elevatoriai" – pavadinimas, kurį per praėjusį karą vyriausybė suteikė superslaptai laboratorijai, tobulinančiai povandeninius klausymosi aparatus. Po karo kompanija buvo parduota privačiam verslininkui, tačiau pavadinimas išliko tas pats, kadangi ji ir toliau gamino superslaptus įrengimus, kurių vienintelė vartotoja taip ir liko vyriausybė...

O gal pasakytumėte, dėl ko jums pasirodė verta investuoti pinigus į "Alabamos naujoves"? – nenustygo jaunikaitis. – Galbūt jūs manote, kad ši firma gamina pliauškynes vaikų baliams?

– Nejaugi Mokesčių biuras rimtai reikalauja, kad atsakyčiau į visus tuos kvailus klausimus? – įniršo Noelis. – Argi tam, kad turėčiau teisę į savo pinigus, privalau smulkiai išvardinti, ką gamina kiekviena mano firma?

– Aš klausiu vien iš smalsumo. Sprendžiant iš reakcijos, jūs neturit nė mažiausio supratimo apie tas "Alabamos naujoves". Tai galiu jums pranešti, kad ši firma negamina nieko, tik turi įsigijusi kažkokių ypatingų patentų padėvėtiems protektoriams atnaujinti.

– Gal geriau pakalbėkime apie Mokesčių biuro reikalus? – atžagriai nutraukė jauniklio postringavimus Konstantas.

– Aš daugiau ten nebedirbu, – ramiai paaiškino tas. – Šįryt palikau savo tarnybą, už kurią gaudavau šimtą keturiolika dolerių per savaitę, nes pereinu į kitą, kur gausiu du tūkstančius.

– Pas ką gi? – pasidomėjo Konstantas.

– Pas jus, – atsakė jaunikaitis. Jis atsistojo ir ištiesė ranką. – Mano vardas Rensomas K.Fernas, – prisistatė jis. – Vienas profesorius Harvardo biznesmenų mokykloje tvirtino, kad aš gana sumanus, bet jei noriu tapti turtingas, turiu susirasti savo **vaikiną**. Jis nepaaiškino plačiau, ką reiškia tie jo žodžiai, tik pasakė, kad anksčiau ar vėliau aš pats šitai suprasiu. Aš paklausiau, kaip man ieškoti to vaikino, jis man patarė metus kitus padirbėti Mokesčių biure.

Kai aš, misteri Konstantai, peržiūrėjau jūsų popierius, man staiga toptelėjo, ką norėjo pasakyti mano profesorius. Aš kruopštus ir apsukrus, bet man nelabai sekasi. Vadinasi, aš privalau rasti žmogų, kurį lydėtų nepaprasta sėkmė. Štai aš jį ir radau.

– Kurių galų turėčiau mokėti jums du tūkstančius dolerių per savaitę? – pasipiktino Kosntantas. – Štai visi mano įrengimai ir visas personalas. Ir jūs puikiai žinote, ko aš su jais pasiekiau.

– Žinoma, tarė Fernas, – bet aš jums tuojau parodysiu, kaip jūs, galėdamas padaryti du šimtus milijonų, padarėte tik penkiasdešimt du. Jūs visiškai nieko neišmanote nei apie korporaciją, nei apie mokesčių įstatymus, nei apie biznio tvarkymą, kuris reikalauja daug sveikos nuovokos.

Paskui Fernas netruko įrodyti Noeliui Konstantui, Malačio tėvui, kad kalba gryną teisybę, ir išdėstė jam naujos korporacijos, vardu "Didingas kūrinys", planą. Tai buvo nuostabi mašina, skirta sutramdyti tūkstančius įstatymų be mažiausio konflikto netgi su miesto savivaldybe.

Šis veidmainystės ir suktybės monumentas Konstantui padarė tokį stulbinantį įspūdį, kad jis tučtuojau užsimanė nusipirkti jo akcijų net nepasikonsultavęs su savo Biblija.

– Misteri Kosntantai, sere, nejaugi jūs nieko nesupratote? – sušuko Fernas. – Juk "Didingas kūrinys" – jūs pats. Jūs korporacijos pirmininkas, o aš – prezidentas.

Misteri Konstantai, – tęsė jis toliau. – Šiuo metu Mokes-

čių biurui prižiūrėti jus taip pat lengva kaip žmogelį, prekiaujantį gatvėje kriaušėmis ir obuoliais. Bet įsivaizduokite, kiek jiems reikėtų paplušėti, jei įsitaisytumėt didžiulį ofisą, ligi pat stogo prikimštą biurokratų, žmonių, kurie vis ką nors pameta, užpildo ne tuos blankus, patys sugalvoja vis naujų ir reikalauja visko po penkis egzempliorius, nesupranta nė trečdalio, kas jiems sakoma, į klausimus atsakinėja painiai, kad išloštų laiko pagalvoti, patys ką nors sprendžia tik galutinai prispirti prie sienos ir tuoj pat sunaikina savo veiklos pėdsakus, visiškai netyčia pridaro sudėties ir atimties klaidų, iš nuobodumo šaukia susirinkimą po susirinkimo, patys pirmi skuba rašyti skundus, vos tik pajunta kieno nors antipatiją ir niekada nieko neišmeta lauk, nebent tai grėstų jiems patiems. Vienas vienintelis biurokratas, jei tik jis pakankamai judrus ir nervingas, gali prirašalioti toną niekam nereikalingų popieriukų, kuriuos išstudijuoti Mokesčių biurui prireiks ne mažiau kaip metų. O “Didingo kūrinio” ofise tokių bus tūkstančiai. Mudu su jumis įsikursime viršutiniuose dviejuose aukštuose, tad galėsite ir toliau stebėti viską iš tolo, kaip kad dabar.

Jaunasis Fernas apsidairė.

– Beje, o kaip jūs tai darėte iki šiol? Nudegusiu degtuku fiksuojate duomenis telefonų knygos paraštėse?

– Savo galvoje, – patikslino Noelis Konstantas.

– Noriu pabrėžti dar štai ką, – neatlyžo Fernas. – Vieną gražią dieną sėkmė nusigręš nuo jūsų ir tuomet jums prireiks apsukriausio ir kruopščiausio reikalų tvarkytojo, nes antraip tuoj išlėksite į orą.

– Jūs priimtas, – tarė Noelis Konstantas, Malačio tėvas.

– Na, tai kur statysim mūsų ofisą? – nedelsdamas griebė jautį už ragų Fernas.

– Man priklauso šis viešbutis, o viešbučiui – štai tas sklypas anapus gatvės. Jame ir statysime, – pasakė Konstantas. Jis iškėlė kreivą tarsi alkūninis velenas pirštą. – Atminkite...

– Taip, sere?

– Aš nežadu niekur kraustytis, aš pasilieku čia.

Tie, kuriuos domina “Didingojo kūrinio” istorijos smulkmenos, gali artimiausioje bibliotekoje paprašyti Levinos Voters ro-

mantiškos apysakos “Ar pernelyg drąsi svajonė?” arba nepalyginamai nuobodesnės Krauterio Gomburgo studijos “Pirmykštės sistemos”.

Misis Voters kūrinyje biznio reikalai išdėstyti painiai ir miglotai, tačiau ten gana išsamiai aprašyta, kaip kambarinė Florensė Vaithil pasijuto esanti nėščia nuo Konstanto ir kaip sužinojo, kad jis multimilijonierius.

Noelis Konstantas vedė kambarinę, padovanojo jai vilą bei milijoną dolerių banke ir liepė pavadinti kūdikį Malačiu, jei gims berniukas, arba Prudense, jei gims mergytė. Jis paprašė Florensės ir toliau lankyti jį kas dešimt dienų “Vilburhemptono” viešbučio du šimtai dvidešim trečiajame kambaryje, tik nesinešti su savimi vaiko.

Gomburgo knygoje, atvirkščiai, puikiai išnagrinėta visa, kas liečia biznį, tačiau įspūdį gadina autoriaus peršama mintis, kad “Didingas kūrinys” atsirado iš nepilnavertiškumo komplekso meilės reikaluose. Negana to, skaitytojui puslapis po puslapio darosi vis aiškiau, kad ko gero, pats studijos autorius yra niekieno nemylimas ir visiškai nesugeba mylėti pats.

Beje, nei misis Voters, nei Gomburgas nesugebėjo atskleisti tikrosios Noelio Konstanto metodo paslapties. Nepadarė to nė Rensomas K.Fernas, nors ir labai stengėsi.

Ją Noelis Konstantas patikėjo vieninteliam žmogui pasaulyje – savo sūnui Malačiui per dvidešimt pirmąjį jo gimtadienį, kurį jie atšventė dviese “Vilburhempotno” viešbučio du šimtai dvidešimt trečiajame kambaryje. Tai buvo pirmoji sūnaus ir tėvo pažintis.

Noelis pakvietė Malačį jį aplankyti.

Taip jau sutvarkytas žmogus, kad Malačiui daugiau įstrigo į atmintį kambario išvaizda nei būdas, kaip daryti milijonus ar net milijardus.

Beje, šis mokslas pasirodė esąs toks paprastutis, kad ir atsiminti nebuvo ko. Sudėtingiausia jo dalis bylojo apie tai, kaip Malačiui perimti ir nešti toliau “Didingojo kūrinio” deglą, kai anksčiau ar vėliau Noelis paleis jį iš rankų. Jaunasis Malačis turėjo gauti iš Rensomo K.Ferno “Didingojo kūrinio” investicijų

sąrašą ir nustatyti, iki kurios Biblijos vietos priėjo tėtušis.

Iš visų du šimtai dvidešimt trečiojo kambario daiktų Malačį labiausia sudomino jo paties fotografija, daryta, kai jam tebuvo treji metai. Iš jos žvelgė džiugus žavingas bamblys, krykštaujantis vandenyno pakrantėje.

Nuotrauka buvo smeigtuku prismeigta prie sienos.

Tai buvo vienintelis paveikslėlis visame kambaryje.

Senis Noelis, pamatęs, jog Malačis neatitraukia akių nuo fotografijos, visiškai nieko neišmanydamas apie sūnų ir tėvų santykius, siaubingai susidrovėjo ir sutriko. Jis ėmė karštligiškai raustis atmintyje, ieškodamas ten kokio šiltesnio žodžio, tačiau beveik nieko neaptiko.

– Mano tėvas davė man viso labo du patarimus, – pagaliau tarė jis. – Tačiau tik vienas ištvėrė laiko bandymą. Štai jie: "Nešvaistyk savo kapitalo" ir "Nelaikyk šnapso miegamajame". – Senis nebežinojo kur dingti iš drovumo ir konfuzijos. – Na, lik sveikas, – ūmai tarsi kirviu nukirto jis.

– Lik sveikas, – apstulbęs pakartojo jaunasis Malačis ir pasuko link durų.

– Nelaikyk šnapso miegamajame, – tarė senis jam pavymui ir nusisuko.

– Klausau, sere, – atsakė Malačis. – Viso labo, sere, – ir jis išėjo.

Tai buvo pirmas ir paskutinis Malačio Konstanto pasimatymas su gimdytoju, kuris po to dar nugyveno penkerius metus, ir Biblija jo nė karto neapvylė.

Noelis Konstantas mirė kaip tik baigęs sakinį: "Ir sukūrė Dievas du didžius šviesulius: didesnį – dienai, o mažesnį – nakčiai. Ir žvaigždes".

Paskutinis jo valia atliktas kapitalo įdėjimas buvo "Elektros suktukų" akcijos po septyniolika su ketvirčiu dolerio už vieną.

Sūnus tęsė toliau nuo tos vietos, kur sustojo tėvas, tačiau į "Vilburhemptono" viešbučio du šimtai dvidešimt trečiąjį kambarį keltis nepanoro.

Penkerius metus jį lydėjo tokia pat neįtikėtina sėkmė kaip ir tėvą.

Bet štai netikėtai "Didingas kūrinys" nei iš šio, nei iš to

ėmė ir subyrėjo į šipulius.

Malačis Konstantas stovėjo savo kabinete ant tikros žolės kilimo tarp skrajojančių baldų ir niekaip negalėjo patikėti, kad sėkmė tikrai nusigręžė nuo jo.

– Nieko neliko? – vos girdimai ištarė jis ir net išspaudė kažką panašaus į šypseną, skirtą Rensomui K. Fernui. – Na, na, seni, juk turėjo kas nors likti...

– Dešimtą ryto ir man pačiam taip atrodė, – prisipažino Fernas. – Sveikinau save, kad turiu paruošęs "Didingam kūriniui" tinkamą apsaugą tokio smūgio atveju. Taigi mes jį ištvėrėme visai pusėtinai, ir jūsų klaidas taipogi.

Tačiau penkiolika po dešimtos mane aplankė vienas juristas, iš visko sprendžiant, jūsų vakardienos pasismaginimo dalyvis. Kiek supratau, praėjusią naktį jūs į kairę ir į dešinę dalinote naftos versloves, o tam juristui užteko proto surašyti popierius, kurie galioja, jei yra jūsų parašas. Jie visi buvo su jūsų parašu. Taigi vakar naktį jūs išdalinote penkis šimtus trisdešimt vieną naftos gręžinį, šitaip nušluodamas nuo žemės paviršiaus "Indianos naftą".

– Vienuoliktą, – tęsė Fernas, – Jungtinių Valstijų prezidentas paskelbė, kad su korporacija "Galaktikos erdvėlaiviai", kurią neseniai pardavėte, Naujos Kosminės Eros proga sudaroma sutartis trims milijardams dolerių.

Vienuoliktą trisdešimt, – varė toliau Fernas, – man buvo įteiktas Amerikos medikų draugijos žurnalo numeris, mūsų visuomeninių ryšių skyriaus direktoriaus pažymėtas raidėmis "J.Ž.". Jei savo kabinete būtumėt praleidęs nors kelias valandas per visą gyvenimą, be abejo, žinotumėt, kad šios raidės reiškia: "Jūsų žiniai". Aš atverčiau pažymėtą vietą ir perskaičiau, savo žiniai, kad cigaretės "Mėnulio ūkai" buvo ne viena iš daugelio, o svarbiausia jas rūkiusių abiejų lyčių piliečių nevaisingumo priežastis. Šį faktą atrado ne žmogus, o kompiuteris. Kiekvienąkart pateikus duomenis apie šių cigarečių rūkymą, mašina siaubingai susijaudindavo, tačiau niekas negalėjo suprasti, kodėl. Ji tarytum stengėsi pasakyti savo operatoriams kažką labai svarbaus. Ji tiesiog iš kailio nėrėsi, kol pagaliau privertė operatorius paklausti reikalingą klausimą.

Klausimas buvo apie ryšį tarp cigarečių “Mėnulio ūkai” ir nevaisingumo. O ryšys buvo toks: asmenys, kurie rūkė cigaretes “Mėnulio ūkai”, niekada negalės turėti vaikų, – pasakė Fernas. – Žinoma, visokie suteneriai, šliundros ir Niujorko gyventojai bus labai patenkinti išsivadavę nuo savo biologinės priklausomybės, tačiau “Didingo kūrinio” juridinio skyriaus nuomone, suformuluota, kai šis skyrius dar egzistavo, keletas milijonų žmonių gali visai sėkmingai paduoti jus į teismą už tai, kad cigaretės “Mėnulio ūkai” atėmė jiems tokią gana vertingą savybę. Ką ir kalbėti – tikra “Palaima gelmėse”.

Šalyje atsiras apie dešimt milijonų rūkalių, kurie vartojo “Mėnulio ūkus” – dabar jie visi sterilūs. Jei nors kas dešimtas paduotų jus į teismą ir pareikalautų tik labai kuklios penkių tūkstančių dolerių kompensacijos, iš viso susidarytų penki milijardai dolerių ir dar teismo išlaidos. Jūs penkių milijardų neturite. Po kracho biržoje ir įsigijus tokią vertybę kaip “Amerika ore”, jūs ir penkių milijonų nesukrapštysite.

Tabakas “Mėnulio ūkai” – tai jūs. “Didingas kūrinys” – taip pat jūs. Jums bus iškelta byla, kurią neišvengiamai pralaimėsite. Nukentėjusieji vargu ar sugebės pačią ropę iškasti, bet lysvę tai jau būtinai ištryps.

Fernas dar sykį nusilenkė:

– Turiu atlikti savo paskutinę pareigą šioje tarnyboje, tai yra, pranešti, kad jūsų amžinatilsį gimdytojas paliko jums laišką, kurį liepė įteikti tik tuo atveju, jei jums pradėtų nesisekti. Man buvo nurodyta padėti tą laišką “Vilburhemptono” viešbučio du šimtai dvidešimt trečiajame kambaryje po pagalve. Prieš valandą aš taip ir padariau.

O dabar, kaip nuolankus ir ištikimas jūsų korporacijos tarnas, prašau jūsų vienos mažytės paslaugos. Jei tas laiškas nors kiek padės jums susivokti, kame šio gyvenimo prasmė, skambtelkit man, būsiu labai dėkingas.

Rensomas K.Fernas atsisveikino, kilstelėjęs lazdelės bumbulą prie savo fetrinės skrybėlės krašto.

– Likite sveikas, misteri “Didingas kūriny” jaunesnysis. Viso geriausio.

Senamadiškas Tiudorų stiliaus trijų aukštų "Vilburhemptono" viešbutis kėpsojo kitapus gatvės priešais įspūdingą "Didingojo kūrinio" pastatą ir taip derėjo prie jo, kaip sujauktas kekšės patalas prie arkangelo Gabrieliaus kojų. Prie nutinkuoto fasado prikaltos pušinės lentjuostės turėjo imituoti plytų ir medinių sijų kontrukciją. Kraigas įmantriai įlaužtas, kaip kad didžiosios epochos statiniuose, stogo kraštai žemai nukarę, be to, padaryti taip, kad atrodė šiaudiniai. Mažyčiai langeliai – rombo formos.

Nedidukė viešbučio svetainė-baras buvo vadinama paskalų kambariu "Viena bobutė sakė".

Tuo metu paskalų kambaryje buvo trys žmonės: barmenas ir lankytojų porelė – prakauli dama ir kūningas vyras. Abu atrodė gerokai padėvėti. "Vilburhemptone" anksčiau jų niekas nematė, tačiau iš pažiūros galėjai pamanyti, kad čionai jiedu kiurkso jau visą amžinybę. Prie aplinkos jie buvo prisitaikę idealiai. Gerai įsižiūrėjęs galėjai pamatyti ir sijų imitaciją, ir įlaužtą kraigą su šiaudiniu stogu, ir net mažyčius langelius.

Tuodvi žmogystos tvirtino esą pensininkai pedagogai iš velniaižin kokios aukštosios mokyklos Vidurio Vakaruose. Dručkis pasivadino Džordžu M.Helmholcu, atsargos kapelmeisteriu. Džiūsna senė prisistatė kaip Roberta Vaili, buvusi algebros dėstytoja.

Paguodą alkoholyje ir cinizme ši porelė regimai aptiko jau gerokai gyvenimo saulėlydyje. Jie nė sykio neužsisakė to paties gėrimo antrą kartą, ir vis klausinėjo, kas šitame butelyje, o kas aname, kas yra "Auksaspalvis punšas", "Elenos giraitė", "*Plui d'or*"* arba sidras "Linksmoji našlė".

Barmenas tuojau sumetė, kad jie ne alkoholikai. Jis neblogai pažinojo tokios rūšies žmogelius ir juos mėgo; priešais sėdėjo du sensteleję "Vakaro žinių" šeštadieninio priedo personažai.

Kai jie neklausinėdavo apie gėrimus, atrodė tokie pat, kaip ir milijonai kitų Amerikos barus apgulusių kandžių tą pirmą Naujos Kosminės Eros dieną. Lygiai taip pat tvirtai sėdėjo ant aukštų taburečių ir bukai spoksojo į priešais išrikiuotų butelių eiles. Jų lūpos be atvangos nerimastingai krutėjo – tai šiepėsi be jokio

* "Aukso lietus" *(pranc.)*

reikalo, tai visai ne vietoje kraipėsi arba rodė visokias nevykusias grimasas.

Evangelisto Bobio Dentono žodžiai apie tai, kad Žemė esanti kosminis Viešpaties laivas, labiausiai tiko tokioms štai barų kaliausėms. Helmholcas ir misis Vaili elgėsi tarytum pirmasis ir antrasis erdvėlaivio pilotai begalinio kosminio skrydžio metu. Nesunkiai galėjai patikėti, kad šią kelionę jie pradėjo žvalūs, trykštantys jaunyste ir puikiai techniškai pasiruošę, o prieš jų nosį išrikiuoti buteliai – tai prietaisai, kuriuos jie stebi štai jau daugelį daugelį metų.

Taip pat nesunkiai galėjai įsivaizduoti, kaip sulig kiekviena diena šis kosminis berniukas ir kosminė mergaitė mikroskopišku greičiu smuko vis žemiau ir žemiau, kol pagaliau pavirto tuo, kas buvo dabar – tikra gėda visai pangalaktinei kosminei tarnybai.

Dvi Helmholco kelnių antuko sagos buvo neužsegtos. Ant kairės ausies buvo likę skutimosi kremo. Be to, jo kojinės buvo skirtingos.

Mis Vaili, mažiukė, susitraukusi, iš pažiūros visai trenkta iškaršusi sena pana liesa ištįsusia fizionomija, turėjo užsimaukšlinusi juodą sugarbiniuotą peruką, kuris atrodė taip, lyg būtų visą amžinybę iškabojęs ant tvarto durų.

– Aš nutuokiu, kurių galų prezidentas paskelbė tą Naują Kosminę Erą: tikriausiai nori pamėginti šitaip nors kiek apmalšinti nedarbą.

– U-hu, – vienu metu pritardami burbtelėjo ir Helmholcas, ir mis Vaili.

Tik labai pastabus ir įtarus žmogus būtų pajutęs falšą tos porelės elgesyje: ir Helmholcą, ir mis Vaili labai jau domino laikas.

Kaip žmonės, kurie visai neturi ką veikti ir kur skubėti, jiedu pernelytg dažnai žvilgčiojo į laikrodžius – mis Vaili į vyrišką rankinį, o misteris Helmholcas – į auksinį kišeninį.

Reikalas tas, kad nei Helmholcas, nei mis Vaili visai nebuvo dėstytojai pensininkai. Tai buvo puikūs maskavimosi specialistai, beje, abu vyrai, geriausi marsiečių armijos agentai, verbuotojų brigados, kabojusios skraidančioje lėkštėje dviejų šimtų mylių aukštyje, akys ir ausys.

Malačis Konstantas nė neįtarė, kad jie tyko kaip tik jo.

Helmholcas ir mis Vaili neužkalbino Konstanto, kai šis įžengė į "Vilburhemptoną". Jie nė nemirktelėjo, tarytum laukė visai ne jo. Nė nepažvelgė jo pusėn, kol jis ėjo iš vestibiulio į liftą.

Jiedu tik vėl pasižiūrėjo į savo laikrodžius, o pastabus ir įtarus žmogus būtų pamatęs, kaip mis Vaili spustelėjo mygtuką, paleisdama į darbą trūkčiojančią sekundmačio strėliukę.

Nei Helmholcas, nei mis Vaili nesiruošė pagrobti Malačį Konstnatą jėga. Dar niekada prieš nieką jiedu nenaudojo prievartos, tačiau vis viena sugebėjo užverbuoti į Marsą keturiolika tūkstančių savanorių.

Paprastai jiedu apsimesdavo civiliais inžinieriais ir siūlydavo nelabai sėkmės išlepintiems vyrams ir moterims padirbėti trejus metus slaptame vyriausybės objekte kokiame nors Dievo užmirštame Žemės rutulio kampelyje už devynis dolerius valandai su nemokamu persikėlimu, maistu ir pastoge. Helmholcas ir mis Vaili mėgdavo pajuokauti, kad nė karto nepaminėjo, *kokia* vyriausybė finansuoja objektą, juolab kad nė vienas rekrūtas nesusiprato šito paklausti.

Devyniasdešimt devyniems nuošimčiams rekrūtų vos atvykus į Marsą būdavo atliekama amnezija, tai yra specialistai psichiatrai išvalydavo jiems atmintį, o marsiečių chirurgai implantuodavo į jų kaukoles specialias antenas, kad tuos bėdžius būtų galima valdyti radijo bangomis. Rekrūtams duodavo naujus, kuo absurdiškiausius vardus ir paskirdavo į gamyklas, statybos būrius, administraciją arba armiją.

Tokio likimo išvengdavo tiktai tie, kurie pareikšdavo norą visa širdimi tarnauti Marsui be jokio specialaus medicininio paruošimo. Tie nedaugelis laimingųjų patekdavo į negausų slaptos vadovybės ratą.

Jam priklausė ir slaptieji agentai Helmholcas ir mis Vaili. Niekas nekontroliavo jų atminties ir nevaldė per radiją. Jiedu ir be viso to dievino savo darbą.

– O kokia čia slyvinė? – paklausė Helmholcas barmeno, dėbčiodamas į dulkėtą butelį apatinėje lentynoje. Jis ką tik iš-

maukė porciją dygiųjų slyvų džino su sodos vandeniu ir citrina.

– O aš ir nežinojau, kad jos dar yra, – nustebo barmenas. Jis pastatė butelį ant baro ir palenkė į šoną, kad galėtų perskaityti etiketę. – Slyvų brendis, – pagaliau perskaitė.

– Manau, būtų visai neblogai jo gurkštelėti, – pareiškė Helmholcas.

"Vilburhemptono" viešbučio du šimtai dvidešimt trečias kambarys po Noelio Konstanto mirties buvo laikomas neapgyvendintas – lyg koks memorialas.

Dabar Malačis Konstantas žengė į šitą kambarį, kuriame nesilankė nuo tėvo mirties dienos. Jis uždarė duris ir paėmė iš po pagalvės laišką. Išskyrus skalbinius čia niekas nebuvo keičiama. Ant sienos kabojo ta pati Malačio vaikystės fotografija, kurioje jis žaidė ant smėlėto vandenyno kranto.

Laiškas buvo toks:

"Brangus Sūnau, tau atsitiko rimta bėda, kitaip tu neskaitytum šito laiško. Rašau jį tau, norėdamas pasakyti: nusiramink ir negalvok apie visokias baisybes, o verčiau apsidairyk aplinkui ir pasistenk atrinkti, kokia proga, kad ją kur blusos užkapotų, mudu su tavim taip žaibiškai pralobom, o paskui nei iš šio, nei iš to vėl praradom visą savo gabažį. Gal, sakau, tau pavyks sučiuopti, ar tik kartais nevyksta aplink kas nors nepaprasta, ar vis dėlto viskas tėra šlykštus jovalas be jokio ryšio, kaip kad atrodė man?

Jei aš buvau ne itin koks tėvas ir apskritai ne kažin kas visais kitais atžvilgiais, tai tik dėl to, kad gyvaliojau, gali sakyti, miręs dar gerokai prieš savo mirtį. Niekas manęs nemylėjo, buvau nevykėlis, joks darbas prie nagų nelipo ir pagaliau man taip apkarto dienų dienas pardavinėti tuos sumautus puodus ir keptuves, o paskui iki apsivėmimo spoksoti į televizorių, kad nuo viso to pasidariau bemaž kaip gyvas lavonas ir per daug ilgai toks išbuvau, kad nors kada būčiau galėjęs prisikelti.

Taigi kaip tik toks mirėsis buvau, kai pradėjau tą terlionę su Biblija, o kaip viskas klostėsi toliau, tu jau žinai. Panašu į tai, kad kažkas panoro, jog įsigyčiau visą planetą, nors ir buvau beviltiškas stipena. Dairiaus akis išpūtęs, kad tik nepražiopsočiau ko nors

tokio, kas būtų galėję paaikšinti, ką visa tai reiškia, tačiau nieko nepastebėjau, tik vis lobau ir lobau.

Bet štai motina atsiuntė man tavo nuotrauką paplūdimyje. Iš to, kaip tu žvelgei į mane toje nuotraukojoe, aš pamaniau, kad galbūt tai dėl tavęs surengta visa ši kebeknė su vis augančiomis įplaukomis? Man toptelėjo, kad tikriausiai taip ir užversiu kanopas, neperkandęs, kurgi vis dėlto čia šuo pakastas. Bet gal, sakau, tu būsi tas, kuriam ūmai viskas nušvis kaip ant delno? Žinok, netgi paskutiniam dvasnai darosi koktu gyventi nesuvokiant, kuriem velniam viso to reikia.

Aš liepiau Rensomui K.Fernui perduoti tau šitą laišką tik ištikus didelei bėdai, kadangi žmogus niekad nesusimąsto ir nieko aplink nepastebi, kol jam puikiai klojasi. O ir kuriem galam?

Taigi, berniuk, gerai apsižvalgyk vietoje manęs. Jei likai plikas kaip tilvikas ir pas tave kas nors atėjo su beprotišku pasiūlymu, kad ir koks jis būtų keistas, patariu tau – sutik. Tu privalai kai ką suprasti, kol dar turi ūpo. Aš per visą savo gyvenimą perpratau tik viena: vieniems žmonėms sekasi, o kitiems – ne. O kodėl taip yra, neraukia net didžiausi galvočiai, nors ir baigę Harvardo biznesmenų mokyklą.

Visada Jūsų... tavo tėtušis".

Į du šimtai dvidešimt trečiojo kambario duris kažkas pabeldė.

Jos prasivėrė anksčiau, nei Konstantas suskubo atsiliepti.

Tarpduryje stovėjo Helmholcas ir mis Vaili. Jie įžengė pačiu patogiausiu momentu – vyresnybė sekundės tikslumu pranešė jiems, kada Malačis baigs skaityti laišką. Lygiai taip pat tiksliai jiems buvo nurodyta, ką ir kaip su juo kalbėti.

Mis Vaili nusimaukšlino peruką ir tapo perkarusiu džentelmenu, o Helmholcas mikliai nutaisė įsakinėti pratusio bebaimio šaunuolio miną.

– Misteri Konstantai, – prabilo Helmholcas, – turiu jums pranešti, kad Marsas – gyvenama planeta. Dar daugiau – ten gyvuoja veikli, skaitlinga ir karybos bei pramonės srityje toli pažengusi visuomenė. Jos nariai skraidančiomis lėkštėmis iš Žemės buvo atgabenti į Marsą. Mes įgalioti jums pasiūlyti, kad ir

tuoj pat, marsiečių kariuomenės papulkininkio laipsnį.

Jūsų padėtis Žemėje beviltiška. Jūsų žmona – gyvulys. Be to, mūsų žvalgyba pranešė, kad čia, Žemėje, per visokius teismus jūs ne tik liksite be skatiko kišenėje, bet ir pakliūsite į kalėjimą už nusikalstamą aplaidumą.

Mes galime jums užtikrinti ne tik daug didesnį užmokestį ir privilegijas negu tos, kuriomis naudojasi Žemės armijų papulkininkiai, bet ir apsaugoti nuo visų teisminių sunkumų bei suteikti galimybę aplankyti naują įdomią planetą ir pažvelgti į savo gimtąją Žemę iš šalies – visiškai objektyviai ir absoliučiai netikėtu apsektu.

– Jei jūs sutinkate su mūsų pasiūlymu, – galop prabilo ir mis Vaili, – tuomet pakelkite kairę ranką ir kartokite paskui mane...

Kitą dieną Modževo dykvietės viduryje buvo rastas tuščias Malačio Konstanto malūnsparnis. Nuo jo ėję vyriškų batų pėdsakai už keturiasdešimties pėdų nutrūko. Atrodė, tarsi Malačis Konstantas, nuėjęs tuos keturiasdešimt pėdų, būtų ištirpęs ore.

Dar kitą dieną, tai yra, antradienį, kosminis laivas, vadintas "Banginiu" buvo perkrikštytas į "Ramfordą" ir paruoštas skrydžiui.

Beatričė Ramford, labai patenkinta savimi, visą šią ceremoniją stebėjo už dviejų tūkstančių mylių – per televizorių. Ji vis dar buvo Niuporte. "Ramfordas" ruošėsi pakilti lygiai po minutės. Jei lemtis būtų norėjusi įbrukti Beatričę į tą geldą, tai švelniausiai tariant, jai būtų reikėję šiek tiek pasiskubinti.

Beatričė triumfavo. Ji įrodė sau daug šaunių dalykų. Pirmiausia, kad ji – savo likimo šeimininkė, bet kada galinti tarti "ne" ir tvirtai laikytis savo sprendimo. Ji įsitikino, kad visažinio jos vyrelio gąsdinimai – paprasčiausias blefas ir kad jis toks pat pranašas kaip Jungtinių Valstijų oro prognozių biuras.

Be to, Beatričė sugalvojo būdą, kaip prasimanyti lėšų padoriam pragyvenimui iki pat jos dienų galo ir tuo pačiu metu deramai atsilyginti savo brangiajam. Jau per kitą materializaciją jų kieme šurmuliuos žioplių minia. Už įėjimą pro Alisos dureles

į stebuklų šalį Beatričė rengėsi imti po penkis dolerius nuo galvos.

Tai buvo ne tuščios svajonės. Ji viską aptarė su dviem žmogeliais, kuriuos manė esant būsimus dvaro savininkus, ir juodu ištiko entuziazmo priepuolis.

Dabar jie visi trys sėdėjo prie televizoriaus ir žiūrėjo, kaip ruošiamas startui "Ramfordas". Televizorius stovėjo kaip tik kambaryje su didžiuoju Beatričės portretu, kuriame maža skaisti mergytė su baltutėle suknele laikė už pavadžio savo sniego baltumo ponį. Beatričė nusišypsojo žvelgdama į paveikslą – mažai švaruolėlei vis dėlto teks šiek tiek susitepti.

Televizijos diktorius iš lėto ėmė skaičiuoti paskutines sekundes, likusias iki "Ramfordo" starto.

Beatričės mintys tuo metu skrajojo tarsi paukštytės, o ir ji pati vargiai nustygo vietoje. Tačiau tai buvo džiugus laimės ir pasitenkinimo virpulys, nieko bendro neturintis su nerimu ar laukimu. Juk jai buvo tiesiog nusispjaut, pakils "Ramfordas" ar ne.

Abu jos svečiai, atvirkščiai, atrodė nejuokais susirūpinę – galėjai įtarti juodu patyliukais meldžiantis, kad tik raketa pakiltų sėkmingai. Tai buvo vyras ir moteris – misteris Džordžas M. Helmholcas ir jo sekretorė, mis Roberta Vaili. Toji mis Vaili, iš pažiūros surukusi trenkta sena vyža, buvo stebėtinai guvi ir sąmojinga.

Raketa riaumodama ėmė kilti.

Viskas pavyko kuo puikiausiai.

Helmholcas, kaip paprastai daro vyrai, atsilošė ir atsiduso su palengvėjimu. Nusišypsojęs jis džiugiai pliaukštelėjo rankomis per savo storas šlaunis.

– Velniai rautų, – šūktelėjo džiugiai. – Aš didžiuojuosi, kad esu amerikietis ir kad gyvenu tokiu metu.

– Gal norėtumėte ko nors išgerti? – paklausė Beatričė.

– Labai ačiū, bet aš linkęs nepainioti reikalų su malonumais.

– Argi jūsų reikalai dar nebaigti? – nustebo Beatričė. – Argi mes visko neaptarėme?

– Kaip čia pasakius... Mudu su mis Vaili tikėjomės apžiūrėti svarbiausius vilos pastatus, – tarė Helmholcas. – Bet, ko

gero, jau tamsu. Ar kieme nėra prožektorių?

Beatričė papurtė galvą: – Deja, ne.

– O gal kartais atsirastų stiprus žibintuvas? – neprarado vilties Helmholcas.

– Žibintuvas yra, bet, man atrodo, visai nebūtina tenai eiti, – pasakė Beatričė. – Aš galiu jums viską apie juos pasakyti. – Ji paskambino liokajui ir liepė jam atnešti žibintuvėlį.

– Štai ten patalpa tenisui žaisti, oranžerija, sodininko namelis, kuriame gyveno vartų sargas, garažai, priestatas svečiams, dirbtuvė, šuns būda ir senasis vandens bokštas.

– Kuris iš šių pastatų naujas? – paklausė Helmholcas.

– N a u j a s ? – nustebo Beatričė.

– Metalinis, – patikslino mis Vaili.

– Metalinis? – Beatričė apstulbo dar labiau. – Jokio metalinio pastato čia nėra. Gal kartais žiba koks nors lietaus nuskalautas stogas? – Ji suraukė antakius. – O kas jums sakė, kad čia yra metalinis statinys?

– Mudu patys jį matėme eidami čionai, – tarė Helmholcas.

– Prie pat takelio, krūmuose prie fontano, – pridūrė mis Vaili.

– Tiesiog galva neišneša, kas tai galėtų būti, – sutriko Beatričė.

– Gal einam pažiūrėti? – pasiūlė Helmholcas.

– Taip, žinoma, – linktelėjo Beatričė ir pakilo eiti.

Trijulė perėjo vestibiulį, žengdama per mozaiką, vaizduojančią Zodiako ženklus, ir paniro į vasaros kvapais dvelkiančią nakties tamsą.

Priekyje šokčiojo žibintuvėlio šviesa.

– Man pačiai įdomu, ką jūs vis dėlto tenai matėte, – tarė Beatričė.

– Jis panašus į surenkamą aliuminio konstrukciją, – tarė mis Vaili.

– Arba į grybo formos vandens cisterną, – pridūrė Helmholcas. – Tik kad kėpso tiesiai ant žemės.

– Nejaugi?! – šūktelėjo Beatričė.

– O žinote, kas tai yra mano nuomone? – paklausė mis Vaili.

– Ne, – atsakė Beatričė.

– Geriau aš kalbėsiu pašnibždomis, – maivydamasi pareiškė mis Vaili, – nes kam nors dar gali kilti mintis įgrūsti mane į beprotnamį. – Ji sudėjo delnus vamzdeliu prie burnos ir sušnypštė tiesiai Beatričei į ausį: – Tai skraidanti lėkštė!

KETVIRTAS SKYRIUS

"TRAMDYT IR TREMPT, IR TREMPT, IR TREMPT!"

Būgnų tratėjimas Marse.

ŽMONĖS marširavo aikštėje kurtinamai tratant būgnams, kurie bylojo štai ką:

Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir tramdyt, ir tramdyt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt!

Tai buvo dešimties tūkstančių pėstininkų divizija, išrikiuota kvadrato pavidalo aikštėje, ant gamtinės kilmės mylios storio geležies plokštės. Staiga kareiviai visi kaip vienas sustingo "ramiai" ant oranžinių plokštės rūdžių. Ir eiliniai, ir karininkai judėjo tarsi irgi būtų buvę padaryti iš geležies. Apšerkšnijusių kerpių spalvos uniformos buvo pasiūtos iš šiurkštaus prasto audinio.

Rikiuotė sustingo "ramiai" visiškoje tyloje – be jokios garsinės ar regimos komandos. Jie tai padarė stebėtinai sutartinai, visi kaip vienas.

Pirmos marsiečių smogiamosios pėstininkų divizijos antro pulko trečio bataliono antros kuopos pirmo būrio antrosios grandies trečias pagal numerį karys prieš trejus metus iš papulkininkių buvo pažeimintas į eilinius.

Marse jis išbuvo aštuonerius metus.

Žmogus, kuriam šiuolaikinėje armijoje nuplėšiami antpečiai, paprastai jau per senas būti eiliniu, todėl ginklo draugai, apsipratę su tuo, kad jis nebe karininkas, iš pagarbos jo maudžian-

tiems sąnariams, apsilpusiam regėjimui ir nuolat kamuojančiam dusuliui paprastai jį vadina Seniu, Kurmiu arba Duslium.

Pirmos marsiečių smogiamosios pėstininkų divizijos antro pulko trečio bataliono antros kuopos pirmo būrio antros grandies trečiąjį karį vadino kaip tik Duslium. Ne per seniausiai jis persirito per keturiasdešimt. Tai buvo dailiai sudėtas, vidutinio svorio, tamsaus gymio vyras poeto lūpomis ir rusvomis akimis giliose akiduobėse po plačiais kromanjoniečio antakiais.

Apie Duslių buvo pasakojamas štai toks anekdotas.

Sykį, kai Dusliaus grandis prausėsi duše, grandinis Henris Brekmenas paprašė iš kito pulko atvykusį seržantą išrinkti geriausią grandies karį. Atvykėlis nedvejodamas parodė į Duslių, kadangi tvirtas, puikiai suplūktas, šilto ir šalto regėjęs vyras tarp vaikėzų iš karto krito į akis.

Brekmenas užvertė akis į dangų:

– Jėzau, tu taip manai? Juk tai mūsų grandies šikpuodis!

– Na, jau skiedi, – nustebo seržantas.

– Ką čia velnią paskiesi! Tu tik pasižiūrėk į jį: dešimt minučių riogso po dušu, o dar nė sykio prie muilo neprisilietė. Dusliau! Ei, Dusliau! Ar pabusi tu pagaliau!

Duslius krūptelėjo ir tarytum iš kažkur toli grįžo po šilto vandens čiurkšlėmis. Jis dėbtelėjo į Brekmeną niūriomis abejingomis akimis.

– Paimk muilą, Dusliau! – paliepė Brekmenas. – Velniai rautų, paimk muilą!

... Dabar Duslius kartu su kitais stovėjo sustingęs "ramiai" geležinėje aikštėje. Kvadratinės įdaubos viduryje styrojo akmeninis stulpas su geležiniais žiedais, į kuriuos įvertos barškėjo grandinės, o jomis prie stulpo buvo prirakintas rudaplaukis karys, patrauklaus sudėjimo vyrukas, bet, matyt, nelabai koks kareivis, nes jam visut visutėliai pagražinimai, skiriamieji ženklai, diržas, kaklaraištis ir net sniego baltumo getrai buvo nudraskyti.

Užtat visi kiti, neišskiriant nė Dusliaus, buvo išččiustyti kaip lėlytės. Žodžiu, visi kiti atrodė nuostabiai gražūs.

Žmogui prie stulpo turėjo nutikti kažkas baisaus, kažkas tokio, ko jis visa širdimi troško išvengti, tačiau išvengti negalėjo, nes buvo prirakintas grandinėmis.

Ir visi kareiviai turėjo TAI pamatyti.

TAS įvykis buvo laikomas itin reikšmingu.

Net žmogus prie stulpo sustingo "ramiai" – juk buvo puikiai išmuštruotas ir žinojo, kaip tokiose aplinkybėse elgtis.

Ūmai visi dešimt tūkstančių atsistojo "laisvai", nors vėlgi niekas jokios regimos ar girdimos komandos nedavė.

Beje, žmogus prie stulpo padarė tą patį, ką ir kiti.

Paskui kareiviai atsipalaidavo, lyg kas būtų davęs komandą "atsipalaiduoti". Jie atsipalaidavo tyloje, nė vienas nebrūkštelėjęs koja. Jiems buvo leista šiek tiek pakrutinti smegenis, pasižvalgyti ir perduoti akimis informaciją, jei tik jie iš viso galėjo turėti kokios nors informacijos ir kam ją perduoti.

Žmogus prie stulpo įtempė grandines ir ištiesė kaklą, lyg norėdamas pasižiūrėti, kokio aukščio yra stulpas, prie kurio jį prirakino. Tarytum jam būtų šovusi mintis, jog pavyks išsigelbėti, jei tik sužinos, kokio aukščio stulpas ir iš ko jis padarytas.

Stulpas buvo penkiolikos pėdų, šešių ir penkių trisdešimt antrųjų colio aukščio, neskaitant dvylikos pėdų ir dviejų bei vienos aštuntosios colio, įbestų į geležį. Stulpo skersmuo svyravo nuo dviejų pėdų, penkių ir vienuolikos trisdešimt antrųjų colio iki dviejų pėdų, septynių ir vienos trisdešimt antrosios colio. Stulpo akmuo buvo sudarytas iš kvarco, druskožemio, lauko špato ir žėručio su turmalino bei raginukės priemaišomis. Žmogaus prie stulpo žiniai: jis buvo už keturiadešimt dviejų milijonų šimto keturiasdešimties šešių tūkstančių devynių šimtų vienuolikos mylių nuo Saulės ir į pagalbą jam niekas neskubėjo.

Rudaplaukis vyrukas prie stulpo neišleido nė garso – kareiviams po komandos "atsipalaiduoti" tai daryti buvo uždrausta. Tačiau akimis jis į visas puses siuntė informaciją, kad jam norisi klykti iš siaubo. Jis siuntė ją kiekvienam, kuriam tik pavykdavo pažvelgti į akis. Ypač troško ją perduoti vienam kareiviui – savo geriausiam draugui Dusliui. Jis akimis ieškojo Dusliaus.

Niekap negalėjo tarp kitų rasti Dusliaus veido.

O ir pamatęs nebūtų įžvelgęs jame nė šešėlio draugiškumo ar bent užuojautos. Juk Duslius ką tik išėjo iš bazės ligoninės, kur buvo gydomas nuo psichinės ligos, ir jo protas buvo švarutėlis tarsi naujagimio.

Duslius nepažino savo geriausio draugo, pririšto prie stulpo. Duslius nepažino nieko. Jis nebūtų žinojęs net savo vardo arba kad yra kareivis, jei jam šito nebūtų pasakę išrašydami iš ligoninės.

Į rikiuotę jis pateko tiesiai iš ten.

Ligoninėje jam nuolatos kalė į galvą, kad jis – geriausios pasaulyje armijos geriausios divizijos geriausio bataliono geriausios kuopos geriausio būrio geriausios grandies geriausias karys.

Duslius sumetė, kad tuo reikia didžiuotis.

Ligoninėje jam vis tvirtino, kad vienu metu jis buvo labai pasiligojęs berniukas, tačiau dabar pasveiko galutinai.

Tai reikėjo suprasti kaip džiugią naujieną.

Ligoninėje jam pasakė jo seržanto vardą, kas yra seržantas apskritai ir kokie skiriamieji rangų, laipsnių ir kariuomenės rūšių ženklai.

Dusliui taip rūpestingai iškuopė atmintį, kad jį reikėjo mokyti iš naujo darbuotis rankomis ir kojomis, aiškinti, kas yra kvėpavimo davinys parai, sutrumpintai KDP, o kareiviškai bezdapūslės, ir kad jas reikia ryti kas šešias valandas po vieną, kitaip užtrokši. Tai buvo mažutės kapsulės su deguonimi, iš kurių sprendžiant, Marso atmosferoje nėra deguonies.

Ligoninėje Dusliui turėjo išsamiai išdėstyti, kad jo kaukolėje po momenėliu įmontuota radijo antena, kuri sukels jam skausmą, jei tik jis padarys ką nors, kas nedera geram kareiviui. Be to, antena perduos įsakymus ir būgnų tratėjimą, pagal kurį reikia žygiuoti. Dusliui sakė, kad tokias antenas turi visi: ir gydytojai, ir slaugės, ir net keturi žvaigždėti generolai. Mat ši armija esanti labai demokratiška.

Dusliui dingtelėjo, kad tai turėtų būti neblogas dalykas.

Ligoninėje Dusliui buvo parodytas trumputis skausmo pavyzdys, kad jis žinotų, kas jam bus, jei vis dėlto padarys ką nors netinkama.

Skausmas pasirodė esąs stačiai siaubingas.

Duslius buvo priverstas sutikti, kad tik beprotis gali bandyti elgtis netinkamai.

Ligoninėje jam įkalė, kad svarbiausia – tučtuojau ir be išlygų vykdyti bet kokį tiesioginį įsakymą.

Dabar, stovėdamas geležinėje aikštėje, Duslius mąstė, kokią daugybę dalykų jam reikės pažinti ir suvokti iš naujo. Ligoninėje jam papasakojo toli gražu ne viską, ką būtina žinoti apie gyvenimą.

Antena jo galvoje davė komandą stovėti "ramiai", ir jo mintys nutrūko. Paskui ji perdavė "laisvai", po kiek laiko – vėl "ramiai", paskui liepė "gerbti šautuvu" ir vėl komanda "laisvai".

Jis vėl ėmė mintyti. Ir dar sykį vogčiomis apsidairė.

" Toks yra mūsų gyvenimas – didžiulės tuštumos ir trumpi sąmonės blykstelėjimai mūsų smegeninėje, o protarpiais – akinantys baisaus skausmo žaibai, jei darome ką nors ne taip", – apibendrino Duslius savo patyrimą.

Žemai pakibęs virš jo galvos violetiniu dangumi greitai skuodė mažas mėnulis. Nežinia kodėl Duslius nusprendė, kad mėnulis juda pernelyg greitai, kažkaip neteisingai, ne taip kaip reikia. Ir dangus, pamanė jis, turi būti ne violetinis, o mėlynas.

Be to, Duslius žvarbo ilgėdamasis šilumos. Šitas nuolatinis šaltis jam atrodė toks pat klaidingas ir netikęs kaip ir per daug greitas mėnulis violetiniame danguje.

Dusliaus divizijos vadas kažką įsakė Dusliaus pulko vadui. Dusliaus pulko vadas perdavė tai Dusliaus bataliono vadui. Dusliaus bataliono vadas – Dusliaus kuopos vadui. Dusliaus kuopos vadas – Dusliaus grandies vadui, tai yra seržantui Brekmenui.

Brekmenas, priėjęs prie Dusliaus, liepė jam žygiuoti prie stulpo ir pasmaugti pririštą žmogų.

Brekmenas pridūrė, kad tai tiesioginis įsakymas.

Taigi Duslius tučtuojau ėmė jį vykdyti.

Žygio žingsniu jis nukaukšėjo prie stulpo, kilnodamas kojas į taktą būgnų tratėjimui. Iš tikrųjų šis sausas metalinis garsas skambėjo vien jo galvoje. Jis sklido iš antenos:

Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt,
Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt,
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir tramdyt, ir tramdyt, ir trempt!

Priėjęs artyn Duslius akimirką dvejojo – rudaplaukis atrodė toks nelaimingas. Bet tučtuojau, tarsi įspėdamas, jį nudiegė trumpas, bet velniškai aštrus skausmas galvoje, tarsi dantistui pradėjus gręžti skaudamą dantį.

Duslius uždėjo nykščius ant rudaplaukio gerklės ir skausmas beregint praėjo. Jis nespaudė nykščių, nes žmogus iš paskutiniųjų stengėsi jam kažką pasakyti. Iš pradžių Duslius stebėjosi, kodėl žmogus tyli, bet paskui suprato, kad tai antena trukdo kalbėti.

Didvyriškai kentėdamas baisų skausmą žmogus įveikė antenos valią ir prabilo trūkčiojančiu balsu, stengdamasis kalbėti greitai: "Dusliau... Dusliau... Dusliau... – nugalėti anteną buvo ne taip paprasta: žmogus užsikirto lyg mėšlungio sutrauktas ir ėmė beprasmiškai kartoti Dusliaus vardą. – Žydras akmuo, Dusliau... Dvyliktas barakas... Laiškas..."

Dusliaus smegenis vėl tarsi perspėdamas nudiegė baisus skausmas, ir jis paklusniai ėmė smaugti prie stulpo prirakintąjį – gniaužė jo gerklę, kol nelaimingojo veidas pamėlo ir išsikorė liežuvis.

Duslius žengė žingsį atgal, sustingo "ramiai", paskui šauniai apsisuko "aplink" ir grįžo atgal į savo vietą rikiuotėje, kilnodamas kojas pagal ausyse skambantį būgnų tratėjimą:

Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir tramdyt, ir tramdyt, ir trempt!

Seržantas Brekmenas linktelėjo Dusliui ir draugiškai pamerkė.

Ir vėl visi dešimt tūkstančių kareivių sustingo "ramiai".

Baisu ir sakyti, bet numirėlis žvangindamas grandinėmis irgi pabandė atsistoti "ramiai". Žinoma, jam tai nepavyko. Nepavyko būti pavyzdingu kareiviu. Ir ne dėl to, kad nebūtų šito norėjęs, bet dėl tos paprastos priežasties, kad buvo nebegyvas.

Didžiulė rikiuotė suskilo į smulkesnius stačiakampius, ir kareiviai bukais veidais ėmė žygiuoti lauk iš aikštės, kiekvienas

klausydamasis būgnų tratėjimo savo galvoje, nors pašalinis stebėtojas nieko nebūtų išgirdęs, nebent sunkių kareiviškų batų trepsėjimą.

Pašalinis stebėtojas jokia galybe nebūtų supratęs, kas gi vis dėlto duoda visas tas komandas, kadangi net generolai judėjo tarsi už virvių tampomos marionetės į taktą be galo idiotiškiems žodžiams:

Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir tramdyt, ir tramdyt, ir trempt!

PENKTAS SKYRIUS

LAIŠKAS NUO NEPAŽĮSTAMO HEROJAUS

"Mes galime žmogaus atminties centrą padaryti tokį pat sterilų kaip ką tik iš autoklavo ištrauktas skalpelis, tačiau jame tučtuojau po kruopelę pradeda kauptis nauja patirtis. Iš tų kruopelyčių formuojasi nauji modeliai, ne visada tinkantys kariškam mąstymu. Deja, ši antrinio užsiteršimo problema atrodo neišsprendžiama".

Daktaras Morisas N.KASLAS, Marso psichiatrijos centro direktorius.

DUSLIAUS rikiuotė sustingo priešais granito baraką, tūkstančius kartų pasikartojantį bekraštėse geležinės lygumos platybėse. Priešais kas dešimtą baraką styrojo flagštokas su vėliava, šlepsinčia žvarbiame, kaulus stingdančiame vėjyje.

Visos jos buvo skirtingos.

Ta, kuri tarsi angelas sargas pleveno virš Dusliaus kuopos teritorijos, buvo itin smagi, išmarginta raudonais ir baltais dryželiais, o mėlyname lope švietė spiečius žvaigždučių. Tai buvo vienos iš Žemės valstybių, Jungtinių Amerikos Valstijų, vėliava.

Ant kito stiebo ryškiu raudoniu švietė Tarybinių Socialistinių Respublikų Sąjungos vėliava.

O dar toliau plaikstėsi nuostabus žalios, oranžinės, geltonos ir tamsraudonės spalvos derinys, kuriame puikavosi liūtas su špaga. Tai buvo Ceilono vėliava.

Už jos buvo matyti raudonas skritulys baltame fone – Japonijos simbolis.

Vėliavos rodė, kokias šalis turės pulti ta ar kita marsiečių kariuomenės dalis, kai prasidės karas tarp Marso ir Žemės.

Duslius visas tas vėliavas pamatė tik tada, kai antena leido jam nuleisti pečius ir atpalaiduoti raumenis, žodžiu, davė komandą "išsiskirstyti". Jis spoksojo į tolyn nutįsusias barakų ir flagštokų eiles. Ant barako, priešais kurį jis stovėjo, durų buvo nupiešti didžiuliai skaitmenys: 576.

Kažkuriai Dusliaus esybės daliai tie skaičiai pasirodė nuos-

tabiai žavingi, ir jis ėmė atidžiai juos žiūrinėti. Staiga jis prisiminė egzekuciją ir rudaplaukio žodžius apie mėlyną akmenį ir dvyliktą baraką.

Penki šimtai septyniasdešimt šeštajame barake Duslius valėsi ginklą, ir jam šis darbas atrodė nepaprastai malonus. Jis pastebėjo, kad neužmiršo, kaip išardyti šautuvą. Šiaip ar taip, nors šitą atminties dalį jam paliko ligoninėje. Jis apsidžiaugė, slapčia vildamasis, kad galbūt išliko ir dar šis tas daugiau. Bet, kita vertus, nė pats gerai nesuprato, kodėl šitai turėtų jį džiuginti.

Duslius atsidėjęs šiūravo šautuvo vamzdį. Tai buvo vienuolikos milimetrų viena kulka užtaisomas vokiškas mauzeris, gerą vardą Žemėje pelnęs amerikiečių-ispanų kare: tokius šautuvus per tą karą naudojo ispanai. Maždaug panašaus amžiaus buvo visi marsiečių armijos ginklai. Žemėje slapčia besidarbuojantys marsiečių agentai įsigudrino beveik už dyką supirkti galybę tokių štai mauzerių, angliškų enfildų ir amerikietiškų springfildų.

Kiti taip pat šveitė savo šautuvus. Gardžiai kvepėjo alyva. Joje sumirkyti skudurai, kemšami į vamzdį, trukdė judėti grūstuvui, ir tai buvo įdomu. Visi dirbo tylėdami.

Ką tik įvykdytai mirties bausmei, regis, niekas neteikė kokios nors ypatingos reikšmės. Jei kas ir suvokė ją kaip pamoką, tai suvirškino taip pat lengvai kaip ir visą kitą kasdien čia gaunamą peną.

Vienintelis žmogus užsiminė apie egzekuciją. Tai buvo seržantas Brekmenas.

– Tu viską padarei kaip reikiant, – pagyrė jis.

– Ačiū, – burbtelėjo Duslius.

– Vaikinas viską padarė kaip reikiant, ar ne? – Brekmenas kreipėsi į kitus.

Keli linktelėjo, bet Dusliui pasirodė, kad jie būtų linksėję atsakydami į kiekvieną teigiamą klausimą ir uoliai purtę galvas, gavę neigiamą.

Duslius ištraukė iš vamzdžio grūstuvą ir skudurus ir pakišo po atvira spyna nykštį. Ant alyvuoto nago sublyksėjo saulės zuikutis. Nagą jis pakreipė taip, kad atspindys patektų į vamzdį. Prikišęs vamzdį prie akies, ėmė gėrėtis jo grožiu. Būtų galėjęs

valandų valandas štai šitaip nuščiuvęs spoksoti į taisyklingą sriegio spiralę vamzdžio viduje, svajodamas apie stebuklingą pasakų šalį, į kurią vedė apskriti vartai kitame kiaurymės gale. Švelniai rausva oda po alyvuotu nagu darė jį panašų į rožinį rojų. Dusliui dingojosi, kad vieną gražią dieną jis vamzdžiu nusigaus į tą rojų.

Tikriausiai ten šilta – godojo Duslius, – ir mėnulis tik vienas. Jis apskritas, didingas, lėtas. Ūmai Dusliui į galvą atėjo dar vienas įvaizdis, susijęs su tomis rožinėmis dausomis, nustebinęs nepaprastu savo ryškumu. Tai buvo trys nuostabios moterys. Keisčiausia, kad Duslius tiksliai žinojo, kaip jos atrodo. Viena buvo balta, kita auksinė, trečia – rudaodė. Auksinė rūkė cigaretę. Duslius dar labiau apstulbo pajutęs, kad žino cigaretės rūšį.

Tai buvo “Mėnulio ūkai”.

– Pardavinėkite “Mėnulio ūkus”, – garsiai pasakė Duslius. Buvo stebėtinai malonu tarti tuos žodžius, jie skambėjo solidžiai, tarsi pranašystė.

– Ką? – pašoko jaunas tamsiaodis kareivis, čia pat kuitęsis su savo šautuvu. – Ką tu pasakei, Dusliau? – Tam kareiviui buvo dvidešimt treji. Kairę jo marškinių kišenę puošė juoda juostelė su geltonais siūlais išsiuvinėtu jo vardu.

Kareivio vardas buvo Bouzas.

Jeigu marsiečių armijoje būtų leidžiama abejoti ir įtarinėti, Bouzas būtų buvęs kaip tik tas asmuo, kuriuo itin pasitikėti neverta. Nors jis vilkėjo pirmos kategorijos eilinio uniformą tokios pat kerpių spalvos, kaip ir priklausė, tačiau iš daug plonesnės medžiagos ir kur kas dailiau pasiūtą negu visų, neišskiriant nė seržanto Brekmeno. Kitų uniformos buvo negrabiai sukurptos iš šiurkščios medžiagos, kreivai nuvarytomis storomis siūlėmis ir šiek tiek padoriau atrodė tik tada, kai jų savininkai išsitempdavo “ramiai”. Visais kitais atvejais jos negrabiai išsipūsdavo ir judant traškėjo tarsi popierinės.

Bouzo rūbai tiko jam kaip nulieti, siūlės buvo dailios, vos įžiūrimos. Bet labiausiai stebino batai, žvilgantys sodriu, giliu rubino raudoniu. Kareivių apavo niekada nebūtum taip nublizginęs – galėjai šveisti kiek tinkamas. Mat Bouzo batai skirtingai nuo kitų buvo pasiūti iš tikros odos, atgabentos iš Žemės.

– Tu raginai kažką pardavinėti, Dusliau? – paklausė Bouzas.

– Užverskite rinką cigaretėmis “Mėnulio ūkai”, realizuokite jas, – murmėjo Duslius, visiškai nesuvokdamas tų žodžių prasmės. Kalbėjo tai, kas savaime veržėsi jam iš burnos. – Pardavinėkite jas visur, – vėl mįslingai tarė jis.

Bouzas patenkintas piktai išsišiepė:

– Pardavinėti, sakai? Okei, Dusliau, pardavinėsime. – Jis pakėlė antakius. – Tai kuo mudu ruošiamės prekiauti, ką, Dusliau? – jo vyzdžiai keistai blykstelėjo ir pasidarė dygūs.

Dusliui tos negeros ugnelės, ūmai sužibusios kiaurai veriančiose Bouzo akyse, sukėlė nerimą, kuris nuo įkyraus Bouzo spoksojimo stiprėjo vis labiau. Pagaliau Duslius nukreipė akis į šalį ir sutiko keleto kareivių žvilgsnius, tokius pat vienodus ir pilkus kaip ir jų uniformos. Net seržanto Brekmeno akys žvelgė tuščios ir bereikšmės.

O Bouzas nesiliovė kiaurai gręžęs Duslių ir aiškiai norėjo, kad tas žiūrėtų jam į akis. Jo vyzdžiai buvo aštrūs kaip deimantai.

– Tu manęs neprisimeni, Dusliau? – paklausė Bouzas.

Duslius pajuto pavojų. Kažkodėl jam atrodė svarbu neprisiminti Bouzo, todėl buvo dėkingas, kad iš tikrųjų jį visai užmiršo.

– Aš Bouzas, Dusliau, – neatstojo juodukas. – Aš Bouzas.

Duslius linktelėjo.

– Sveikas, – tarė jis.

– Patikėk, aš nepadariau tau nieko blogo, – Bouzas papurtė galvą. – Nejaugi tu nieko apie mane neprisimeni, Dusliau?

– Ne, – atsakė tas, o kai jo atmintis ėmė tylutėliai zirzenti, kad gerai pasispaudęs, galėtų iš jos išpešti šį tą apie Bouzą, Duslius tiesiog liepė jai prikąsti liežuvį. – Labai gaila, bet mano galva visai tuščia.

– Juk mudu porininkai, – sufleravo juodukas. – Du draugužiai – Duslius ir Bouzas.

– Hm, – teištarė Duslius.

– Dusliau, ar atsimeni, ką reiškia būti porininku? – neatlyžo juočkis.

– Ne.

– Mūsų armijoje kiekvienas karys turi savo porininką. Jiedu sėdi viename apkase, kartu eina į ataką, dengia vienas kitą, jei kas. Jei kuriam iš jų pasidaro striuka grumtynėse vienas prieš vieną, kitas prisėlinęs suvaro peilį priešui į nugarą.

– Hm, – vėl numykė Duslius.

– Na, nieko sau, – postringavo toliau Bouzas. – Vienus dalykus žmonės ligoninėje pamiršta, o kitus prisimena, nors tu juos uždek. Juk mudu... mudu ištisus metus buvome porininkai, bet tu mane užmiršai. O kalbi apie kažkokias cigaretes. Kokios tai cigaretės, Dusliau?

– Aš... Aš neatsimenu.

– Pasistenk. Juk tu ką tik jas minėjai, – ir jis prisimerkęs suraukė antakius, tarytum padėdamas Dusliui. – Nejaugi tau neįdomu, ką gali prisiminti žmogus, išėjęs iš ligoninės? Nagi, pakrutink smegenis, pažiūrėsim, kas ten dar liko.

Bouzo elgesyje buvo kažkas moteriška – jis panėšėjo į besiseilėjantį homoseksualistą, koketiškai tapšnojantį meilužiui per smakrą. Iškart krito į akis, kad pašnekovas jam patinka.

Duslių staiga apėmė klaikus jausmas, kad jiedu su Bouzu – vieninteliai gyvi žmonės tame akmeniniame barake, o visi kiti – tik robotai stiklinėmis akimis, be to, nelabai kokybiški. Sakykim, kad ir seržantas Brekmenas, tas vadinamasis viršininkas – suplėkusių pelų maišas ir tiek.

– Nagi, Dusliau, pažiūrėkim, ką tu dar prisimeni, – saldžiu balsu suokė Bouzas. – Na, mielasis, pasistenk iškloti viską viską...

Dar nespėjus nieko pagalvoti, Dusliaus kaukolę pervėrė klaikus skausmas, tas pats, kuris privertė jį atlikti egzekuciją. Tai nebuvo trumpas įspėjamasis dieglys. Bouzas abejingai stebėjo savo porininką, o skausmas vis stiprėjo, kol pagaliau smogė viską deginančia ugnine banga.

Duslius pašoko, išmetė šautuvą, svyruodamas griebėsi už galvos, suriko ir prarado sąmonę.

Jis atsipeikėjo ant barako grindų. Bouzas šaltu drėgnu skuduru trynė jam smilkinius.

Aplink ratu abejingais veidais stovėjo pulko draugai, kurie viską suprato labai paprastai: Duslius padarė ką nors, kas nedera kariui, ir už tai buvo nubaustas. Jiems tai atrodė visai natūralu

– juk Duslius galėjo padaryti kurį nors iš griežčiausiai uždraustų dalykų: atsistoti visu ūgiu dangaus fone, valyti užtaisytą ginklą, čiaudėti sargyboje, slėpti, kad serga venerine liga, nevykdyti tiesioginio įsakymo, pramiegoti, pasigerti tarnyboje, provokuoti kalbas apie tai, kas įslaptinta, laikyti savo skrynutėje knygą arba rankinę granatą su ištrauktu žiedu, ar pagaliau klausinėti, kas ir kodėl sugalvojo armiją...

Bouzas, atrodė, vienintelis užjautė Duslių.

– Tai aš dėl to kaltas, – sielojosi jis.

Pro kareivius artyn prasibrovė seržantas Brekmenas ir palinko ties Bouzu ir Dusliumi.

– Ką jis iškrėtė, Bouzai? – paklausė Brekmenas.

– Tai aš jį sukursčiau, seržante, – prisipažino Bouzas. – Kalbinau, kad pasistengtų kuo daugiau prisiminti. Nemaniau, kad jis iš rimtųjų ims tai daryti.

– Sugalvok tu man pristoti prie vaikino, kurį ką tik išrašė iš ligoninės, – kimiai sududeno Brekmenas.

– Na, kaltas, kaltas, – Bouzas, rodėsi, plyš iš gailesčio. – Mano draugužis, – nerado jis sau vietos. – Kad mane perkūnas nuplotų!

– Dusliau, argi ligoninėje tavęs neįspėjo dėl atsiminimų? – paklausė Brekmenas.

Duslius abejodamas pakraipė galvą.

– Gal ir įspėjo. Man tenai daug visko prikalbėjo.

– Dusliau, galvoti apie savo praeitį – visų didžiausias nusižengimas, – pamokomai tarė Brekmenas. – Juk kaip tik dėl šito tave ir paguldė į ligoninę. Dėl to, kad tu per daug visko atsiminei.

Jis sudėjo savo trumpapirštes rieškučias, tarsi suimdamas į jas visą banalią problemą, kurią įkūnijo Duslius. – Dieve brangus, tavo galvoje tiek visko knibždėjo, kad kaip kareivis sudilusio skatiko nebuvai vertas.

Duslius atsisėdo ir priglaudęs ranką prie krūtinės pajuto, kad visas marškinių priekis šlapias nuo ašarų. Jis norėjo paaiškinti Brekmenui, jog visai neketino ką nors prisiminti, žinodamas, kad šito daryti nevalia, o skausmas vis tiek jį apniko. Tačiau iš baimės, kad priepuolis vėl pasikartos, Duslius nepratarė

nė žodžio. Jis sudejavo ir užsimerkęs nuspaudė ant blakstienų likusias ašaras. Nuo šiol jis vykdys tik įsakymus.

– O tu, Bouzai... Tiesiog nežinau, ką daryti, – garsiai samprotavo Brekmenas. – Gal savaitė budėjimo išeinamoj vietoj atpratins tave kvailai šaipytis iš draugo, ką tik grįžusio iš ligoninės?..

Miglota, neaiški nuojauta pakuždėjo Dusliui įdėmiai sekti Brekmeno ir Bouzo pokalbį. Tai kažkodėl atrodė svarbu.

– Savaitė budėjimo, seržante? – nustebo Bouzas.

– Taip, velniai rautų, – atšovė Brekmenas. Bet po šių žodžių jis krūptelėjęs užsimerkė. Sprendžiant iš visko, jam trumpai dilgtelėjo antena.

– Visą, visą savaitę? – nutaisęs nekaltą miną, pakartojo Bouzas.

– Užteks dienos, – Brekmeno žodžiai nuskambėjo greičiau kaip klausimas negu įsakymas. Ir vėl jis visas suvirpėjo nuo skausmo.

– Tai kada pradėti? – paklausė Bouzas.

Brekmenas sumojavo trumpapirštėmis savo rankomis.

– Tiek to, – pratarė trumpai ir palenkė galvą į šoną, tarytum šitai galėjo padėti įveikti skausmą, jei jis sugrįžtų. Atrodė sutrikęs ir išsigandęs. – Kad man daugiau jokių fokusų, velniai jus rautų, – pridūrė ir trenkęs durimis tekinas išdūmė į savo kambarį barako gale.

Netikėtai į baraką daryti patikrinimo užsuko kuopos vadas kapitonas Arnoldas Berkas.

Pirmas jį pamatė Bouzas ir atliko tai, ką tokiu atveju privalo kiekvienas kareivis – visa gerkle suriko "R-r-r-amiai!", nors neturėjo jokio laipsnio. Tai yra viena iš daugelio armijos keistenybių – kad paprasčiausias eilinis gali duoti komandą "ramiai" sau lygiems ir net puskarininkiams, jei būdamas bet kokioje pastogėje ne mūšio lauke pirmas pamato karininką.

Antenos eilinių ir puskarininkių galvose suveikė žaibiškai: ištiesino nugaras, surakino sąnarius, įtraukė pilvus ir sėdmenis, ištuštino semgenis. Duslius irgi pašoko kaip įgeltas ir virpėdamas išsitempė it styga.

Tik vienas žmogus neskubėjo vykdyti komandos. Tai buvo

Bouzas. Jis pabrėžtinai iš lėto ir nenoromis atsistojo "ramiai". Kapitonas Berkas, įsižeidęs dėl tokio įžūlumo, jau norėjo kažką sakyti, bet vos tik pravėrė burną, tarpuaky pajuto klaikų skausmą. Kapitonas kaipmat užsičiaupė, nespėjęs pratarti nę žodžio. Svilinamas niūraus ir pikto Bouzo žvilgsnio, kapitonas sustingo "ramiai", apsisuko "aplink" ir klausydamas galvoje aidinčio būgnų tratėjimo, paradiniu žingsniu išdrožė iš barako.

Jam išėjus, Bouzas neperdavė komandos "laisvai", nors tai buvo jo valioje: priekinėje dešinėje kelnių kišenėje jis nešiojosi valdymo blokelį, kuriuo galėjai priversti kareivius daryti ką tinkamas. Blokas buvo sulig pintos talpumo gertuve ir lygiai taip pat patogiai išgaubtas, kad priglustų prie kūno. Bouzas mėgo jį nešiotis ant kietos išsipūtusios savo šlaunies. Jame kyšojo šešetas mygtukų ir keturios svirtelės, kuriais Bouzas gebėjo valdyti visus, kam galvoje įtaisytos antenos: sukelti bet kokio stiprumo skausmą, priversti sustingti "ramiai", išgirsti būgnų tratėjimą, žygiuoti, sustoti, susirikiuoti, išsivaikščioti, atiduoti pagarbą, pulti, trauktis, šokinėti, įveikti kliūtis, strakalioti...

Paties Bouzo kaukolė neturėjo jokios antenos.

Noriu – spjaudau, noriu – gaudau – štai tokia buvo Bouzo valios laisvė.

Bouzas buvo vienas iš tikrųjų marsiečių armijos vadų. Savo žinioje jis turėjo dešimtadalį tos kariuomenės, kuri, prasidėjus karui su Žeme, turėjo užpulti Jungtines Amerikos Valstijas. Dar buvo dalys, skirtos užpulti Rusiją, Šveicariją, Japoniją, Australiją, Meksiką, Kiniją, Nepalą, Urugvajų...

Slapto valdymo privalumai yra akivaizdūs. Bet koks maištas tikriesiems vadams būtų visai nepavojingas. O karo atveju priešas galėjo sunaikinti kad ir visus aliai vieno karininkus – vis tiek nebūtų pakenkęs armijai.

– Septyni šimtai devyniasdešimt devyni, – garsiai pats save patikslino Bouzas. Vienas iš tikrųjų vadų jau miręs, – pririštą pries stulpo jį pasmaugė Duslius. Pasmaugtasis buvo eilinis Stivensonas, pravardžiuojamas Titnagu, būvęs Britanijos smogikų divizijos vadas. Jį taip paveikė Dusliaus pastangos susivokti visoje toje maišalienėje, kad pats to nepastebėdamas, ėmėsi jam padėti.

Už tai Stivensonas patyrė didžiausią pažeiminimą – į jo kaukolę buvo įmontuota antena, o jis pats priverstas paradiniu žingsniu nužygiuoti prie stulpo ir ten laukti gėdingos mirties nuo savo globotinio rankos.

Taigi Bouzas paliko savo draugus stypsoti "ramiai" – virpančius nuo įtampos, be jokios minties nieko nematančiose akyse, o pats, nuėjęs prie Dusliaus lovos, su visais didžiuliais blizgančiais savo batais nuvirto ant rudos antklodės. Susidėjęs rankas už galvos, rąžydamasis išrietė kūną lanku.

– Ū-ū-ūch, – lyg sustenėjo, lyg nusižiovavo. – Ū-ū-ūch, bičai, bičeliai, bičiukai, – kartojo be jokios prasmės. – Tai va, perkūnas jus nuplotų, – Bouzas tingiai kartojo tuos beprasmiškus žodžius. Jam jau šiek tiek atsibodo tie visi žaidimai. Pagalvojo, kad būtų neblogai sukelti muštynes, bet susigriebė, prisiminęs, kad įkliuvęs susilauktų tokios pat bausmės kaip ir Stivensonas.

– Ū-ū-ūch, tai va, bičiukai... Tai va, reiškiasi... – be ryšio vebleno jis. – Kad jį kur velnias, taigi čia aš viską sugalvojau. Ir jums teks su tuo susitaikyti. Kriošena Bouzas, kaip jūs pasakytumėt, visada erelis.

Jis nusirito nuo lovos, pasitursino keturpėsčias ir grakščiai kaip pantera pašoko ant kojų. Veide nušvito akinanti šypsena. Bouzas iš kailio nėrėsi, mėgaudamasis visais savo sėkmingo gyvenimo privalumais.

– O jūsų popieriai irgi ne tokie jau prasti, – porino jis padėrusiems savo pulko draugams. – Jei manot, kad su jumis blogai elgiamasi, verčiau pažiūrėtumėt, ką mes išdarinėjame su generolais. – Jis ėmė krenkšti ir kretėti iš juoko. – Užpereitą naktį mes, tikrieji viršininkai, susilygom, reiškiasi, kuris generolas greičiausias. Nieko nelaukę išvertėm visus dvidešimt tris generolus plikais pasturgaliais iš lovų, išrikiavome kaip kumelius lenktynėse, sudėjom pinigus – kiekvienas už savąjį, ir paleidom juos lėkti tokia zovada, tarytum nuo velnių motinos būtų nešę kudašių. Generolas Stoveris, reiškiasi, atpūškavo pirmas, po jo generolas Harisonas, o trečias atsivilko generolas Mošeris.

Kitą rytą visi armijos generolai nei rankų, nei kojų nebegalėjo pajudinti. Bet svarbiausia, kad nė vienas neprisiminė,

kas jiems dėjosi naktį.

Bouzas patenkintas sukrizeno, paskui jam tpotelėjo, kad jo sėkmingai susiklostęs gyvenimas iš šalies atrodys dar patrauklesnis, jeigu jis nusiteiks rimtai ir duos suprasti aplinkiniams, kokia milžiniška atsakomybė slegia jo pečius ir kaip jis didžiuojasi tąja atsakomybe. Bouzas tuojau visas persimainė ir užkišęs už diržo nykščius, apmetė visus rūsčiu žvilgsniu.

– Bet tai, gink Dieve, ne žaidimas, – tarė iškilmingai. Iš lėto, krypuodamas jis prisiartino prie Dusliaus ir prisikišęs artyn nužvelgė jį nuo galvos iki kojų. – Dusliau, brolyti, ar žinai, kiek aš apie tave galvojau, kiek jaudinausi... – Bouzas suposi nuo pirštų galų ant kulnų. – Tu pasistengsi, kad vienąkart visa tai pasibaigtų, tiesa? Ar žinai, kiek kartų buvai ligoninėje, kad tau išvalytų tą prakeiktą atmintį? Septynis! Septyniskart, Dusliau! O ar žinai, kiek kartų paprastai gana, kad žmogui kaip reikiant išvalytų makaulę? Vieno! Vieno vienintelio, Dusliau! – Bouzas spragtelėjo Dusliui panosėje pirštais. – Ir to visiškai pakanka. Viso labo vienui vieną kartelį ten apsilankęs daugiau neprisimena nieko. – Jis stebėdamasis papurtė galvą. – Bet tik ne tu, velnio vaike!

Duslius krūptelėjo.

– Aš per ilgai laikau tave padėtyje “ramiai”, ar ne, brolyti? – Bouzas grikštelėjo dantimis. Kartais jis negalėdavo susilaikyti nepakankinęs Dusliaus.

Mat kai Duslius Žemėje turėjo viską, Bouzas – ničnieko. Be to, Bouzas buvo, tiksliau, būtų buvęs labai priklausomas nuo Dusliaus, kai tik jie pasiektų Žemę... Bouzas į Marsą pakliuvo keturiolikos metų amžiaus ir visiškas našlaitis, todėl neturėjo nė menkiausio supratimo apie pasilinksminimus Žemėje. Jis vylėsi, kad Duslius parodys, kaip tai daroma.

– Nori žinoti, kas tu, iš kur ir kas buvai kadaise? – pasiteiravo Dusliaus, kuris stovėjo kaip mietą prarijęs, be jokios mintelės galvoje, nevaliodamas suprasti ničnieko iš to, ką jam porino Bouzas. O tas kalbėjo visai ne Dusliui. Jis greičiau pats su savimi šnekėjosi apie būsimą savo porininką Žemėje, su kuriuo visada ir visur laikysis kartu.

– Vyruti, Žemėje tu buvai laimingiausias iš visų bet kada

ten gyvenusių žmonių, – pareiškė Bouzas, piktai varstydamas Duslių akimis. – Žemėje tu buvai tūzas!

Kaip ir visa kita informacija, gauta jau būnant Marse, duomenys apie Duslių buvo gana padriki ir migloti. Bouzas net negalėjo pasakyti, iš kur juos žino. O sužinojo jis viską iš armijoje sklindančių gandų ir nuogirdų. Būdamas uolus kareiva, Bouzas nereikalingų klausimų užduoti nemėgdavo, tad Dusliaus istorija taip ir liko skendinti miglose.

Juk geram kareiviui nedera turėti aiškaus supratimo apie nieką.

Taigi nieko tikro apie Duslių Bouzas nežinojo, tiktai buvo girdėjęs, kad tam kadaise žvėriškai sekėsi. Na, ir ėmė milą iš to velti.

– Vadinasi, turėjai visko į valias ir nieko tau netrūko, ir galėjai daryti kas į galvą šaus, ir važiuoti kur širdis geidžia.

Kuo daugiau jis gražbyliavo, piešdamas didingą nepaprastos sėkmės Žemėje vaizdą, tuo aiškiau jį persekiojo prietaringa nuojauta, kad jam pačiam Žemėje nieko gero tikėtis neverta.

Pagaliau Bouzas griebėsi trijų magiškų žodžių, kurie, jo nuomone, simbolizavo didžiausius malonumus, kokie tik žmogui prieinami Žemėje: “Naktiniai Holivudo klubai”. Jis niekada nematė Holivudo ir kaip gyvas nebuvo naktiniame klube.

– Tai va, biče, tu dieną naktį šlaisteisi po Holivudo naktinius klubus, – vapėjo jis Dusliui.– Biče, – dėstė jis tam nieko nesuvokiančiam bėdžiui. – Žemėje tu turėjai viską, ko reikia, kad gyventum žmoniškai ir, velniai rautų, žinojai, kaip tai daryti. – Biče, – neatlyžo Bouzas, stengdamasis paslėpti apgailėtiną savo troškimų neapibrėžtumą, – mudu palandžiosim po visokias puikias vieteles, užsisakysime ten nuostabių dalykėlių, pasitrainiosim su rinktiniais žmogeliais, žodžiu, paūšim kaip reikiant. – Jis pačiupo Duslių už peties ir papurtė jį. – Juk esam porininkai, bičiuk. Mudu būsime puiki porelė, visur šlaistysimės, viską darysim, visokius šaunius reikaliukus tvarkysim, ar ne? “Žiūrėk, štai eina laimės kūdikis Duslius ir jo draugužis Bouzas!”, – kalbėjo Bouzas, nuoširdžiai tikėdamas, kad žmonės tikrai taip sakys, pamatę juodu po to, kai jie nukariaus Žemę. – “Štai jie eina laimingi kaip du balandėliai!” – Bouzas sukrizeno, įsi-

vaizdavęs tą laimingą paukštyčių porelę. Ūmai jo šypseną lyg kas būtų nupūtęs. Beje, ji niekada ilgai neužtrukdavo jo veide. Giliai viduje Bouzą graužė baimės nerimas – jis klaikiai bijojo prarasti tarnybą, kadangi niekad dorai nesuprato, kaip ir kodėl pavyko gauti ir ją, ir visas privilegijas. Jis net nenujautė, kieno dėka tai įvyko.

Bouzas neturėjo jokio supratimo, kas valdo tikruosius vadus. Jis niekada negaudavo įsakymų iš tų, kurie buvo viršesni ir už tikruosius vadus. Kaip ir jo kolegos, savo sprendimus ir poelgius jis grindė tuo, ką taikliausiai būtų galima pavadinti paskalomis. Paskalomis ir gandais, plintančiais tarp tikrųjų vadų.

Vakarais, susirinkę pagerti alaus su traškučiais ir sūriu, tuojau pradėdavo vis tas pačias šnekas: apie nuostolius produktų sandėliuose ir kaip būtų puiku, jei per džiudžitso pratybas kariai kautųsi iš tikrųjų ir susižeistų rimtai, dar apie šlykštų kareivių įprotį praleisti skylutes varstantis autus. Bouzas perduodavo tas kalbas toliau, neturėdamas nė menkiausio supratimo, kas jas pradėjo ir kokiam galui, tačiau savo pasaulėvaizdį jis lipdė būtent iš jų.

Beje, šiuo kanalu išplito ir žinia apie Titnago Stivensono egzekuciją, atliktą Dusliaus. Nei iš šio, nei iš to ji tapo pagrindinė visų pokalbių tema.

Lygiai taip pat nei iš šio, nei iš to tikrieji armijos vadai areštavo patį Stivensoną.

Bouzas užčiuopė kišenėje valdymo pultą, bet mygtukų nespaudė. Jis įsimaišė tarp kitų, išsitempė "ramiai", spūstelėjo reikalingą mygtuką ir drauge su kitais atsipalaidavo.

Jis panoro gurkštelėti ko nors stipresnio. Juolab kad turėjo teisę tai daryti kada tinkamas. Tikriesiems vadams iš Žemės buvo reguliariai atgabenama į valias įvairiausių ir puikiausių rūšių alkoholio. Karininkai taip pat galėjo gerti iki soties, tačiau jie negaudavo nieko gero. Jiems būdavo tiekiamas šlykštus žalias vietinės gamybos birzgalas iš raugintų kerpių.

Tiesa, Bouzas niekada negirtuokliavo, nes, visų pirma, saugojosi, kad alkoholis nepakenktų jo kariškiems sugebėjimams, o antra, bijojo, kad įkaušęs neprarastų galvos ir nepasiūlytų išgerti kokiam nors eiliniui.

Tikrajam vadui, jei jis pasiūlytų tokį dalyką eiliniam kareiviui, grėsė mirties bausmė.

– Taip, Viešpatie!... – pasakė Bouzas, prisidėdamas prie bendro šurmulio, kilusio po komandos "laisvai".

Už dešimties minučių seržantas Brekmenas paskelbė poilsį, kurio metu visi privalėjo išeiti į lauką ir žaisti vokišką betbolą, labai populiarų marsiečių armijoje.

Duslius patyliukais nuo visų paspruko.

Jis nusėlino prie dvylikto barako ieškoti laiško po mėlynu akmeniu, to laiško, kurį minėjo jo pasmaugtas rudaplaukis.

Barakai toje zonoje stovėjo tušti.

Net vėliavos nebuvo ant stiebo – vien skaidri beorė erdvė.

Šiuose barakuose kažkada gyveno rinktinis marsiečių desanto diversantų batalionas. Prieš kokį mėnesį nakčia desantininkai dingo. Užsidengę veidus kaukėmis ir sutrumpinę šunų pavadėlius, kad nežvangėtų, jie sulipo į raketas ir dingo nežinoma kryptimi.

Rinktiniai marsiečių desantininkai diversantai kaip niekas kitas mokėjo smaugti sargybinius kilpomis iš pianino stygų.

O toji nežinoma kryptis buvo Žemės mėnulis. Karą su Žeme jie turėjo pradėti iš tenai.

Didelį mėlyną akmenį Duslius pamatė prie dvyliktojo barako katilinės. Tai buvo turkis. Turkių Marse apstu. Turkis, kurį aptiko Duslius, buvo pėdos storio plokštė.

Žvilgtelėjęs po ja, Duslius rado aliuminį cilindrą su užsukamu dangteliu, o jo viduje – ilgėliausią laišką, rašytą pieštuku.

Duslius neturėjo nė menkiausio supratimo, kas jį parašė ir net negalėjo spėlioti, kadangi žinojo tik tris vardus: seržantas Brekemnas, Bouzas ir Duslius.

Jis įsmuko į katilinę ir uždarė duris.

Jis labai jaudinosi, nors nesuvokė kodėl. Pagaliau pradėjo skaityti prisikišęs prie šviesos, sklindančios pro apdulkėjusį langą.

"Brangus Dusliau, Dievas mato, kiek nedaug teišmanau, bet užtat kai ką žinau tvirtai. Gale tu rasi pluoštą klausimų, į kuriuos žūt būt turi atsakyti. Jie nepaprastai svarbūs. Juos rašydamas galvą sukau daugiau, negu ieškodamas į juos atsakymų, kuriuos, beje, jau turiu. Štai pirmas dalykas, kurį žinau tiksliai:

"1. Jei klausimai beprasmiški, tai tokie pat ir atsakymai".

Visa, ką laiško autorius tvirtino tikrai žinąs, buvo sunumeruota, lyg norint pabrėžti skausmingai lėtą šio žaidimo eigą. O žinojo jis šimtą šešiasdešimt aštuonis dalykus. Kadaise buvo surašęs šimtą aštuoniasdešimt penkis, bet paskui septyniolika išbraukė.

"2. Aš esu vadinamasis gyvas organizamas.

3. Aš esu vietoje, kuri vadinama Marsu.

4. Aš esu dalis visumos, kuri vadinama armija.

5. Armija yra skirta žudyti kitus vadinamuosius gyvus organizmus, esančius vietoje, kuri vadinama Žemė".

Pirmieji aštuoniasdešimt punktų nė vienas nebuvo išbrauktas. Juose autorius nuosekliai gvildeno vis painesnius ir sudėtingesnius dalykus, tad klaidų radosi vis daugiau.

Bouzą jis perkando ir išmetė iš žaidimo dar pačioje pradžioje.

"46. Būk atsargus su Bouzu, Dusliau. Jis ne tas, kuo apsimeta.

47. Dešinėje kelnių kišenėje Bouzas turi kažką, nuo ko žmonėms skauda galvą, jei jie daro tai, kas nepatinka Bouzui.

48. Kai kurie kiti taip pat turi tai, nuo ko skauda galvą. Iš išvaizdos šito atspėti neįmanoma, tad stenkis būt malonus su visais.

...71. Dusliau, drauguži, beveik viską iš to, ką žinau iš tikrųjų, suvokiau, nugalėdamas skausmą, sklindantį iš antenos. Vos tik pradedu dairytis, norėdamas ką nors geriau įžiūrėti, man ima žiauriai skaudėti, bet aš vis tiek nesiliauju, nes žinau, kad tuojau pamatysiu tai, ką man draudžiama matyti. Jei vos tik iškilus kokiam klausimui prasideda tas skausmas, aš žinau, kad klausimas teisingas. Tada skaidau jį dalimis ir tiriu kiekvieną jų atskirai. Paskui, sudėjęs mažesnius atsakymus į krūvą, gaunu atsakymą į didįjį klausimą.

72. Kuo daugiau skausmo pajėgiu pakelti, tuo daugiau sužinau. Dabar tu bijai skausmo, Dusliau, bet jo nepatyręs taip nieko ir nesužinosi. Kuo daugiau tu suvoksi, tuo džiugiau tau bus kęsti tą skausmą".

Duslius trumpam atidėjo laišką į šalį. Jam norėjosi verkti, nes pasijuto esąs nevertas to pasitikėjimo, kurį jam rodė šis did-

vyriškas žmogus. Duslius negalėjo iškęsti nė menkos dalelės to skausmo, kurį ištverdavo laiško autorius, ir nejautė, nė iš tolo nejautė tokio didžiulio žinių troškimo.

Net tas trumpai smilktelėjęs parodomasis dūris ligoninėje jam atrodė nepakenčiamas. Duslius mėšlungiškai žioptelėjo lyg ant kranto išmesta žuvis, kai prisiminė klaikų veriantį skausmą, sukeltą Bouzo. Jau geriau mirti, negu patirti tokias kančias dar kartą.

Jo akys sudrėko. Gerklę gniaužė rauda.

Vargšas Duslius nebenorėjo daugiau jokių nemalonumų. Kad ir ką jis sužinotų iš laiško, kurį parašyti prireikė didvyriškų kito žmogaus kančių, visas žinias rengėsi panaudoti vienam tikslui – bet kokia kaina išvengti skausmo.

O gal vieni gali pakelti daugiau negu kiti, mąstė Duslius. Jis pagalvojo, kad tai, ko gero, ir lemia viską, todėl nusprendė, kad tiesiog yra per daug jautrus tokiam dalykui. Nelinkėdamas laiško autoriui nieko bloga, Duslius vis dėlto norėjo, kad tas nors kartą pajustų skausmą taip, kaip jautė jis.

O gal laiškas skirtas kam nors kitam?

Duslius negalėjo kritiškai vertinti laiške pateiktos informacijos. Jis priėmė ją visą – be jokių išlygų. O kartu su ja – ir rašiusiojo pasaulėžiūrą. Taigi Duslius pasinėrė į filosofiją.

Į ją dar buvo primaišyta įvairių gandų, istorijos, astronomijos, biologijos, teologijos, geografijos, psichologijos, medicinos ir net anekdotų.

Štai keletas pripuolamai parinktų pavyzdžių.

Gandas. *"22. Generolas Bordersas vaikšto nuolat užsipylęs akis. Jis taip prisilupa, kad nebepajėgia susivarstyti batų. Karininkai tokie pat apdumti ir nelaimingi kaip ir visi kiti. Tu irgi kažkada buvai karininkas, Dusliau, ir turėjai savo žinioje visą batalioną".*

Istorija. *"26. Visi marsiečiai atskrido iš Žemės. Jie manė, kad Marse jiems bus geriau. Niekas iš jų nebepamena, ką gi bloga patyrė Žemėje".*

Astronomija. *"11. Danguje viskas vienąkart per parą apsisuka aplink Marsą".*

Biologija. *"58. Nauji žmonės atsiranda iš moterų po to, kai jos pamiega su vyrais. Marse žmonės atsiranda, ko gero, ne iš*

moterų, kadangi vyrai ir moterys čia miega atskirai".

Teologija. *"15. Kažkas sukūrė visa tai, turėdamas kažkokį tikslą".*

Geografija. *"16. Marsas apvalus. Vienintelis jo miestas vadinasi Febas. Niekas nežino, kodėl jis taip pavadintas".*

Psichologija. *"103. Dusliau, didžiausia bėda su mulkiais yra ta, kad per savo bukumą jie nepajėgia suvokti, jog kažkas gali paprasčiausiai turėti šiek tiek nuovokos".*

Medicina. *"73. Kai čionai, Marse, žmogui išvalo atmintį, ją ištrina ne visą, o tik vidurį. Pakraščiais dar daug ko lieka. Yra net anekdotas: keliems ėmė ir taip iškuopė, išgramdė viską, kad tie bėduliai nebemokėjo nei vaikščioti, nei kalbėt, nei apskritai ką nors daryti. Nieko geresnio nesugalvoję, šiaip taip vėl išmokė juos prašytis savo reikalu, įkalė į galvas po kokį tūkstantį žodžių ir įdarbino karinės arba pramoninės informacijos skyriuose".*

Nelabai ilgas apsakymas. *"89. Dusliau, geriausias tavo draugas yra Titnagas Stivensonas. Jis didelis, stiprus, linksmų plaučių vyras, kasdien išmaukia po kvortą viskio. Jo galvoje nėra antenos, todėl jisai prisimena viską, kas jam gyvenime atsitiko. Jis apsimeta, kad tarnauja žvalgyboje, o iš tiesų yra vienas tikrųjų vadų. Radijo bangomis jis valdo pėstininkų smogikų kuopą, kuri turės užpulti tokią vietą Žemėje, kuri vadinama Anglija. Titnagas pats iš Anglijos. Jam patinka tarnauti marsiečių armijoje, nes čia viskas taip juokinga. Jis visą laiką juokiasi. Titnagas išgirdo apie tave, kokie prasti tavo popieriai, ir atėjo tavęs pasižiūrėti. Jis apsimetė esąs tavo draugas, norėdamas pasiklausyti tavo kalbų. Netrukus tu juo patikėjai ir išklojai jam kai kurias slaptas savo mintis apie tai, kas dedasi Marse. Titnagas bandė iš viso to pasijuokti, bet suprato, kad tu iškapstei tokių dalykėlių, apie kuriuos jis pats nė neįtarė. Šitai išmušė jį iš vėžių – juk jam derėjo žinoti viską, o tau – nieko. Paskui tu uždavei Titnagui aibę didelių klausimų, kurių jis atsakė tik pusę. Stivensonas grįžo į savo baraką, o klausimai, į kuriuos jis nežinojo kaip atsakyti, vis sukosi ir sukosi jo galvoje. Tą naktį jis taip ir neužmigo, nors pylė į lempą kaip vamzdis. Jis seniai nujautė, kad kažkas juo naudojasi kaip įrankiu, bet neturėjo žalio supratimo, kas tai galėtų būti. Jis net nežinojo, kam reikalinga visa ta armija Marse ir kurių galų jai trūks plyš reikia pulti Žemę. Kuo dažniau*

jis prisimindavo Žemę, tuo aiškiau suvokė, kad marsiečių armijos tenai laukia toks pat likimas, kaip sniego gniūžtės pragaro kaitroj, kad pulti Žemę – tikrų tikriausia savižudybė. Stivensonas ėmė sukti galvą, su kuo čia pašnekėjus apie visa tai, tačiau be tavęs daugiau nebuvo su kuo. Likus gal valandai iki saulėtekio, jis išsiropštė iš lovos, nusvirduliavo į tavo baraką ir prižadino tave. Jis išklojo viską, ką žinojo apie Marsą, ir prižadėjo, kad nuo šiol praneš tau kiekvieną smulkmeną, kurią jam pavyks iškapstyti, o tu turėsi savo ruožtu papasakoti jam viską, ką būsi sužinojęs. Judu susitarėt protarpiais susitikti kur nors atokiau nuo pašalinių akių ir suvesti visas savo žinias į vieną daiktą. Stivensonas išsitraukė butelį viskio ir judu pakaitomis gėrėt iš jo, ir Titnagas pasakė, kad tu jo geriausias draugas ir kad kito tokio jis neturi visame Marse, nors ir visur rodo dantis nesusičiaupdamas. Staiga jis prapliupo raudoti ir vos neprižadino miegojusių aplinkui. Jis liepė tau nenuleisti akių nuo Bouzo ir grįžęs į savo baraką užmigo kaip kūdikis".

Toliau laiškas pasakojo apie sėkmingą žvalgybinės grupės "Stivensonas ir Duslius" veiklą. Nuo tos vietos beveik visi autoriaus tikrai žinomų dalykų aprašymai prasideda žodžiais: "Titnagas tvirtino...", "Tu pastebėjai...", "Titnagas pasakė tau..." ir "Tu Titnagui įrodei, jog...", "Sykį judu su Titnagu prisišvampote šaudykloje iki žemės graibymo ir padarėte išvadą..."

Bet reikšmingiausia tų dviejų trenktų psichų išvada buvo ta, kad Marse viską rikiuoja iš pažiūros geraširdis, maloniai besišypsantis stambus jodlio dainininkas. Šalia jo visada būdavo didžiulis šuo. Sprendžiant iš laiško, šis žmogus ir jo šuo maždaug kas šimtą dienų apsilankydavo slaptuose tikrųjų armijos vadų susirinkimuose.

Laiško autorius to žmogaus vardo nepaminėjo, nes jo nežinojo, tačiau tai buvo Vinstonas Nailzas Ramfordas ir jo kosminis šuva Kazokas. Ir Marse jiedu pasirodydavo visai ne kada papuola. Pakliuvę į chrono sinklastinę infandibulą, Ramfordas su Kazoku, kaip Halio kometa, apsireikšdavo tvarkingai. Jiedu apsilankydavo Marse kas šimtą vienuolika dienų.

Laiške buvo rašoma: "*155. Anot Titnago, tas žaliūkas su šunimi tikrųjų vadų pasitarimuos kaip mat visus apžavi. Jis toks velniškai patrauklus, kad kiekvienas tučtuojau užsidega noru manyti*

taip, kaip jis. Visos idėjos kitų galvose kyla iš jo. Tas tipas tik sėdi visas švytėdamas, šypso ir murkauja vingriu balsu kaip jodlio dainininkas, o žmonėms nuo to kyla visokios idėjos, ir jie ima skelbti jas kaip savas. Jis iš proto eina dėl vokiško betbolo. Niekas nežino, kuo jis vardu. Jis ima juoktis, kai jo kas nors šito paklausia. Paprastai jis dėvi jūrų pėstininkų oro desanto uniformą, bet tikrieji jūrų pėstininkų oro desanto vadai dievagojasi, kad mato jį tiktai per slaptus pasitarimus".

"156. Dusliau, drauguži, – bylojo laiškas, – kai tik judu su Titnagu surasite ką nors nauja, užrašyk čionai. Saugok šį laišką kaip savo akį. Keisdamas slėptuvę kaskart pranešk tai Titnagui. Tuomet netgi tada, kai tau ligoninėje išvalys atmintį, jis pasakys tau, kur nueiti ją vėl prisipildyti".

"157. Dusliau, ar žinai, kas tave palaiko? Ogi tai, kad tu turi moterį ir vaiką. Beveik niekas Marse to neturi. Tavo draugužės vardas Bi. Ji dirba instruktore kvėpavimo pagal Šlimaną mokykloje Febe. Tavo sūnaus vardas Chronas. Jis gyvena pradžios mokykloje Febe. Titnagas Stivensonas tvirtina, kad Chronas yra geriausias vokiško betbolo žaidėjas visoje mokykloje. Chronas ir Bi, kaip ir visi kiti Marso gyventojai, išmoko apsieiti vienas be kito. Tavęs jie irgi nepasiilgsta. Net neprisimena. Tačiau tu privalai įrodyti, kad esi jiems reikalingas labiausiai už viską pasaulyje".

"158. Dusliau, šuns kumpi, aš tave myliu. Matau, kad esi ne iš kelmo spirtas. Kai surinksi draugėn mažą savo šeimynėlę, nušvilpk raketą ir šiauškit į kokią nors ramią ir dailią vietelę, kur nereikėtų be paliovos gurkti tų velnio bezdapūslių. Ir pasimk su savimi Titnagą. O kai jūsų gyvenimas pamažu susigulės, pasistenkite visi kartu sučiuopti, kurių galų tas, kuris sukūrė viską, privirė tiek košės".

Pagaliau liko perskaityti tik parašą.

Parašas buvo kitame puslapyje.

Preiš jį atversdamas, Duslius pabandė įsivaizduoti laiško autoriaus išvaizdą ir būdą. Pirmiausia jis atrodė bebaimis. Ir taip mylėjo tiesą, jog dėl jos buvo pasiryžęs iškęsti bet kokį skausmą – kad tik daugiau sužinojus tiesos. Be to, jis buvo pranašesnis už Duslių ir Titnagą. Jis stebėjo jų ardomąją veiklą ir rašė apie ją bešališkai, žaismingai, su meile.

Duslius įsivaizdavo baltabarzdį senį galingais kalvio pečiais.

Pagaliau atvertęs puslapį perskaitė parašą ir sentimentalų "Visada tavo" priešais jį.

Pats parašas užėmė kone visą puslapį – septynios didžiulės šešiacolės raidės riebiais, vaikiškai džiugiais štrichais išvedžiotos kažkuo buku ir juodu. Štai toks:

DUSLIUS

Parašas buvo Dusliaus.

Taigi Duslius ir buvo tas didvyris, parašęs laišką.

Jis parašė laišką pats sau prieš išvalant atmintį. Tai buvo tikrų tikriausia, be to, puiki literatūra, kadangi įkvėpė Dusliui narsos, pažadino jo dvasią, budrumą, laisvės troškimą ir labai sunkiu jam metu padarė didvyriu jo paties akyse.

Duslius neįtarė, kad žmogus, kurį jis andai pasmaugė prie stulpo, buvo jo geriausias draugas Titnagas Stivensonas. Sužinojęs tai, ko gera, būtų pasidaręs galą. Tačiau likimas dar ilgus metus slėpė nuo jo tą žiaurią tiesą.

Kai Duslius grįžo į baraką, tenai visi kaip pašėlę galando peilius ir durtuvus, visą erdvę pripildydami šaižaus džeržgesio. Veiduose švietė romios nekaltų avelių šypsenėlės – avelių, pasiryžusių bet kurią akimirką tapti žudikais.

Pulkas ką tik gavo įsakymą skubėti į savo raketas.

Prasidėjo karas su Žeme.

Priešakiniai marsiečių rinktinės desantininkų diversantų divizijos pulkai sunaikino žmonių įrengimus Žemės mėnulyje ir iš ten visiems didiesiems Žemės miestams jau davė paragauti pragaro saldybių.

O vietoje padažo prie šių velnio vaišių marsiečių radijo stotys be atvangos liurlino į Žemę vis tą pačią giesmelę:

"Ei, žmonės, juodi, geltoni ir balti, pasiduokit arba būsit nukauti".

ŠEŠTAS SKYRIUS

KARO METO DEZERTYRAS

"Niekaip negaliu suprasti, kodėl vokiškas betbolas vis dar netapo svarbiausia Olimpinių žaidynių šaka."
Vinstonas Nailzas RAMFORDAS

NUO stovyklos iki lauko, kuriame stovėjo paruoštos skrydžiui raketos, buvo šešios mylios važiuojant šiaurvakariu Febo pakraščiu.

Jei tikėsime Vinstono Nailzo Ramfordo "Kišenine Marso istorija", Febo klestėjimo laikais tenai gyveno aštuoniasdešimt septyni tūkstančiai gyventojų. Visa, kas gyva ir negyva, jame buvo tiesiogiai susiję su karo pramone. Didžiuma Febo darbininkų buvo valdomi lygiai kaip ir kareiviai – kaukolėse įmontuotomis antenomis.

Dusliaus kuopa kartu su visu pulku šiaurvakariu Febo pakraščiu žygiavo raketų link. Buvo nuspręsta, kad nėra reikalo per antenas niukinti kareivius, mat juos ir taip buvo kaip reikiant apnikęs karo šišas.

Sunkiai būpsėdami kaustytais puspadžiais į geležinę lygumos plokštę, jie iš visų plaučių plėšė žygio dainą. Tai buvo tikras kraugerių maršas:

Siaubas, ašaros, skausmai!
Trept, dunkst, bumpt, būpt!
Žemės tautai kiekvienai!
Trept, dunkst, bumpt, būpt!
Sprink kraujais ir ryki ugnį!
Žvangink, Žeme, grandines!
Trept, dunkst, bumpt, būpt!
Trempsim mes žemiečių dvasią, trypsim jų smegenines!
Trept, dunkst, bumpt, būpt!

Klyksmas! Dunkst, bumpt, būpt!
Kraujas! Dunkst, bumpt, būpt!
Mirtis! Dunkst, bumpt, būpt!
Būūūūūūūūū...pt!

Febo gamyklos ir toliau dirbo visu pajėgumu, tad gatvėse nebuvo kam žiopsoti į gerklojančius desantininkų diversantų bataliono šaunuolius. Languose mirgėjo ir žybčiojo akinanti prietaisų šviesa, pro duris kamuoliais virto dūmai ir geltonų žiežirbų spiečiai, kylantys pilstant įkaitusį metalą į formas, o tarp dainos žodžių pynėsi šlifavimo staklių žviegimas.

Virš miesto sklendė trys žydros žvalgybinės skraidančios lėkštės. Jos melodingai burkavo, skleisdamos keistus aukšto dažnumo garsus. "Tudlioū-ū-ū", – maždaug taip niūniavo jos, grakščiai čiuoždamos horizontalia trajektorija, o Marso paviršius, rodėsi, linko po jomis. Keletas mirksnių – ir jos nutolo žybsėdamos bekraštėje dangaus erdvėje.

"Siaubas, ašaros, skausmai!" – visa gerkle plyšavo karinės pajėgos.

Tik vienas kareivis krutino lūpas be garso. Tai buvo Duslius.

Jis ėjo dešiniajame priešpaskutinės gretos krašte. Tiesiai už jo žingsniavo Bouzas, ir Dusliui nuo jo žvilgsnio dilgčiojo sprandas. Jie dabar buvo tarytum Siamo dvyniai, nes dviese tempė ilgą šešiacolio apgulos pabūklo vamzdį.

"Kraujas! Trept, dunkst, bumpt! – dainavo kariai. – *Mirtis! Trept, bumpt! Būūūūūūūūpt!"*

– Dusliau, senas kriene... – tarė Bouzas.

– Taip, senas kriene? – tarsi aidas abejingai atsiliepė Duslius. Tarp daugybės kareiviško savo rūbo raukšlių ir klosčių jis laikė paruošęs rankinę granatą. Jos žiedas jau buvo ištrauktas. Beliko ją švystelti, ir po trijų sekundžių ji sprogtų.

– Aš išrūpinau mudviem gerą paskyrimą, – šnekėjo Bouzas. – Kas jau kas, o senis Bouzas moka pasirūpinti savo draugužiu, ar ne taip, bičiuk?

– Taip, bičiuk, – mechaniškai atitarė Duslius.

Bouzas viską taip patvarkė, kad juodu su Dusliumi turėjo

skristi kuopos bazine raketa, kuri iš esmės buvo civilis erdvėlaivis, nors dėl tiekimo tarnybos apsirikimo turėjo gabenti pabūklo vamzdį. Ji buvo paruošta dviem keleiviams. Visa kita jos erdvė buvo prikrauta gardumynų, sporto priemonių, muzikos įrašų, konservuotų šnicelių, stalo žaidimų, deguonies kapsulių, bealkoholinių gėrimų, Biblijų, laiškinio popieriaus, skutimosi priemonių, lyginimo lentų ir kitų gėrybių, skirtų kovinei dvasiai palaikyti.

– Mums žiauriai nuskilo, kad patekome į bazinę raketą, ar ne, seni? – neatstojo Bouzas.

– Nuskilo, seni, – atkartojo Duslius. Praeidamas jis ką tik švystelėjo granatą į kanalizacijos šulinį.

Tenai driokstelėjo sprogimas ir pro angą išsiveržė ugnies stulpas. Kareiviai sutartinai šlumštelėjo kniūpsti. Bouzas, kaip ir dera vadui, pirmasis pakėlė galvą. Pamatęs kamuoliais virstančius dūmus, jis nusprendė, kad šuliny užsidegė dujos. Įbrukęs ranką į kišenę ir spustelėjęs reikalingą mygtuką, davė kuopai komandą keltis ir kartu su visais pakilo ant kojų.

– Velniai rautų, seni, ko gera, tai buvo ugnies krikštas! – šūktelėjo Bouzas ir čiupo savąjį pabūklo vamzdžio galą.

Kito galo nebuvo kam čiupti.

Duslius patraukė ieškoti savo žmonos, sūnaus ir geriausio draugo.

Jis persirito per nedidelę kalvą ir atsidūrė lygutėlėje Marso plynėje.

Dusliaus sūnaus vardas buvo Chronas.

Žemės laiku matuojant jam buvo aštuoneri.

Vardą jis gavo to mėnesio, kurį gimė. Marso metuose dvidešimt vienas mėnuo: dvylika po trisdešimt dienų ir devyni po trisdešimt vieną. Tai sausis, vasarais, kovas, balandis, gegužė, birželis, liepa, rugpjūtis, rugsėjis, spalis, lapkritis, gruodis, vinstonas, nailzas, ramfordas, kazokas, niuportas, chronas, sinklastas, infandibulas ir salas.

Kad būtų lengviau atsiminti, kiek kuris turi dienų, yra sukurtas specialus ketureilis:

Balandis, infandibulas, rugsėjis ir ramfordas,

Nailzas, chronas, vinstonas, niuportas,
Salas, lapkritis, kazokas ir birželis
Turi tiktai trisdešimt dienų, vaikeli.

Salo mėnuo buvo pavadintas vardu būtybės, su kuria Vinstonas Nailzas Ramfordas susipažino Titane. Titanas yra be galo malonios atmosferos Saturno mėnulis.

Salas, artimiausias Ramfordo draugas Titane, atskriejo iš kitos galaktikos. Jis buvo priverstas nutūpti Titane, sugedus jo raketos energijos blokui. Tėvynainiai jam turėjo atsiųsti reikalingą detalę.

Jis kantriai laukė štai jau du šimtus tūkstančių metų.

Jo raketa, kaip ir, beje, marsiečių karo mašinos, energiją gaudavo iš vadinamojo VKV, arba Visatos Kūrybinės Valios. VKV – kaip tik tai, kas iš tuščios vietos sukuria visatas, priverčia nieką tapti kuo nors.

Daugelis Žemės gyventojų negali atsidžiaugti, kad Žemė neturi savo VKV.

Kaip toj populiarioj gatvės dainuškoj:

Vilis aptiko Visatos Kūrybinės Valios
Ir jos į kramtomą gumą įbėrė žiupsnelį.
Jam kosminės vaišės liūdnai atsipirko:
Į šešetą Paukščių Takų vargšelis pavirto.

Dusliaus sūnus Chronas, būdamas vos aštuonerių metų amžiaus, puikiai žaidė žaidimą, vadinamą vokiškuoju betbolu. Tai buvo vienintelis dalykas pasaulyje, kuris jį domino. Vokiškas betbolas buvo pagrindinė sporto šaka Marse. Jį žaidė visi – ir mokykloje, ir kariuomenėje, ir darbininkų poilsio zonose.

Marse iš viso gyveno penkiasdešimt du vaikai, todėl jiems pakako vienos vienintelės mokyklos Febo centre. Visus penkiasdešimt du mažylius tėvai pradėjo ne Marse. Jie juos pradėjo arba Žemėje, arba, kaip Chroną, raketoje, gabenančioje rekrūtus į Marsą.

Mokykloje vaikai, galima sakyti, nieko nesimokė, nes marsiečių visuomenei tai ne per daugiausiai rūpėjo. Jie beveik visą

laiką žaidė vokišką betbolą.

Šis žaidimas žaidžiamas minkštu meliono dydžio kamuoliu. Kamuolys ne lengvesnis nei lietaus vandens pripilta dešimties galonų talpos pūslė. Žaidimas šiek tiek panašus į beisbolą. Sviedęs kamuolį į priešininkų aikštę, žaidėjas bėga aplink bazes. Priešininkai stengiasi pagauti lekiantį kamuolį ir pataikyti juo į bėgantįjį. Tačiau vokiškame betbole tėra trys bazės: pirma, antra ir prie finišo. Ir kamuolys paduodamas kiek kitaip: žaidėjas deda jį ant vieno kumščio ir trenkia kitu. Jeigu pasiseka pataikyti į bėgantįjį tuo metu, kai jis yra tarp bazių, jis laikomas išmuštu ir turi tuojau pat išeiti iš aikštės.

Dėl tokio didelio dėmesio vokiškam betbolui kaltas buvo, žinoma Vinstonas Nailzas Ramfordas, beje, atsakingas už viską, kas dėjosi Marse.

Hovardas V.Semzas savo knygoje "Vinstonas Nailzas Ramfordas, Bendžaminas Franklinas ir Leonardas da Vinčis" tvirtina, kad vokiškas betbolas buvo vienintelis grupinis žaidimas, kurį vaikystėje mokėjo Ramfordas. Anot Semzo, žaisti jį išmokiusi guvernantė, tokia mis Džois Makenzi.

Jo vaikystės laikais, prabėgusiais Niuporte, komanda, kurioje žaidė jis, mis Makenzi ir Erlas Monkrifas, liokajus, nuolat rengė vokiško betbolo rungtynes su japonu sodininku Vatanabe Uetaru, jo dukterimi Beverli Džun Uetaru ir puspročiu arklininko padėjėju Sjuardu Darlingtonu, žaidusiais kitoje komandoje. Beje, varžybas visada laimėdavo Ramfordo rinktinė.

Duslius, tas vienintelis Marso armijos dezertyras, tįsojo prisiplojęs prie žemės didžiulio turkio užuoglaudoje ir sunkiai šnopuodamas stebėjo mokinukus, geležies plynėje žaidžiančius vokišką betbolą. Šalia, atremtas į akmenį, stovėjo dviratis, nukniauktas iš dujokaukių gamyklos dviračių stovėjimo aikštelės. Duslius nežinojo, kuris iš vaikų jo sūnus, kuris iš vaikų Chronas.

Konkretaus veiksmų plano Duslius neturėjo. Jis svajojo surinkti draugėn savo žmoną, sūnų ir geriausią draugą, pavogti raketą ir dingti iš čia į kokią ramią vietelę, kur jie visi kartu galėtų laimingai leisti jiems likusias dienas.

– Ei, Chronai, tavo padavimas! – sušuko kažkas iš vaikų.

Duslius dirstelėjo iš už luito į padavėjo aikštelę – tas, kuris ateis į ją paduoti kamuolio, ir bus Chronas, jo brangus išsiilgtas sūnus.

Štai Chronas jau tenai.

Jis buvo žemesnio ūgio, negu derėtų jo amžiaus berniukui, tačiau netikėtai plačių pečių. Šiurkštūs ir juodi kaip derva plaukai supo jo galvą vešlia prieš laikrodžio rodyklę sublokšta banga.

Berniukas buvo kairiarankis. Jis pasidėjo kamuolį ant dešinio kumščio ir pasiruošė smogti kairiuoju.

Jo akys niūriai žvelgė iš po ilgų blakstienų tokiose pat kaip ir tėvo giliose akiduobėse. Jos blykčiojo nežabotu įniršiu ir svaidydamos žaibus tai į vieną, tai į kitą puesę, baugino priešininkus, vertė juos bėgioti iš vietos į vietą, tarsi sakydamos, kad štai netrukus gremėzdiškas sunkus kamuolys zvimbdamas pasiutusiu greičiu, tėkšis ir sudraskys į gabalus kiekvieną, kas pasipins jo kelyje.

Siaubas, kurį berniūkštis kėlė žaidėjams, persidavė ir mokytojai. Ji virpėdama visu kūnu trypčiojo tarp pirmos ir antros bazės, kur žaidžiant vokišką betbolą turi stovėti teisėjas. Tai buvo perkarusi sena pana, vardu Izabelė Fenstermeiker. Ji turėjo septyniasdešimt trejis metelius ir kadaise priklausė Jehovos liudytojų sektai. Į Marsą ji buvo atgabenta apgaulės būdu, kai Dulute bandė marsiečių agentui įpiršti sektos leistą brošiūrą "Tikėjimo sargyboje".

– Nepamiršk, Chronai, kad tai tik žaidimas, – maivydamasi tarė ji.

Ūmai dangų užtemdė koks šimtas skraidančių lėkščių. Tai buvo kruvinai raudonos parašiutininkų desanto raketos. Jų dūzgimas susiliejo į griausmingą gaudesį, nuo kurio ėmė barškėti mokyklos langai.

Tačiau nė vienas vaikas nepažvelgė į dangų – štai koks įdomus pasidarydavo žaidimas, kai kamuolį paduodavo jaunasis Chronas.

Kai jau rodėsi, kad mis Fenstermeiker ir visus žaidėjus tuojau ištiks nervų priepuolis, Chronas pasidėjo kamuolį ant žemės prie kojų ir išsitraukė iš kišenės talismaną – nediduką gabalėlį

metalo, pabučiavo jį ir vėl įsikišo atgal. Paskui čiupo kamuolį ir galingai vožtelėjęs per jį, pasileido aplink bazes. Žaidėjai ir mis Fenstermeiker lenkėsi kamuolio, tarytum į juos būtų skriejusi ugnimi spjaudanti bomba. Kai pagaliau kamuolys sustojo pats savaime, žaidėjai tyčia žengė prie jo iš lėto, atlikdami, matyt, jau seniai jų žaidime nusitovėjusį ritualą. Jie visai nesistengė pataikyti į Chroną kamuoliu ir išmušti jį iš žaidimo, o atvirkščiai, lyg susitarę vaidino visiško bejėgiškumo sceną, norėdami dar labiau padidinti jo šlovę.

Sprendžiant iš visko, vaikai dievino Chroną. Būdami šalia, jie tarytum maudėsi jo šlovės spinduliuose, todėl visomis išgalėmis stengėsi, kad ji būtų dar didesnė.

Taigi Chronas, gaubiamas dulkių debesio, įsmuko į finišo bazę.

Priešininkų žaidėjas pagaliau sviedė kamuolį į Chroną, bet per vėlai, per daug vėlai, deja, pernelyg pavėluotai. Metikas keiktelėjo, kaip ir priklausė pagal kitą seniai įprastą ritualą.

Chronas atsistojo, nusipurtė dulkes ir vėl pabučiavo talismaną, tarsi dėkodamas už sėkmę. Jis ir jo draugai tvirtai tikėjo to daikčiuko jėga. Paslapčia tuo tikėjo ir mis Fenstermeiker.

Štai kokia šio talismano istorija.

Kartą mis Fenstermeiker surengė vaikams mokomąją ekskursiją į liepsnosvaidžių gamyklą. Valdytojas smulkiai paaiškino visus liepsnosvaidžių gamybos etapus ir išreiškė viltį, kad kas nors iš vaikų užaugęs ateis čia dirbti. Ekskursijai baigiantis, jau pakavimo ceche, valdytojo koja pakliuvo į spąstus, į kesulą plieno juostos, kuria apvyniodavo jau supakuotus liepsnosvaidžius. Tai buvo spirale susisukęs juostos gabalas aštriais galais, kurį kažkoks darbininkas neapdairiai numetė praėjime. Valdytojas, stengdamasis išvaduoti koją, apsidraskė ir susiplėšė kelnes. Na, o paskui ištaisė sceną, kuri vaikams iš viso to, ką jie matė tą dieną, paliko stipriausią įspūdį. Jis išliejo ant spiralės visą savo pyktį.

Jis ėmė įniršęs ją trypti.

O kai ji vėl apraizgė jam kojas, pastvėrė milžiniškas žirkles ir sukarpė ją keturių colių ilgumo strypais.

Po tokio pamokomojo vaizdelio vaikai liko labai patenkinti ir susijaudinę. Kai jie ėjo iš cecho, Chronas vieną atkarpą įsidėjo į kišenę. Atkarpa nuo kitų skyrėsi tuo, kad joje buvo pragręžtos dvi skylutės.

Šis metalo gabalėlis tapo Chrono talismanu, jo paties dalimi, jo nervų sistemos tęsiniu kaip, sakysime, dešinioji ranka. Prisilietęs prie strypo tarytum lietei patį Chroną.

Duslius, tas nelemtas dezertyras, pakilo iš už savo užuoglaudos ir ryžtingai žengė į mokyklos kiemą. Jis buvo nusiplėšęs nuo uniformos visus skiriamuosius ženklus, bet nuo to atrodė tik dar oficialesnis ir karingesnis, nevaržomas jokių priklausomybės saitų. Iš visų daiktų jis pasiliko tik peilį, vienkulkį mauzerį ir granatą. Ginklus ir vogtą dviratį jis paliko už akmens luito.

Rikiuotės žingsniu Duslius prisiartino prie mis Fenstermeiker ir pareiškė, kad pageidauja dabar, tuojau pat, šnektelėti su jaunuoju Chronu vienu oficialiu klausimu akis į akį. Jis nesakė jai, kad yra berniuko tėvas – tėvystė Marse neteikė jokių teisių, o valdininko postas leido domėtis kuo tik patinka.

Apdumti vargšelę Fenstermeiker buvo vieni niekai. Ji sutiko leisti Dusliui pasišnekėti su berniuku savo pačios kabinete.

Kabinetas buvo užverstas neištaisytais sąsiuviniais, kai kurie iš jų čia mėtėsi jau šešti metai. Ji taip beviltiškai atsiliko pareigose, kad buvo priversta paskelbti moratoriumą rašto darbams.

Kalnai sąsiuvinių riogsojo suversti bet kaip, tiesiai ant grindų. Nuo kai kurių tarsi ledynai slinko nuošliaužos – po stalu, į prieškambarį ir net tualetą.

Kabinete dar stovėjo kartotekos spintelė su dviem atdarais stalčiais, pilnais akmenų.

Mis Fenstermeiker niekas nekontroliavo. O ir kam ji galėjo rūpėti? Juk turėjo pažymėjimą, kad gali dirbti mokytoja, išduotą Paukščių Take, Saulės sistemoje, Žemėje, JAV, Minesotos valstijoje.

Duslius atsisėdo prie mokytojos stalo, o Chronas liko stovėti. Jis pats taip norėjo.

Mąstydamas, nuo ko čia pradėjus pašnekesį, Duslius pravėrė mis Fenstermeiker rašomojo stalo dureles ir pamatė, kad čia

stalčiai taip pat pilni akmenų.

Jaunasis Chronas buvo iš tų vaikėzų, kurie žodžio kišenėje neieško, be to, piktas ant viso pasaulio, todėl irgi suko galvą, ką čia pasakius, kol Duslius dar nepravėrė burnos.

– Viskas – bobų triedalai, – pagaliau išrėžė.

– Ką? – nesuprato Duslius.

– Viskas, ką žadi čia pliaukšti – bobų triedalai, – nė nemirktelėjęs pakartojo aštuonmetis pyplys.

– Kodėl tu taip manai?

– Todėl, kad visi pliauškia bobų triedalus. Be to, koks tavo reikalas, ką aš manau? Kai man sueis keturiolika ir tu įgrūsi mano makaulėn kažkokią bjaurastį, tada darysiu viską, kas tau ant seilės užeis.

Tai reiškė, kad vaikams iki keturiolikos metų nemontuodavo antenų. Dėl per menko kaukolės dydžio. Vaikui atšventus keturioliktąjį gimtadienį, jis būdavo guldomas į ligoninę ir nukerpamas plikai, o gydytojai ir slaugės meluodavo, kad taip jis įšventinamas į suaugusius. Prieš išvežant į opreacinę, vaiko klausdavo, kokie jo mėgstamiausi ledai, o kai jis atsipeikėdavo po operacijos, šalia stovėdavo didžiausias dubuo plomybro, eskimo, riešutinių ir kitokių ledų ar šiaip kokių skanėstų.

– Tavo mama irgi pliauškia bobų triedalus? – paklausė Duslius.

– Taip, po to, kai paskutinįsyk grįžo iš ligoninės, – atšovė Chronas.

– O tavo tėvas?

– Aš nieko apie jį nežinau. O ir velniam reikia? Tikriausiai – jis irgi kaip visi pliauškia bobų triedalus.

– O kas nepliauškia bobų triedalų? – pasidomėjo Duslius.

– Aš. Vienas aš.

– Nagi prieik arčiau, – paliepė Duslius.

– Kurių galų?

– Noriu pasakyti tau į ausį šį tą labai svarbaus.

– Nepūsk arabų.

Duslius pakilo iš už stalo, priėjo artyn ir sukuždėjo jam į pačią ausį: " Aš tavo tėvas, mažiau!" Sakant šiuos žodžius, Dusliaus širdis taip įsišėlo, kad, rodės, tuojau iššoks per gerklę.

Chronas nė nemirktelėjo.

– Na ir kas? – paklausė jis lediniu balsu.

Iš kur berniukas galėjo žinoti, kad tėvas yra kažkas svarbu – juk niekad negirdėjo apie tai kalbant, nei kaip kitaip patyrė. Šis žodis Marse visai nieko nereiškė.

– Aš atėjau tavęs pasiimti, – tęsė Duslius. – Mes pamėginsim iš čia ištrūkti. – Jis švelniai papurtė berniuką, norėdamas jį išjundinti.

Chronas nubraukė tėvo ranką nuo peties lyg kokią dėlę.

– Na, ir ką mes veiksim?

– Gyvensim! – šūktelėjo Duslius.

Berniūkštis abejingai nužvelgė savo tėvą, tarsi svarstydamas, kurių galų turėtų susieti savo likimą su tuo svetimu žmogumi. Išsitraukęs iš kišenės talismaną, patrynė jį tarp delnų.

Jėga, kurią berniūkštis manėsi gaunąs iš to geležies gabalėlio, teikė jam stiprybės niekada niekuo nepasitikėti ir likti tokiu, koks jis buvo ligi šiol: vienišu ir įtūžusiu ant viso pasaulio.

– O aš ir taip gyvenu, – drėbė jisai. – Man ir čia gerai. O tu nešdinkis velniop.

Duslius atšlijo. Jo lūpų kampučiai nusviro žemyn.

– Velniop? – sušnibždėjo jis.

– Aš visus siunčiu velniop, – tarė berniukas, tarsi stengdamasis būti malonus, tačiau tuoj pat nuo tų pastangų pavargo. – Ar galiu eiti žaisti betbolą?

– Tu pasiuntei velniop savo tikrą tėvą? – sutrikęs sumurmėjo Duslius. Klausimas nuaidėjo išvalytoje jo atmintyje, paliesdamas tolimiausiuose jos kampeliuose per stebuklą užsilikusias jo paties bedžiaugsmės vaikystės prisiminimų kruopelytes. Juk jis visą vaikystę godojo pamatyti ir pamilti savo tėvą, kuriam kažkodėl buvo nereikalingas nei jis, nei jo meilė.

– Aš... aš pabėgau iš armijos, kad susirasčiau tave, – prabilo Duslius.

Berniūkščio akyse blykstelėjo susidomėjimo ugnelės, bet tučtuojau užgeso.

– Jie sučiups tave. Jie visus sučiumpa.

– Aš pavogsiu raketą. Tu, tavo motina ir aš sulipsim į ją ir paspruksim iš čia.

– Kurgi? – pasidomėjo berniukas.

– Į kokią nors ramią vietelę.

– Papasakok man apie ramią vietelę.

– Aš nieko tikro negaliu tau apie ją pasakyti. Mes dar turim ją rasti.

Chronas supratingai palingavo galvą.

– Atleisk, bet man rodos, tu pats nežinai, ką kalbi. Tu turėsi užmušti daugybę žmonių.

– Tu nori pasilikti čia? – nustebo Duslius.

– Man ir čia gerai, – pakartojo Chronas. – Ar galiu eiti žaisti betbolą?

Duslius pravirko.

Jo ašaros išgąsdino berniuką, kuris kaip gyvas nematė, kad vyras verktų ir pats niekad gyvenime neverkė.

– Aš einu žaisti! – rėkte išrėkė jis ir galvotrūkčiais puolė lauk iš kabineto.

Duslius priėjo prie lango ir pažvelgė į geležinę aikštę. Chrono komanda kaip tik ruošėsi gaudyti kamuolį. Chronas prisijungė prie draugų, atsistodamas veidu į paduodantįjį, kuris stovėjo nusisukęs. Chronas pabučiavo savo talismaną ir vėl įsikišo jį į kišenę.

– Ramiau, vyručiai! – šūktelėjo jis kimiu balsu. – Nagi šen visi! Tuojau mes jį nukenksminsim!

Dusliaus moteris, Chrono motina, dirbo instruktore Šlimano kvėpavimo mokykloje, kurioje apmokydavo rekrūtus. Šlimano kvėpavimas – tai būdas išlikti gyvam vakuume arba kvėpuoti netinkamoje atmosferoje be skafandrų ir kitokių gremėzdiškų įrengimų. Tereikėdavo laiku praryti kapsulę, prisodrintą deguonies, kurį kraujas pasisavindavo per žarnyną, o ne plaučius, kaip paprastai. Marse tos kapsulės oficialiai buvo vadinamos karišku kvėpavimo paros daviniu, o liaudiškai – bezdapūslėm. Naudotis Šlimano metodu malonioje, nors nevaisingoje Marso atmosferoje – paprasta kaip ropę graužti. Kvėpuoji sau ir kalbi, lyg niekur nieko, tik plaučiai jokio deguonies iš atmofseros negauna. Vienintelis rūpestis – nepamiršti laiku nugurkti tų velnio piliulių.

Mokykloje, kur dirbo Dusliaus moteris, rekrūtai buvo ap-

mokomi sudėtingesnių kvėpavimo būdų, reikalingų vakuume arba nuodingoje atmosferoje. Čia nepakako vien ryti tas bezdapūsles – reikėjo dar užsikimšti ausis, nosį ir laikyti gerai užčiaupus burną. Kiekvienas bandymas prašnekti arba įkvėpti galėjo baigtis kraujoplūdžiu ar net mirtimi.

Be Dusliaus moters Šlimano kvėpavimo mokykloje dirbo dar penkios instruktorės. Jos klasė buvo kalkėmis išbalinta trisdešimties pėdų pločio kvadratinė belangė plikomis sienomis. Pasieniais stovėjo suolai, viduryje – stalas, ant jo – vienas dubuo su deguonies rutuliukais, kitas – su kamštukais ausims ir nosiai užsikimšti, lipnaus pleistro ritinėlis, žirklės ir mažytis magnetofonas, kuris grodavo tais netrumpais laiko tarpais, kai instruktoriui nebūdavo ką veikti – reikėjo kantriai sėdėti ir laukti, kol gamta ir chemija atliks savo darbą.

Dabar kaip tik buvo toks metas. Visa klasė ką tik prarijo po deguonies kapsulę. Mokiniai turėjo ramiai sėdėti ir klausydami muzikos laukti, kol deguonis nukeliaus į plonąjį žarnyną.

Melodija, kurios jie klausė, buvo pavogta iš vienos Žemės radijo laidos. Tai buvo kūrinys vyriškam bei moteriškam balsui ir katedros varpams, pavadintas "Viešpats – mūsų sielų interjero specialistas" ir Žemėje turėjęs didžiulį pasisekimą. Vyriškas ir moteriškas balsas dainavo kiekvienas savo žodžius, o priedainį – kartu. Katedros varpai pašėldavo gausti ir tilindžiuoti, vos pasigirsdavo koks nors bažnytinis žodis.

Klasėje sėdėjo septyniolika rekrūtų – visi su dar naujais apšalusių kerpių spalvos apatiniais. Mat instruktoriui derėjo matyti išorinę jų organizmo reakciją į kvėpavimą Šlimano būdu.

Rekrūtams naujokų priėmimo centro ligoninėje ką tik buvo atlikta amnezija ir įmontuotos antenos. Galvos buvo nuskustos plikai ir nuo viršugalvio iki pakaušio užklijuotos pleistro juostele. Pleistras dengė kaip tik tą vietą, kur slypėjo įmontuota antena.

Naujokų akys buvo tuščios tarytum apleistos gamyklos langai.

Instruktorės akys buvo tokios pat – jai irgi neseniai išvalė atmintį.

Išleisdami iš ligoninės jai pasakė, kuo ji vardu, kur gyvena ir parodė, kaip mokyti kvėpuoti Šlimano būdu – štai ir visa jai

suteikta informacija. Tiesa, buvo dar vienas punktelis: jai vis dėlto pranešė apie aštuonmetį sūnų Chroną ir leido jį lankyti antradieniais vakare, jei ji, žinoma, pareikšdavo norą.

Instruktorė, Chrono motina, Dusliaus moteris, buvo vardu Bi. Ji dėvėjo medvilninį kerpių spalvos sportinį kostiumą, avėjo baltomis sportinėmis šlepetėmis, ant kaklo buvo pasikabinusi grandinėlę su švilpuku ir stetoskopą. Ant nertinio buvo išsiuvinėtas jos vardo rebusas.

Ji žvilgtelėjo į laikrodį ant sienos. Jau praėjo pakankamai laiko. Jo turėjo pakakti, kad ir pati lėčiausia virškinimo sistema spėtų nugabenti piliules į plonąjį žarnyną. Bi sustojo, išjungė magnetofoną ir pūstelėjo švilpuką.

– Išsirikiuot!

Rekrūtai dar nebuvo kaip reikiant išmankštinti, todėl nemokėjo greit ir dailiai išsirikiuoti. Ant grindų dažais buvo suliniuoti kvadratai, į kuriuos jie turėjo stotis, kad rikiuotė išeitų maloni akiai. Keletas jų pradėjo stumdytis, pretenduodami į vieną kvadratą, panašiai kaip vaikų žaidime "Nelik be vietos", bet pamažu visi susirado savo kvadratus.

– Tvarka. O dabar gerai užsikimškit ausis ir nosį.

Naujokai kiekvienas spaudė prakaituotame kumštyje po keletą kamštukų. Jie susibruko juos į ausis ir nosis.

Bi ėjo nuo vieno prie kito, tikrindama, ar viskas gerai užkimšta.

– Puiku, tvarka, – baigusi patikrinimą, tarė ji. Paskui paėmė nuo stalo ritinėlį pleistro. – O dabar aš jums įrodysiu, kad tol, kol vartojate kvėpavimo davinį, plaučiai jums nereikalingi. – Eidama išilgai rikiuotės eilių, ji karpė pleistrą gabalais ir lipdė juo burnas. Niekas iš naujokų jai neprieštaravo, o kai ji apėjo visą rikuotę, tiesiog nebeturėjo kuo.

Ji įsidėmėjo laiką ir vėl įjungė muziką. Dabar visas dvidešimt minučių nebus ką veikti, nebent stebėti, kaip keičia spalvą pusnuogiai kūnai ir priešmirtinėje agonijoje tamposi aklinai užplombuoti ir dabar jau nebereikalingi plaučiai. Jei viskas klostosi gerai, oda turi pamėlti, paskui parausti, o po gerų dvidešimties minučių vėl pasidaryti kaip buvusi. Krūtinė turi iš pradžių mėšlungiškai kilotis, o paskui pamažu nurimti ir visai nebejudėti.

Šios klaikios kankynės tikslas buvo parodyti naujokams, kad kvėpuoti plaučiais visiškai nebūtina. Pasibaigus mokymo laikui, kiekvienas naujokas turėjo tiek pasitikėti savimi ir deguonies piliulėmis, kad galėtų nedvejodamas šokti iš raketos į Žemės mėnulio paviršių, vandenyno dugną ar dar galai žino kur.

Bi prisėdo ant suolo.

Po gražiomis jos akimis juodavo ratilai. Atsirado jie po ligoninės ir sulig kiekviena diena ėjo vis tamsyn. Ligoninėje jai žadėjo, kad tolydžio darysis vis ramesnė ir darbe sumanesnė. O jei kartais, visai netikėtai, jai pasitaikytų pajusti, kad taip nėra, tegu tučtuojau kreipiasi pagalbos.

– Mums visiems protarpiais būna reikalinga pagalba, – paguodė ją daktaras Morisas N.Kaslas. – Ir nereikia šito drovėtis. Gal kada nors man prireiks jūsų paramos, Bi, ir aš nedvejodamas jos paprašysiu.

Bi atsidūrė ligoninėje po to, kai parodė savo viršininkui štai šį eilėraštį, skirtą kvėpavimui pagal Šlimaną:

Užmirški amžiams orą ir kvapus,
Angas visas užverki drąsiai!
Šykštuolio kumštimi gerklė tebus,
Kūne savam užuoglaudą tu rasi.

Na, dar įkvėpk, ir jau gana!
Tegu kiti, silpni, kvėpuoja!
Nuodingoj atmosferoj – ša,
Tylėjimas dalia tavoji!

Žinok, jei sielvartas ar džiugesys užplauks,
Vien ašara suvilgyk skruostą,
O žodžiai ir atmosfera palauks
Giliajame tavosios sielos uoste.

Kiekvienas esame tartum sala,
Kai toliuos kosmoso skrajojam,
Kiekvienas sau tvirtas uolas,
Namus ir prieplaukas ramias atstojam.

Bi, už šį eilėraštį patekusi ligoninėn, buvo raiškių, valingų bruožų. Platūs skruostikauliai ir išdidi veido išraiška darė ją nuostabiai panašią į jauną indėnų karį. Tačiau kiekvienas, pastebėjęs šį panašumą, tučtuojau skubėdavo pridurti, kad, šiaip ar taip, ji labai graži.

Į duris kažkas smarkiai pabeldė. Bi priėjusi jas atidarė.

Tuščiame koridoriuje stovėjo šlapias nuo prakaito uniformuotas vyras raudonu veidu, per petį persimetęs šautuvą. Skiriamųjų ženklų ant uniformos nebuvo. Iš gilių akiduobių į Bi žvelgė buklios akys.

– Pasiuntinys, – kimiu balsu burbtelėjo vyras. – Yra pranešimas Bi.

– Aš Bi, – sunerimusi pratarė ji.

Pasiuntinys nužvelgė Bi nuo galvos iki kojų, tarytum akimirksniu išrengė. Nuo jo tvoskiantis karštis apgaubė ją troškiu debesiu.

– Ar pažįsti mane? – sukuždėjo vyras.

– Ne, – atsakė Bi. Klausimas ją šiek tiek nuramino. Ji suprato jau turėjusi reikalų su tuo vyru. Vadinasi, šis vizitas – visai normalus ir įprastas dalykas. Tiesiog ligoninėje ji bus užmiršusi tą žmogų ir viską, kas su juo susiję.

– Aš irgi tavęs neprisimenu, – sukuždėjo jis.

– Aš buvau ligoninėje, – tarė ji. – Man turėjo išvalyti atmintį.

– Kalbėk pakuždom, – sudraudė jis.

– Ką? – nesuprato Bi.

– Kalbėk pakuždom!

– Atsiprašau, – sušnibždėjo ji. Na žinoma, su šiuo pareigūnu, ko gera, reikia kalbėti pakuždom. – Aš taip daug pamiršau.

– Kaip ir visi mes! – piktai prašvogždė jis ir vėl apsidairė. – Tai tu Chrono motina, ar ne?

– Taip, – atsakė ji.

Keistasis pasiuntinys ūmai įsisiurbė į ją akimis. Jis giliai įkvėpė, iškvėpė, suraukė antakius ir tankiai sumirksėjo.

– Koks... Koks tas pranešimas? – patyliukais paklausė Bi.

– Pranešimas toks. Aš – Chrono tėvas. Ką tik pabėgau iš

armijos. Mano vardas Duslius. Aš noriu, kad tu, aš, mūsų berniukas ir geriausias mano draugas kaip nors iš čia pabėgtume. Dar nežinau, kaip tai padaryti, bet tu turi būti pasiruošusi bet kurią akimirką! – Ir padavė jai granatą. – Ji gali tau praversti.

Toli, koridoriaus gale pasigirdo šurmulys.

– Jis sakė esąs slaptas pasiuntinys! – suriko vyriškas balsas.

– Velnio akį jis tau pasiuntinys! – atsiliepė kitas. – Karo meto dezertyras! Pas ką jis atėjo?

– Nepasisakė. Tik tvirtino, kad tai visiškai slaptas reikalas.

Pasigirdo švilpukas.

– Šeši – paskui mane! – subaubė tas pats balsas. – Išnaršyti visas patalpas! – Likusiems – apsupt pastatą!

Duslius įstūmė Bi į klasę, užtrenkė duris ir, nusiėmęs nuo peties mauzerį, kreipėsi į kamštukais užkimštus ir pleistru užklijuotus naujokus:

– Pamėginkit kas nors pyptelėti ar sujudėti – nupilsiu!

Rekrūtai stovėjo kaip stovėję savo kvadratuose, niekas net nekrustelėjo.

Jie visi pamėlo.

Krūtinės kilnojosi kaip pašėlusios.

Kiekvienas visą savo dėmesį buvo sutelkęs į dvylikapirštę žarną, kurioje tirpo maža, balta išganingoji piliulė.

– Kur galima pasislėpti? Kaip iš čia išsikrapštyti? – paklausė Duslius.

Bi galėjo ir neatsakyti. Slėptis visai nebuvo kur, o išeiti galėjai tik pro duris į koridorių.

Beliko viena. Duslius taip ir padarė. Jis išsirengė ligi kerpių spalvos apatinių, mauzerį pakišo po suolu, užsikimšo ausis ir nosį, pleistru užsiklijavo burną ir atsistojo tarp naujokų.

Jis buvo taip pat nuskustas plikai, o tarp jo viršugalvio ir pakaušio bolavo lygiai tokia pati pleistro juostelė. Duslius buvo toks niekam tikęs kareivis, kad gydytojai nusprendė patikrinti, ar nesugedo jo antena.

Bi abejingomis akimis, tarsi apdujusi, apsižvalgė po kambarį. Dusliaus duotą granatą ji laikė rankoje lyg kokią vazą su nuostabia rože. Priėjusi prie suolo, po kuriuo Duslius paslėpė šautuvą,

šalia jo padėjo ir granatą, paguldė atsargiai, su mandagia pagarba svetimam daiktui.

Paskui sugrįžo į savo vietą prie stalo.

Bi nei žiūrėjo į Duslių įsmeigusi akis, nei tyčia stengėsi jas nukreipti į šalį. Juk ligoninėje buvo perspėta, kad labai labai smarkiai sirgo ir gali vėl sunkiai susirgti, jei negalvos vien apie dąrbą, palikusi visokias godas ir neramias mintis kitiems. Taigi jai bet kokia kaina reikėjo išlikti ramiai.

Triukšmas, kilęs koridoriaus pradžioje, sargybiniams šukuojant kambarį po kambario, slinko vis artyn, tačiau Bi visai nemanė dėl to jaudintis. Duslius, įsispraudęs tarp naujokų, tarytum susilygino su jais, ištirpo. Žvilgtelėjusi į jį prityrusios kvėpavimo instruktorės akimis, tuojau pastebėjo, kad Dusliaus kūnas darosi ne mėlynas, kaip visų, o melsvai žalias. Jis tikriausia jau keletą valandų išbuvo neprarijęs nė vieno deguonies rutuliuko – vadinasi, turi netrukus brinktelėti žemėn.

Jeigu taip atsitiktų, jo problema ramiai išsispręstų savaime, o Bi dabar kaip tik labiau už viską pasaulyje geidė ramybės.

Ji nė kiek neabejojo, kad Duslius – berniuko tėvas. – Viskas buvo panašu į tai. Ji neprisiminė jo veido ir nesistengė įsidėmėti dabar, kad galėtų pažinti kitą kartą, jei toks iš viso bus. Paprasčiausiai jis buvo jai visiškai nereikalingas.

Ūmai Bi pastebėjo, kad Dusliaus kūnas beveik visai pažaliavo. Vadinasi, ji teisingai nustatė diagnozę. Sprendžiant iš visko, už kelių akimirkų jis turėjo parvirsti.

Bi užsisvajojo. Savo svajose ji matė mažą mergytę, vilkinčią baltą iškrakmolintą suknelę, mūvinčią baltutėles pirštinaites, apsiavusią spindinčius baltus batukus ir turinčią sniego baltumo ponį. Bi labai pavydėjo mergytei, kad ji tokia švarutėlė, ir patyliukais spėliojo, kas ji galėtų būti.

Duslius susmuko be garso, minkštai, tarsi maišas ungurių.

Jis atsipeikėjo kosminiame laive – gulėjo ten aukštielninkas ant gulto. Į akis plieskė ryški šviesa. Norėjo rėkti, bet galvą pervėrė klaikus skausmas.

Vargais negalais Duslius pagaliau atsikėlė, tarsi girtas stvarstydamasis už gulto turėklų. Šiuo metu kajutėje jis buvo vienas,

tačiau kažkas vis dėlto užvilko jam uniformą.

Iš pradžių jis pamanė, kad jis kosmose arba pakeliui į aną pasaulį, bet paskui pastebėjo, kad liukas atviras, o laivas stovi ant kieto grunto.

Duslius svirduliuodamas išslinko laukan ir nusivėmė.

Jis pakėlė aukštyn savo ašarojančias akis ir sumojo, kad vis dar tebėra Marse ar kokioje nors kitoje vietoje, klaikiai panašioje į Marsą.

Buvo naktis.

Geležinėje plynėje tarsi vinys styrojo erdvėlaivių virtinės.

Dusliui bežiūrint viena tokia penkių mylių ilgio eilė atsiskyrė nuo rikuotės ir melodingai gausdama pakilo į orą.

Pasigirdo šuns ambrijimas, panašus į didžiulio bronzinio gongo bumpsėjimą.

Staiga iš tamsos liuoktelėjo ir pats šuo – milžiniškas ir baisus kaip tigras.

– Kazokai! – pašaukė jį vyriškas balsas.

Šuva sustingo, paklusdamas komandai, tačiau sekė akimis kiekvieną jo judesį, nė nemanydamas pasitraukti. Duslius, prisišliejęs prie laivo, šiurpdamas spoksojo į didžiules seilėtas žvėries iltis.

Tamsą perrėžė šokinėjanti žibintuvėlio šviesa, o jai iš paskos išniro šuns šeimininkas. Kai tarp jo ir Dusliaus liko keletas jardų, jis pasikišo žibintuvėlį po smakru ir jo veidas pasidarė panašus į šėtono.

– Sveikas, Dusliau, – tarė jis. Išjungė žibintuvėlį ir žengė žingsnį ton pusėn, kur iš erdvėlaivio krito šviesa. Tai buvo stambus savimi pasitikintis aristokrato manierų vyras, apsivilkęs kraujo raudonumo oro desantininkų uniformą ir apsiavęs batus kvadratinėmis nosimis. Vienintelis jo ginklas buvo gal pėdos ilgio juoda ir aukso spalvos karininko lazdelė.

– Senokai matėmės, – tarė ir nusišypsojo vos pastebima V raidės formos šypsenėle. Kalbėjo tenoru su jodliu.

Duslius neprisiminė šio žmogaus, tačiau tas jį pažinojo, ir sprendžiant iš visko, gana neblogai.

– Kas aš toks, Dusliau? – linksmai paklausė vyras.

Duslius prasižiojo iš nuostabos. Ko gero, bebaimis Titnagas

Stivensonas, geriausias jo draugas.

– Titnagas? – sušnibždėjo jis.

– Titnagas? – pakartojo žmogus ir nusikvatojo. – O Dieve, kaip dažnai aš norėdavau būti tas Titnagas, ir kaip dažnai dar norėsiu.

Staiga geležinė aikštė sudrebėjo. Pakilo viesulas. Visi aplinkui buvę erdvėlaiviai kaip vienas šovė aukštyn ir dingo iš akių. Dusliaus laivas liko plynėje vienui vienas kaip pirštas. Iki artimiausių erdvėlaivių buvo nemažiau kaip pusė mylios.

– Tai startuoja tavo pulkas, Dusliau, – tarė žmogus. – O tu nuo jų atsiskyrei. Tau negėda?

– Kas tu toks? – paklausė Duslius.

– Ką reiškia vardas karo metu? – tarė žmogus ir uždėjo savo didelę ranką Dusliui ant peties. – Ak, Dusliau, Dusliau, na ir sriūbtelėjai tu vargo.

– Kas mane čionai atgabeno? – paklausė Duslius.

– Karo policija, duok Dieve jiems sveikatos, – atsakė žmogus.

Duslius purtė galvą. Jo skruostais plūdo ašaros. Jis buvo galutinai parblokštas. Dabar jau nebėra ko slėptis netgi prieš tą, kurio valioje jo gyvenimas ir mirtis. Beje, ar viena, ar kita Dusliui buvo visiškai tas pats.

– Aš... aš bandžiau suburti savo šeimą, – sumurmėjo jis. – Štai ir viskas.

– Marsas – labai netikusi vieta meilei, ne daugiau ji tinka ir šeimai, – tarė žmogus.

Žinoma, tai buvo Vinstonas Nailzas Ramfordas, vyriausias visų Marso karinių pajėgų vadas. Jis niekad netarnavo parašiutininkų desante, bet juk galėjo dėvėti kokią tik panorėjęs uniformą ir nesukti sau galvos, kokius pragarus pereina kiti, norėdami šį tą išsitarnauti.

– Dusliau, liūdniausia pasaulyje meilės istorija nutiko Marse, – tarė Ramfordas. – Ar norėtum ją išgirsti?

Kartą iš Žemės į Marsą skraidančioje lėkštėje keliavo žmogus, – pradėjo Ramfordas. – Jis užsirašė savanoriu į marsiečių armiją ir jau buvo spėjęs pasipuošti šaunia smogiamojo pėstininkų dalinio papulkininkio uniforma.

Žemėje jis buvo, kaip sakoma, Dievo nuskriaustas dvasinėje plotmėje ir kaip visi dvasios skurdžiai jautėsi esąs nepaprastai elegantiškas ir manė, kad uniforma dailiai pabrėžianti šią jo savybę.

Atminties jam dar niekas nevalė, po kaukole nebuvo jokios antenos. Jis taip entuziastingai demonstravo esąs tikras Marso patriotas, kad erdvėlaivyje jam buvo suteikta visiška laisvė. Anot verbuotojų, tai buvo vienas tų šaunuolių, kurie iš patriotizmo savo kiaušius ima vadinti Deimu ir Fobu, – porino Ramfordas. – Beje, Deimas ir Fobas – Marso mėnuliai.

Žemėje šis varganas papulkininkis, neturėjęs nė menkiausio supratimo, kas yra kariuomenė, mokėjo daryti tik tai, kas Žemėje vadinama "ieškoti savęs". Ničnieko neišmanydamas apie reikalą, į kurį buvo taip gudriai įviliotas, jis į kairę ir į dešinę švaistė įsakymus rekrūtams, ir tie jo klausė.

Ramfordas iškėlė aukštyn smilių, ir Duslius nustėro pamatęs, kad pirštas kiaurai perregimas.

– Laive buvo viena užrakinta kajutė, kur jam uždraudė įeiti, – tęsė Ramfordas. – Komanda išsamiai paaiškino jam, kad tenai galuojasi gražiausia iš visų moterų, kada nors gabentų į Marsą, ir kad neatsirastų pasaulyje tokio vyro, kuris ją pamatęs kaip mat neįsimylėtų. Šitam pavojui esą pajėgtų atsispirti nebent profesionalus kariškis.

Mūsų naujai iškeptas papulkininkis, įsižeidęs dėl tokios aiškios užuominos apie jo menką profesinį pasiruošimą, pažėrė pluoštą sodrių atsiminimų apie nepaprastus savo meilės nuotykius su puikiausiomis pasaulio moterimis, vis pridėdamas, kad esą nė viena iš jų nesugebėjusi sujaudinti jo širdies. Komanda klausėsi tų jo istorijų gana atsainiai, tarsi norėdama pabrėžti, kad nepaisant viso savo patyrimo erotikos srityje, papulkininkis nė iš tolo nebuvo turėjęs reikalo su tokia protinga ir išdidžia gražuole, kokia liūdi užrakinta antai anoje kajutėje.

Beje, anksčiau komandos neva rodyta šiokia tokia pagarba papulkininkiui pamažu ėmė tirpti. Tai pajutę, kitaip su juo ėmė elgtis ir rekrūtai. Tokiu elgesiu šiam nauja uniforma besipuikuojančiam kvaišeliui tarsi buvo duodama suprasti, kad iš tiesų jis tėra apgailėtinas juokdarys. Niekas neištarė nė žodžio apie tai,

kaip jam susigrąžinti buvusį autoritetą, tačiau laive visiems be išimties tai buvo aišku kaip dieną: ko nors geresnio tikėtis jis galėjo tik palaužęs anos gražuolės užsispyrimą. Netrukus tas bėdžius kaip reikiant pribrendo lemiamam žingsniui ir net užsidegė nekantrumu jį kuo greičiau atlikti. Tačiau komanda nesiliovė ir toliau apsimetinėti, kad sergsti jį nuo baisių ir neišvengiamų nelaimingos meilės kančių, dar labiau kurstydama jo kvailą savimeilę, kuri ir taip jau šnypštė, traškėjo, spragėjo ir taškė aplinkui žiežirbas.

Sykį karininkai savo valgykloje surengė išgertuves. Papulkininkis nusitašė kaip arklys ir vėl ėmė šakotis, visiems aiškindamas apie savo siaubingai palaidą gyvenimą Žemėje, kol staiga aptiko savo bokale raktą nuo uždraustosios kajutės.

Jis patyliukais nusėlino prie jos, įsigavo vidun ir užsirakino. Buvo tamsu, nors į akį durk, tačiau papulkininkiui kelią nušvietė galvoje plieskiantys alkoholio sukelti fejerverkai ir ugningi pergalės žodžiai, kuriuos jis ketino pasakyti rytoj valgykloje per pusryčius.

Tamsoje jis lengvai paėmė tą siaubo iškankintą moterį, visiškai suglebusią nuo raminančių tablečių. Tai buvo bedžiaugsmis susijungimas, nesuteikęs pasitenkinimo niekam, išskyrus beširdę motinėlę gamtą.

Papulkininkis visai nebesijautė esąs žavus suvedžiotojas. Jis jautėsi šlykščiai. Be to, per savo kvailumą jis įjungė šviesą, manydamas, kad moters išvaizda suteiks šiokį tokį pasitenkinimą atlikta kiaulyste, – liūdnai porino Ramfordas. – Lovoje graudžiai susirietusi į kamuoliuką gulėjo gana vidutinio grožio, be to, nebe pirmos jaunystės moteris. Jos akys buvo paraudusios, o veidas išpurtęs nuo ašarų ir nusiminimo.

Negana to, papulkininkis ją pažinojo. Tai buvo ta pati moteris, kuri, anot pranašystės, vieną gražią dieną turėjo pagimdyti nuo jo vaiką. Kai jiedu matėsi paskutinį kartą, ji buvo tokia išdidi ir neprieinama, o dabar – tokia menka ir sugniužusi, kad net šis užkietėjęs beširdis pasijuto sukrėstas.

Pirmąkart gyvenime jis susivokė esąs ne tik nuožmaus ir negailestingo likimo auka, bet ir vienas žiauriausių jo vykdytojų. Beje, daugelis žmonių apie save nepajunta šito. Toji moteris

visada laikė jį kiaule. Dabar jis tik įrodė, kad ji neapsiriko.

Kaip ir spėjo komanda, papulkininkis nuo tada pasidarė labai blogas kareivis. Jis plakėsi kaip žuvis į ledą, kurdamas įmantriausius būdus, kaip suteikti žmonėms mažiau, o ne daugiau skausmo. Jo tikslas nuo šiol buvo pelnyti tos moters palankumą.

Kai erdvėlaivis atskrido į Marsą, iš kalbų ligoninės priimamajame papulkininkis suprato, kad jam ruošiamasi išvalyti atmintį. Tuomet jis parašė pirmą seriją laiškų pačiam sau, išvardydamas juose dalykus, kurių nenorėjo pamiršti. Pirmasis laiškas nuo pradžios iki paskutinės eilutės buvo apie moterį, kuriai jis nuplėšė šlovę.

Jis susirado ją po amnezijos, tačiau moteris jo nepažino. Negana to, ji buvo nėščia. Nuo tada jo tikslas pasidarė laimėti tos moters meilę, o per ją – ir vaiko prieraišumą.

Jis visomis išgalėmis stengėsi tai padaryti, ir ne vieną, o daugelį kartų, ir kiekvienąsyk patirdavo nesėkmę. Bet nepaisant visko, tai buvo svarbiausias dalykas jo gyvenime. Galbūt dėl to, kad jis pats augo nelaimingoje šeimoje.

Pagrindinė jo nesėkmės priežastis buvo įgimtas tos moters šaltumas ir marsiečių psichiatrija, kuri su savo piliečių vidiniu pasauliu elgėsi nelyginant aukštuomenės sveikas protas su savo narių jausmais Žemėje: vos tik tam žmogeliui pavykdavo kiek nors suaudrinti savo draugės širdį, kaip beviltiškai buki Marso psichiatrai grąžindavo ją į ankstesnę būseną, vėl paversdami tą moterį visuomenei naudinga piliete.

Abu – ir vyras, ir jo moteris tapo dažni svečiai savo ligoninių psichiatrijos skyriuose. Ir, manau, ne vienam pasirodys įdomu, kad šis be galo iškankintas žmogus pasirodė esąs vienintelis Marso filosofas, o ta iki kraštutinumo išsikankinusi moteris – vienintelė Marso poetė.

Prie bazinio laivo dviračiu privažiavo Bouzas. Visą tą laiką jis zujo po Febą, ieškodamas Dusliaus.

– Po šimts pypkių! – nusikeikė jis, kreipdamasis į Ramfordą. – Visi štai nešdinasi kažkur, o mes kokio velnio liekamės?

Paskui jis pamatė Duslių.

– Kad tave perkūnas, drauguži, tu visada ištaisai savo pori-

ninkui kokį nors fokusą. Rimtai sakau! Kaip tu čia pakliuvai? – kalbėjo jis, vis dar sėdėdamas ant dviračio.

– Karo policija padėjo, – burbtelėjo Duslius.

– Taip, kaip ir visi visur pakliūva, – linksmai pritarė Ramfordas.

– Mudu privalome juos pasivyti, drauguži, – tarė Bouzas. – Vyrukai neis atakon, jei šalia nebus bazinio laivo. Vardan ko jiems tuomet kautis?

– Vardan garbės būti pirmąja armija, žuvusia už garbingą ir taurų tikslą, – įsiterpė Ramfordas.

– Apie ką jūs? – nesuprato Bouzas.

– Nieko, nieko, aš šiaip sau, – tarė Ramfordas. – Nagi, berniukai, šokit į laivą, uždarykite liuką ir spustelkit starto mygtuką. Nespėsit mirktelėti, kaip pasivysit savuosius. Viskas iki panagių automatizuota.

Duslius ir Bouzas sulipo į laivą.

Ramfordas paslaugiai prilaikė laukujes duris.

– Bouzai, tas raudonas mygtukas pulto centre ir yra starto.

– Pats žinau, – atsakė Bouzas.

– Dusliau! – šūktelėjo Ramfordas.

– Klausau, – puolusiu balsu atsiliepė Duslius.

– O žinai, toje istorijoje, kurią tau pasakojau, na, meilės istorijoje, praleidau vieną dalyką.

– Nejaugi?

– Pameni moterį, na, kuri pagimdė tam vyrui kūdikį ir tapo vienintelė Marso poetė?

– Na ir kas toliau? – Dusliaus toji moteris nė kiek nejaudino. Jis nė neįtarė, kad tai Bi.

– Prieš kelionę į Marsą ji jau buvo keletą metų ištekėjusi, bet kai naujai iškeptas papulkininkis įsibrovė į jos kajutę laive, skrendančiame į Marsą, ji vis dar buvo mergaitė.

Prieš užtrenkdamas liuką, Vinstonas Nailzas Ramfordas mirktelėjo Dusliui.

– Gerai jiedu užbraukė ūsą jos sutuoktiniui, ką, Dusliau? – šūktelėjo jis.

SEPTINTAS SKYRIUS

PERGALĖ

„Nėra jokių priežasčių, dėl kurių gėris negalėtų triumfuoti taip pat dažnai, kaip ir blogis. Bet kokio dalyko sėkmė priklauso nuo to, kaip vieningai jo imamasi. Jeigu egzistuoja angelai, tai kodėl jiems nesusibūrus į mafiją?"
Vinstonas Nailzas RAMFORDAS

KAIP žinoma, per visą savo istoriją Žemės civilizacija pagimdė dešimt tūkstančių karų ir tik tris dėmesio vertus karo aprašymus – Tukidido, Julijaus Cezario ir Vinstono Nailzo Ramfordo.

Vinstonas Nailzas Ramfordas savo "Kišeninei Marso istorijai" panaudojo tik 75 000 žodžių, tačiau taip puikiai, kad apie Žemės ir Marso karą nebeliko nei ką pridėti, nei geriau pasakyti. Nuo tol kiekvienas, ištiktas reikalo aprašyti karą tarp Žemės ir Marso, sutrinka suvokęs, kad daina, kaip sakoma, jau seniai sudainuota, ir kad ją neapsakomai tobulai atliko Ramfordas.

Tokiam vargo istorikui belieka viena – kuo trumpiau, kuo paprasčiau ir telegrafiškiau išdėstyti įvykių eigą ir kuo greičiau nukreipti skaitytoją į Ramfordo šedevrą.

Kaip tik tuo keliu bus einama ir šičia.

Karas tarp Žemės ir Marso truko 67 Žemės dienas.

Buvo užpultos visos Žemės tautos.

Žemė neteko 461 žmogaus, 223 buvo sužeisti, 216 dingo be žinios. Belaisvių nebuvo.

Marso pajėgų 149 135 žuvo, 446 buvo sužeisti, 11 pateko į nelaisvę, 46 634 dingo be žinios.

Karui baigiantis, visi ligi vieno marsiečiai buvo arba nukauti, arba sužeisti, arba dingę be žinios.

Marse neliko nė gyvos dvasios. Ir nė vieno pastato. Didžiausiam Žemės gyventojų siaubui, paskutinis jų subakintas mar-

siečių būrys, atakavęs Žemę, buvo vieni seniai, moterys ir keletas vaikų.

Marsiečiai atskrido puikiausiais kosminiais laivais, kada nors matytais Saulės sistemoje. Kol dar buvo gyvų tikrųjų vadų, galėjusių valdyti karius radijo bangomis, marsiečių armija kovėsi atkakliai ir ryžtingai, veržte verždamasi į atvirą mūšį, ir šiomis savybėmis pelniusi tylią pagarbą visų, kuriems teko su jais grumtis.

Tačiau marsiečių daliniai gana greitai netekdavo tikrųjų vadų – tiek ore, tiek Žemėje – ir tuomet narsieji kariai akimirksniu tapdavo tikrais slunkiais.

Bet didžiausia marsiečių bėda buvo ginklai – ne geresni negu kokio nors didmiesčio policijos. Marsiečiai kovėsi šautuvais, granatomis, peiliais, minosvaidžiais ir nedideliais raketosvaidžiais. Jie neturėjo nei branduolinių užtaisų, nei tankų, nei sunkiosios artilerijos, nei transporto, jų niekas nedengė iš oro. Be to, marsiečių erdvėlaiviai leidosi priešo kontroliuojamose teritorijose. Mat laivus valdą automatiniai pilotai Marse buvo užprogramuoti taip, kad laivas nutūptų tam tikrame Žemės rutulio taške, visai neatsižvelgiant į ten susiklosčiusią padėtį.

Skrendančiųjų žinioje tebuvo du mygtukai centriniame erdvėlaivio valdymo pulte: vienas su užrašu "Įjungti", kitas – "Išjungti". Paspaudus pirmąjį laivas paprasčiausiai pakildavo nuo Marso paviršiaus. Antrasis buvo išvis butaforinis, įtaisytas patarus Marso psichiatrams, kurie tvirtino, kad žmonėms daug ramiau, jei jie mano galį patys kada nori išjungti kokį nors mechanizmą.

Žemės ir Marso karas prasidėjo kovo 23 dieną, kai 500 marsiečių armijos rinktinių desantininkų diversantų okupavo Žemės mėnulį. Jiems niekas nesipriešino. Mėnulyje tuo metu buvo 18 amerikiečių Džefersono observatorijoje, 53 rusai Lenino observatorijoje ir keturi danai geologai, kurie irgi daugiausia kuitėsi savo teritoriniuose vandenyse Imbro jūroje.

Marsiečiai radijo bangomis pranešė Žemei apie savo užpuolimą ir pareikalavo tučtuojau sudėti ginklus. Paskui jie davė Žemei, jų pačių žodžiais tariant, "paragauti pragaro ugnies".

Didžiausiai Žemės gyventojų nuostabai, toji "pragaro ugnis" pasirodė besanti šen bei ten nukrapnojęs menkas raketų lietutis

po dvylika svarų trinitrotoluolo kiekviena.

Pavaišinę Žemę tąja, anot jų, “pragaro ugnimi”, marsiečiai pareiškė, kad jos gyventojų padėtis beviltiška.

Tačiau Žemės gyventojai manė kitaip.

Per kitas dvidešimt keturias valandas jie į marsiečių pozicijas Mėnulyje pasiuntė 617 termobranduolinių raketų. 276 iš jų pasiekė taikinius. Maža pasakyti, kad iš marsiečių nė šlapios vietos neliko, Mėnulis tapo neprieinamas žmogui mažiausiai dešimt milijonų metų.

Pagal keistą karo dievų įnorį viena iš paklydėlių raketų liuobė tiesiai į rikiuotę erdvėlaivių, kuriuose iš viso skrido 15 671 rinktinis desantininkas diversantas. Tai ir nulėmė visų jų likimą vienu ypu.

Jie dėvėjo juodas žvilgančias uniformas, papuoštas ties keliais styrančiais smaigais, o už aulų buvo užsikišę keturiolikos colių ilgio dantytus kaip pjūklai peilius. Jų ženklas – kaukolė ir sukryžiuoti kaulai.

Jų devizas – “*Per aspera ad astra*”*, toks pat, kaip ir Kanzaso valstijos, JAV, Žemė, Saulės sistema, Paukščių Takas.

Paskui trisdešimt dvi dienas buvo ramu – tiek laiko prireikė pagrindinėms smogiamosioms Marso kariuomenės pajėgoms įveikti neutralią beorę erdvę tarp dviejų planetų. Tas pajėgas, skirtas smogti Žemei lemiamąjį triuškinantį smūgį, sudarė 81932 kariai, patalpinti į 2311 laivų. Ten būta visų kariuomenės rūšių, išskyrus, žinoma, puikiuosius Marso desantininkus diversantus. Žemės gyventojams visai nereikėjo drebėti nežinioje ir spėlioti, kada gi pasirodys šita baisinė armada. Prieš pavirsdamos plėnimis marsiečių radijo stotys Mėnulyje spėjo perduoti į Žemę, kad ši neįveikiama armija pasieks Žemę po trisdešimt dviejų dienų.

Taigi po trisdešimt dviejų dienų, keturių valandų ir penkiolikos minučių marsiečių armada įsirėžė į radarais valdomą termobranduolinę užkardą. Oficialiais duomenimis, į juos buvo paleista 2542670 termobranduolinių zenitinų raketų.

Jei kam nors nepatinka sausi skaičiai, užkardos dydį galima išreikšti kitaip – ir poetiškai, ir pakankamai tiksliai vienu metu.

---

*Per kančias į žvaigždes (*lot.*)

Nuo sprogimo Žemės atmosferos dangiška spindinti žydrynė pavirto murzinai gelsvu pragaro raudoniu ir tokia išbuvo ištisus pusantrų metų.

Iš visos didžiulės marsiečių armijos užkardą įveikė ir Žemėje nusileido 761 laivas su 26 635 kareiviais.

Jei tie laivai būtų nusileidę visi vienoje vietoje, išlikę gyvi kariai dar būtų galėję priešintis, tačiau elektroniniai laivų pilotai navigatoriai nusprendė kitaip. Jie išblaškė marsiečių armados likučius po visą Žemę. Tai šen, tai ten iš laivo išlipdavo skyrius, būrys arba kuopa ir reikalaudavo, kad jiems pasiduotų milijonus gyventojų turinčios tautos.

Vienas sunkiai sužeistas karys, vardu Krišna Garu, tetu-rėdamas palaikį dvivamzdį, užpuolė visą Indiją. Nors jo niekas nevaldė radijo bangomis, jis pasidavė tiktai tada, kai susprogo jo ginklas.

Vienintelė sėkminga marsiečių akcija šiame kare buvo Bazelio mėsos turgaus šturmas Šveicarijoje.

Visur kitur marsiečius išgalabijo, neleidę jiems net apsikasti.

Marsiečių skerdynėse dalyvavo ne tik profesionalai, bet ir mėgėjai. Pavyzdžiui, mūšyje prie Boka Reitono, Floridoje, JAV, misis Laimen R.Peterson savo sūnaus dvidešimt antro kalibro šautuvu paklojo keturis marsiečių karius, kai jie ropštėsi iš laivo, nusileidusio jos sodybos užpakaliniame kieme.

Ta moteris po mirties buvo apdovanota kongreso garbės medaliu.

Taip atsitiko, kad Boka Reitoną atakavo kaip tik Dusliaus ir Bouzo kuopos likučiai. Neturėdami šalia Bouzo, savo tikrojo vado, kuris būtų valdęs juos radijo bangomis, kariai kovėsi, švelniai tariant, be jokio entuziazmo.

Kai atremti marsiečių puolimo į Boka Reitoną atvyko amerikiečių kariuomenė, remti jau nebebuvo ko. Miestelio gynyba puikiausiai pasirūpino išdidūs savo pergale ir nuo uolumo įraudę piliečiai. Dvidešimt tris marsiečius jie dailiai iškabinėjo ant žibintų stulpų miestelio centre, vienuolika sušaudė, o sunkiai sužeistą seržantą Brekmeną uždarė į kalėjimą.

Viso labo mūšyje dalyvavo trisdešimt penki Marso armijos kariai.

– Atsiųskite mums daugiau marsiečių, – pareiškė Boka Reitono meras Rosas L.Maksvonas.

Beje, vėliau jis tapo Jungtinių Valstijų senatoriumi.

Taigi žmonės žudė, žudė ir žudė marsiečius visur, kur pakliuvo, kol, vaizdžiai tariant, Žemės veidą mindžioti liko tik Bazelio mėsos turguje tuo metu mirtinai gėrę keli oro desantininkai. Per garsiakalbį jiems buvo pranešta, kad padėtis beviltiška: viršuje zuja bombonešiai, gatvės užblokuotos smogikų kariuomenės bei tankų ir kad į turgų nukreipta net penkiasdešimt artilerijos pabūklų. Marsiečiams buvo liepta išeiti po vieną, iškėlus rankas, kitaip mėsos turgus būsiąs ištaškytas į šipulius.

– Nė velnio! – suriko tikrasis oro desantininkų vadas.

Po to susidorojimo kurį laiką buvo ramu, kol kažkoks marsiečių žvalgybinis laivas iš kosmoso pranešė, kad rengiama dar viena ataka, baisesnė už visas žinomas karo istorijoje.

Žemėje žmonės tik susijuokė ir ėmė ruoštis gynybai. Visoje planetoje linksmai supoškėjo šūviai – tai mėgėjai pratinosi naudoti šaunamuosius ginklus.

Prie pabūklų buvo privežta papildomų termobranduolinių raketų ir devynios itin galingos netrukus nuzvimbė Marso link.

Viena sprogo Marse, nušluodama nuo planetos paviršiaus Febo miestą ir kareivines, dvi išnyko chrono sinklastinėje infandibuloje, o kitos tapo kosmoso klajūnėmis.

Beje, visai nebereikėjo sprogdinti tos raketos Marse.

Juk ten nebuvo likę nė gyvos dvasios.

Paskutiniai marsiečiai jau skrido į Žemę.

Jie atvyko trimis bangomis.

Pirmiausiai 721 laivas su paskutiniais armijos likučiais – 26 119 naujokų.

Po pusės Žemės paros 17 387 erdvėlaiviais atskrido 86 912 ginkluotų civilių vyrų, kurie neturėjo uniformų, iš savo šaudyklių tebuvo pykštelėję kiekvienas po vieną vienintelį kartą ir visiškai nemokėjo naudotis kitų rūšių ginklais.

Dar po pusės paros nutūpė 46 laivai su 1391 beginkle moterimi ir 52 vaikais.

Štai tiek iš Marso atskrido laivų ir tiek žmonių.

Tikrasis marsiečių savižudybės sumanytojas buvo Vinstonas Nailzas Ramfordas.

Šita kraupi susinaikinimo akcija buvo iki smulkmenų apgalvota iš anksto ir apmokėta pelnu, gautu iš prekybos žemės sklypais, vertybinių popierių, Brodvėjaus šou ir išradimų. Kadangi Ramfordas galėjo nuspėti ateitį, daryti pinigus jam buvo vieni niekai.

Marsiečių iždo pinigai buvo laikomi Šveicarijos bankuose ir išduodami tik pagal tam tikrą kodą.

Žmogus, kuris pervesdavo pinigus Marso sąskaiton ir tvarkė tiekimo reikalus bei slaptąją marsiečių tarnybą Žemėje, buvo Erlas Monkrifas, senasis Ramfordo liokajus. Jis gaudavo įsakymus tiesiai iš savo šeimininko. Monkrifas, savo vergiško gyvenimo pabaigoje pagaliau gavęs pasireikšti, tapo žiaurus, veiklus ir energingas, žodžiu, tikras Ramfordo ministras pirmininkas Žemėje, nors išoriškai jo padėtis liko kaip buvusi.

Jis mirė sulaukęs žilos senatvės savo lovoje, tarnams skirtame Ramfordo vilos fligelyje, praėjus dviems savaitėms nuo karo pabaigos.

Asmuo, daugiausiai prisidėjęs rengiant techninę Marso susinaikinimo pusę, buvo Salas, Ramfordo bičiulis Titane, į ten atvykęs iš Tralfamadoro planetos Mažajame Magelano debesyje. Įvairių technikos paslapčių Salas atsigabeno iš civilizacijos, kurios amžius skaičiuojamas milijonais Žemės metų. Jis turėjo gerokai apgadintą kosminį laivą, kuris net ir toks palaikis atrodė puikiausias Saulės sistemoje kada nors matytas erdvėlaivis. Tas aplamdytas technikos stebuklas, kad ir netekęs kai kurių savo grožybių, tapo visų Marso skraidyklių prototipas. Salas, nors ir nebūdamas labai geras inžinierius, vis dėlto sugebėjo išmatuoti visas aliai vienos savo laivo detales ir nubraižyti brėžinius jo marsietiškiems ainiams.

Tačiau svarbiausia – jo žinioje buvo milžiniškas kiekis galingiausio energijos šaltinio, vadinamo Visatos Kuriančiąja Valia, arba sutrumpintai VKV.

Erlas Monkrifas visas tiekimo, finansų ir žvalgybos operacijas grindė negailestinga pinigų valdžia ir puikiu išmanymu,

kas iš tikrųjų yra visi tie sukti, kerštingi ir amžinai nepatenkinti žmogeliai, gyvaliojantys už vergovės fasado.

Jie ėmė iš marsiečių pinigus ir vykdė visus jų nurodymus, neužduodami jokių klausimų. Jie buvo patenkinti galėdami darbuotis ir nelyginant termitai triūsė pagal nustatytą tvarką.

Jų būta iš kuo įvairiausių visuomenės sluoksnių.

Pagal specialistų apdorotus Salo kosminio laivo brėžinius buvo pagaminti atskirų jo detalių brėžiniai, ir Monkrifo agentai netrukus aprūpino jais visus Žemės rutulio pramonininkus.

Pramonininkai neturėjo nė mažiausio supratimo, kam tos detalės reikalingos, tačiau jiems visiškai pakako ir to, kad iš jų gamybos turės gražaus pelno.

Pirmąją marsiečių erdvėlaivių šimtinę Monkrifo agentai surinko slaptose dirbtuvėse Žemėje.

Tie laivai buvo aprūpinti VKV energijos užtaisu, kurį Ramfordas perdavė Monkrifui per vieną iš savo materializacijų Niuporte. Jie tučtuojau buvo paleisti apyvarton ir zujo pirmyn bei atgal, gabendami įrenginius bei pirmuosius rekrūtus į geležinę Marso lygumą, kurioje netrukus turėjo rastis Febo miestas.

Kai Febas pagaliau radosi, kiekvienas jo sraigtelis sukosi, varomas minėtosios Salo VKV.

Pagal Ramfordo scenarijų Marsas turėjo pralaimėti karą – pralaimėti kvailai ir žiauriai. Mokėdamas matyti ateitį, Ramfordas tiksliai žinojo, kad taip ir bus, ir jautėsi tuo labai patenkintas.

Jis tikėjosi padaryti pasaulį geresnį, parodydamas jam ryškų ir nepamirštamą Marso savižudybės pavyzdį.

Štai ką jis rašo savo "Kišeninėje Marso istorijoje": "Tas, kuris nori pakeisti pasaulį iš esmės, privalo turėti genialių sugebėjimų gražiai pateikti bet kokią šlykštynę, šaltakraujiškai pralieti svetimą kraują ir turėti po ranka solidžią naują religiją, kurią galima būtų įdiegti žmonėms per tą trumpą atgailos ir baimės laikotarpį, kuris paprastai ateina po didesnių žudynių.

Visų Žemėje gyvavusių santvarkų nesėkmės priežastis ta, kad jų lyderiai stokodavo mažiausiai vieno iš tų trijų komponentų".

"Gana perversmų, kurių metu tuščiai žūsta milijonai! –

sušunka savo knygoje Ramfordas. – Tegu įvairumo dėlei puikiai organizuota mažuma nors kartą sudeda galvas daugumos vardan".

Ramfordas tą puikiai organizuotą mažumą subūrė Marse ir pats tapo jos lyderiu.

Be to, jis mokėjo viską gražiai pateikti, buvo dosniai gamtos apdovanotas genialiu sugebėjimu nė nemirktelėjęs pralieti kitų žmonių kraują ir turėjo po ranka pakankamai solidžią ir naujut naujutėlę religiją, kurią ruošėsi įdiegti karui pasibaigus.

Be to, jis žinojo, kaip pratęsti trumputį siaubo ir atgailos periodą, ateisiantį po kraujo praliejimo. Tam užteko nesudėtingų variacijų viena vienintele tema – esą šaunioji Žemės pergalė prieš Marsą iš esmės tebuvo šlykščios mažne beginklių šventųjų skerdynės. Šventųjų, kurie sudrumstė Žemės ramybę menkute karine akcija vien tam, kad sutelktų gyventojus į vieningą ir darnią Žmonių Broliją.

Moteris, vardu Bi, ir jos sūnus Chronas atvyko su paskutine Žemėn atskridusių marsiečių banga. Teisybę pasakius, tai buvo net ne banga, o tik kukli vilnelė – vos keturiasdešimt šeši laivai.

Visas kitas marsiečių laivynas tuo metu jau buvo pavirtęs plėnimis.

Ši paskutinė marsiečių erdvėlaivių banga, ar tiksliau, bangelė, irgi buvo pastebėta iš Žemės, tačiau termobranduolinėmis raketomis jos neapšaudė. Tiesiog šaudyti nebeturėta kuo.

Visos termobranduolinės raketos Žemėje jau buvo išsibaigusios.

Taigi ši paskutinioji marsiečių vilnis liko nepaliesta. Ji ištiško purslais po visą Žemės paviršių.

Tie, kurių lūkesčiai pamedžioti marsiečių laimingai išsipildė, džiugiai pyškino į atvykėlius – pliekė tol, kol pastebėjo, kad jų taikiniai – viso labo tik beginklės moterys ir maži vaikai.

Taigi šlovingasis karas pagaliau baigėsi.

Kaip Ramfordas ir buvo numatęs, žmonių širdys prisipildė atgailos ir gėdos.

Kai laivas, kuriuo skrido Chronas, Bi ir dar dvidešimt dvi moterys, pasiekė Žemę, į jį niekas nepradėjo šaudyti. Tiesiog jis nusileido necivilizuotoje šalyje.

Jis nukrito į Amazonės džiungles Brazilijoje.

Gyvi liko tik Bi ir Chronas.

Išsiropštęs iš sudužusio laivo, Chronas priglaudė lūpas prie savo talismano.

Į Duslių ir Bouzą irgi niekas nešaudė.

Kai jie paspaudė starto mygtuką ir atsiplėšė nuo Marso paviršiaus, jiems nutiko keistas dalykas. Savo kuopos, kurią tikėjosi pavyti, jiedu taip ir nepavijo.

Jie išvis niekada daugiau nebėregėjo nė vieno erdvėlaivio.

Priežastis buvo labai paprasta, tik, deja, neatsirado žmogaus, kuris jiems būtų galėjęs ją paaiškinti: Dusliui su Bouzu tiesiog nepriklausė skristi į Žemę. Bent jau dabar.

Ramfordas taip nureguliavo jų automatinį pilotą navigatorių, kad laivas pirmiausiai turėjo nukakti į Merkurijų, o tik paskui – į Žemę.

Ramfordas nenorėjo, kad Duslius žūtų kare.

Ramfordas pageidavo, kad Duslius patupėtų tuos porą metų kokioje ramioje vietelėje.

Ir paskui tarytum per stebuklą vėl atsidurtų Žemėje.

Ramfordas taupė Duslių pagrindiniam vaidmeniui tame spektaklyje, kurį ketino surengti savo naujai iškeptai religijai pateikti.

Duslius ir Bouzas jautėsi labai vieniši ir nežinios prislėgti toje bekraštėje erdvėje. Nebuvo nei ką veikti, nei kur žvalgytis.

– Velniai rautų, Dusliau, kur galėjo dingti visa ta šutvė? – niekaip negalėjo nurimti Bouzas.

Kaip tik tuo momentu minėtoji šutvė beveik visa kyburiavo ant žibintų Boka Reitono miestelio centre.

Dusliaus ir Bouzo laivo automatinis pilotas navigatorius, be kita ko, reguliuodamas kajutės apšvietimą, dirbtinai atkurdavo Žemės parų kaitą: diena-naktis, diena-naktis, diena-naktis...

Kajutėje mėtėsi viso labo dvi knygiūkštės, paliktos laivo

surinkėjų. Tai buvo komiksai "Tviti ir Silvestras" apie tai, kaip kanarėlė išvedė iš proto katiną, ir "Vargdieniai" – graudi istorija apie žmogėną, nugvelbusį auksines žvakides iš kunigo, kuris jam buvo itin geras.

– Kurių perkūnų jam prireikė tų žvakidžių, a, Dusliau? – suko galvą Bouzas.

– Velniai jį žino, – atrėžė Duslius. – Nusišvilpt man į jį ir jo žvakides.

Pilotas navigatorius ką tik išjungė šviesas ir kajutėje prasidėjo naktis.

– Tau į viską nusišvilpt, ar ne? – paklausė Bouzas tamsoje.

– Ar ne, – atsiliepė Duslius. – Net ir į tai, ką tu turi kišenėje.

– O ką aš turiu kišenėje?

– Daikčiuką, kuris sukelia žmonėms skausmą ir priverčia juos daryti tai, ko nori tu.

Duslius išgirdo, kaip Bouzas tyliai murmėdamas kuičiasi tamsoje. Jis žinojo, kad Bouzas spaudalioja mygtukus to daikčiuko, kurį nešiojasi kišenėje, kad sukeltų Dusliui paralyžiuojantį skausmą.

Duslius neišleido nė garso.

– Dusliau? – pasigirdo pasikeitęs Bouzo balsas.

– Na, ko? – atsiliepė tas.

– Ar tu čia, drauguži? – sutrikęs pasitikrino Bouzas.

– O kur aš turėčiau būti? Manai, kad ėmei ir išgarinai mane?

– Kaip jautiesi, drauguži? – atsargiai pasiteiravo Bouzas.

– Kodėl turėčiau blogai jaustis? – atrėžė Duslius. – Praėjusią naktį, kol tu pūtei į akį, beviltiškas kvaily, aš ištraukiau iš tavo kišenės tą nesąmonę, iškrapščiau iš jos visus vidurius ir prikimšau tualetinio popieriaus. O dabar sėdžiu ant savo gulto, senas idiote, ir laikau nukreipęs į tave užtaisytą šautuvą ir nė už ką nenorėčiau atsidurti tokioj sušiktoj padėty, kaip kad tu dabar...

Ramfordas buvo dukart materializavęsis Žemėje, Niuporte karo tarp Žemės ir Marso metu: vieną sykį jam prasidėjus, kitą – tą dieną, kai jis baigėsi. Tuo laiku nei jis pats, nei jo šuo dar

nebuvo įgiję jokios religinės prasmės. Jie buvo tiesiog prievilas turistams.

Tie, kam buvo užstatyta Ramfordo vila, išnuomojo ją balagano savininkui vardu Marlinas T.Lepas. Už bilietą į materializaciją jis imdavo tik dolerį.

Be to, kad Ramfordas ir jo šuo pasirodydavo ir vėl išnykdavo, žiūrėti daugiau nelabai buvo į ką. Ramfordas kalbėdavosi tik su liokajumi Monkrifu, ir tai pakuždom. Jis kėpsodavo sukumpęs supamojoje kėdėje po laiptais, Škiperio muziejuje ir apie kažką mąstė. Dešine jis būdavo prisidengęs akis, kairės pirštais laikė įsikibęs Kazoko antkaklio.

Ramfordas ir Kazokas programoje buvo vadinami vaiduokliais.

Iš lauko pusės ties langu buvo pastatyti paaukštinimai, o durys į koridorių – išimtos. Tad vienu metu net dvi vorelės smalsuolių galėjo praeidamos žvilgtelėti į žmogų ir šunį iš chrono sinklastinės infandibulos.

– Man regis, bičiuliai, šiandien jis nelabai nusiteikęs pokalbiams, – paprastai sakydavo Martinas T.Lepas. – Turėtumėt suprasti, kad jam niekad netrūksta apie ką pamintyti. Juk jis, bičiuliai, šiuo metu yra ne vien tik čia. Jis ir jo šuo išblaškyti pakeliui nuo Saulės iki Betelgeizės.

Iki paskutinės karo dienos visą spektaklį bei jo įgarsinimą režisavo Merlinas T.Lepas.

– Kaip puiku, kad šią didžią pasaulinės istorijos dieną jūs visi susirinkote čia pasižiūrėti šio didingo ir kultūrine, pažintine bei moksline prasme nepaprasto reginio, – pareiškė Lepas paskutinę karo dieną. – Jeigu ši šmėkla kada nors prabils, – postringavo jis, – ji apsakys mums buvusias ir būsimas nuostabybes ir tuos neregėtus stebuklus, kurie dedasi Visatoje. Tikiuosi, jog kam nors iš jūsų nusišypsos laimė būti čionai tą lemtingą akimirką, kai jis nuspręs, kad vis dėlto pribrendo laikas pasidalinti su mumis savo žinojimu.

– Laikas kaip sykis pribrendo, – lyg iš tuščios statinės sududeno sodrus Ramfordo balsas. – Netgi perbrendo, – patikslino jis ir pasakė štai tokią kalbą:

– Karas, kuris šiandien baigėsi tokia šlovinga pergale, iš

esmės šlove padabino galvas tik tų šventųjų, kurie jį pralaimėjo. Kadaise jie buvo tokie pat Žemės žmonės kaip ir jūs. Jie išvyko į Marsą, surengė šį iš anksto pasmerktą puolimą, pasiryžę sudėti savo galvas tam, kad visi Žemės žmonės pagaliau susiburtų į vieną darnią Broliją – draugišką, laimingą ir nepriklausomą.

Jie paguldė galvas ne tikėdamiesi patekti į rojų, o vildamiesi, kad Žemės žmonių Brolija taps nemirtinga.

Kaip tik dėl to paties tikslo, kuriam jie buvo taip atsidavę, nešu jums naujo tikėjimo žodį – tegu jį karštai priima visos Žemėje plakančios širdys.

Išnyks valstybių sienos.

Prapuls troškimas kariauti.

Tarytum pernykštis sniegas ištirps pavydas, baimė, neapykanta.

Naujo tikėjimo vardas – "Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčia", – iškilmingai graudeno Ramfordas. – Šios bažnyčios vėliava – žydra ir auksinė. Aukso raidėmis žydrame fone joje užrašyta: "Rūpinkis žmonėmis, o Visagalis Viešpats savimi pasirūpins pats".

Štai du pagrindiniai šios religijos teiginiai, – kalbėjo toliau Ramfordas. – "Menkas žmogus niekuo negali padėti ar įtikti Visagaliui Viešpačiui" ir "Sėkmė – anaiptol ne Dievo malonė".

Jei paklausite, kodėl turėtumėt laikytis kaip tik šios, o ne bet kurios kitos religijos, aš jums atsakysiu štai ką: jūs turite pasirinkti šią religiją todėl, kad aš, jos pranašas, galiu daryti stebuklus, o kitų religijų pranašai negali. Kokius stebuklus aš galiu daryti? Nagi visiškai tiksliai išpranašauti, kas bus ateityje.

Po to Ramfordas itin smulkiai nupasakojo kokį penkiasdešimt ateities įvykių.

Tas pranašystes labai rūpestingai užfiksavo dalyvavusieji.

Nėra reikalo nė sakyti, kad ilgainiui visos jos išsipildė – tiksliai ir su visomis smulkmenomis.

– Iš pradžių naujos religijos teiginiai jums atrodys migloti ir trikdantys. Bet laikui bėgant jie pasidarys krištolinio aiškumo ir mieli jūsų širdžiai.

O dabar kaipo pavyzdį apsakysiu jums sakmę, kuri neišvengiamai išmuš jus iš vėžių.

Kartą apvaizdos valia turtingiausioje Žemės šeimoje gimė berniukas, vardu Malačis Konstantas. Tą pačią dieną ta pati valia sutvarkė taip, kad akla senučiukė užmynė ant riedučio cementinių laiptų viršutinėje aikštelėje, o policininko arklys – ant rylininko beždžionėlės, o laisvėn išėjęs bankų plėšikas savo lagamino dugne ant aukšto aptiko devynių šimtų dolerių vertės pašto ženklą.

Taigi aš noriu jūsų paklausti – ar apvaizda yra Dievo pirštas?

Ramfordas iškėlė aukštyn smilių, kuris buvo perregimas beveik kaip Limožo porceliano puodukas.

– Kito savo apsilankymo metu, broliai tikintieji, aš paseksiu jums sakmę apie žmones, kurie įsivaizduoja darą tai, ko iš jų nori Visagalis Viešpats, – pažadėjo Ramfordas. – Beje, kad ją tinkamai suprastumėt, jums reikia perskaityti viską, ką pajėgsite gauti apie inkviziciją Ispanijoje.

Per kitą savo apsilankymą aš duosiu jums Bibliją, pritaikytą naujiems laikams ir trumpą Marso istoriją, kurioje rasite visą tiesą apie šventuosius, padėjusius galvą už tai, kad mūsų Žemės žmonės susiburtų į vieningą Broliją. Nuo šios istorijos krauju apsipils širdis kiekvieno, kuris tiktai turi širdį ir nors kiek kraujo.

Po šių žodžių Ramfordas ir jo šuva ūmai dematerializavosi.

Kosminiame laive, kuris pakilo iš Marso ir dabar skriejo Merkurijaus link, tame pačiame, kuriuo skrido Duslius ir Bouzas, automatinio piloto navigatoriaus valia vėl išaušo diena. Jai švintant, Duslius pareiškė Bouzui, kad daikčiukas jo kišenėje jau nebegalės niekam sukelti skausmo.

Duslius miegojo sėdėdamas ant savo gulto. Jam ant kelių gulėjo užtaisytas mauzeris atlaužtu gaiduku.

Bouzas nemiegojo. Jis tįsojo ant savo gulto priešais Duslių, visą naktį taip ir nesumerkęs akių. O dabar, jei tik būtų panorėjęs, būtų galėjęs lengvai nuginkluoti ir nudobti Duslių. Tačiau nusprendė, kad jam labiau reikalingas draugas negu tas daikčiukas, verčiantis žmones pildyti jo užgaidas. Šią naktį jis tiek visko pergalvojo, kad pagaliau visai susipainiojo, ko gi jam vis dėlto reikia iš žmonių.

Nejausti vienatvės ir baimės – šie dalykai jam dabar atrodė svarbiausi gyvenime. Jie atrodė įmanomi tik turint tikrą draugą.

Ūmai kajutę pripildė kažkoks keistas duslus kosčiojimas. Tai juokėsi Bouzas. Keisčiausia, kad Bouzas niekada šitaip nesijuokdavo, – nesijuokdavo iš tų dalykų, iš kurių juokėsi dabar.

Jis kvatojo dėl tos siaubingos maišalienės, kurioje pats buvo įsipynęs, dėl to, kad armijoje jis dėjosi puikiai išmanąs, kas, kaip ir kodėl vyksta aplinkui, ir net galvą galėjo guldyti, kad visa tai yra stačiai puiku.

Jis nesitvėrė juoku dėl to, kad klusniai leidosi išnaudojamas – vienas Dievas težino, kieno ir kuriam galui.

– Jergutėliau, bičeli, ką gi mudu čia veikiame? – tolydžio šūkčiojo jis. – Kodėl vilkime štai šitais skarmalais? Kas užvirė tą visą košę? Kurių galų įsigrūdome į šią konservų dėžutę? Kodėl mes turėsime į kažką šaudyti, kai tik atsidursime tenai, kur skrendame? Ir kokio velnio jiems šaudyti į mus? Kokio velnio? – putojo Bouzas. – Pasakyk man, drauguži, kodėl!

Duslius pabudo ir nukreipė į Bouzą savo mauzerio vamzdį.

Tačiau Bouzas nesiliovė juoktis. Jis ištraukė iš kišenės dėžutę su mygtukais ir tėškė ją į grindis.

– Ji man nebereikalinga, – tarė jis. – Gerai, kad išlupai jai visus vidurius. Jos man daugiau nebereikia. – Ir staiga kad suriks visa gerkle: – Kuriems galams man visas tas šlamštas!!!

AŠTUNTAS SKYRIUS

HOLIVUDO NAKTINIAME KLUBE

Fisharmonija – vienintelė žinoma gyvybės forma Merkurijuje. Fisharmonijos gyvena olose. Sunku įsivaizduoti grakštesnį padarą.
Vaikiška stebuklų ir žaidimų enciklopedija

PLANETA Merkurijus skamba tarytum krištolo taurė.

Ji aidi be pertrūkio.

Viena Merkurijaus pusė atsigręžusi į Saulę. Ji visada taip atsigręžusi. Toji pusė – iki baltumo įkaitusių dulkių jūra.

Kita pusė atsukta į amžinosios erdvės tamsybę. Ji visada atsukta į amžinosios erdvės tamsybę. Ta pusė – tai gigantiškos melsvai baltų, geliančiai šaltų kristalų džiunglės.

Tas kontrastas tarp įkaitusio amžinos dienos pusrutulio ir ledinio amžinos nakties pusrutulio ir verčia Merkurijų skambėti.

Merkurijus neturi atmosferos, todėl jo melodiją galima išgirsti tik prisilietus.

Toji muzika labai lėta. Vieną natą Merkurijus tęsia visą tūkstantį Žemės metų. Kai kas mano kadaise ją buvus greitą, temperamentingą, puikią, žodžiu, pašėlusiai smagią. Ką gi, tai visai įmanomas dalykas.

Merkurijaus olose esama gyvų būtybių.

Planetos muzika joms gyvybiškai svarbi, kadangi jos minta vibracijomis, kitaip sakant, mechanine energija.

Tos būtybės prisisiurbia prie dainuojančių olų sienų.

Šitaip jos maitinasi Merkurijaus muzika.

Merkurijaus olų gilumoje jauku ir šilta.

Merkurijaus olų gilumoje šviesu. Jos švyti blyškiai gelsva šviesa.

Padarai, gyvenantys tose olose, permatomi. Kai jie įsikimba į sienas, šviesa persmelkia juos. Tačiau perėjusi jų kūnus, geltona sienų šviesa tampa ryškiu akvamarinu.

Gamta – nuostabus dalykas.

Tie olų gyventojai labai panašūs į mažus bestuburius rombo pavidalo šliužus. Suaugę jie būna pėdos ilgio ir aštuonių colių pločio, ne storesni negu vaikiško oro balionėlio plėvelė.

Kiekvienas toks padarėlis turi keturis siurbtukus – po vieną kiekviename kamputyje. Jais kabindamasis į sieną jis gali šliaužti kaip kirminas ir atrasti vietas, kur Merkurijaus muzika garsesnė.

Aptikę vietą, kur galima gerai pasistiprinti, tie padarai nugula sienas tarytum drėgni apmušalai.

Jiems visai nereikalinga nei virškinimo, nei kraujotakos sistema. Jie tokie plonyčiai, kad jų gyvastį palaikantys virpesiai lengvai pamaitina visas ląsteles be jokių tarpininkų.

Taigi tie padarai ir nesituština.

O dauginasi žvyneliais. Naujagimiai, atsiskyrę nuo savo gimdytojų, panašūs į galvos odos pleiskanas.

Jie visi vienos lyties.

Jie tiesiog barsto tarsi nuotrupas mažytes savo kopijas, ir visi kaip vienas yra visiškai vienodi.

Vaikystės jie neturi. Atsiskyrę žvyneliai jau po trijų Žemės valandų ima ir patys pleiskanoti.

Tapę suaugėliais, tie padarai nesensta ir nemiršta. Sulaukę brandos amžiaus, jie gyvuoja sau, kaip sakoma, pačiame jėgų žydėjime, kol tęsiasi Merkurijaus daina.

Vienas individas niekaip negali pakenkti kitam, be to, ir jokios priežasties nėra tai daryti.

Alkis, pavydas, garbės troškimas, baimė, pyktis, religija, gašlumas jiems nežinomi ir nesuvokiami.

Tie gyviai turi tik vieną pojūtį – lytėjimą.

Be to, šiokių tokių telepatinių sugebėjimų. Informacija, kurią jie gali pasiųsti arba priimti, tokia pat monotoniška kaip ir Merkurijaus muzika. Jie gali perduoti ir priimti viso labo tik du pranešimus. Pirmasis yra atsakymas į antrąjį, o antrasis – į pirmąjį.

Pirmasis: " Aš čia, aš čia, aš čia..."

Antrasis: "Na ir gerai, na ir gerai..."

Na, ir dar vienas įdomus tų būtybių bruožas, niekaip nepaaiškinamas utilitariniais motyvais: ant švytinčių sienų savo olose

jos mėgsta išdėlioti nuostabius ornamentus.

Nors jos aklos ir visiškai abejingos kitų žvilgsniams, tačiau dažniausiai sudaro ant sienų stebėtinai taisyklingus ir ryškius raštus iš blyškiai geltonų ir ryškių akvamarino rombų. Geltonai švyti plikos olų sienos, o akvamarinine pavirsta ta pati šviesa, perėjusi pro tų būtybių kūnus.

Už meilę muzikai ir polinkį visiškai nesavanaudiškai tarnauti grožiui Žemės gyventojai tiems gyviams davė gražų vardą.

Jie pavadino juos *fisharmonijomis.*

Duslius ir Bouzas po septyniasdešimt devynių Žemės dienų kelionės nusileido tamsiojoje Merkurijaus pusėje. Jie net neįtarė, kad planeta, ant kurios nutūpė jų laivas, yra Merkurijus.

Saulė iškart pasirodė jiems bauginamai didžiulė.

Bet tai nė kiek netrukdė jiems manyti, kad laivas nusileido Žemėje.

Jie prarado sąmonę po pirmo staigaus stabdymo ir dabar palengva peikėjosi, vis labiau pasiduodami žiauriai ir saldžiai iliuzijai.

Dusliui su Bouzu atrodė, tarytum jų laivas lėtai tupia tarp dangoraižių, po kuriuos šmižinėja prožektorių šviesos.

– Ir niekas nešaudo, – pastebėjo Bouzas. – Karas arba jau pasibaigė, arba dar neprasidėjo.

Linksmi blyksniai, kuriuos jie matė, buvo visai ne prožektorių šviesos. Tie atšvaitai sklido iš milžiniškų kristalų riboje tarp šviesiosios ir tamsiosios Merkurijaus pusės. Kristalai skaidė Saulės spindulius savo prizmėse ir atspindėjo juos į tamsiąją pusę. Tenai kiti kristalai siuntė juos toliau.

Iš tiesų, bet kam lengvai galėjo susidaryti įspūdis, kad tai prožektorių šviesos šokčioja įmantrių kažkokios civilizacijos statinių kontūrais. Tankias žydrai baltų didžiulių kristalų džiungles lengvai galima buvo palaikyti dangoraižiais – puikiais ir didingais.

Prie iliuminatoriaus stovintis Duslius tylutėliai pravirko. Jis ilgėjosi tiesos, meilės, šeimos ir draugystės. Bet tai, dėl ko jis dabar liejo ašaras, tebuvo tuščios abstrakcijos, kadangi jo atmintyje užsiliko vos keletas veidų ir menkutis žiupsnelis praeities

nuotrupų, iš kurių jo vaizduotė buvo pajėgi sulipdyti viso labo varganą melodramą. Galvoje, tarsi sausi kaulai, barškėjo vardai: "Titnagas Stivensonas, draugas..., Bi, žmona..., Chronas, sūnus..., Duslius, tėvas..."

Ūmai jo sąmonėje šmėstelėjo vardas Malačis Konstantas, bet jis nežinojo, kas tai yra.

Netrukus Duslius įniko tuščiai fantazuoti ir taip įsijautė, kad jį net apėmė gili pagarba tiems nesamiems žmonėms ir nuostabiems jų gyvenimas, kurių dėka iškilo štai tokie puikūs pastatai, po kuriuos dabar klaidžioja prožektoriaus spindulys. O juk tuose pastatuose gyvena kažkieno šeimos, kažkieno draugai, o jų godos ir svajos didingos tarytum...

Duslius niekaip negalėjo sugalvoti tam didingumui tinkamo palyginimo.

Jo vaizduotėje netikėtai iškilo įspūdingas fontanas, piramidė iš vis mažėjančių taurių. Ne, netinka. Be to, fontanas buvo be vandens ir pilnas apšepusių paukščių lizdų. Dusliui ėmė tvinkčioti pirštų galai, tarytum būtų buvę nubrozdinti laipiojant iš vienos taurės į kitą.

Tikrai, šis įvaizdis netinka.

Paskui jam vėl kaip kadaise prieš akis išplaukė trys gražuolės, kurios andai kvietė jį pas save, į tepaluotą jo mauzerio vamzdį.

– Vyruti, panašu, kad čia visi kietai sumigę, bet juk ne suvisam! – Bouzas buvo nutaisęs meilų balsą, jo akys blizgėjo. – Kai senis Bouzas su seniu Duslium įsiverš į miestą, jie visi mikliai pašoks iš patalo ir nebegalės užmigti kelias savaites.

Pilotas navigatorius meistriškai vairavo laivą. Prietaisai, aiškiai sunerimę, kalbėjosi tarpusavy, sukaliojosi, zyzė, tarškėjo ir ūžė. Jie darė viską, kad laivas išvengtų pavojingų vietų, ieškodami idealios aikštelės nutūpti.

Piloto navigatoriaus kūrėjai visus mechanizmus nureguliavo pagal vieną principą: rasti priedangą brangiausiai kariuomenei ir kroviniams, kuriuos gabenti ir buvo skirtas laivas. Taigi brangiausiąją kariuomenę ir krovinius pilotas buvo įpareigotas nutupdyti į pačią giliausią duobę, kokią tik pavyks aptikti. Juk buvo planuojama, kad tūpti reikės priešui apšaudant.

Po gerų dvidešimties Žemės minučių pilotas navigatorius vis dar šnekučiavosi pats su savimi, turėdamas vis tiek pat daug ką pasakyti kaip ir anksčiau.

O laivas vis smigo ir smigo žemyn, krito gana dideliu greičiu.

Tariamųjų dangoraižių ir prožektorių jau nebuvo matyti. Laivą iš visų pusių supo neperžvelgiama tamsa.

Kajutėje tvyrojo tokia pat slogi tyla. Duslius su Bouzu pagaliau suvokė, kas darosi, suprato be žodžių.

Ir teisingai suprato.

Juos laidojo gyvus.

Staiga laivas pakrypo ir jiedu nulėkė ant grindų.

Smūgis paveikė juos gaivinamai.

– Pagaliau mes namie! – suriko Bouzas. – Sveiki parvykę į namus!

Bet jiedu tuojau vėl pajuto šleikštų jausmą, tarsi ūmai būtų pavirtę krintančiais lapais.

Po dvidešimties Žemės minučių laivas vis dar atsargiai leidosi žemyn.

Jis vis dažniau pakrypdavo ant šono.

Bouzas su Dusliumi sugulė į savo gultus. Jie tįsojo kniūbsti, rankomis mėšlungiškai įsikibę į geležinius strypus galvūgaliuose.

Lyg norėdamas padidinti jų kančias, pilotas navigatorius imitavo kajutėje nakties metą.

Iš lauko atsklidęs baisus džeržgesys privertė Duslių ir Bouzą liautis spoksojus į pagalves ir pažvelgti pro iliuminatorius. Pro juos smelkėsi blyškiai geltona šviesa.

Duslius ir Bouzas, klykdami iš džiaugsmo, puolė prie iliuminatorių, bet tučtuojau nugriuvo žemėn, nes laivas, įveikęs dar vieną kliūtį, ėmė kristi toliau.

Dar po vienos Žemės minutės kritimas liovėsi.

Pilotas navigatorius droviai trekštelėjo. Sėkmingai atlakdinęs krovinį iš Marso į Merkurijų, jis, kaip ir privalėjo, išsijungė.

Jis pristatė savo krovinį į didžiulio urvo dugną šimto šešiasdešimties mylių gylyje nuo Merkurijaus paviršiaus. Jis klaidžiojo painiais požemio labirintais, kol pagaliau paaiškėjo, kad giliau leistis nebėra kur.

Bouzas pirmasis prišoko prie iliuminatoriaus, žvilgtelėjo pro jį ir pamatė linksmai švytinčus geltonus ir ryškaus akvamarino spalvos rombus, kuriuos sudarė tvarkingai ant uolų sienų išsidėsčiusios fisharmonijos.

– Dusliau! – subliuvo Bouzas. – Velniai mane rautų, jei jis nenutupdė mūsų į patį Holivudo naktinio klubo vidurį!

Dabar ne pro šalį būtų prisiminti kvėpavimo techniką pagal Šlimaną, kad suprastume, kas nutiko kitą akimirką. Duslius ir Bouzas gaudavo deguonį iš deguonies kapsulių per plonųjų žarnų sieneles. Hermetiškoje kajutėje buvo imituotas atmosferos slėgis, todėl jiems nereikėjo užsikimšti ausų ir šnervių ir būti stipriai susičiaupus. Šito reikėjo tiktai vakuume arba užnuodytoje atmosferoje.

Bouzas manė, kad laivą supa palaiminga gimtosios Žemės atmosfera.

O iš tiesų tai buvo beorė erdvė.

Labai neapdairiai Bouzas atlapojo vidurines ir laukujes duris, tikėdamasis pasinerti į švelnią Žemės atmosferą.

Vietoje to driokstelėjo sprogimas.

Bouzas skubiai vėl užtrenkė duris, tačiau ir jis, ir Duslius, jau ketinę šaukti iš džiaugsmo, paspringo kraujais.

Jiedu neteko sąmonės, iš kvėpavimo organų plūdo kraujas.

Nuo mirties juos išgelbėjo automatinė avarinė sistema, kuri, į sprogimą atsakiusi sprogimu, vėl atsatė normalų slėgį kajutėje.

– Mama, – atsipeikėjęs išstenėjo Bouzas. – Prakeikimas, mama, bet, velniai rautų, čia ne Žemė.

Tačiau Duslius su Bouzu nepuolė panikuoti.

Jiedu pasistiprino, atsigėrė, pailsėjo ir prarijo po rutuliuką su deguonimi.

Paskui užsikimšo ausis ir šnerves, užsiklijavo burnas ir ėmė tyrinėti, kur vis dėlto nusileido jų laivas. Jiedu nustatė, kad jų kapas gilus, vingiuotas, be pradžios ir galo, beoris ir negyvenamas jokių padarų, nors kiek panašesnių į žmogų. Jiedu aptiko fisharmonijų, tačiau tų gyvių buvimas čia jiems visai neatrodė padrąsinantis. Tie padarai jiems buvo stačiai šlykštūs.

Duslius su Bouzu niekaip negalėjo patikėti patekę į tokią sumautą vietą. Tas netikėjimas ir išgelbėjo juos nuo panikos.

Pagaliau jiedu grįžo į laivą.

– Okei, – ramiai tarė Bouzas. – Įvyko klaida. Mes per giliai įsirausėm į gruntą. Turime vėl pakilti tenai, kur matėme tuos pastatus. Jeigu atvirai, Dusliau, man atrodo, kad čia ne Žemė. Sakau, įvyko klaida. Reikia nusigauti pas tipus tuose namuose ir paklausti, kur mes atsidūrėme.

– Okei, – tarė Duslius ir aplaižė sukepusias lūpas.

– Nagi spustelkim starto mygtuką ir pakilsime tarsi paukšteliai.

– Spustelkim, – nesipriešino Duslius.

– Klausyk, tie, kur viršuj, tuose namuose, gali nežinoti, kas dedasi čia, po žemėmis. Gal mudu atradome ką nors tokio, kas juos labai *nustebins.*

– Žinoma, – linktelėjo Duslius. Jis tarytum jautė daugelio mylių storio uolų spaudimą ir širdimi juto visą jų padėties beviltiškumą. Į visas puses nuo aikštelės ėjo urvai, kurie šakojosi, šakojosi ir šakojosi be galo. Atšakos – į šakas, šakos – į dar mažesnes šakeles, o tos – į žmogaus poros didumo angeles.

Dusliaus širdis neapsiriko, nujausdama, kad nė viena iš tų dešimčių tūkstančių atšakų neišeina į paviršių.

Kosminis laivas, apačioje styrančiu puikiai sukonstruotu čiuoptuvu čiuopdamas kelią vis žemyn ir žemyn, ilgai leidosi viena iš nedaugelio ertmių, išeinančių į paviršių: vis žemyn ir žemyn, vienu iš labai nedaugelio urvų, kuriuo įmanoma iš čia pasprukti.

Tačiau net Dusliaus jautri siela nieko nenujautė apie įgimtą piloto navigatoriaus bukumą, kuris netruko pasireikšti, kai teko pradėti judėti aukštyn. Konstruktoriams niekad neatėjo į galvą, kad gali būti keblumų laivui kylant į viršų. Juk visi marsiečių lavai buvo skirti pakilti iš Marso plynių, kur jiems niekas netrukdė to padaryti, ir nusileisti Žemėje – štai kodėl laivas neturėjo čiuoptuvo viršuje, kuriuo būtų galėjęs užčiuopti kliūtis, esančias virš laivo.

– Lik sveikas, seni urve! – tarė Bouzas.

Duslius nerūpestingai spūstelėjo starto mygtuką.

Pilotas navigatorius suūžė.

Per keletą Žėmės sekundžių jis įšilo.

Laivas patyliukais zvimbdamas lengvai atsiplėšė nuo olos dugno, skleisdamas širdį veriantį džeržgesį, šonu brūkštelėjo per sieną, viršumi stuktelėjo į olos lubas, davėsi atbulas, vėl dunkstelėjo į lubas, vėl šastelėjo atbulas, dar sykį bloškėsi į viršutinį skliautą, po to vėl tyliai zvimbdamas kilo į viršų. Paskui pasigirdo baisus džeržgesys – šį kartą iš visų pusių.

Bandymai brautis į viršų liovėsi.

Laivas įstrigo didžiulėje akmens uoloje.

Pilotas navigatoriuus ėmė kaukti.

Pro kabinos grindis jis purkštelėjo garstyčių spalvos dūmų sruogą.

Paskui pilotas navigatorius nuščiuvo.

Jis perkaito. O perkaitimas jam buvo signalas, kad laivas pateko į avarinę padėtį, iš kurios jį reikia tučtuojau gelbėti. Navigatorius, kraupiai girgždėdamas, nieko nelaukęs ėmėsi tai daryti. Metalinės jo detalės gaudė, perkaitusios kniedės skardžiai poškėjo, lyg kas būtų pliekęs iš šautuvo.

Pagaliau laivas išsilaisvino iš akmens gniaužtų.

Pilotas navigatorius, pajutęs, kad jo viršus, švelniai nuleido laivą atgal ant olos dugno.

Po to jis išsijungė.

Duslius vėl nuspaudė starto mygtuką.

Ir vėl laivas įstrigo aklavietėje, vėl atbulas šiaip ne taip išsikapstė iš jos, nutūpė atgal ir išsijungė.

Tai kartojosi gal tuziną kartų, kol tapo visiškai aišku, kad šitaip galima nebent sudaužyti laivą į šipulius. Išorinis šarvas jau ir dabar buvo smarkiai aplamdytas.

Kai laivas nutūpė dvyliktą kartą, Duslius su Bouzu, galutinai netekę vilties, sugniužo. Jiedu ėmė raudoti.

– Tai mirtis, Dusliau, mirtis, – šaukė Bouzas.

– O aš ir nepamenu, kad būčiau kada gyvenęs, – prislėgtu balsu atsiliepė Duslius. – Maniau, nors dabar pagyvensiu.

Duslius priėjo prie iliuminatoriaus ir pažvelgė pro jį ašarotomis akimis.

Jis pamatė, kad arčiausiai esantys gyviai išsidėstę ant uolų taip, kad akvamarino fone švytėjo blyškiai geltona daili raidė T. Žinoma, tie besmegeniai padarai galėjo šitaip susispiesti visiškai

atsitiktinai, bet štai Duslius pamatė, kad priešais T švyti labai taisyklinga A, o priešais ją – labai taisyklinga P.

Duslius pakreipė galvą ir pažvelgė pro iliuminatorių iš šono. Prieš jo akis atsivėrė gal šimtas jardų fisharmonijų apgultos sienos.

Duslius nustėro iš nuostabos pamatęs, kad jos sudėliojo visą sakinį iš švytinčių raidžių.

Štai tas akvamarino fone blyškiu geltoniu švytintis sakinukas:

"TAI PROTINIŲ SUGEBĖJIMŲ PATIKRINIMAS!"

DEVINTAS SKYRIUS

GALVOSŪKIS IŠSPRĘSTAS

"Iš pradžių Dievas tapo dangumi ir žeme... Ir tarė Dievas: "Tebūsiu aš šviesa" ir jis tapo šviesa.
Vinstonas Nailzas RAMFORDAS. "Autorizuotas "Biblijos" vertimas".

Prie arbatos nepaprastai tinka į vamzdelius susuktos jaunos fisharmonijos, prikimštos varškės iš Veneros.
Beatričė RAMFORD. "Galaktinė kulinarijos knyga"

Jei kalbėsime apie dvasinį gyvenimą, tai Marso kankiniai žuvo ne tada, kai puolė Žemę, o tada, kai juos užverbavo Marso karinė mašina.
Vinstonas Nailzas RAMFORDAS. "Kišeninė Marso istorija"

Pagaliau aš aptikau vietelę, kur galiu daryti gera niekam nepakenkdamas.
BOUZAS Saros Horn KENBI knygoje "Duslius ir Bouzas Merkurijaus olose".

POPULIARIAUSIA paskutiniųjų metų knyga buvo Vinstono Nailzo Ramfordo autorizuotas Biblijos vertimas. Po jos antrojoje vietoje – žavinga klastotė, neva Beatričės Ramford "Galaktinė kulinarijos knyga". Trečioje vietoje – Vinstono Nailzo Ramfordo "Kišeninė Marso istorija", ketvirtoje – Saros Horn Kenbi knygelė vaikams "Duslius ir Bouzas Merkurijaus olose".

Pilkame misis Kenbi knygos viršelyje leidėjas maloniai aiškina tokio jos populiarumo priežastį: "Koks vaikas nesvajoja patirti kosminio laivo katastrofą ir atsidurti negyvenamoje planetoje su hamburgerių, dešrelių, pomidorų padažo, sporto inventoriaus ir sodos vandens atsargomis?"

Daktaras Frenkas Minas knygoje "Ar suaugę fisharmonijos?" tvirtina, kad vaikų meilė šitai knygai neabejotinai liguista. "Kaži ar mes suvokiame, – nerimauja jis, – kokie panašūs į mūsų vaikus Duslius ir Bouzas, kai jiedu rimtai ir pagarbiai elgiasi su tais bejausmiais ir besmegeniais padarais, kurių elgesys tiesiog begėdiškai nemotyvuotas?" Lygindamas tėvus su fisharmo-

nijomis, Minas aptaria Dusliaus ir Bouzo santykį su jomis. Ištisus trejus metus kas keturiolika Žemės dienų fisharmonijos sudėliodavo Dusliui ir Bouzui po sentenciją – kartais viltingą, o kartais – pilną pašaipos ir sarkazmo.

Savaime aišku, sentencijas išdėliodavo Vinstonas Nailzas Ramfordas, kuris materializuodavosi Merkurijuje kas keturiolika Žemės dienų. Nuplėšdamas fisharmonijas vienur ir prilipindamas kitur, jis sudėliodavo įvairius užrašus spausdintomis raidėmis.

Apie tai, kad Ramfordas protarpiais lankydavosi Merkurijaus olose, misis Kenbi knygoje pirmąsyk užsimenama viename iš paskutiniųjų skyrių – ten, kur Duslius dulkėse aptinka šuns pėdsakus.

Toje vietoje suaugęs, garsiai skaitantis šią knyą vaikui, turi sustoti ir žemu intriguojančiu balsu paklausti: “Kaip manai, koks to šuns vardelis?”

To šuns vardelis – Kazokas. Tai didžiulis, baisus ir piktas Vinstono Nailzo Ramfordo šuva iš chrono sinklastinės infandibulos.

Duslius su Bouzu buvo išgyvenę Merkurijuje trejetą Žemės metų ir aplėkę aplink Saulę dvylika su puse karto, kai Duslius vienoje olos atšakoje aptiko Kazoko pėdsakus.

Pėdsakus Duslius aptiko šešiomis myliomis aukščiau tos ertmės, kurios akmeniniuose gniaužtuose gulėjo apdraskytas ir aplamdytas jų laivas. Duslius, kaip ir Bouzas, jau kuris laikas nebegyveno jame. Laivas jiems tebuvo bazė, kurion jiedu maždaug kartą per Žemės mėnesį ateidavo pasiimti maisto.

Duslius ir Bouzas retai kada matydavosi. Vaizdžiai tariant, jie judėjo per daug skirtingomis trajektorijomis.

Bouzo trajektorija buvo visai nedidukė. Jis turėjo nuolatinį prabangiai įrengtą būstą tame pačiame gylyje, kaip ir kosminis laivas, vos už ketvirčio mylios nuo jo.

Dusliaus trajektorijos buvo didžiulės ir nerimastingos. Duslius neturėjo nuolatinio būsto. Jis vaikščiodavo tuščiomis ir nusibastydavo labai toli, kopdamas vis aukščiau ir aukščiau, kol jam kelią pastodavo šaltis, kuris, beje, sulaikydavo ne tik jį, bet ir fisharmonijas. Aukštesniuose sluoksniuose, kur nusigaudavo Dus-

lius, fisharmonijų pasitaikydavo labai retai, o ir tos pačios buvo menkutės.

Apačioje, tame jaukiame gylyje, kur gyveno Bouzas, fisharmonijų buvo apstu ir visos jos atrodė gerai įmitusios.

Bouzas su Dusliumi ėmė gyventi kas sau po to, kai visus Žemės metus išbuvo kartu laivo kajutėje. Kaip tik tais pirmaisiais metais abu suprato, kad be pašalinės pagalbos iš čia neišsikapstys niekada.

Tai buvo aišku kaip dieną, nors fisharmonijos ir toliau rašinėjo ant sienų savo sentencijas, vis pabrėždamos, kad išbandymas, tekęs Dusliaus ir Bouzo daliai, yra teisingas ir kad jiedu lengvai galėtų iš čia išnešti kudašių, jei tik gerai pasuktų galvas, jei tik mažumytį pakrutintų apsnūdusias savo smegenis.

– GALVOKITE! – tolydžio ragino juos tie bjaurūs padarai.

Duslius su Bouzu ėmė gyventi atskirai po to, kai Duslių ištiko nervų priepuolis ir jis bandė nužudyti Bouzą. Sykį Bouzas grįžo į laivą nešinas fisharmonija, lygiai tokia pat kaip ir visos kitos. Bet jis pasakė: "Žiūrėk, Dusliau, koks nuovokus mažylis!"

Štai tada Duslius ir įsikibo jam į gerklę.

Duslius buvo visiškai nuogas, kai aptiko šuns pėdsakus. Marsiečių armijos smogiamojo pėstininkų bataliono kerpių spalvos uniforma ir batai jau kadai pavirto skutais belandžiojant po akmenų olas.

Šuns pėdos nesujaudino Dusliaus. Nors jis pamatė šiltakraujo gyvūno, geriausio žmogaus draugo, buvimo žymes, jo siela neprisipildė nei džiugios galimo bendravimo muzikos, nei gaivinančios vilties šviesos. Jo siela liko bejausmė net tada, kai tarp šuns pėdsakų dulkėse šmėstelėjo gerų batų palikti atspaudai.

Duslius buvo paskelbęs karą jį supančiai aplinkai, kurią laikė atšiauria, priešiška ir itin žiauria būtybe. Vieninteliai jo ginklai buvo pasyvus pasipriešinimas ir atvira panieka.

Taigi pėdsakus Duslius tiesiog palaikė pradiniu ėjimu dar viename beprotiškame žaidime, į kurį, jo manymu, toji aplinka rengėsi jį įvelti. Žinoma, jis pasižiūrės, kur jie veda, bet padarys tai tingiai, be jokio noro. Pamažu eis sau lyg niekur nieko tomis

pėdomis, bet tik todėl, kad daugiau tikrai nėra ką veikti.

Jis eis pėdomis lyg tarp kitko.

Tik žvilgtels, kurgi jos veda.

Bet šliauš koja už kojos, tarytum atžagariu šaukštu varomas.

Vargšas Duslius labai sulyso ir nupliko. Jo organizmas sparčiai senėjo. Perštėjo akis, kaulai seniokiškai girgždėjo. Būdamas Merkurijuje, Duslius nė karto nesiskuto. Kai plaukai ir barzda užaugdavo tokie, kad imdavo trukdyti, jis apkapodavo juos paėmęs po sruogą kirvuku mėsai kapoti.

Bouzas, atvirkščiai, skutosi kasdien. Dukart per Žemės savaitę jis apsikirpdavo plaukus specialiais įrankiais, pasiimtais iš laivo.

Bouzas, dvylika metų jaunesnis už Duslių, jautėsi gerai kaip niekad. Merkurijaus olose jis net aptuko ir įgijo oraus ramumo.

Oloje, kur Bouzas įsirengė būstą, kabėjo boksininko kriaušė, veidrodis, stovėjo lova, stalas, pora kėdžių, hanteliai, magnetofonas ir muzikos įrašų kolekcija, iš viso tūkstantis šimtas kūrinių.

Bouzo ola turėjo netgi duris – apskritą akmenį, kuriuo buvo galima užversti angą. Be jo Bouzas negalėjo apsieiti. Mat fisharmonijoms jis buvo tarsi koks viešpats dievas. Jos rasdavo jį bet kur pagal jo širdies plakimą.

Jei jis būtų kada palikęs duris atviras, jį miegantį būtų apspitę šimtai tūkstančių gerbėjų, kurios būtų palikusios jį ramybėje tik širdžiai nustojus plakti.

Bouzas irgi vaikščiojo nuogas. Bet jis vis dar turėjo batus. Jo natūralios odos batai išsilaikė puikiai. Žinoma, Duslius nuėjo gal penkiasdešimt kartų daugiau nei Bouzas. Tačiau Bouzo batai ne tik gerai išsilaikė – jie atrodė naujut naujutėliai.

Bouzas tolydžio juos valė, tepė tepalu ir blizgino.

Dabar jis juos kaip tik blizgino.

Anga į olą buvo užversta akmeniu. Kartu su Bouzu buvo tik keturios mylimiausios fisharmonijos. Dvi iš jų apsivijo jo žastus, trečia prisisiurbė prie šlaunies, o ketvirtoji, dar nesubrendusi trijų colių ilgio fisharmonijukė nesitraukė nuo Bouzo kairiojo riešo, mėgaudamasi jo sodriu pulsu.

Radęs fisharmoniją, kuri jam patikdavo labiau už kitas,

Bouzas darydavo štai ką: jis leisdavo jai maitintis savo pulso dūžiais.

– Tau gera? – mintimis jis klausdavo laimingosios. – Puiku, ar ne tiesa?

Niekad nesijautė geriau nei jo kūnas, nei protas, nei siela. Jis buvo patenkintas, galėdamas nebematyti to nelemtojo Dusliaus, gebančio viską taip sujaukti, kad kiekvienas, kuris mokėjo jaustis laimingas, būtinai turėjo atrodyti bukaprotis arba trenktas.

– Kas verčia žmogų būti tokį? – Bouzas mintyse paklausė mažylės mylimos savo fisharmonijos. – Ką gi jis gauna mainais, atsisakydamas šitiek puikių dalykų? Tad ko gi stebėtis, kad jis taip prastai atrodo? – Bouzas palingavo galvą. – Aš vis stengiausi, kad jis susidomėtų jumis, bet jis vis labiau kraustosi iš proto. Lyg nuo to kam nors taptų lengviau. Na, ir ko gi jis siunta, galva neišneša. Net jei kas nors man imtų aiškinti, aš, ko gera, vis tiek nesuprasčiau. Na, žinoma, kažkas ten mus bando, kažkas gerokai protingesnis už mus, bet ką aš galiu padaryti – nebent būti draugiškas, ramus ir stengtis kuo geriau praleisti laiką, kol visa tai baigsis. – Bouzas palinksėjo, tarsi patvirtindamas savo žodžius. – Tokia mano filosofija, draugužiai, – tarė jis prisisiurbusioms fisharmonijoms. – Ir, jei neklystu, jūsų irgi. Manau, kad kaip tik dėl to mes taip dailiai sutariam.

Natūralios odos batų galai, kuriuos jis dabar blizgino, švytėjo tarsi rubinai.

– Et, žmonės, žmonės, žmonės, – kalbėjo Bouzas pats sau, įsmeigęs akis į tuos rubinus. Šveisdamas batus jis įsivaizduodavo galįs daug ką pamatyti jų žibančiose nosyse.

Štai ir dabar, žvelgdamas į tuos rubinus, Bouzas matė akmens stulpą geležinės plynės viduryje ir Duslių, smaugiantį vargšą Titnagą Stivensoną. Šis klaikus vaizdinys nebuvo atsitiktinai sąmonėje išplaukęs prisiminimas. Tai buvo jo santykių su Dusliumi ašis.

– Nesakyk man tiesos, ir aš tau jos nesakysiu, – tarė mintyse Bouzas. Šį prašymą jis ne sykį kartojo Dusliui. Būtent taip jį suformulavo pats Bouzas. Iš esmės jis reiškė štai ką: Duslius privalo liautis kalbėti tiesą apie fisharmonijas, kadangi Bouzas jas be galo myli, o tas savo ruožtu – nė žodžio tiesos apie Duslių,

nuo kurios jam pasidarytų labai negera.

Mat Duslius iki šiol nežinojo, kad pats pasmaugė geriausią savo draugą Titnagą Stivensoną. Duslius iki šiol manė, kad Stivensonas vartosi kaip inkstas taukuose kokiame nors jaukiame Visatos kampelyje. Duslius gyveno svajonėmis apie tai, kaip vieną gražią dieną jiedu susitiks.

Bouzui vis dėlto užteko nuovokos nuslėpti nuo Dusliaus šią tiesą, nors pagunda vožti ja Dusliui į tarpuakį buvo didžiulė.

Klaikusis vaizdinys rubinuose išsisklaidė.

– Taip, Viešpatie, – atsiduso Bouzas mintyse.

Fisharmonija ant jo kairio žasto šiek tiek sujudėjo.

– Tu prašai senį Bouzą užtaisyti koncertą? – Bouzas kreipėsi į ją mintyse. – Ar tu tai nori man pasakyti? Tu nori pasakyti: "Seni Bouzai, nemanyk, kad esu koks paršas ar nedėkingas sutvėrimas – aš gerai žinau, kokia didelė garbė būti štai čia, prie pat tavo širdies, bet aš mąstau apie savo draugus, kurie liko už durų, ir trokštu, kad jiems taip pat būtų gera". Ar tu tai nori man pasakyti? Tu nori pasakyti: "Maldauju tavęs, tėtuši Bouzai, užtaisyk smagų koncertuką tiems vargšeliams, kurie liko už durų". Ar teisingai tave supratau? – Bouzas atlaidžiai išsišiepė. – Na, na, nereikia man pataikauti, – mintimis tarė jis fisharmonijai.

Mažytė fisharmonija, prisisiurbusi prie jo riešo, susilenkė perpus ir vėl išsitiesė.

– O tu ką pypsi? – mintyse pašnekino ją Bouzas. – Ar tik nenori pasakyti: "Dėdule Bouzai, tavo pulsas per riebus tokiam pupų pėdui kaip aš. Dėdule Bouzai, uždėk man pusryčiams švelnios, lengvos, malonios muzikutės!" Na, ar gerai tave supratau, mažiau?

Bouzas pasisuko į fisharmoniją, apsivijusią dešinės rankos žastą. Toji visą laiką nė nekrustelėjo.

– O tu, regis, tylenis, – kreipėsi jis mintimis į ją. – Mažai kalbi, bet užtat vis kažką galvoji. O mane tikriausiai laikai šykštuoliu – kam neduodu klausytis muzikos visą laiką?

Fisharmonija, įsikibusi jo kairės rankos, vėl sujudėjo.

– Na, ką tu ten porini? – Bouzas palenkė galvą ant šono, tarytum įdėmiai klausydamasis, nors vakuume, kuriame jis gyveno,

negalėjo sklisti joks garsas. – A, tu nori pasakyti: "Tavo didenybe Bouzai, uždėk mums uvertiūrą "1812 metai". – Bouzas apsimetė supykęs. – Suprantama, tai labai skalsus veikalas, bet juk tai dar nereiškia, kad jis tau į naudą.

Mokslo vyrus, Marso ir Žemės konflikto tyrinėtojus, dažnai glumina keistas Ramfordo nenuoseklumas ruošiantis šiam karui. Kai kurie jo projektai stebėtinai nevykę. Pavyzdžiui, eiliniams kareiviams skirti batai buvo tikra greitosiomis sukurptos marsiečių visuomenės parodija, atspindinti visą jos laikinumą ir vienui vienintelį tikslą – susinaikinti vardan žmonijos vienybės.

Tačiau muzikos įrašų kolekcijos, kuriomis Ramfordas pats aprūpino marsiečių bazinius laivus, buvo tarsi didžiuliai kultūros koncentratai, paruošti kažkokiai monumentaliai civilizacijai, pasišovusiai gyvuoti mažiausiai tūkstantį Žemės metų. Kalbama, kad toms niekam nereikalingoms fonotekoms Ramfordas sugaišo daugiau laiko, negu artilerijai ir lauko ligoninėms kartu paėmus.

Kaip vienas nežinomas aštrialiežuvis yra pasakęs: "Marsiečių armija atvyko į Žemę ginkluota tūkstančiais valandų muzikos, bet žuvo, nespėjusi išklausyti iki galo nė "Valso – minutės".

Šita marsiečių bazinių laivų muzikinė pakraipa paaiškinama labai lengvai: Ramfordas buvo tiesiog pamišęs dėl geros muzikos. Beje, tas pamišimas prasidėjo jau po to, kai chrono sinklastinėje infandibuloje jis buvo išblaškytas po laiką ir erdvę.

Fisharmonijos irgi iš proto ėjo dėl geros muzikos. Juk jos per amžius mito viena vienintele Merkurijaus dainos nata. Todėl, kai Bouzas pirmąsyk pavaišino jas muzika, o tai buvo *"Le Sacre du Printemps"**, kai kurios fisharmonijos nusibaigė ekstazėje.

Nebegyva fisharmonija gelsvoje Merkurijaus olų šviesoje atrodo susiraukšlėjusi ir oranžinė, panaši į džiovintą abrikosą.

Tą pirmąjį kartą koncertas dar nebuvo skirtas fisharmonijoms. Magnetofonas stovėjo kosminiame laive ant grindų. Padarai, nusigalavę iš susižavėjimo, buvo prisisiurbę prie laivo dugno.

---

* I. Stravinskio "Šventasis pavasaris" (*pranc.*)

Dabar, po dvejų su puse metų, Bouzas puikiausiai mokėjo surengti koncertą taip, kad nepakenktų tiems niekuo dėtiems padarams. Pasiėmęs magnetofoną ir pasirinktas kasetes, jis išėjo iš jaukaus savo būsto. Gretimoje oloje stovėjo dvi aliumininės lyginimo lentos. Po jų kojelėmis buvo pakištos medžiaginės pagalvėlės. Lentos stovėjo šešių pėdų atstumu viena nuo kitos, o per jas buvo permesti neštuvai, padaryti iš kerpių spalvos brezento ir dviejų aliuminio vamzdžių.

Bouzas pastatė magnetofoną į neštuvų vidurį. Šio įrenginio tikslas buvo kaip galima labiau sumažinti grojančio magnetofono skleidžiamą vibraciją, kuri olos grindis pasiekdavo tiktai įveikusi kabantį neštuvų brezentą, rankenas, lyginimo lentas ir pagaliau medžiagines pagalvėles apačioje.

Tai buvo būtina saugumo priemonė. Garantija, kad nė viena fisharmonija nepersivalgys muzikos.

Bouzas įdėjo kasetę ir įjungė magnetofoną. Koncerto metu jis eidavo sargybą prie aparato stebėdamas, kad nė viena fisharmonija neprišliaužtų per daug arti. Tą, kuri atsidurdavo pavojaus zonoje, jis atplėšdavo nuo sienos ar grindų ir tėviškai pabaręs, padėdavo už kokių šimto jardų ar net dar toliau.

– Jei vienąsyk neateisi į protą, tai per visus kitus koncertus galėsi vėdintis užribyje, – mintyse sakydavo jis išdykėlei fisharmonijai. – Žiūrėk man.

O iš tikrųjų tie padarai, būdami kad ir už šimto jardų, vibracijų prisišlamšdavo ligi soties.

Mat uolų sienos buvo tokios laidžios, kad net ir už daugelio mylių esančios fisharmonijos per akmenis jausdavo Bouzo koncertų virpesius.

O tuo metu Duslius, eidamas pėdsakais, leidosi vis gilyn ir gilyn. Iš fisharmonijų elgesio buvo matyti, kad Bouzas vėl surengė koncertą. Pagaliau jis pasiekė šiltą apatinį sluoksnį, kur fisharmonijos buvo itin riebios. Taisyklingi vienodi raštai iš geltonų ir akvamarino rombų ant uolų sienų suiro, vietoje jų atsirado dantyti gniužulai, vėjo malūnėliai ir švytintys žaibai. Taip fisharmonijas veikė muzika.

Duslius pasidėjo savo nešulį ir prigulė pailsėti.

Jis ilgėjosi kitų spalvų – be ryškiai geltonos ir akvamarino.

Paskui jam pasidingojo, kad už kito posūkio jo laukia geriausias jo draugas Titnagas Stivensonas. Dusliaus sąmonė suskato ieškoti žodžių, kuriuos jie vienas kitam pasakys susitikę. Joje dar nebuvo konkretaus įvaizdžio, susijusio su Titnago vardu, bet tai jam visai netrukdė.

– Puiki porelė, – tarė Duslius pats sau. Tuo jis norėjo pasakyti, kad būdami drauge jiedu taps neįveikiami.

– Nagi čia ta pati porelė, kurią jie stengiasi bet kokia kaina išskirti, – patenkintas mintijo toliau Duslius. – Jeigu senis Titnagas ir senis Duslius sueis į krūvą, iš jų visko gali tikėtis. Ir jie neapvils.

Senis Duslius mintyse tyliai susikeno.

Žmonės, kurie neva bijojo jų sąjungos, Dusliaus supratimu, gyveno tuose didžiuliuose puikiuose rūmuose viršuje. Per trejus metus Dusliaus vaizduotė kaip reikiant išgražino tai, kas leidžiantis per kelias akimirkas spėjo šmėstelėti pro jų akis ir ką jiedu palaikė dangoraižiais, nors iš tiesų tai buvo ledo kristalų luitai. Vaizduotė Duslių tikino, kad tuose švytinčiuose rūmuose gyvena Visatos valdovai, esą Dusliaus su Bouzu, o galbūt ir Titnago kankintojai. Olose jie darą bandymus su Bouzu ir Dusliumi. Tai jie dėlioją iš fisharmonijų tuos kvailus sakinius, o pačios fisharmonijos čia esančios niekuo dėtos.

Tuo Duslius tvirtai tikėjo.

Jis tvirtai tikėjo dar aibe kitų dalykų. Pavyzdžiui, tarėsi žinąs, kokie tuose namuose baldai. Jo įsitikinimu, jie visi be kojelių ir sklando ore, palaikomi magnetinio lauko.

O tie žmonės niekada nedirba, nors visko turi iki valiai.

Duslius visa širdimi jų neapkentė.

Jis ir tų fisharmonijų negalėjo pakęsti. Atlupęs vieną nuo sienos, drysktelėjo pusiau – ji bemat susiraukšlėjo ir tapo oranžinė. Duslius nuspriegė fisharmonijos puseles į lubas ir pakėlęs galvą pamatė tenai naują užrašą, dėl muzikos gerokai išsiklaipiusį, bet dar perskaitomą.

Penkiais žodžiais jame buvo pasakyta, kaip greitai, lengvai ir užtikrintai išsigauti iš šio prakeikto labirinto. Gavęs atsakymą, dėl kurio suko galvą ištisus trejus metus, Duslius turėjo pripažinti, kad galvosūkis visai paprastas, netgi primityvus.

Duslius tekinas pasileido žemyn, kol pagaliau atsidūrė Bouzo koncertų salėje. Nuo patirtos naujienos jis atrodė kaip pamišęs. Jam tiesiog akys lipo ant kaktos. Negalėdamas kalbėti vakuume, jis nusitempė Bouzą į erdvėlaivį. Tenai, tirštoje kajutės atmosferoje, Duslius rėkte išrėkė apie pranešimą, kuris jiems reiškė išsilaisvinimą iš šito pragaro.

Tačiau Bouzas nepratarė nė žodžio. Žmogus, kuriam rankos imdavo virpėti iš susijaudinimo, fisharmonijų veiksmuose pastebėjus nors menkiausią panašumą į protingą elgesį, išgirdęs, kad neilgai trukus bus išlaisvintas iš šio baisaus kalėjimo, pasiliko neįtikėtinai ramus.

– Tai... Tai tik paaiškina kitus pranešimus, – švelniu balsu tarė jis.

– Kokius pranešimus? – nesuprato Duslius.

Bouzas patetiškai iškėlė aukštyn rankas, tarytum įkūnydamas tuos nepaprastus užrašus, kurie prieš keturias Žemės dienas atsirado ant jo būsto sienos lauko pusėje.

– Štai kokius: "BOUZAI, NEPALIK MŪSŲ!" – Jis sumišęs nudūrė žemyn akis. – "MES MYLIM TAVE!" Tokie tai buvo užrašai.

Bouzo rankos nusviro žemyn ir jis nusisuko, tarsi nebegalėdamas ilgiau žiūrėti į priešais atsivėrusį nepaprastą grožį.

– Kai juos pamačiau, negalėjau sulaikyti šypsenos. Žiūrėjau į tuos mielus švelnius padarėlius ir mintyse kartojau: "Na ką jūs, mažyliai! Argi senis Bouzas negalėtų jus palikti? O ne, senis Bouzas čia įstrigo ilgam!"

– Tai spąstai! – suriko Duslius.

– Kas, kas?

– Nagi spąstai! – paaiškino Duslius. – Gudri išmonė sulaikyti mus čia.

Ant stalo priešais Bouzą gulėjo komiksų knygelė "Tviti ir Silvestras". Bouzas ne iškart atsakė Dusliui. Jis pavartė apšiurusius knygelės puslapius.

– Gal ir taip, – pagaliau tarė jis.

Ūmai Dusliui toptelėjo, kokią beprotišką galią turi žodis "meilė". Ir atsitiko tai, ko nebuvo buvę jau daugelį metų – Duslius nusikvatojo iš visos širdies.

Na, štai, pamanė jis, klaikaus košmaro melodramatiška atomazga – tos besmegenės membranos ėmė rašinėti ant uolų meilės laiškus.

Bouzas įniršęs čiupo Duslių ir taip papurtė, kad net jo perdžiūvę kauleliai subraškėjo.

– Būsiu labai tau dėkingas, Dusliau, – pakėlęs balsą tarė jis, – jei leisi man turėti savo nuomonę apie tuos meilės laiškus. Tai yra, supranti, visai nebūtina, kad jie ir tau ką nors reikštų... Tai yra, supranti, niekas tavęs neprašo nuolat piršti kitiems savo nuomonę, kad ir kokia ji būtų... Tai yra, supranti, visai nereikia, kad tie gyvūnėliai ir tau būtinai patiktų. Tu visiškai neprivalai jų mylėti, atjausti ar mąstyti apie juos. Tai yra, supranti, tie užrašai buvo skirti visai ne tau. Supranti, ne tau, o m a n buvo prisipažinta meilėje. Taigi tu laisvas...

Jis vėl įniko vartyti komiksą, tuo parodydamas, kad pokalbis baigtas. Plati, tamsrudė Bouzo nugara su pūpsančiais apvaliais raumenų kauburiais kėlė Dusliui susižavėjimą. Gyvendamas toli nuo Bouzo, Duslius guodėsi mintimi, kad fizine jėga nė kiek nenusileidžia jam. Dabar jis matė, kokia tai apgailėtina saviapgaulė.

Bouzo nugaros raumenys tingiai banguodami judėjo, tarsi atsiliepdami į greitus knygą vartančių pirštų judesius.

– Tu tiek daug kalbi apie visokius spąstus ir klastas, – tarė jis. – Na, sakyk, o kas, jei ten, kur mes nuskrisim, mūsų laukia dar šlykštesnės pinklės?

Dusliui nespėjus nė prasižioti, Bouzas pašoko prisiminęs oloje paliktą grojantį magnetofoną.

– Juk jų niekas nesaugo! – sušuko jis ir užmiršęs viską pasaulyje, puolė gelbėti fisharmonijų.

Būdamas vienas, Duslius vis galvojo, kaip apversti erdvėlaivį aukštyn kojom. Tai ir buvo atsakymas į galvosūkį, kaip iš čia išsikapstyti. Štai ką jis perskaitė anoje oloje ant lubų:

"DUSLIAU, APVERSK LAIVĄ AUKŠTYN KOJOM".

Šis pasiūlymas apversti laivą buvo, be abejo, kaip tik tai, ko reikėjo. Jautrusis čiuoptuvas įmontuotas laivo dugne, taigi apverstas dugnu į viršų laivas galėjo išsigauti iš labirinto lygiai taip pat lengvai, kaip ir įsirausė.

Stipraus keltuvo ir silpnos gravitacijos dėka Duslius pats vienas apvertė laivą dar iki grįžtant Bouzui. Beliko nuspausti starto mygtuką – tuomet aukštyn kojom apverstas erdvėlaivis, trumpam savo kėlimo jėgą nukreipęs į olos dugną, vėliau ims stumtis nuo jo, viršų laikydamas apačia ir pradės kilti olų labirintais, manydamas, kad leidžiasi žemyn. Ir neišvengiamai suras kelią į paviršių, laikydamas jį giliausia požemio gelme.

O toji gelmė, kurią jis galų gale vis tiek kada nors ras, bus bekraščiai, bedugniai dangaus vartai, atlapoti į amžinąją erdvę.

Tuo metu Bouzas įžengė į aukštyn kojom apverstą laivą, nešdamas visą glėbį išgaišusių fisharmonijų – gal keturis svarus, o gal ir daugiau į džiovintus abrikosus panašios masės. Žinoma, jam netruko iškristi keli lavonai. Lenkdamasis jų paimti, išmetė dar kelis.

Jo skruostais plūste plūdo ašaros.

– Matai? – kreipėsii jis į Duslių širdį veriančiu balsu.– Ar matai, kas atsitinka, kai žmonės leidžiasi bėgti velniaižin kur, užmiršę viską pasaulyje? – Bouzas purtė galvą iš nevilties. – Tai tik maža dalis žuvusiųjų.

Paėmęs kartoninę dėžę, kadaise pilną ledinukų, Bouzas sukrovė jon fisharmonijų palaikus. Paskui atsitiesė ir įsisprendė į šonus. Kaip neseniai Duslius žavėjosi Bouzo fizine jėga, taip dabar negalėjo atsigėrėti jo povyzos didingumu.

Šitaip stovėdamas Bouzas buvo panašus į santūrų išmintingą sielvartaujantį tamsiaodį Heraklį.

Šalia jo Duslius atrodė gaižus džiūsna ir bambeklis.

– Nori pradėti dalybas? – paklausė jo Bouzas.

– O ką mums dalintis? – nesuprato Duslius.

– Maistą, bezdapūsles, ledinukus, vandenį.

– Kam gi dalintis? – pašiurpo Duslius. – Dieve mano, juk čia visko mažiausiai penkiems šimtams metų.

Tarp jų niekad nė kalbos nebuvo apie kokias nors dalybas. Juk jiems nieko nestigo ir negalėjo pristigti ateityje.

– Pusę pasiimsi sau, o pusę paliksi man čia, – pasakė Bouzas.

– Paliksiu tau čia? – negalėjo patikėti savo ausimis Duslius. – Bet juk... juk tu skrendi su manimi, ar ne?

Bouzas iškėlė dešinę ranką. Tai buvo delikatus gestas, prašantis tylos, visais atžvilgiais didžio žmogaus judesys.

– Nesakyk man tiesos, Dusliau, ir aš tau jos nesakysiu, – Bouzas galingu savo kumščiu nubraukė ištryškusią ašarą.

Duslius ir anksčiau negalėjo tiesiog imti ir numoti ranka į tą keistą porininko prašymą, sukeldavusį jam neaiškų nerimą. Kažkuri jo sąmonės dalis tarytum perspėdavo, kad Bouzas nemeluoja, kad Bouzas iš tiesų žino apie jį tokią tiesą, nuo kurios iš jo liktų vien tuščia vieta.

Duslius be garso žioptelėjo.

– Tu ateini ir praneši man grandiozinę naujieną, – tarė Bouzas. – Bouzai, sakai tu, pagaliau mes laisvi. Ir aš, apsalęs iš laimės, trenkiu velniop visus darbus bei pareigas ir veržiuosi į laisvę.

Aš vis tvirtinu sau, kad va, tuojau aš būsiu laisvas ir bandau įsivaizduoti, kas gi pagaliau toji laisvė. Bet matau vien žmones. Jie stumdo ir niekina mane ir visi suirzę, visi nepatenkinti. Jie vis labiau ir labiau niršta, kad niekas neteikia jiems džiaugsmo. Jie plūsta mane – tarytum aš kaltas dėl to, kad jie nelaimingi. Ir šitaip mes visi per amžius skaudinam ir užgauliojam vieni kitus.

Bet štai staiga aš prisimenu tuos mažus besmegenius padarėlius, kuriuos padaryti laimingus užtenka vien muzikos, einu pas juos ir matau tūkstančius jų lavonų, ir visa tai vien dėl to, kad Bouzas, vos išgirdęs apie laisvę, taip užsiplieskė, jog visiškai užmiršo savo mielus mažulėlius. O juk jie visi galėjo gyventi ir gyventi, jei dėdulė Bouzas nebūtų apleidęs savo reikalų.

Štai aš ir pamaniau, kad per visą gyvenimą nepadariau žmonėms nieko gero, o ir jie savo ruožtu taip pat. Tai kurių velnių man ta laisvė žmonių knibždėlyne?

Tuomet, Dusliau, aš supratau, ką turiu tau pasakyti, kai sugrįšiu čionai.

Ir Bouzas pasakė štai ką:

– Pagaliau aš aptikau vietelę, kur galiu daryti gera niekam nepakenkdamas. Ir aš galiu matyti savo darbo vaisius, ir tie, kuriems darau gera, žino tai ir myli mane visa savo esybe. Dabar čia mano namai, Dusliau.

O kai vieną gražią dieną man ateis laikas numirti, aš galėsiu pasakyti: “Bouzai, tu milijonams gyvų būtybių padarei gyvenimą mielesnį. Niekas pasaulyje nesuteikė tiek džiaugsmo kitiems. Visoje Visatoje neatsiras nė vieno tavo priešo”. – Bouzas kalbėjo apie save kaip savo kūdikį mylintys gimdytojai, kurių, beje, jis niekad neturėjo. – O dabar miegok sau ramiai. Tu geras vaikinas, Bouzai, – kalbėjo jis, įsivaizduodamas save mirties patale. – Labanakt.

DEŠIMTAS SKYRIUS

STEBUKLŲ AMŽIUS

"O Aukščiausiasis Viešpatie, kosmoso kūrėjau, galaktikų verpėjau, elektromagnetinių bangų dvasia, neaprėpiamų vakuumo platybių įkvėpėjau ir iškvėpėjau, akmens ir ugnies spjaudytojau, tas, kuris juokaudamas žaidi tūkstantmečiais, ar mes pajėgūs padaryti tau ką nors, ko tu pats neatliktum oktilijoną kartų geriau? Nepajėgūs. Ar galime kuo nors sudominti tave? Jokia galybe!

O, žmonija, džiaukis mūsų kūrėjo apatija – pagaliau per ją mes tapsime laisvi, nuoširdūs ir išdidūs. Dabar nė vienas kvailys negalės pasigirti nepelnyta sėkme kaip kadaise Malačis Konstantas, tarydamas: "Kažkas ten, viršuje, myli mane". Dabar nė vienas tironas negalės pasakyti: "Dievas nori, kad būtų taip ar kitaip, o kas nepadeda tam vyksmui, yra prieš Dievą".

O Visagalis Viešpatie, koks nuostabus ginklas tavoji apatija! Mes, pagaliau ištraukę jį iš makštų, kirtome juo iš peties, ir apgaulingi žodžiai, taip dažnai kaustę mūsų širdis ir protą, štai guli pasliki po mūsų kojų."

Dvasiškasis tėvas S.HORNERIS RAUDONVYNIS

VEIKSMO laikas – graži antradienio popietė. Šiauriniame Žemės pusrutulyje kaip sykis viešėjo pavasaris.

Žemė buvo žalia ir šlapia, oras gaivus ir skalsus kaip grietinė.

Žemę purškiąs šiltas lietutis buvo nuostabiai tyras ir skleidė ypatingą kvapą. Jis kvepėjo kerinčiai aitriai.

Nuo Žemės garavo šiluma.

Jos paviršius vilnijo nuo per kraštus besiliejančios gyvybės. Ypač vaisinga ji buvo ten, kur neseniai lankėsi mirtis.

Šis nuostabus kvapnus lietutis neaplenkė ir žalios plynės, kurioje mirtis kaupėsi nuolat. Jis savo gaiva palaistė šalies, vadinamos Naujuoju Pasauliu, kapines Vakarų Tvartapolyje, Kodo iškyšulyje, JAV. Kapinės buvo kimšte prikimštos numirėlių. Tarpus tarp seniau palaidotų užpildė tie, kas pelnė amžiną šlovę žūdami kare. Šalia kits kito lyg broliai ilsėjosi ir marsiečiai, ir Žemės sūnūs. Visoje planetoje nebuvo šalies, kurios kapinėse nebūtų greta prilaidota marsiečių ir Žemės žmonių. Visoje pla-

netoje nebuvo šalies, kuri nebūtų dalyvavusi pasauliniame kare prieš grobikus iš Marso.

Žemė viską atleido.

Dabar visi kas gyvas tapo broliai, o ką jau kalbėti apie numirėlius.

Bažnyčia, kėpsanti tarp antkapių lyg kokia lietaus permerkta motušė Dodo, įvairiais laikais buvo ir presbiterionų, ir kongregacionalistų, ir unitų, ir Visatos apokaliptų maldos namai. Šiuo metu ji tapo Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčia.

Aprašomuoju momentu jos kapinaitėse stypsojo pažiūrėti mažai civilizuotas žmogus ir mėgavosi tirštu tarsi grietinė oru, pavasario žaluma ir gaivia drėgme. Jis buvo beveik nuogas. Ilguose ir juoduose lyg varno sparnas nežmoniškai suveltuose jo plaukuose ir barzdoje baltavo sidabro gijos. Vienintelis jo rūbas buvo žvangančių veržliarakčių sijonėlis, suveržtas varine vielute.

Rūbas šiaip taip dengė jo gėdą.

Vėjo nugairintais jo skruostais ritosi lietaus lašai. Užvertęs galvą jis gaudė juos lūpomis. Ranką jis laikė uždėjęs ant paminklinio akmens, bet ne rėmėsi, o glostė pirštais jo paviršių. Jis įprato čiuopti pirštais akmenis – iki kaulų smegenų įsiėdė jam tas įprotis – čiupinėti šiurkštų, sausą akmenų paviršių. Tačiau šlapių, apsamanojusių, žmogaus ranka tašytų ir užrašais išmargintų akmenų jis jau kadai kadės nečiupinėjo.

*"Pro patria"** – bylojo akmuo, kurį jis lietė.

Tas vyras buvo Duslius.

Pagaliau jis grįžo iš Marso ir Merkurijaus. Jo erdvėlaivis nusileido miške netoli kapinaičių. Dabar jį akino klaikus juodas įniršis dėl niekais iššvaistyto gyvenimo.

Dusliui buvo keturiasdešimt treji.

Jis patyrė visa, ko reikia numirti iš sielvarto.

Vienintelis dalykas, kuris jį dar palaikė, buvo troškimas, virtęs daugiau įpročiu negu emocija. Jis geidė vėl susijungti su savo drauguže Bi, sūnumi Chronu ir geriausiu savo draugu Titnagu Stivensonu.

---

* Už tėvynę *(lot.)*

Tą lietingą antradienį S.Horneris Raudonvynis stovėjo savo bažnyčios sakykloje. Be jo bažnyčioje nebuvo nė gyvos dvasios.

Raudonvynis užkopė sakyklon tik tam, kad pasijustų visiškai laimingas. O toks jis negalėjo būti nepalankioje aplinkoje. Jaustis visiškai laimingas jis galėjo tik ypatingai draugiškoje aplinkoje, nes buvo itin visų mylimas tarnas religijos, kuri ne tik žadėjo stebuklus, bet ir juos darė.

Jo maldos namai, pirmoji Tvartapolio Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčia, turėjo dar ir kitą, Pavargėlio Kosmoso Klajūno vardą, atsiradusį dėl štai kokios pranašystės: vieną gražią dieną Raudonvynio valdose turėjo apsireikšti vienišas klajūnas, paskutinė marsiečių armijos atplaiša.

Bažnyčia visapusiškai pasiruošė sutikti šį stebuklą. Už sakyklos, įvaryta į netašytą ąžuolinį stuobrį, parėmusį milžinišką išilginę siją, styrojo dideliausia rankų darbo geležinė vinis. Ant jos kabojo pusbrangiais akmenimis inkrustuota pakaba su perregimu polietileno apvalkalu, o jame – keistas drabužis.

Anot pranašystės, Kosmoso Klajūnas apsireikšti turėjo visiškai nuogas, o šis rūbas jam privalėjo tikti kaip nulietas. Jis buvo pasiūtas taip, kad derėtų tik tam, kuriam jis skirtas. Tai buvo vientisas užtrauktuku užsegamas kostiumas iš neperšlampamos citrinų geltonumo medžiagos, turėjęs idealiai apgulti visą pavargėlio kūną. Jis nebuvo tų dienų mados, o sukurtas specialiai, norint stebuklą padaryti spalvingesnį.

Priekyje ir ant nugaros puikavosi oranžiniai pėdos dydžio klaustukai. Jie reiškė, kad Kosmoso Klajūnas visai nežino, kas jis buvo kadaise.

Beje, nė vienas žmogus pasaulyje negalėjo to žinoti. Tikrąjį Kosmoso Klajūno vardą pasauliui turėjo paskelbti Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčios galva, Vinstonas Nailzas Ramfordas.

Kosmoso Klajūnui atvykus Raudonvynis turėjo duoti sutartą ženklą – imti iš visų jėgų skalambyti bažnyčios varpą.

Pasigirdus tam pašėlusiam varpo tilindžiavimui parapijiečiai turėjo patirti ekstazę ir viską metę, čia verkdami, čia juokdamiesi dumti į bažnyčią.

Raudonvynio bažnyčios tikintieji taip stipriai paveikė savanorišką Vakarų Tvartapolio gaisrininkų draugiją, kad toji buvo

pasirengusi po šio ženklo bemat atsiųsti savo vienatinę gaisrinę mašiną, kaip vienintelę transporto priemonę, pritinkačią Kosmoso Klajūnui pargabenti.

O gaisrinės bokšto sirenos staugimas turėjo papildyti pašėlusį varpo skalambijimą. Vienas sirenos kauktelėjimas reiškė, kad liepsnoja miškas arba laukas, du – kad dega namas, trys – kad pavojuje žmonių gyvybės. Dešimtsyk sukaukusi sirena turėjo pranešti žmonijai, kad atvyko Kosmoso Klajūnas.

Per blogai suleistą lango rėmą sunkėsi vanduo. Jis varvėjo pro atsiknojusią stiegę stoge ir tekėjo pro plyšį lubose. Žibantys jo lašiukai kaupėsi po sija kaip tik ties Raudonvynio galva. Palaimingas lietutis nuprausė ir senovinį Polio Riverio* gamybos varpą bažnyčios varpinėje. Nuo varpo virvės vanduo kapsėjo ant medinės lėlės, kyburiuojančios jos gale, o nuo lėlės kojų tekšnojo į balutę ant plytelėmis išklotų varpinės grindų.

Toji lėlė turėjo religinę prasmę. Ji simbolizavo tą bjaurų gyvenimo būdą, kuris Žemėje daugiau neegzistavo. Lėlė vadinosi Malačis. Visi, išpažįstantys Raudonvynio religiją, namie ar darbo vietoje turėjo pasikabinę štai tokį Malačį.

Jį reikėjo mokėti teisingai pakabinti – už kaklo. Ir virvė turėjo būti surišta ne bet kaip, o kaip tikra budelio kilpa.

Taigi nuo varpo virvės gale pakarto Malačio kojų ramiai sau kapsėjo lietaus lašai...

Praėjo žvarbus agrastų ir krokų žydėjimo metas.

Baigėsi vėsus ir trapus narcizų laikas.

Prasidėjo žmonėms skirtas pavasaris, ir aplink Raudonvynio bažnyčią žemėn linko sunkiais tarsi Konkordo vynuogių kekės žiedais aplipusios alyvų šakos.

Raudonvynis klausėsi lietaus šnaresio, ir jam vaidenosi, lyg kas deklamuotų Čoserio eiles. Nejučia jis garsiai ištarė žodžius, kuriuos, kaip jam rodėsi, kartojo lietus, pasakė juos, įpindamas į ritmingą lietaus barbenimą:

---

* Polis Riveris – amerikiečių juvelyras, graveris, liejikas, JAV nepriklausomybės karo didvyris. *Vert.*

Kuomet dangaus bedugnėje balandis lietus semia
Ir dosniai jais daigų sujudintą pagirdo žemę,
Beregint kovo troškulys, malšinamas rasa tarsi saldžiu vynu,
Pavirsta jūra žalumos ir begale kvapių žiedų...

Vienas lašelis, virpėjęs virš Raudonvynio galvos, staiga atitrūko ir aptėškė kairį jo akinių stiklą ir skruostą.

Laikas Raudonyvniui buvo maloningas. Galėjai pamanyti, kad iš sakyklos dairosi raudonskruostis akiniuotas vaikėzas, kokie provincijoje pardavinėja laikraščius. O juk Raudonvyniui buvo jau visi keturiasdešimt devyneri. Jis pakėlė ranką, norėdamas nusišluostyti skruostą, ir mėlyname drobiniame maišelyje, pririštame prie riešo, subarškėjo sunkūs švininiai šratai.

Tokius pat maišelius jis buvo prisirišęs prie kulkšnų ir kito riešo, o ant nugaros ir krūtinės tabalavo geležiniai strypai, kabantys ant diržų, permestų per pečius.

Visos tos sunkenybės simbolizavo kliūtis gyvenimo lenktynėse.

Taigi jis nuolat tampė keturiasdešimt aštuonis svarus – džiugiai nešiojosi juos su savimi. Vienų svoris didesnis, kitų mažesnis – nelygu kokio stiprumo žmogus. Kiekvienas Raudonvynio religijos išpažinėjas, jei tik buvo pajėgus, noriai kabinosi tuos svorius ir niekur su jais nesiskirdavo.

Pagaliau net patys silpniausi ir nepajėgiausi buvo priversti pripažinti, kad gyvenimas – tai doros lenktynės.

Skambi lietaus muzika buvo toks puikus akompanimentas eilių sakymui tuščioje bažnyčioje, kad Raudonvynis nusprendė padeklamuoti dar ką nors. Šį kartą jis pasirinko Niuporto šeimininką, Vinstoną Nailzą Ramfordą.

Ištarmę, kurią garbusis Raudonvynis ruošėsi deklamuoti skambant nuostabiai lietaus muzikai, Niuporto šeimininkas parašė, norėdamas tiksliau apibrėžti savo ryšį su šventikais, šventikų ryšį su parapijomis ir visų kartu paėmus ryšį su viešpačiu Dievu. Raudonvynis cituodavo šią ištarmę parapijiečiams kiekvieno mėnesio pirmą sekmadienį:

– Aš nesu tau tėvas, – deklamavo raudonskruostis dvasių ganytojas, – o greičiau tik brolis. Ne, nesu nė brolis, o veikiau

sūnus. Bet ir ne sūnus aš, tik tavo šunelis, blusa ant jo kailio aš galėčiau būt. Bet ir ne blusa aš, tik mikrobas menkas tavo šunio kailio blusos gauruose. Būdamas mikrobas tau geidžiu tarnauti, kaip ir tu aukščiausiam prabaščiui visatų, Dievui visagaliui – visa širdimi.

Raudonvynis pliaukštelėjo delnais, neva priplodamas tą mikrobų apniktą blusą. Sekmadieniais visa parapija unisonu pliaukšėjo delnais ją galabydama.

Nuo sijos virpėdamas atitrūko dar vienas lašelis ir paptelėjo Raudonvyniui ant skruosto. Raudonvynis tarė karštus padėkos žodžius tam lašeliui, bažnyčiai, taikai, Niuporto šeimininkui, Žemei, Dievui, kuriam į viską nusispjauti, ir visam visam pasauliui.

Paskui jis nulipo iš sakyklos, drobiniuose maišeliuose oriai barškant švino gurvuolėliams. Šonine nava pro arką jis nuėjo į varpinę. Stabtelėjo prie balos, telkšančios po varpo virve ir pažvelgė aukštyn, mėgindamas atspėti, kurgi vanduo tekės dabar. Raudonvynis pamanė, kaip žavu, kad pavasario lietus čionai prasiskverbė štai šitaip. Jei kada nors jam bus patikėta bažnyčios rekonstrukcija, jis būtinai pasirūpins, kad guvieji lietaus lašai ir toliau patektų čionai kaip tik taip.

Po šia arka buvo kita, gyva, sužėlusi iš tankių alyvų šakų.

Raudonvynis nusileido po ta gyvąja arka ir pamatė miške kosminį laivą, panašų į didžiulį vandens burbulą, o kieme – nuogą plaukais apaugusį Kosmoso Klajūną.

Iš džiaugsmo Raudonvynis sukliko nesavu balsu. Jis puolė atgal į bažnyčią, čiupo varpo virvę ir ėmė suptis ant jos tarsi girta šimpanzė. Tame netvarkingame varpo tilindžiavime Raudonvynis dėjosi girdįs žodžius, kuriuos, anot Niuporto šeimininko, kalba visi Žemės varpai:

Į DANGŲ!
Į DANGŲ!
Į DANGŲ!
Į DANGŲ!

Duslių tas pašėlęs skalambijimas mirtinai išgąsdino. Jis pasirodė jam pikta lemiantis. Duslius galvotrūkčais puolė atgal prie laivo ir, lipdamas per akmeninę sieną, smarkiai susižeidė koją.

Uždarydamas liuką, jis išgirdo, kaip varpui atitarė sirena.

Duslius nusprendė, kad Žemė vis dar kariauja su Marsu, o sirena ir varpas plyšauja, reikalaudami tučtuojau pasmerkti jį myriop. Jis paspaudė starto mygtuką.

Automatinis navigatorius įsijungė ne iš karto, bet ėmė kažkaip kvailai ir be ryšio pats su savimi diskutuoti. Diskusija baigėsi tuo, kad navigatorius išsijungė.

Duslius dar sykį numygo mygtuką. Šį sykį jis laikė jį prispaudęs koja.

Navigatorius, kiek pasiginčijęs su savimi, nutarė vėl išsijungti, o pajutęs, kad tai neįmanoma, išleido gūsį purvinai geltonų dūmų.

Dūmai buvo tokie tiršti ir nuodingi, kad Duslius turėjo praryti deguonies rutuliuką ir vėl griebtis kvėpavimo pagal Šlimaną. Tuo metu pilotas navigatorius trūkčiodamas suriaumojo tarsi storosios vargonų dūdos ir nutilo amžiams.

Apie skrydį dabar nebuvo ko nė svajoti. Kartu su pilotu navigatoriumi mirė ir laivas. Duslius per dūmus nusigavo iki iliuminatoriaus ir pažvelgė pro jį laukan.

Pirmiausia jis pamatė gaisrinę mašiną, besibraunančią per krūmus prie kosminio laivo. Ją visą buvo aplipę vyrai, moterys ir vaikai – kiaurai permirkę lietuje, tačiau nesitveriantys džiaugsmu.

Gaisrinės priekyje žygiavo dvasiškasis tėvas S.Horneris Raudonvynis. Vienoje rankoje jis laikė citrinų geltonumo kostiumą polietileno maiše, kitoje – puokštę ką tik nuskintų alyvų.

Moterys siuntė Dusliui oro bučinius ir kėlė aukštyn prie iliuminatoriaus savo vaikus, kad jie galėtų pamatyti tą visų dievinamą nepaprastą žmogų. Vyrai, pasilikę prie gaisrinės, šaukė "valio" Dusliui, vienas kitam ir visam pasauliui. Motoras, vairuotojo paleistas visu pajėgumu, poškėjo, sirena staugė, varpas daužėsi kaip patrakęs.

Visi buvo apsikarstę kokiais nors sunkumais. Daugelis tų sunkumų buvo paprasčiausi buities rakandai: svarsčiai, maišeliai, pilni šratų, senos židinio grotelės ir panašiai. Jie turėjo išlyginti žmonių fizinius pranašumus ir trūkumus. Tačiau tarp Raudonvynio parapijiečių buvo ir keletas tikrai religingų, pasidabinusių

labiau rafinuotais, iškalbingesniais sunkumais.

Minioje buvo moterų, gamtos aklai apdovanotų stulbinančiu grožiu. Šiam savo nepelnytam pranašumui sumažinti jos pasitelkė klaikius drabužius, prastą laikyseną, kramtomąją gumą ir kosmetiką.

Kažkoks senis, kurio vienintelis privalumas buvo puikus regėjimas, sugadino jį, nešiodamas žmonos akinius.

Tamsiaodis jaunuolis, toks kerinčiai seksualus, kad plėšraus jo gašlumo negalėjo paslėpti nei prasti rūbai, nei blogos manieros, vietoje sunkumo pasiėmė į žmonas moterį, kurią vemt versdavo nuo sekso.

Savo ruožtu tamsiaodžio jaunikaičio žmona, kuri galėjo visai pagrįstai didžiuotis, turėdama Pi Beta Kapa* draugijos raktą, vietoje sunkumo pasirinko sau vyrą, kuris neskaitė nieko kito, išskyrus komiksus.

Beje, Raudonvynio parapijonys nebuvo kokie nors ypatingi religiniai fanatikai. Žemėje milijardai žmonių visur džiaugsmingai užsikraudavo sau įvairiausių sunkumų.

O džiaugėsi jie dėl to, kad niekas nieko daugiau neišnaudodavo.

Gaisrininkai sugalvojo dar geresnį būdą išreikšti savo džiugesiui. Gaisrinės mašinos viršuje per vidurį buvo įtaisytas vandens siurblys. Jis galėjo sukiotis į visas puses kaip kulkosvaidis. Gaisrininkai nukreipė jį į viršų ir paleido vandenį. Dangun ištryško pulsuojanti galinga vandens čiurkšlė, tyškanti į visas puses purslais ten, kur baigiasi spaudimo jėga. Tie purslai krito žemėn, barbeno į erdvėlaivio stogą, žliaugė ant galvų moterims, vaikams ir patiems gaisrininkams, versdami juos krūpčioti iš netikėtumo ir paskui dar audringiau džiūgauti.

Tai, kad Dusliaus sutikimo šventėje liejosi tiek vandens, buvo grynas atsitiktinumas, visai nenumatytas šventės scenarijuje, tačiau visuotinė ekstazė šioje vandens fejerijoje atrodė efektingai.

Šlapiais, prie kūno prilipusiais drabužiais garbusis S.Horneris Raudonvynis jautėsi tarsi nuoga pagonių miško dievybė. Jis plekštelėjėo alyvų šakele per iliuminatorių, o paskui prikišo prie

* Pi Beta Kapa – JAV mokslininkų draugija. *Vert.*

jo savo susižavėjusį veidą.

Fizionomija, kuri savo ruožtu žvelgė į jį iš vidaus, buvo stebėtinai panaši į narve uždarytos protingos žmogbeždžionės snukį. Nuo beviltiškų pastangų suprasti, kas čia darosi, Dusliaus akys sudrėko, kaktą išvagojo gilios raukšlės.

Vis dėlto Duslius nusprendė pergalėti baimę.Tačiau neskubėjo įsileisti Raudonvynį.

Pagaliau jis nuėjo prie liuko ir atrakinęs abi – vidujes ir laukujes – duris, žengė žingsnį atgal, laukdamas, kad jas atidarytų kas nors iš lauko.

– Pirmiausia leiskite man nueiti tenai ir aprengti jį šiuo rūbu! – šūktelėjo Raudonvynis parapijiečiams. – O paskui jis jūsų!

Kostiumas tiko Dusliui kaip nulietas. Oranžinių klaustukų, puošiančių jo nugarą ir krūtinę, negadino nė viena raukšlelė.

Duslius dar nežinojo, kad Žemėje niekas tokių drabužių nenešioja. Jis pamanė, kad Žemėje visi vaikšto štai tokiais kostiumais su klaustukais ir visais kitais dalykais.

– Čia.... Čia Žemė? – paklausė Duslius Raudonvynio.

– Taip, – atsakė tas. – Kodo iškyšulys, Masačiūsetsas, Jungtinės Amerikos Valstijos, Žmonių Brolija.

– Ačiū tau, Viešpatie! – sušuko Duslius.

Raudonvynis nustebęs pakėlė antakius.

– Už ką tu jam dėkoji?

– Nesupratau!

– Už ką tu sakai ačiū Dievui? – pakartojo Raudonvynis. – Jam nei šilta, nei šalta, kas tau atsitiks. Nei jam rūpėjo, kad tu atsidurtum čia gyvas ir sveikas, nei jam galvoj daryti tau ką nors bloga. – Raudonvynis iškėlė rankas, demonstruodamas fizinę savo religijos jėgą. Dusliaus dėmesį patraukė maišeliai, pririšti prie Raudonvynio riešų, kai juose pajudinti subarškėjo šratai. Nuo tų maišelių Dusliaus dėmesys nukrypo į sunkų geležies strypą, kabantį Raudonvyniui ant krūtinės. Pamatęs, kur žiūri Duslius, Raudonvynis kilstelėjo gelžgalį.

– Sunkus, – tarė jis.

– Aha, – burbtelėjo Duslius.

– Manau, tau reikės tampyti kokius penkiasdešimt svarų, ne mažiau. Žinoma, po to, kai mes tave kiek paremontuosim, – pasakė Raudonvynis.

– Penkiasdešimt svarų? – nustebo Duslius.

– Ne liūdėti, o džiaugtis turėtumei, galėdamas nešioti tokį sunkumą, – paaiškino Raudonvynis. – Tuomet niekas negalės prikaišioti, kad naudojiesi nepelnytais privalumais. – Raudonvynio balse suskambo šventeiviška grasinanti gaidelė, kuri beveik niekad nepasigirsdavo nuo pat ankstyvųjų Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčios egzistavimo dienų, kai vos pasibaigus karui su Marsu prasidėjo šiurpą keliantys masiniai atsivertimai į naująjį tikėjimą. Tomis dienomis Raudonvynis ir kiti naujai iškepti prozelitai, karštai propagavę naująją ideologiją, netikinčiuosius gąsdino tikratikių minios rūstybe, nors tos minios dar ir būti nebuvo.

Dabar rūstybės pritvinkusios dievotų teisuolių minios siautėjo visuose Žemės rutulio kampeliuose. Bendras Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčios išpažinėjų skaičius Žemėje buvo įspūdingas – apie tris milijardus. Pirmieji entuziastai, kurie kadaise kaip liūtai kovėsi, diegdami naują tikėjimą, dabar galėjo leisti sau pavirsti romiais avinėliais ir tyliai kontempliuoti tokias rytietiškas gudrybes, kaip lietus, kapsintis nuo varpo virvės – auklėjanti bažnyčios ranka ir be jų pasiekdavo visus nepaklusniuosius.

– Turiu tave įspėti, kad atsidūręs tarp tų žmonių, nekalbėtum, kas pabrėžtų kokį nors ypatingą Dievo rūprestį tavo atžvilgiu ar kad tu neva gali būti jam kuo nors naudingas. Blogiausia, ką tu gali pasakyti, būtų, pavyzdžiui, tokie žodžiai: "Ačiū Dievui, kad jis išvadavo mane iš visų mano bėdų. Nežinia kodėl jis išskyrė mane iš kitų, todėl dabar tetrokštu vieno – tarnauti jam visa širdimi".

Tuomet nepaisant visų gerų ženklų, lydėjusių tavo pasirodymą, draugiškai nusiteikę žmonės tenai, lauke, gali akimirksniu pavirsti žiauria, įtūžusia minia.

Beje, Duslius rengėsi pasakyti kaip tik tuos žodžius, kuriuos jį perspėdamas paminėjo Raudonvynis. Jie atrodė jam vieninteliai tinkami tokiu atveju.

– Tai ką... Ką man kalbėti tuomet? – sutriko Duslius.

– Tavo kalba jau seniai išpranašauta – žodis žodin. Aš ilgai ir kruopščiai nagrinėjau ją mintyse, ir nusprendžiau, kad geriau nepasakysi.

– Man į galvą nieko neateina, nebent "sveiki" ir "ačiū", – nusiminė Duslius. – Ką tu nori, kad aš pasakyčiau?

– Tik tai, kas pačiam ateis į galvą. Tie geri žmonės lauke jau daugybę kartų repetavo šį momentą. Jie užduos tau porą klausimų, o tu atsakysi į juos kaip mokėdamas.

Raudonvynis išvedė Duslių į lauką. Fontaną gaisrininkai išjungė, klegesys aprimo, šokiai baigėsi. Parapijonys dailiu puslanku apsupo Duslių ir Raudonvynį. Jie kietai suspaudė lūpas ir įkvėpė pilnus plaučius oro.

Raudonvynis davė šventąjį ženklą.

Parapijonys visi kaip vienas iškvėpė orą iš plaučių:

– Kas tu toks?

– Aš... Aš nežinau savo tikrojo vardo, – atsakė Duslius. – Tenai mane vadino Dusliumi.

– Kas tau nutiko? – suošė antras klausimas.

Duslius sutrikęs papurtė galvą. Jis negalėjo visų savo kančių ir klajonių apsakyti glaustai, keliais įspūdingais žodžiais, kurie tiktų šiam ritualui. Be to, žmonės aiškiai tikėjosi išgirsti ką nors nepaprasta ir didinga, o jis neturėjo nieko tokio jiems pasakyti. Duslius giliai atsiduso, tuo parodydamas, kaip jam gaila juos apvilti.

– Aš tapau daugybės atsitiktinumų auka, – pagaliau pralemeno jis ir gūžtelėjęs pečiais pridūrė: – Kaip ir visi.

Minia vėl pratrūko valiavimais ir nežabota linksmybe.

Duslius buvo įgrūstas į gaisrinę mašiną ir nugabentas prie bažnyčios. Tenai Raudonvynis maloniai šypsodamasis parodė virš durų pritvirtintą medinę lentą, vaizduojančią išvyniotą popieriaus ritinį užsirietusiais galais, kurioje buvo iškalti ir paauksuoti žodžiai:

"AŠ TAPAU DAUGYBĖS ATSITIKTINUMŲ AUKA, KAIP IR VISI".

Iš ten gaisrinė mašina Duslių nuvežė į Niuportą, Rod Ailendą, kur netrukus turėjo įvykti materializacija.

Pagal planą, apgalvotą jau prieš daugelį metų, gaisrininkų pajėgos Kodo iškyšulyje buvo išdėstytos taip, kad reikalui esant galėtų padėti Vakarų Tvartapoliui, likusiam be savo gaisrinės siurblio.

Garsas apie Kosmoso Klajūną apskriejo Žemę žaibo greitumu. Visuose kaimuose, miestuose ir gyvenvietėse, pro kurias važiavo gaisrinė mašina, žmonės Duslių apiberdavo gėlėmis. Jis sėdėjo aukštai, and dviejų pėdų pločio ir šešių pėdų ilgio eglinio strampo, permesto per kėbulą. Palaimintasis S.Horneris Raudonvynis įsitaisė kėbulo dugne ir uoliai skalambijo jam patikėtą gaisrinės varpą. Pririšta prie varpo šerdies kabalavo Malačio figūrėlė, pagaminta iš ypatingai tvirtos plastmasės. Tokią įsigyti buvo galima tiktai Niuporte. Išstatyti viešai tokią lėlę reiškė parodyti, kad buvai lankyti šventų vietų Niuporte.

Visa laisvanoriška Vakarų Tvartapolio gaisrininkų draugija, išskyrus du sektantus, tas vietas aplankė ir už Malačio figūrėlę, kuri dabar štai siūbavo ant gaisrinės varpo, sumokėjo draugijos iždo pinigais.

Kalbant Niuporto suvenyrų pardavėjų žargonu, gaisrininkų draugijai priklausantis Malačis, pagamintas iš ypatingai tvirtos plastmasės, buvo "tikras, pripažintas, oficialiai leistas pardavinėti Malačis".

Duslius visas švytėjo. Jam buvo taip gerai vėl atsidurti tarp žmonių ir kvėpuoti oru. Be to, jį visi taip mylėjo. Aplinkui tiek žavaus šurmulio ir viskas taip puiku. Duslius vylėsi, kad ši nuostabi šventė nesibaigs niekad.

– Kas tau nutiko? – vienas per kitą šaukė jam žmonės ir leipo juokais.

Kad būtų patogiau atsakinėti, Duslius sutrumpino savo atsakymą iki vieno žodžio. Tai labai patiko žmonėms, susispietusiems prie Kosmoso Klajūno bažnyčios.

– Atsitiktinumai! – baubė Duslius visiems ir taip pat kvatojo.

Jis juokėsi.

O naivus kūdikis!

Kas per velniava! Jis juokėsi už pilvo susiėmęs!

Ramfordo vilos kiemas štai jau aštuonios valandos buvo kimšte prisikimšęs žiūrovų. Sargybiniai tūkstančiams smalsuolių liepdavo sukti atgal nuo mažų durelių sienoje. Tačiau jie buvo visai nereikalingi, tie sargybiniai, nes minia anapus tvoros stovėjo žmogus prie žmogaus – kaip vientisas monolitas.

Uodas snapo nebūtų pajėgęs tenai įkišti.

Nepatekę vidun tūkstančiai piligrimų mandagiai darbavosi alkūnėmis, stengdamiesi prasibrauti arčiau garsiakalbių, pritvirtintų aptvaro kampuose.

Iš tų garsiakalbių netrukus turėjo pasigirsti Ramfordo balsas.

Tokia didžiulė ir tokia egzaltuota minia čia dar nebuvo susirinkusi – šiaip ar taip, pagaliau išaušo seniai žadėta ir ilgai laukta Kosmos Klajūno sutiktuvių diena.

Žmonės visur, kur tik įmanoma, prisikabinėję visokiausių įvairaus dydžio sunkumų, atrodė nuostabiai vienodi ir stovėjo siaubingai susikimšę.

Bi, Dusliaus draugužė Marse, dabar vėl gyveno Niuporte. Jųdviejų sūnus Chronas irgi.

– Ei, pirkite tikrus, pripažintus, oficialiai leistus pardavinėti Malačius! – kimiu balsu šūkavo ji. – Pirkite Malačius tiktai čia! Galėsite jais pamojuoti Kosmoso Klajūnui, – tikino Bi. – Pirkite Malačius! Kosmoso Klajūnas galės juos pašventinti, kai eis pro šalį.

Ji stovėjo kioske, atgręžtame į mažas geležines dureles Ramfordo vilos sienoje, Niuporte. Iš dvidešimties tokių kioskų šis stovėjo arčiausiai Alisos durelių. Visi jie spietėsi po vienu ilgu stogu ir buvo atskirti neaukštomis pertvarėlėmis iki juosmens.

Malačiai, kuriuos Bi pardavinėjo savo būdelėje, buvo nedidukės plastmasinės lėlytės stiklinėmis akimis ir besisukiojančiomis rankomis ir kojomis. Ji pirkdavo jas religinių reikmenų bazėje po septyniasdešimt penkis centus už vieną, o pardavinėjo po tris dolerius. Ji puikiai mokėjo daryti biznį.

Nors Bi atrodė labai efektingai ir iššaukiančiai, tačiau prekyba jai taip puikiai klojosi visai ne dėl to, o dėl jos vidinio kilnumo. Be abejo, karnavaliniai jos blizgučiai patraukdavo piligrimų žvilgsnius, tačiau eiti kaip tik prie jos ir pirkti kaip tik jos

prekes vertė Bi aura. Toji aura aiškiai rodė, kad Bi sukurta daug geresniam gyvenimui, tačiau ir dabartiniame savo būvyje jaučiasi tarsi žuvis vandenyje.

– Ei, pirkit Malačius, kol dar laikas, – kvietė ji pirkėjus. – Materializacijai prasidėjus nebegalėsit nusipirkti.

Bi nemelavo. Pagal nustatytą tvarką prekijai privalėjo uždaryti langines likus penkiomis minutėms iki Vinstono Nailzo Ramfordo ir jo šuns materializacijos, ir neturėjo teisės jų praverti dar dešimt minučių po to, kai Ramfordas ir Kazokas išnykdavo.

Bi pasisuko į savo sūnų Chroną, kuris tuo metu atidarinėjo naują dėžę Malačių.

– Kiek liko iki švilpuko? – paklausė ji, turėdama omeny galingą garo sireną vilos kieme, kurią įjungdavo likus penkioms minutėms iki materializacijos.

Pačią materializaciją paskelbdavo tricolės patrankos salvė. Apie dematerializaciją pranešdavo tūkstantis į orą paleistų vaikiškų balionėlių.

– Aštuonios minutės, – žvilgtelėjęs į laikrodį, atsakė Chronas. Jam jau sukako vienuolika Žemės metų. Tai buvo niūraus ir uždaro būdo paauglys. Jis nė nemirktelėjęs apsukdavo pirkėjus atiduodamas grąžą ir neblogai graibėsi kortose. Be to, jis keikėsi kaip šiaučius ir nešiojosi spyruoklinį peilį su šešių colių geležte. Jis blogai sutardavo su kitais vaikais ir turėjo tokią prastą reputaciją, kad juo žavėjosi tik kelios labai gražios ir labai kvailos mergaitės.

Niuporto policijos nuovadoje ir Rod Ailendo policijos valdyboje Chronas buvo gerai žinomas kaip mažametis nusikaltėlis. Mažiausiai į penkiasdešimt policijos karininkų jis kreipdavosi tiesiog vardu ir buvo gal keturiolika kartų tikrintas melo detektoriumi.

Chrono neuždarė į tam tikrą įstaigą tik todėl, kad tuo pasirūpino geriausiai pasaulyje organizuotos bendrijos nariai – Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčios šventikai. Ramfordo nurodymu jie apgindavo Chroną nuo bet kokių kaltinimų. Dažniausi būdavo štai kokie: neįtikėtinai mikliai atliktos vagystės, neteisėtas šaltojo ginklo nešiojimas, neregistruotų pistoletų laikymas, šaudymas iš ginklo miesto ribose, prekyba nešvankiais

atvirukais, piktybinis chuliganizmas.

Valdžia bėdojo, kad dėl viso to kalčiausia berniuko motina – ji tiesiog mylėjo sūnų tokį, koks jis yra.

– Ei, žmonės, jums beliko aštuonios minutės įsigyti Malačį, – kvietė pirkėjus Bi. – Skubėkite, skubėkite, greičiau!..

Viršutiniai priekiniai jos dantys buvo auksiniai, oda, kaip ir sūnaus, švytėjo šiek tiek gelsvesniu nei ąžuolo mediena atspalviu.

Bi neteko savo priekinių dantų, kai erdvėlaivis, kuriuo jiedu su Chronu atvyko iš Marso, sudužo Amazonės tropikų miškuose. Iš visų keleivių gyva išliko tik ši porelė ir ištisus metus praklaidžiojo džiunglėse.

Bi ir Chrono oda būdavo rudai gelsvos spalvos visais metų laikais, nes ji tokia tapo įvykus negrįžtamiems pakitimams jų kepenyse. Jų kepenys šitaip pakito nuo tris mėnesius trukusios dietos – gryno vandenns ir salpa-salpa, Amazonės mėlynosios tuopos, šaknų. Ši dieta buvo Chrono ir Bi įšventinimo į Gumbo genties narius ritualo dalis.

Apeigų metu motiną ir sūnų pririšdavo prie stulpo kaimo vidury ir taip palikdavo, kol jie visiškai išsekdavo ir netekdavo sąmonės: Chroną jie įsivaizdavo esant Saulę, o Bi – Mėnulį. Štai kaip įsivaizdavo Saulę ir Mėnulį Gumbo genties žmonės.

Nenuostabu, kad po to, ką jie drauge išgyveno, Bi ir Chronas tapo artimesni nei motina ir sūnus.

Pagaliau juos išgelbėjo malūnsparnis. Vinstonas Nailzas Ramfordas pasiuntė jį reikiamu laiku į reikiamą vietą.

Vinstonas Nailzas Ramfordas suteikė Bi ir Chronui pelningą koncesiją prekiauti Malačio figūrėlėmis prie Alisos durų į stebuklų šalį.

Be to, jis apmokėjo Bi dantisto sąskaitą ir patarė jai susidėti auksinius dantis.

Būdelė, stovinti šalia, priklausė Hariui Brekmenui, Marse buvusiam seržantui Dusliaus kuopoje. Jis gerokai aptuko ir ėmė plikti. Viena jo koja buvo iš kamštinio ąžuolo žievės, o dešinė ranka – iš nerūdijančio plieno. Rankos ir kojos jis neteko mūšyje prie Boka Reitono. Iš marsiečių jis vienintelis liko gyvas, ir tai tik dėl savo baisių žaizdų – kitaip jį būtų nulinčiavę kartu

su kitais gyvais jo kuopos vyrais.

Brekmenas pardavinėjo plastmasinius Ramfordo fontano pėdos aukščio modelius. Jų viduje buvo įtaisyti siurbliukai su spyruokliniu užtaisu. Jie iš apatinės didelės fontano taurės pumpuodavo vandenį aukštyn į mažiausią. Iš ten vanduo vėl tekėdavo žemyn.

Ant prekystalio priešais Brekmeną stovėjo net trys tokie veikiantys fontanai.

– Tikslios kopijos to, kur viduje, draugai, – tikino jis pirkėjus. – Labai patogūs laikyti namie. Pasistatykite ant svetainės lango, ir visi kaimynai žinos, kad buvote Niuporte. Per vaikų šventes galite padėti jį ant virtuvės stalo ir pripilti rausvo limonado.

– Po kam? – paklausė kažkoks kaimo bernas.

– Septyniolika dolerių, – atsakė Brekmenas.

– Nieko sau!

– Tai šventas daiktas, gali sakyt, altorius, o ne koks žaisliukas, brolyti, – paaiškino Brekmenas, įsmeigęs abejingas akis į prasčioką. Jis pasilenkė po prekystaliu ir iš ten ištraukė marsiečių kosminio laivo modelį. – Tau reikia žaisliuko? Štai, imk. Keturiasdešimt devyni centai. Vos du centai viršaus.

Tačiau tas kelmas ėmė vaidinti priekabų pirkėją, lygindamas žaislą su originalu, kurio kopija anas turėjo būti, tai yra su marsiečių kosminiu laivu, iškeltu ant devyniasdešimt aštuonių pėdų aukščio kolonos. Kolona su laivu stovėjo Ramfordo vilos kieme, ten, kur kadaise būta teniso aikštelės.

Ramfordas dar turėjo paaiškinti tikintiesiems, kam reikalingas tas erdvėlaivis, kėpsantis ant kolonos, pastatytos už viso pasaulio mokinių surinktus pinigus. Laivas buvo prižiūrimas taip, kad galėtų pakilti bet kuriuo momentu. Atremtos į koloną, link jo į svaiginantį aušktį kilo ilgiausios, kaip manoma, žmonijos istorijoje nepritvirtintos kopėčios.

Laivo energijos blokas buvo užtaisytas paskutiniais Visatos Kūrybinės Valios likučiais iš Marso karo mašinos atsargų.

– Uhu, – burbtelėjo stuobrys, grąžindamas modelį. – Jeigu jūs nieko prieš, aš dar pasivaikščiosiu po krautuves. – Ligi šiol jis sugebėjo nusipirkti tiktai Robino Hudo skrybėlę su Ramfordo

portretu vienoje pusėje ir burlaivio atvaizdu kitoje. Ant plunksnos, įkištos į skrybėlę, buvo išsiuvinėtas jo vardas. Jei tikėsime plunksna, stuobrio vardas buvo Delbertas.

– Bet vis tiek ačiū, – tarė jis. – Gal dar grįšiu prie jūsų.

– Žinoma, Delbertai, – tarė Brekmenas.

– Kaip jūs atspėjote mano vardą? – įtariai sukluso apkemžėlis. Toks dėmesys aiškiai paglostė jo savimeilę.

– O jūs manote, kad antgamtinių sugebėjimų turi tik Vinstonas Nailzas Ramfordas? – tarė Brekmenas.

Ūmai anapus sienos dangun šovė balta garo čiurkšlė. Po akimirkos virš kioskų virtinės nusirito galingas sirenos kaukimas, graudus ir iškilmingas. Jis skelbė, kad po penkių minučių materializuosis Ramfordas ir jo šuo.

Prekijams tai buvo ženklas liautis plyšavus apie savo niekam tikusį šlamštą ir uždaryti langines.

Langinės akimirksniu visos kaip viena užsitrenkė.

Ilga pastogė su kioskais vienu ypu pavirto į niūrų tunelį.

Dabar, izoliuoti nuo pasaulio tame tunelyje, prekijai atrodė lyg kokie vaiduokliai iš kito matavimo – juk čia spietėsi visi dar likę gyvi marsiečiai. Tokia jau buvo Ramfordo valia: marsiečiai turėjo pirmenybės teisę prekiauti relikvijomis Niuporte. Šitaip Ramfordas išreiškė jiems savo dėkingumą.

O gyvų jų išliko nedaug – tik penkiasdešimt aštuoni Jungtinėse Valstijose ir trys šimtai šešiolika kitose pasaulio šalyse.

Iš tų penkiasdešimt aštuonių, gyvenančių Valstijose, dvidešimt vienas turėjo koncesijas Niuporte.

– Na va, ir vėl bimbiam, vaikučiai, – pasigirdo balsas pačiame kioskų virtinės gale. Tai buvo neregys, pardavinėjąs Robino Hudo skrybėles su Ramfordo atvaizdu ant vieno šono ir burlaiviu ant kito.

Seržantas Brekmenas sukryžiavo rankas ant krūtinės ir jomis atsirėmė į žemą pertvarėlę, skyrusią jo kioską nuo Bi. Jis mirktelėjo jaunajam Chronui, išsiskleidusiam ant neišpakuotų dėžių su Malačiais.

– Bimbiam, velniai rautų, a, vyruti? – tarė Brekmenas.

– Rautų, rautų, – nesiginčijo Chronas. Jis krapštėsi nagus keistai išlenkta, poroje vietų pragręžta ir nusmailinta geležėle.

Marse ji buvo Chrono talismanas. Žemėje irgi.

Visai gali būti, kad kaip tik šis talismanas išgelbėjo Bi ir Chrono gyvybę džiunglėse. Gumbo genties čiabuviams toji geležėlė pasirodė ypatingų galių turintis daiktas, todėl iš pagarbos jam laukiniai nesuvalgė savo belaisvių, kaip kad paprastai darydavo, o priėmė į genties narius.

Brekmenas smagiai nusikvatojo.

– Nieko sau, sere. Apsireiškė ponas marsietis, o tu net nesiteiki pakelti sėdynės nuo dėžės su Malačiais ir bent jau puse akies dirstelėti į jį.

Ne tik Chronas buvo abejingas Kosmoso Klajūnui. Koncesininkai visi kaip vienas išdidžiai laikėsi įžūlaus susitarimo nedalyvauti jokiose iškilmingose ceremonijose ir kiūtodavo savo tunelyje tol, kol Ramfordas su savo šunimi išnykdavo.

Tačiau būtų netiesa sakyti, kad prekijai jautė panieką Ramfordo religijai. Daugelis iš jų naująjį tikėjimą laikė visai neblogu dalyku. Paprasčiausiai, tokiu savo elgesiu jie tiesiog norėjo pabrėžti, kad kaip Marso karo veteranai, jie daugiau negu pakankamai pasitarnavo Visiškai Abejingo Viešpaties Bažnyčiai, kai jai reikėjo padėti atsistoti ant kojų.

Jie tarytum sakyte sakė, kad iš jų jau viskas paimta ir jie nebeturi ko duoti.

Juos taip elgtis skatino ir pats Ramfordas, savo kalbose švelniai juos vadindamas "šventaisiais karžygiais anapus mažųjų durelių". Kartą jis net pasakė, esą tokie apatiški jie pasidarę nuo per didelių kentėjimų, kuriuos patyrė, kad mes galėtume tapti jautresni, geresni, laisvesni ir labiau mylėtume gyvenimą.

Teisybę pasakius, marsiečiai koncesininkai be galo troško nors akies krašteliu pamatyti Kosmoso į Klajūną. Vilą supančios sienos kampuose iškabinti garsiakalbiai kiekvieną Pamfordo žodį rėkte išrėkdavo į žmonių ausis ketvirčio mylios spinduliu aplinkui. Iš jų vis griaudėjo skambūs žodžiai apie tą nepaprastą valandą, kai visi pagaliau patirs apreiškimą Kosmoso Klajūnui atvykus.

Tai buvo didis momentas. Saldaus virpulio pagauti jo laukė visi pasaulio tikintieji. Juk šią grandiozinę akimirką jų išpažįstama religija turėjo gal dešimtsyk labiau išaugti, apsivalyti ir sustiprėti.

Ir štai ilgai lauktoji valanda pagaliau atėjo.

Pro koncesininkų būdeles kaukdama ir žvangėdama pralėkė mašina, gabenanti Kosmoso Klajūną iš bažnyčios Kodo iškyšulyje.

Vaiduokliai, kiūtantys kioskų tunelio prieblandoje, griežtai nusistatė nė nežvilgtelėti ton pusėn.

Anapus sienų driokstelėjo patranka.

Tai reiškė, kad Ramfordas ir jo šuva materializavosi. Kosmoso Klajūnas kaip tik tuo metu žengė pro Alisos dureles stebuklų šalin.

– Ko gero, nusamdė kokį atvykėlį iš sudegusio teatro, – pašmaikštavo Brekmenas.

Bet jo nepalaikė niekas, net Chronas, nors laikė save didžiausiu ciniku šioje kompanijoje. O ir pats Brekmenas daug reikšmės neteikė savo žodžiams, nes širdyje visai nemanė Kosmoso Klajūną esant statytiniu. Koncesininkai kaip niekas kitas žinojo, kaip Ramfordas atsidavęs realizmui. Ką ir besakyti, jie savo kailiu buvo patyrę, kad paprastai jo režisuotose misterijose kuo tikriausi nusidėjėliai murkdydavosi kuo tikriausiuose pragaruose.

Pats laikas būtų pabrėžti, kad Ramfordas, nors ir labai mėgo didingus reginius, nė sykio nepasidavė pagundai pasiskelbti Dievu ar kuo nors panašiu.

Šį faktą pripažįsta net pikčiausi jo priešai. Knygoje "Pangalaktiniai pramanai arba trys milijardai apgaulės aukų" daktaras Morisas Rozenas rašo: "*Vinstonas Nailzas Ramfordas, tas tarpžvaigždinis fariziejus, Tartiufas ir Kaliostras, teikėsi pareikšti, kad jis visai ne visagalis Viešpats, neturi su juo artimų giminystės ryšių ir niekada negavo iš jo kokių nors konkrečių nurodymų. Po šių Niuporto šeimininko žodžių belieka tarti "Amen!" ir pridurti, kad jam būti Viešpaties giminaičiu ar bent patikėtiniu taip pat neįmanoma, kaip darosi neįmanoma kam nors palaikyti su Viešpačiu bet kokius ryšius apskritai, jei tik Ramfordas yra kur nors netoliese!*"

Paprastai Marso veteranai užsidarę langines smagiai šnekučiuodavosi, laidydami sąmojus ar duodami vienas kitam patarimų, kaip greičiau iškišti mulkiams visą šį religinį šlamštą.

Tačiau šį kartą, kai netrukus turėjo susitikti Ramfordas ir Kosmoso Klajūnas, išlikti abejingiems buvo labai sunku.

Seržantas Brekmenas brūkštelėjo sveikąja ranka per viršugalvį. Tai buvo įprastas jo gestas. Jis lietė tą vietą, kur kadaise buvo įmontuota antena, ta pati, kuri Marse spręsdavo už jį visas problemas. Dažnai jis pasigesdavo jos signalų.

– Veskite Kosmoso Klajūną čionai! – tarsi iš arkangelo Gabrieliaus triūbų sugriaudėjo Ramfordo balsas iš garsiakalbių.

– O gal... Gal ir mums tenai nueiti? – nedrąsiai paklausė Brekmenas Bi.

– Ką? – burbtelėjo Bi. Ji stovėjo nugara atsirėmusi į uždarytas langines, užmerkusi akis ir nuleidusi galvą. Atrodė, lyg ją krėstų šaltis.

Materializacijos metu ji visada virpėdavo kaip lapas.

Chronas iš lėto glostė savo talismaną nykščio pagalvėle, žiūrėdamas, kaip ant šalto metalo aplink šiltą jo pirštą puslankiu kaupiasi smulkučiai rasos lašeliai.

– Trauk juos visus velniai, ar ne, Chronai? – tarė Brekmenas.

Mechaninių čiulbančių paukščiukų pardavėjas vangiai pamojavo savo prekėmis virš galvos. Mūšyje prie Fodingtono Anglijoje jį šakėmis pervėrė kažkokia fermerė ir nusprendusi, kad nebegyvas, paliko tįsoti lauke.

Tarptautinis marsiečių atpažinimo ir reabilitavimo komitetas pagal pirštų atspaudus nustatė, kad žmogus, dabar prekiaujantis paukščiukais – Bernardas K.Vinslou, valkata iškrypėlis viščiukų mėgėjas, kadaise dingęs iš vienos Londono ligoninės narkologinio skyriaus.

– Labai dėkui už informaciją, – ta proga pasakė Vinslou, – bet prarasti įpročiai man nebegrįžo.

Komiteto pastangomis buvo nustatyta, kad seržantas Brekmenas – tai eilinis Frensis Dž.Tompsonas, dingęs be žinios eidamas naktinę sargybą prie automašinų kolonos Fort Brege, Šiaurės Karolinoje, JAV.

Komitetą šiek tiek sutrikdė Bi. Jos pirštų atspaudai nebuvo niekur užregistruoti. Komitetas nusprendė, kad ji arba negraži vieniša mergina Florensė Nait, be žinių dingusi iš skalbyklos

Kohoze, Niujorke, arba Darlena Simpkins, taipogi negraži ir vieniša mergina, kurią paskutinįsyk matė lipant į tamsaus gymio nepažįstamojo automobilį Braunsvile, Teksase.

Už Bi ir Brekmeno būdelių stovėjo kitų nepribaigtų marsiečių kioskai: buvusio Mairono S.Vatsono, alkoholiko, Niujorko aerouosto tualeto tarnautojo, nežinia kur dingusio tarnybos metu; buvusio Čarleno Helerio, dirbusio dietologo padėjėju Staiverso vidurinės mokyklos bufete, Daitone, Ohajo valstijoje; buvusio Krišnos Garu, spaustuvės rinkėjo, tebeieškomo Kalkutos (Indija) policijos už dvipatystę, sąvadavimą ir vengimą mokėti alimentus; buvusio Kurto Šneiderio, irgi alkoholiko, bankrutavusios kelionių agentūros savininko Bremene, Vokietijoje...

– Galingasis Ramfordas... – ūmai prabilo Bi.

– Ką tu pasakei? – neišgirdo Brekmenas.

– Jis išplėšė mus iš gyvenimo. Užmigdė mus. Jis ištuštino mūsų galvas, kaip darydami žibintą, iš moliūgo išvalo sėklas, prikimšo ten sraigtelių kaip robotams, išmuštravo mus, nukreipė jam reikiama linkme, jis sukūreno mus kaip malkas vardan kilnaus tikslo... – Bi susigūžė.

– Kaži, ar mes būtume nuveikę ką geresnio, jei būtume galėję patys tvarkyti savo gyvenimus? – kalbėjo ji toliau. – Kaži, ar būtume kitokie. Kartais man atrodė, aš net džiaugiuosi, kad manimi pasinaudojo. Ko gero, jis kur kas geriau žinojo, kur mane padėti, negu kokia nors ten Florensė Nait, Darlena Simpkins ar dar kas nors, kuo aš buvau.

Bet aš vis tiek jo nekenčiu.

– Tai tavo teisė, – tarė Brekmenas. – Jis sako, kad tai šventa kiekvieno marsiečio teisė.

– Vienintelė paguoda, – toliau kalbėji Bi, – kad mumis jau pasinaudojo. Vadinasi, jam daugiau mūsų neprireiks.

– Sveikas atvykęs, Kosmoso Klajūne! – aidėjo iš arkangelo Gabrieliaus triūbų margarininis Ramfordo tenoras. – Labai simboliška, kad tu atvykai pas mus ryškiai raudona savanorių gaisrininkų draugijos mašina. Sunku sugalvoti labiau jaudinantį humanizmo simbolį už gaisrinę. Pasakyk man, Kosmoso Klajūne, ar tu kartais nematai ko nors tokio, kas primintų, kad

tu čia sykį jau esi buvęs?

Kosmoso Klajūnas sumurmėjo kažką nesuprantamo.

– Prašom garsiau, – tarė Ramfordas.

– Fontanas... Aš pamenu šitą fontaną, – išlemeno Kosmoso Klajūnas. – Tiktai... tiktai...

– Kas tiktai?

– Tada jis buvo sausas... kadaise... O dabar jis toks šlapias....

Prie bendros sistemos tuojau buvo prijungtas mikrofonas, stovintis prie fontano, kad publika galėtų išgirsti vandens čiurlenimą.

– Ar atpažįsti dar ką nors, Kosmoso Klajūne? – paklausė Ramfordas.

– Taip, – nedrąsiai atsakė Kosmoso Klajūnas. – Tave.

– Mane? – pašaipiai tarė Ramfordas. – Tu nori pasakyti, kad man kadaise teko koks nors vaidmuo tavo gyvenime?

– Aš mačiau tave Marse, – atsakė Kosmoso Klajūnas. – Tu buvai tas žmogus su šunimi... prieš pat mums išskrendant...

– O kas nutiko po to, kai jūs išskridote?

– Kažkas suveikė ne taip kaip reikia, – Kosmoso Klajūnas kalbėjo lyg atsiprašinėdamas, tarytum visi tie atsitiktinumai ištiko jį dėl jo kaltės. – Kažkokie prietaisai.

– O tau niekada nebuvo atėję į galvą, kad viskas suveikė kaip tik taip, kaip reikia? – paklausė Ramfordas.

– Ne, – patikliai atsakė Kosmoso Klajūnas.

Ta mintis jo nė kiek nesujaudino – ji ir negalėjo sujaudinti, kadangi buvo toli už jo greitosiomis sukurptos filosofijos ribų.

– Ar tu atpažintum savo draugužę ir vaiką? – paklausė Ramfordas.

– Aš... Aš nežinau...

– Atveskite moterį ir berniuką, prekiaujančius Malačiais už mažų geležinių durelių, – paliepė Ramfordas. – Atveskite čionai Bi ir Chroną.

Kosmoso Klajūnas, Vinstonas Nailzas Ramfordas ir Kazokas stovėjo ant pakylos, sukaltos priešais vilą žiūrovų akių aukštyje. Ši pakyla tebuvo dalis didžiulės perėjimų, lieptelių, tiltukų, pa-

aukštinimų, kaskadų, nuolydžių, laiptų, kopėčių, balkonėlių, lipynių ir pastolių sistemos, nusidriekusios per visą vilos teritoriją. Ši sistema leido Ramfordui laisvai judėti, nuolat būti visų akivaizdoje ir tuo pačiu metu nesimaišyti minioje.

Sistema laikėsi be magnetinių laukų pagalbos, nors ir atrodė tarsi ore kabantis miražas.

Į levitacijos stebuklą ji tapo panaši sumaniai panaudojus tam tikras spalvas. Atraminės dalys buvo išdažytos blukia juoda spalva, o viršutinės – akinančia auksine.

Kiekvieną kampelį sekė ant kranų užkeltos televizijos kameros ir mikrofonai.

Jei materializacija įvykdavo naktį, viršutinę sistemos dalį apšviesdavo kūno spalvos elektros lemputės.

Kosmoso Klajūnas buvo trisdešimt pirmasis žmogus, Ramfordo pakviestas pasivaikštinėti kartu su juo po šią estakadų sistemą.

Prie kiosko su Malačiais jau nuskubėjo žmogus atvesti dar du – trisdešimt antrą ir trisdešimt trečią garbės svečius.

Ramfordas atrodė nekaip. Veidas buvo pilkas kaip žemė. Nors jis kaip visada šypsojosi, tačiau geriau pasižiūrėjus atrodė, kad paslapčia griežia dantimis iš apmaudo. Jo savimi patenkinto žmogaus džiugus linksmumas rodėsi karikatūriškas. Iš visko buvo matyti, kad Ramfordo popieriai prastoki.

Jis sunkiai beišspausdavo savo garsiąją geraširdžio linksmuolio šypsenėlę. Siaubingai išpuikęs minios linksmintojas laikė už grandinės savo didžiulį šunį Kazoką. Grandinė įstempė ir antkaklis įspėjamai įsirėžė į šuns kaklą. Bet pririšti šunį reikėjo būtinai – jis tiesiog negalėjo pakęsti Kosmoso Klajūno.

Šypsenėlė akimirksnį nublanko, primindama susirinkusiems, kokią sunkią naštą Ramfordas užsikrovė vardan jų ir kad, deja, ne amžinai galės ją nešti.

Ramfordas laikė rankoje mikrofoną ir penso dydžio radijo siųstuvą. Kai jis nenorėdavo, kad jo balsą išgirstų publika, tiesiog sugniauždavo jį kumštyje.

Dabar siųstuvas kaip tik buvo palaidotas Ramfordo delne. Ramfordas nukreipė į Kosmoso Klajūną savąją mirtinai geliančią

ironiją. Minia, galėdama girdėti, ką jis sako, būtų buvusi labai nustebinta tokių jo žodžių.

– Ką ir besakyti, šiandien tavo šventė, ar ne taip? – kandžiai paklausė Ramfordas. – Tikra meilės iš pirmo žvilgsnio fiesta. Publika tave tiesiog dievina. O tu ją?

Džiugūs dienos įvykiai tarytum grąžino Kosmoso Klajūną į vaikystę, kai žmogus nesupranta nei ironijos, nei tuo labiau sarkazmo. Sunkių išbandymų laikais jis pagaudavo subtiliausius nuotaikų niuansus, tačiau dabar viską užgožė toji žavi minia, įsitikinusi, kad jis – stebuklas.

– Žinoma. Jie iš tiesų puikūs, – atsakė jis į paskutinį Ramfordo klausimą. – Tiesiog nuostabūs.

– O, taip, iš tikro nuostabi banda, – sutiko Ramfordas. – Kas tiesa, tai ne melas. Ilgai sukau galvą dėl šio epiteto, o tu jį parvežei iš kosmoso. Jie išties n u o s t a b ū s. – Ramfordo mintys klaidžiojo kažkur kitur. Jis visai nesidomėjo Kosmoso Klajūnu – net nežiūrėjo į jį. Klajūno žmonos ir sūnaus pasirodymas jo taip pat nė kiek nesujaudino.

– Kurgi jie? – vis klausė jis žemai stovintį tarnautoją. – Laikas pradėti. Laikas visa tai baigti.

Šios dienos įvykiai Kosmoso Klajūnui atrodė tokie jaudinantys ir malonūs, tokie nepaprasti ir puikūs, kad jis nedrįso nieko klausinėti – nenorėjo pasirodyti nedėkingas.

Jis suprato atliekąs šioje ceremonijoje kažkokį itin svarbų ir iškilmingą vaidmenį, todėl nusprendė geriau kol kas laikyti liežuvį už dantų ir kalbėti tik tada, kai reikia, o į klausimus atsakinėti trumpai drūtai ir be gudrysčių.

Kosmoso Klajūnas nė nemanė kvaršinti sau galvos dėl to, kas nutiko. Viskas jam atrodė natūralu ir paprasta, kaip trikojis karvėms melžti: praeity jis baisiai daug kentėjo, todėl dabar turi gauti tokį pat milžinišką atlygį už tai.

Toks netikėtas fortūnos palankumas pavirto štai į šį grandiozinį reginį. Jis nusišypsojo, pagalvojęs apie minios susižavėjimą ir akimirką pasijuto jos dalimi, kad galėtų mėgautis tuo jausmu.

Ramfordas skaitė Kosmoso Klajūno mintis:

– O žinai, net jei viskas būtų atvirkščiai, jiems vis tiek labai patiktų, – tarė jis.

– Kas atvirkščiai? – nesuprato Kosmoso Klajūnas.

– Na, jei iš pradžių tave būtų apibėrę malonėmis, o paskui privertę nežmoniškai kentėti, – paaiškino Ramfordas. – Tiesiog jie mėgsta kontrastus. Jiems nusispjaut, kokia tvarka kas vyksta, svarbu, kad kvapą gniaužtų nuo žaibiškos kaitos...

Ramfordas atgniaužė kumštį, atidengdamas mikrofoną, ir popiežiaus mostu pakvietė kažką iš minios į sceną. Tai buvo Bi ir Chronas. Juos kelte užkėlė ant šoninės paauksuotų pakylų, perėjimų, tiltukų, nuožulnių laiptelių, kopėčių ir balkonėlių tankumyno atšakos.

– Prašom čionai. Patys suprantat, mes negalime laukti jūsų visą dieną, – tarė Ramfordas irzlios mokytojos tonu.

Šią trumpą ramybės pertraukėlę pavargusią Kosmoso Klajūno širdį pirmąsyk pakuteno saldi mintis apie laimingą ateitį, kuri jo laukė čia, Žemėje. Kai visi aplink tokie malonūs, tokie draugiški ir tavimi susižavėję, galima tikėtis ne tik gero, bet stačiai nuostabaus gyvenimo.

Jam jau davė naują puikų apdarą, išskyrė iš kitų, apsiautę šlovės spinduliais, o po kelių minučių jis vėl galės susijungti visiems laikams su savo žmona ir vaiku.

Betrūko tik jo geriausio draugo. Kosmoso Klajūną apėmė nerimo virpulys. Klajūnas visas virpėjo, giliai širdyje vildamasis, kad brangus jo draugas Titnagas Stivensonas slepiasi kur nors netoliese, laukdamas tik ženklo pasirodyti.

Kosmoso Klajūnas nejučia nusišypsojo, įsivaizduodamas, kaip tai įvyks. Titnagas juokdamasis tekinas nusileis kuriuo nors iš tų tiltukų – linksmas ir šiek tiek įkaušęs. "Dusliau, prakeiktas šunsnuki! – suriaumos jis tiesiai į vieną iš mikrofonų. – Velniai rautų, aš ieškojau tavęs po visą šią sumautą Žemę, o tu tuo metu kaip koks šmikis ramiausiai leidai dieneles Merkurijuje!"

Kai Bi ir Chronas prisiartino, Ramfordas nuėjo į šalį. Jei jis būtų pasitraukęs, sakysim, per ištiestos rankos atstumą, dar galima būtų suprasti. Tačiau paauksuotoji sistema leido jam atsitraukti nuo trijulės gana įspūdingu atstumu, be to, padaryti tai labai vingiuota ir įmantria trajektorija, kupina įvairiausių perėjimų ir kliūčių, kupinų slaptos prasmės.

Taigi visur galėjai justi genialaus režisieriaus ranką, nors

daktaras Morisas Rodenas apie visa tai yra pasakęs *(op.cit)**: "Žmonės, kurie su šventa pagarba susižavėję stebi, kaip Vinstonas Nailzas Ramfordas strakalioja po savo paauksuotas laipynes, panašūs į idiotus, kurie žaislų parduotuvėse valandų valandas sulaikę kvapą spokso, kaip žaisliniai traukinukai "čiuku-čiuku" įvažiuoja į tunelį iš papjė mašė, paskui išnyra iš jo, kaip dunda per tiltus, suręstus iš dantų krapštukų, kartoninius miestus ir vėl šmurkšteli į popierinį tunelį... Ar atpūškuos dar traukinukas arba Vinstonas Nailzas Ramfordas "čiuku-čiuku" pasirodyt jų akims? O, *mirable dictu***, atpūškuos!"

Nuo paaukštinimo priešais vilą Ramfordas nusigavo prie arkos, išrietusios savo nugarą per samšito tvorą apačioje. Kitoje arkos pusėje gal dešimties pėdų ilgio lieptelis vedė link keturių pėdų storio varinio buko kamieno, prie kurio medvaržčiais buvo pritvirtintos paauksuotos kopėčios.

Ramfordas pririšo Kazoką prie apatinio kopėčių laiptelio, o pats ėmė kopti aukštyn – kaip pasakų senis pupos stiebu į dangų. Greitai jis dingo visiems iš akių.

Dabar jis kalbėjo kažkur buko lajoje, tačiau jo balsas griaudėjo ne iš ten, o iš arkangelo Gabrieliaus triūbų, iškabinėtų ties sienų kampais, todėl netrukus minia nukreipė savo akis nuo vešlios buko lapijos į artimiausią garsiakalbį.

Tik Bi, Chronas ir Kosmoso Klajūnas tebežiūrėjo aukštyn, ten, kur iš tiesų tupėjo Ramfordas. Ir tikriausiai ne todėl, kad buvo realistai, o kad jautėsi apstulbę ir sutrikę. Žodžiu, šios nedidelės šeimynėlės nariai žiopsojo į viršų tik dėl to, kad nereikėtų žiūrėti vienas į kitą.

Nė vieno iš jų susitikimas nė kiek nepradžiugino.

Bi visai nekėlė susižavėjimo tas perkaręs, apšepęs ir iš laimės pakvaišęs mulkis, apsitempęs ryškiai geltonais apatiniais. Ji svajojo apie įniršusį, išdidų laisvamanį milžiną.

Jaunasis Chronas iš pirmo žvilgsnio ėmė nekęsti to susivėlusio akiplėšos, įsibrovusio į tyrą nemeluotų jausmų erdvę, tvyrančią tarp jo ir motinos. Chronas pabučiavo savo talismaną,

---

* Jau cituotame veikale (*lot.*)
** Nuostabus dalykas (*lot.*)

širdyje linkėdamas, kad tėtušis, jei tik tai iš tikro jis, kiek įmanoma greičiau užverstų basutes.

O ir pats Kosmoso Klajūnas, kad ir kaip stengėsi, nepajėgė įžiūrėti nieko simpatingo tamsiuose, niūriuose ir nieko gero nežadančiuose motušėlės ir sūnelio veiduose.

Netikėtai Kosmoso Klajūno akys sutiko sveikosios Bi akies žvilgsnį. Reikėjo ką nors pasakyti.

– Sveika, – tarė Klajūnas.

– Sveikas, – atsakė ji.

Ir vėl abu sužiuro į viršų.

– O, mano laimingieji, sunkumų slegiami broliai! – liejosi iš garsiakalbių Ramfordo balsas. – Padėkokime Viešpačiui, kuriam mūsų padėkos reikalingos tiek kiek Misisipei – keli lašeliai lietaus, už tai, kad mes nepanašūs į Malačį Konstantą.

Kosmoso Klajūnui paskaudo sprandą. Jis nuleido akis. Jo dėmesį patraukė netoliese esantis ilgas paauksuotas trapas. Žvilgsniu Klajūnas pasekė, kurlink jis nutiestas. Trapas rėmėsi į ilgiausias pasaulyje nepritvirtintas kopėčias, kurios, beje, irgi buvo paauksuotos.

Kosmoso Klajūno žvilgsnis tomis kopėčiomis užsikabarojo prie mažyčių kosminio laivo durelių tenai, kolonos viršuje. Jam dingtelėjo, kad vargu ar atsirastų narsuolis, kuris tokiomis štai baisiai ilgomis kopėčiomis valiotų užkopti prie tokių mažų durelių.

Kosmoso Klajūno akys vėl nukrypo į minią. Gal pavyks tenai, tarp žmonių, pamatyti Titnagą Stivensoną? Gal jis tik laukia, kol baigsis visa ši komedija, kad galėtų pasirodyti savo geriausiam ir vieninteliui draugui iš Marso?

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

"MES NEKENČIAM MALAČIO KONSTANTO, NES JIS..."

Ar galite paminėti nors vieną gerą darbą, kurį kada nors atlikote?!.
Vinstonas Nailzas RAMFORDAS

ŠTAI koks pamokslas nuskambėjo tąsyk iš medžio:

– Mes šlykštimės Malačiu Konstantu, – pradėjo Ramfordas, – nes jis savo fantastiškiausios sėkmės fantastiškiausius vaisius naudojo vien tam, kad be atvangos įrodinėtų, jog žmogus yra kiaulė. Jis mėgavosi padlaižiais bei paleistuvėmis ir iki ausų paskendo ištvirkime, alkoholyje bei narkotikuose. Jis apteko įvairiausio plauko ydomis.

Būdamas sėkmės zenite, Malačis Konstantas kainavo daugiau nei Jutos ir Šiaurės Dakotos valstijos kartu paėmus. Tačiau jo dvasios vertė buvo, drįstu sakyti, menkesnė nei mažiausios lauko pelytės, krebždančios kurioje nors iš minėtų valstijų.

Mes piktinamės Malačiu Konstantu, – kalbėjo Ramfordas buko viršūnėje, – už tai, kad visi milijardai atiteko jam šiaip sau, už dyką galą, o jis, turėdamas tuos milijardus, neatliko nė vieno labdaringo, drąsaus ar vertingo darbo. Jis buvo dosnus kaip Marija Antuanetė ir kūrybingas kaip kosmologijos profesorius viduramžių koledže.

Mes nekenčiam Malačio Konstanto už tai, kad savo pasakiškos sėkmės pasakiškus vaisius jis laikė savaime suprantamu dalyku, – griaudėjo Ramfordas iš medžio viršūnės, – lyg tai būtų buvęs Dievo pirštas!

O juk sėkmė ar nesėkmė visai ne Dievo pirštas! – varė toliau Ramfordas, sėdėdamas buko viršūnėje. – Sėkmė ar nesėkmė, broliai, – tai tūkstantmečius siaučiąs viesulas ir dulkių stulpai po to, kai kur nors žengia Dievo koja.

Kosmoso Klajūne! – pagaliau suriko iš viršūnės Ramfordas.

Teisybę pasakius, Kosmoso Klajūnas nekreipė jokio dėmesio į tai, kas vyksta aplinkui. Mat jo gebėjimas susikaupti ilgainiui pasidarė visai menkutis – gal dėl to, kad Klajūnas per ilgai užsibuvo Merkurijaus olose, per ilgai vartojo deguonies piliules ar gal kad per ilgai tarnavo marsiečių armijoje.

Dabar jis kaip tik žiūrėjo į debesis, kurie atrodė labai mieli, o dangus, kuriuo jie plaukė, spalvų išsilgusį Kosmoso Klajūną stebino savo sodria žydryne.

– Kosmoso Klajūne! – pakartojo Ramfordas.

– Ei tu, geltonkelni, – tarė Bi ir niuktelėjo jam alkūne į šoną. – Pabusk.

– Ką? Ką? – sutriko Kosmoso Klajūnas.

– Kosmoso Klajūne! – griaudėjo Ramfordas.

Kosmoso Klajūnas akies mirksniu sustingo "ramiai".

– Taip, sere! – šūktelėjo jis buko lapų pavėsinės pusėn. Tai buvo nuoširdus, žvalus ir maloniai nuteikiantis atsakymas. Tučtuojau Klajūno panosėn nuo krano strėlės nusileido mikrofonas.

– Kosmoso Klajūne! – Ramfordo balse pasigirdo apmaudo gaidelė, kadangi ceremonijos eiga sutriko.

– Klausau, sere! – rėkte išrėkė Kosmoso Klajūnas. Jo balsas, nuskambėjęs per visus garsiakalbius, užgulė publikai ausis.

– Kas tu esi? Koks tavo tikrasis vardas?

– Aš nežinau savo tikrojo vardo. Tenai mane vadino Dusliu.

– Kas tau nutiko, Dusliau, prieš sugrįžtant vėl į Žemę? – paklausė Ramfordas.

Kosmoso Klajūno veidas nušvito plačia šypsena. Jo prašo vėl pakartoti tuos kelis paprastučius žodžius, nuo kurių Kodo iškyšulyje žmonės kvatodami leisdavosi šokti ir dainuoti.

– Aš tapau daugybės atsitiktinumų auka, kaip ir mes visi, – tarė jis.

Šį kartą niekas nepradėjo nei juoktis, nei šokti, nei dainuoti, nors miniai aiškiai patiko Klajūno atsakymas. Visų galvos pakilo, akys išsilpėtė, šnervės suvirpo, tačiau sudrumsti tylos nedrįso niekas – visi gaudyte gaudė kiekvieną Ramfordo ir Kosmoso Klajūno žodelį.

– Tai, sakai, daugybės atsitiktinumų auka, ar ne taip? – pasiteiravo Ramfordas iš medžio viršūnės. – O kuris iš jų, tavo nuomone, buvo pats reikšmingiausias?

Kosmoso Klajūnas susimąstęs palenkė galvą į šoną.

– Leisk pagalvoti, – tarė jis.

– Aš išvaduosiu tave nuo to vargo, – nusišaipė Ramfordas. – Reikšmingiausias atsitiktinumas tavo gyvenime buvo tai, kad tu gimei šiame pasaulyje. Ar nori, kad pasakyčiau, kokį tau davė vardą vos gimus?

Kosmoso Klajūnas svarstė gal kokią akimirką ir tai tiktai todėl, kad bijojo ką nors leptelti ne taip ir sugadinti tokią malonią jo širdžiai ceremoniją.

– Pasakyk, prašau.

– Tave pavadino Malačiu Konstantu, – atsiliepė iš viršūnės Ramfordas.

Jei iš viso įmanoma geranoriška minia, tai toji, kuri suplūdo į Niuportą paspoksoti į Vinstoną Nailzą Ramfordą, kaip tik tokia ir buvo. Negalėjai apkaltinti ją esant apimtą masinės psichozės. Nė vienas jos narys neprarado sąmoningumo ir jausmų kontrolės. Beje, Ramfordas ir nereikalavo, kad jie susilietų į daiktą ir viską darytų išvien – nebent plotų ar šauktų “valio”.

Taigi žinią, kad Kosmoso Klajūnas yra ne kas kitas, kaip niekingas, visų nekenčiamas Malačis Konstantas, minia sutiko ramiai ir su liūdesiu, kiekvienas savaip, bet visi su užuojauta.

Žinoma, jie puikiausiai prisiminė, kaip kardavo Malačio Konstanto figūrėles darbe ar namuose. Nors jie tai darydavo su didžiuliu malonumu, vargu ar daug kas iš jų manė, kad ir gyvą Konstantą reikia būtinai pakarti. Malačio figūrėlių karstymas buvo ne didesnis prievartos aktas kaip Kalėdų eglutės puošimas arba kiaušinių slapstymas per Velykas.

O ir pats Ramfordas nėsyk nepasakė nieko tokio, kas būtų galėję sumažinti užuojautą Kosmoso Klajūnui.

– Jūs, misteri Konstantai, esate vieno vienintelio nelaimingo atsitiktinumo auka, – paaiškino Ramfordas su užuojauta. – Jūs tapote neregėtai didelės religinės sektos pseudokulto kertiniu simboliu.

Beje, jūs neimponuotumėt mums ir kaip simbolis, misteri Konstantai, jeigu giliai širdyse nejaustume jums nors šiek tiek užuojautos ir supratimo. Mūsų širdys negali būti jums visiškai abejingos, nes visos mirtinos jūsų nuodėmės nesvetimos žmogui nuo neatmenamų laikų.

Už kelių minučių jūs, misteri Konstantai, šitais tiltukais ir lipynėmis nusileisite štai ten, prie ana tų paauksuotų kopėčių, užlipsite jomis į erdvėlaivį, nukaksite juo į Titaną, šiltą ir derlingą Saturno mėnulį, ir gyvensite ten ramiai ir patogiai, bet va – toli nuo savo gimtosios Žemės.

Visa tai, misteri Konstantai, jūs atliksite išimtinai laisvanoriškai, nes Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčiai reikalingas siužetas mitui apie didingą pasiaukojimą vardan kitų, kurį galima būtų atrajoti ir gromuluoti per amžius.

O mes, visi čia likę, – porino Ramfordas iš medžio viršūnės, – jausime dvasinį pasitenkinimą, įsivaizduodami, kad jūs išsigabenot kartu klaidingus savo įsitikinimus apie tikrąją sėkmės esmę, polinkį piktnaudžiauti valdžia bei turtais ir visus šlykščiausius būdus dykai leisti laiką.

Beje, žmogaus, kuris kadaise buvo Malačis Konstantas, paskui Duslius, dar vėliau – Kosmoso Klajūnas, o dabar vėl tapo Malačiu Konstantu, atrodo, nėmaž nejaudino, kad jam vėl prisegė tą vardą. Jis gal ir būtų patyręs kokių nors ypatingų emocijų, jei ne Ramfordo skubra. Juk tas, vos spėjęs pranešti, kad Kosmoso Klajūnas yra Malačis Konstantas, tuojau pat nieko nelaukdamas tėškė dar vieną naujieną – apie Klajūno laukiantį išbandymą, ir, beje, tokį klaikų, kad žinia apie jį užvaldė visą nelaimingojo protą.

Be to, tas baisus kankinimas jam buvo skirtas patirti ne po metų, mėnesių ar dienų, o tučtuojau, už kelių akimirkų. Taigi Malačis Konstantas, kaip ir kiekvienas nuteistas nusikaltėlis, pasijuto tarsi studentas per egzaminą, o jo galvoje, išstūmusi visas kitas mintis, karštligiškai ėmė suktis vienui vienintelė – apie tai, kaip čia nesusikirtus.

Keista, bet pirmiausia jam toptelėjo, kad jis suklups, jei visą dėmesį sutelks į tokį paprastą dalyką, kaip ėjimas. Tiesiog kojos pasidarys nelyginant medinės ir jis parklups ant tų medinių kojų.

– Jūs neparklupsite, misteri Konstantai, – perskaitęs pasmerktojo mintis, pasakė Ramfordas. – Jums nėra daugiau nei kur eiti, nei ką daryti. O mes visi sulaikę kvapą stebėsime, kaip žengdamas žingsnį po žingsnio, jūs mūsų akyse tampate ryškiausia, didingiausia ir reikšmingiausia naujųjų laikų asmenybe.

Konstantas pasisuko į niūriai dėbsančius savo draugužę ir atžalą. Abu žvelgė tiesiai į jį. Iš jų akių jis suprato, kad Ramfordas sako teisybę ir kad kito kelio, kaip tik kraustytis į kosminį laivą, jam išties nebėra. Nors Beatričė ir jaunasis Chronas labai ciniškai žiūrėjo į visokius iškilmingus dalykus, tačiau, bendraudami tarpusavy, buvo anaiptol neabejingi narsai.

Jie slapčia vylėsi, kad Malačis Konstantas pasielgs kaip pridera.

O jis ėmė sukamu judesiu trinti kairės rankos smilių ir nykštį ir gal dešimt sekundžių stebėjo šį beprasmišką veiksmą. Paskui staiga šlepetelėjo rankas prie siūlių ir iškėlęs galvą kariškai nužingsniavo erdvėlaivio link. Vos tik jo koja palietė lieptelį, galvoje ėmė zvimbti garsas, kurio jis nebuvo girdėjęs jau trejus Žemės metus. Tai gaudė antena, įmontuota jo viršugalvyje. Ramfordas, turėdamas kišenėje mažytę dėžutę su mygtukais, siuntė jam signalus iš buko viršūnės. Jis palengvino Konstantui liūdną ir be galo ilgą kelią, pripildydamas jo smegenis būgnų tratėjimo.

Štai ką bylojo Konstantui tie būgnai:

Tramdyt ir trempt, ir trempt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt, ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir trempt!
Tramdyt ir tramdyt, ir tramdyt, ir trempt!

Jie nustojo tratėti, vos tik Malačio Konstanto ranka suspaudė paauksuotą ilgiausių pasaulyje nepritvirtintų kopėčių laiptelį. Jis pažvelgė aukštyn, ir kopėčių viršus jam pasirodė ne storesnis už adatą. Konstantas trumpam priglaudė kaktą prie pakopos, kurią laikė sugniaužusi jo ranka.

– Gal jūs, misteri Konstantai, norite ką nors pasakyti prieš pradėdamas lipti šiomis kopėčiomis? – paklausė jo Ramfordas.

Nuo krano gervės akies mirksniu nusileido mikrofonas ir vėl pakibo prieš pat Konstanto nosį. Jis aplaižė sukepusias lūpas.

– Jūs norite mums ką nors pasakyti? – pasiteiravo Ramfordas.

– Jei žadate ką nors sakyti, kalbėkite visiškai normaliu balsu maždaug šešių colių atstumu nuo mikrofono, – perspėjo Konstantą technikas, aptarnaujantis mikrofoną.

– Ar jūs norite tarti mums keletą žodžių? – nerimo Ramfordas.

– Gal... Gal ir neverta apie tai kalbėti, – suvapėjo Konstantas, – tačiau aš vis dėlto norėčiau pasakyti, kad nesupratau ničnieko iš to, kas man nutiko, kai grįžau į Žemę.

– Jūs norite pasakyti, kad nesijaučiate turįs ką nors bendra su tuo, kas čia vyksta, ar ne taip? – pasufleravo jam Ramfordas iš viršūnės.

– Tai neturi reikšmės – juk vis tiek tuojau turėsiu lipti šiomis kopėčiomis.

– Na, ką gi, – tarė Ramfordas iš savo aukštybių. – Jeigu jums rodosi, kad mes čia su jumis ne visai teisingai elgiamės, tuomet pasakykite nors vieną gerą darbą, kurį jūs padarėte per visą savo gyvenimą, ir vis dėlto leiskite mums spręsti, ar tas poelgis gali padėti jums išvengti tos lemties, kurią jums parengėme.

– Gerą darbą? – nesuprato Konstantas.

– Taip, – patvirtino suirzęs Ramfordas. – Ar galite paminėti nors vieną gerą darbą, kurį kada nors atlikote, jei tokį prisimenate?

Konstantas giliai susimąstė. Viskas, ką jis pajėgė prisiminti, buvo daugiausia klaidžiojimai begaliniais olų labirintais. Ko gero, labdara būtų galima pavadinti Bouzo rūpinimąsi fisharmonijomis, tačiau Konstantas negalėjo teigti kiek nors prie jos prisidėjęs.

Paskui jis prisiminė Marsą ir tuos dalykus, kuriuos surašė laiške pačiam sau. Na, žinoma, juk be viso kito ten buvo ir šis tas apie jo paties dorybes.

Tuomet jis ūmai prisiminė Stivensoną, savo draugą. Teisybė, juk jis turėjo draugą, o tai, be abejo, turėtų šį tą sakyti jo naudai.

– Aš turėjau draugą, – staiga pareiškė Malačis Konstantas į mikrofoną.

– Kuo jis vardu? – paklausė Ramfordas.

– Titnagas Stivensonas, – atsakė Konstantas.

– Viso labo vieną vienintelį draugą?

– Vienintelį, – vargšė Konstanto siela prisipildė laimės, kadangi jo supratimu vieno vienintelio draugo visiškai pakanka, kad patirtum visą draugystės teikiamą džiaugsmą.

– Taigi jūsų ieškinys dėl labdaros bus patenkintas arba atmestas priklausomai nuo to, koks vis dėlto draugas jūs buvote tam Titnagui Stivensonui, – pareiškė nuo viršūnės Ramfordas.

– Taip, – atsiliepė į jo žodžius Konstantas.

– Misteri Konstantai, ar jūs prisimenate egzekuciją Marse, kurią atlikote savo rankomis? – griežtu balsu paklausė Ramfordas. – Marsiečių armijos trijų pulkų akivaizdoje jūs pasmaugėte žmogų, grandinėmis prirakintą prie stulpo.

Tai buvo vienintelis prisiminimas, kurį Konstantas visomis išgalėmis stengėsi išguiti iš galvos. Kadaise jam gana neblogai pasisekė tai padaryti, todėl jis dabar visai nuoširdžiai naršė po savo atmintį. Jis nebuvo visiškai tikras, kad tokia egzekucija kada nors vyko.

– Man... Man atrodo, kažką prisimenu... – sumurmėjo Konstantas.

– Tai va, žmogus, kurį jūs pasmaugėte, buvo jūsų didysis ir gerasis draugas Titnagas Stivensonas, – pranešė Vinstonas Nailzas Ramfordas.

Malačis raudojo, lipdamas paauksuotomis kopėčiomis. Kai pusiaukelėje jis kiek užtruko, negalėdamas kopti toliau, Ramfordas kreipėsi į jį per garsiakalbius.

– Tikiuosi, dabar jaučiatės turįs šį tą bendra su tuo, kas čia vyksta? – sarkastiškai pasiteiravo jis.

Ramfordas neapsiriko. Misterį Konstantą iki kaulų smegenų nusmelkė klaikus savo paties menkystės supratimas. Ūmai jis pajuto begalinę simpatiją visiems tiems žmonėms, sugalvojusiems kaip reikiant jį pamokyti.

Kai jis pagaliau atsidūrė prie laivo, Ramfordas liepė neuždaryti liuko, nes tuojau pas jį turėjo užkopti jo sūnus ir draugužė.

Konstantas sėdėjo ant erdvėlaivio slenksčio, į kurį rėmėsi ilgiausios pasaulyje nepritvirtintos kopėčios, ir klausėsi Ramfordo trumpo pamokslo apie tamsiaodę savo drauguže, vienakę moterį auksiniais dantimis, vardu Bi. Teisybę pasakius, Konstantas klausėsi ne itin įdėmiai. Jam kur kas labiau patiko tai, ką jo akims bylojo žemai po juo išsidriekusi plati miesto, įlankos ir po ją išsibarsčiusių salų panorama.

O ji bylojo, kad netgi tam, kuris visoj Visatoj neturi nė vieno vienintelio draugo, jo gimtoji planeta visai netikėtai gali pasirodyti paslaptinga ir širdį veriančiai graži.

– Dabar aš jums papasakosiu apie Bi, moterį, kuri prekiauja Malačiais anapus vartų, – porino Vinstonas Nailzas Ramfordas medžio viršūnėje, žemai žemai po Malačiu Konstantu. – Štai apie šią tamsiaodę moterį, kuri, kaip ir jos sūnus, dabar niūriai žvelgia į jus visus iš padilbų.

Prieš daugelį metų pakeliui į Marsą Malačis Konstantas jėga įrodė jai savo dėmesį ir ji pagimdė jam sūnų. Prieš tai ji buvo mano žmona ir šios vilos šeimininkė. Tkrasis jos vardas – Beatričė Ramford.

Minia iš nuostabos aiktelėjo. Taigi nieko keisto, kad apdulkėję kitų religijų barškaliukai jau seniai pasidarė nebeįdomūs ir buvo numesti į šalį, o visų akys nukrypo į Niuportą. Juk Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčios galva geba ne tik puikiai pranašauti ateitį ir kovoti su žiauriausiomis nelygybėmis, bet ir turi neišsemiamas iš koto verčiančių sensacijų atsargas.

Sensacija buvo tokia stulbinanti, kad Ramfordas galėjo leisti savo balsui užsikirsti, kai tarė žodžius apie tai, jog ši vienakė moteris auksiniais dantimis kažkada buvo jo žmona, o Malačis Konstantas užtaisė jam ragus.

– O dabar aš jus kviečiu pasmerkti jos gyvenimą, kaip kad jau seniai pasmerkėte Malačio Kosntanto, – Ramfordo balsas skambėjo švelniai. – Jūs net galite ją pakarti ant užuolaidos ar šviestuvo šalia Malačio, jei norite, nes Beatričė puolė į kitą kraštutinumą – ji viskuo dygėjosi. Jaunystėje ji manė esanti tokia rafinuota ir taip puikiai išauklėta, kad vengė absoliučiai visų ir visko, bjaurėdamasi visu pasauliu ir bijodama nors mažumytį susitepti. Jaunystėje Betričei atrodė, kad gyvenimas – tai vien

mikrobai ir vulgarybės, todėl visuomet žiūrėjo į jį iš aukšto.

Mes, Visiškai Abejingo Viešpaties bažnyčios vaikai, prakeikiame ją už atsisakymą paaukoti savo menamą skaistybę vardan gyvenimo, kaip kad prakeikėme Malačį už jo nenorą atsisakyti ydų.

Visa savo esybe Beatričė tarytum sakyte sakė, kad viešpats Dievas sukūrė ją idealią tiek intelekto, tiek dvasine ir fizine prasme, ir kad žmonijai prireiks kankintis dar mažiausiai dešimt tūkstančių metų, kad galėtų su ja susilyginti. Taigi prieš mus vėl atvejis, kai pilkutė ir nekūrybinga asmenybė bando prisigretinti prie Visagalio. Mintis, kad jis žavėjosi Beatričės įpročiu viskuo bjaurėtis, tokia pat abejotina kaip ir manymas, kad jam staiga užėjo ūpas Malačį Konstantą padaryti turtuoliu.

Misis Ramford, – Ramfordas nuo savo viršūnės kreipėsi į Beatričę. – Siūlau jums ir jūsų sūnui kopti paskui Malačį Konstantą į erdvėlaivį, kuris netrukus išskris į Titaną. Gal norėtumėte ką nors pasakyti prieš kelionę?

Stojo ilga pauzė, kurios metu motina ir sūnus pasislinko arčiau vienas kito ir stovėdami greta petys prie peties, niūriai žvelgė į pasaulį, taip smarkiai pasikeitusį nuo šios dienos įvykių.

– Misis Ramford, ar nenorėtumėt tarti mums keleto žodžių? – pakartojo Ramfordas iš savo aukštybių.

– Norėčiau, – pagaliau tarė Bi. – Bet mano kalba bus labai trumpa. Manau, kad viskas, ką čia pasakėte apie mane, yra tiesa, nes jūs taip retai griebiatės melo. Tiek to, mudu su sūnumi užkopsim tomis kopėčiomis, bet įsidėmėkite, mes tai padarysime ne dėl jūsų arba šitos štai kvailių bandos. Mes tai padarysime dėl pačių savęs – įrodydami sau ir visiems, kas mus mato, kad nebijome nieko. Mūsų širdys neplyš iš skausmo, kai paliksime šią planetą. Jūsų dėka ji mums tapo nemažiau šlykšti, negu mes jai.

Aš nepamenu tų laikų, kai buvau šios vilos šeimininkė ir šalinausi visų ir visko iš baimės susitepti. Bet pamilau aną save tą pačią akimirką, kai tik išgirdau apie ją. Aš niekinu žmonių giminę, visą Žemę ir jus kartu su ja.

Beatričė ir Chronas pakylomis bei trapais greitai nužingsniavo prie kopėčių ir užlipo jomis. Pro Malačį Konstantą jiedu praėjo netarę jam nė žodelio ir išnyko liuko angoje.

Konstantas irgi įėjo vidun jiems iš paskos ir visi trys ėmė žvalgytis po laivą.

Jų akims atsivėręs vaizdas buvo šiurpus. Ypač jis būtų apstulbinęs vilos prižiūrėtojus. Laive, kuris atrodė toks nepasiekiamas ant tos milžiniškos dangų remiančios kolonos, pastatytos pašventintoje ir nuolat apšviečiamoje teritorijoje, iš visko sprendžiant, gan dažnai vykdavo klaikios orgijos.

Visos lovos buvo sujauktos, paklodės suglamžytos, suveltos, sutaršytos, išterliotos lūpų dažais ir batų tepalu.

Po kojomis traškėjo glitūs keptų moliuskų kiautai. Visur mėtėsi ketvirčio pintos talpos buteliai "Kalnų mėnesienos", vienos pintos talpos "Pietų relakso" ir gal tuzinas skardinių šviesaus "Naraganseto" alaus. Visi tušti, suprantama.

Ant baltos sienos ties durimis lūpų dažais buuvo išvedžioti du vardai: Badas ir Silvija. O ant kolonos atbrailos vidury kajutės kabalavo juodas biusthalteris.

Beatričė surinko butelius ir skardines nuo alaus ir nunešusi prie durų šveitė juos žemyn. Paskui nukabino biusthalterį ir atsistojusi prie liuko, iškišo jį, laukdama, kol pačiups vėjas.

Malačis vis dūsavo ir purtė galvą, krimsdamasis dėl Titnago Stivensono. Tačiau tai netrukdė jam darbuotis kojomis vietoje šluotos. Jis sužėrė moliuskų kiaukutus prie slenksčio ir išmetė juos lauk.

Jaunasis Chronas sėdėjo ant gulto glostinėdamas savo talismaną.

– Čiuožiam, ma, – tarė jis griežtai. – Čiuožiam sakau, velniai rautų.

Beatričė pagaliau atsikratė biusthalterio. Vėjas pačiupo jį ir, nuskraidinęs virš minios, bloškė į medį šalia to, kuriame sėdėjo Ramfordas.

– Likite sveiki, ei jūs, tyri, protingi ir žavūs žmogeliai! – šūktelėjo pro liuką Beatričė.

DVYLIKTAS SKYRIUS

PONAS IŠ TRALFAMADORO

– Punktualiai tariant, – iki pasimatymo!
Vinstonas Nailzas RAMFORDAS

Saturnas turi devynis mėnulius. Iš jų didžiausias – Titanas. Titanas tik šiek tiek mažesnis už Marsą.

Titanas – vienintelis mėnulis Saulės sistemoje, turintis atmosferą. Be to, joje apstu deguonies, reikalingo kvėpuoti.

Titano atmosfera kvepia visai kaip Žemėje oras prie kepyklos giedrą pavasario rytą.

Titano branduolyje kūrenasi gamtinė cheminė krosnis, kuri palaiko planetoje pastovią temperatūrą – šešiasdešimt septynis laipsnius pagal Farenheitą.

Titane telkšo trys jūros, kiekviena tokio dydžio, kaip Žemėje Mičigano ežeras. Visų trijų jūrų vanduo gaivus, skaidrus ir švyti smaragdo žaluma. Tos jūros vadinasi: Vinstono jūra, Nailzo jūra ir Ramfordo jūra.

Dar tenai yra didžiulis ežerynas iš devyniasdešimt trijų ežerų, ežeriukų ir visai mažyčių ežerėlių, sudarančių savotišką akytą ketvirtą jūrą. Tas ežerų spiečius vadinamas Kazoko Duburiais.

Vinstono, Nailzo bei Ramfordo jūras ir Kazoko Duburius jungia trys didžiosios upės. Tos upės ir jų intakai labai nepastovaus būdo. Jos tai veržiasi, šniokščia putodamos, liejasi iš krantų, tai visai apmiršta. Taip yra dėl netolygaus kitų aštuonių mėnulių judėjimo ir siaubingos Saturno gravitacijos. Juk Saturno masė devyniasdešimt penkis kartus didesnė už Žemės. Tų upių vardai: Vinstono upė, Nailzo upė ir Ramfordo upė.

Titane yra miškų, pievų ir kalnų.

Aukščiausias – Ramfordo kalnas, iškilęs devynis tūkstančius penkis šimtus vieną pėdą virš jūros lygio.

Iš Titano matyti nuostabiausias dalykas visoje Saulės sistemoje – Saturno žiedai. Tai akį veriantys keturiasdešimties tūkstančių mylių pločio kaspinai, ne storesni už skutimosi peiliuką.

Titane jie vadinami Ramfordo vaivorykšte.

Saturnas skrieja aplink Saulę.

Jis tai atlieka per dvidešimt devynis su puse Žemės metų.

Titanas skrieja aplink Saturną.

Vadinasi, aplink Saulę jis skrieja spirale.

Vinstonas Nailzas Ramfordas ir jo šuo Kazokas buvo tapę banginio spinduliavimo reiškiniu, pusluojančiu išlinkusia spirale, kurios pradžia buvo Saulėje, o galas – Betelgeizės žvaigždėje. Kai tik koks nors dangaus kūnas kirsdavo šią spiralę, Ramfordas ir jo šuva jame materializuodavosi.

Dėl kažkokių paslaptingų priežasčių Ramfordo, Kazoko ir Titano spiralės stebėtinai tiksliai sutapo.

Taigi Ramfordas ir jo šuo būdavo nuolat tenai materializavęsi.

Jiedu gyveno Vinstono jūros saloje per mylią nuo kranto. Jų būstas buvo tiksli Žemės Tadž Machalo kopija. Jį pastatė marsiečiai.

Ramfordas šį savo būstą Titane ironiškai vadino "Beglobio prieglobsčiu".

Iki atsirandant čia Ramfordui, Malačiui Konstantui, Beatričei ir Chronui, planetoje gyveno vienintelė protinga būtybė. Ta būtybė buvo vardu Salas. Salas buvo gana solidaus amžiaus – vienuolikos milijonų Žemės metų senumo.

Jis atvyko iš kitos galaktikos – Mažojo Magelano Debesies ir buvo puspenktos pėdos ūgio.

Salo odos struktūra ir spalva buvo panaši į mandarino.

Salas turėjo tris grakščias tarsi elnio kojas. Ypač įdomios buvo pėdoos – oro pripučiamos apvalios kameros. Pripūtęs jas didumo sulig vokiško betbolo kamuoliais, Salas galėjo bėginėti per vandenį. Sumažinęs jas iki golfo kamuolių dydžio, pašėlusiai greit skuosdavo kietu paviršiumi. Visai išleidus orą, kameros pavirsdavo siurbtukais ir Salas galėdavo vaikščioti stačiomis sienomis.

Salas neturėjo rankų, bet užtat tris akis, kurios matė ne tik vadinamąjį regimą spindulių spektrą, bet ir infraraudonuosius, ultravioletinius bei rentgeno spindulius. Salas buvo punktualus, tai yra, tuo pačiu metu galėjo būti tik viename taške. Jis mėgo kartoti Ramfordui, kad labiau mėgsta gėrėtis nuostabiomis spektro pakraščių spalvomis ir atspalviais, negu matyti praeitį ar ateitį.

Tačiau tai buvo tik žodžiai, nes ir gyvendamas vienu metu viename taške, Salas galėjo pažvelgti daug toliau į praeitį ir daug giliau į Visatos paslaptis nei Ramfordas. Be to, jis puikiai atsiminė visa tai, ką per netrumpą savo amželį matė pats.

Apvali Salo galva buvo pritaisyta taip, kad galėtų judėti į visas puses.

Balso stygas jam atstojo elektrinis prietaisas, tilindžiuojantis kaip dviračio skambutis. Jis mokėjo penkis tūkstančius kalbų, iš jų penkiasdešimt – Žemės tautų, kurių trisdešimt viena jau buvo mirusios.

Salas gyveno ne rūmuose, nors Ramfordas ir siūlė juos pastatyti. Salas gyveno po atviru dangumi šalia kosminio laivo, prieš du šimtus tūkstančių Žemės metų atgabenusio jį į Titaną. Tai buvo skraidanti lėkštė, Marso karinių erdvėlaivių pramotė.

Salo istorija labai įdomi.

Žemės laiko skaičiavimu 483 441 metais pr. Kr. Visuotinis Telepatinis Entuziazmas jį išrinko gražiausiu, sveikiausiu ir tyriausiu savo tautos sūnumi. Konkursas vyko jo gimtosios planetos Mažajame Magelano Debesyje vyriausybės šimtamilijoninio jubiliejaus proga. Toji planeta vadinasi Tralfamadoras. Senasis Salas paaiškino Ramfordui, kad jo gimtąja kalba tas žodis reiškia ir "mes visi" ir "541 numeris".

Salo apskaičiavimu, vieneri Tralfamadoro metai trunka 36 162 Žemės metus, vadinasi, iškilmės, kuriose jis dalyvavo, vyko švenčiant jo planetos vyriausybės 361 620 000 metų sukaktį pagal Žemės laiko skaičiavimą. Sykį, šnekučiuodamasis su Ramfordu apie šį bei tą, šią itin ilgai trukusią valdymo formą Salas pavadino hipnotine anarchija, tačiau atsisakė paaiškinti, ką tai reiškia. "Jei nesupratai akimoju, – tarė jis Ramfordui, – tai nėra ko tuščiai burnos aušinti".

Tralfamadore jis buvo išrinktas atlikti misiją – nugabenti

užantspauduotą laišką "iš vieno Visatos galo – į kitą". Šio sumanymo rengėjai, žinoma, nebuvo tiek naivūs, kad tikėtųsi, jog Salo reisas nuties tiltus per Visatą. Jų paskatos buvo labai romantiškos, kaip, beje, ir pati Salo kelionė. Jis tiesiog turėjo pasiimti laišką ir pasiekęs didžiausią įmanomą greitį nukakti kiek galėdamas toliau, žinoma, priklausomai nuo techninių Tralfamadoro galimybių.

Salas nežinojo laiško turinio. Jis paaiškino Ramfordui, kad laišką surašė "kažkas panašu į universitetą, tik niekas tenai nesimoko. Ten nėra jokių pastatų nei fakultetų. Jame yra viskas ir nieko nėra. Tai lyg debesis, į kurį kiekvienas įdeda po pluoštelį miglos. Tas debesis už visus viską sprendžia. Bet iš tiesų tai joks debesis, tiesiog tai galima palyginti su debesiu. Jei tu, Škiperi, nesumeti, apie ką aš šneku, tai nėra ko tau ir pasakoti. Galiu tik pasakyti, kad susirinkimų pas mus nebūna".

Laiškas buvo įdėtas į užantspauduotą švininę keturių kvadratinių colių ploto ir trijų ketvirčių colio aukščio dėžutę, o toji – į auksinę rezginėlę, nerūdijančio plieno juostele pritvirtintą prie strypo, kurį galima būtų pavadinti Salo kaklu.

Salui buvo liepta neatidaryti rezginėlės ir neliesti dėžutės, kol nepasieks tikslo. Jo tikslas buvo ne Titanas. Jo tikslas buvo viena galaktika už aštuoniolikos milijonų šviesmečių nuo Titano. Iškilmių rengėjai nežinojo, kas Salo laukia toje galaktikoje. Jis turėjo tenai aptikti gyvas būtybes, išmokti jų kalbą, atplėšti laišką ir jį išversti toms būtybėms.

Salas nė nebandė aiškintis, kokią visa tai turi prasmę, kadangi jis, kaip ir visi tralfamadoriečiai, buvo mašina. O mašina juk turi vykdyti tai, kas jai liepta.

Iš visų įsakymų, Salo gautų Tralfamadore prieš startą, vienas buvo pats svarbiausias: jokiu būdu neatplėšti laiško pakeliui.

Tam įsakymui buvo suteikta tiek daug reikšmės, kad jis tapo mažojo Tralfamadoro pasiuntinio gyvenimo esme.

203 117 metais pr. Kr. pagal Žemės laiko skaičiavimą techniniai sutrikimai privertė jį nutūpti Saulės sistemoje. Jis nebegalėjo skristi toliau, nes laivo jėgainėje iš rikiuotės išėjo viena detalė didumo sulig konservų atidarikliu. Salas nesidomėjo technika, todėl gana miglotai įsivaizdavo, kokia tai buvo detalė ir

kam ji reikalinga. Kadangi Salo erdvėlaivį varė VKV, arba Visatos Kūrybinė Valia, tai diletantui kišti nagus prie jėgainės geriau nevertėjo.

Beje, Salo laivas ne visai išėjo iš rikiuotės. Jis galėjo skraidyti, tik gana lėtai – ne daugiau šešiasdešimt aštuonių tūkstančių mylių per valandą greičiu, tinkančiu nebent trumpiems reisams po Saulės sistemą. Tikslios šio laivo kopijos visai neblogai pasitarnavo Marso karo mašinai, tačiau visai netiko tarpgalaktinei Salo misijai. Taigi senasis Salas apsikasė Titane ir pasiuntė namo, į Tralfamadorą, nelaimės signalą. Signalas nuskriejo šviesos greičiu, vadinasi, turėjo pasiekti Tralfamadorą tik po šimto penkiasdešimties tūkstančių Žemės metų.

Kad laikas neprailgtų, Salas prasimanė įvairiausios veiklos. Labiausiai jis mėgo skulptūrą, auginti Titano saulutes ir stebėti, kas vyksta Žemėje. Jis viską matydavo pro specialų prietaisą, įmontuotą jo laivo energijos bloke. Prietaisas buvo toks galingas, kad galėjai sėdėdamas Titane stebėti skruzdėlių gyvenimą Žemėje.

Kaip tik šis prietaisas jam perdavė pirmąjį atsakymą iš Tralfamadoro. Atsakymas buvo parašytas Žemėje – didžiuliais akmens luitais, išmėtytais lygumoje, kuri dabar vadinasi Anglija. Dar ir dabar yra išlikę to atsakymo griuvėsiai, šiuo metu vadinami Stounhendžu. Jei žiūrėsime į Stounhendžą iš viršaus, tralfamadoriškai jis reiškia: "A t s a r g i n ė d e t a l ė p a s i ų s t a d i d ž i a u s i u į m a n o m u g r e i č i u".

Stounhendžas – ne vienintelis pranešimas, kurį Salas gavo iš Tralfamadoro.

Be jo buvo dar keturi.

Didžioji Kinų siena, jei žiūrėsime į ją iš viršaus, reiškia: "K a n t r y b ė s. M e s t a v ę s n e u ž m i r š o m e".

Romos imperatoriaus Nerono Aukso rūmai byloja: "D a r o m k ą g a l i m".

Pirmasis Maskvos Kremliaus variantas buvo štai tokia raminanti frazė: "N e s p ė s i n ė a p s i d a i r y t i, k a i p v ė l b ū s i k e l y j e".

Nacijų rūmai Ženevoje (Šveicarija) iš tiesų yra raginimas: "K r a u k i s d a i k t u s i r b ū k p a s i r u o š ę s

i š v y k t i, k a i t i k d u o s i m e ž e n k l ą".

Paprastos artimetikos pakanka suvokti, kad visi šie pranešimai buvo perduoti greičiu, daug didesniu už šviesos greitį. Nelaimės signalas, pasiųstas šviesos greičiu, keliavo ištisus šimtą penkiasdešimt tūkstančių metų, o pirmas atsakymas iš Tralfamadoro atėjo greičiau kaip po penkiasdešimties tūkstančių metų.

Tokiems primityvams kaip Žemės gyventojai, sunku suvokti, kaipgi įmanomas šis supergreitas ryšys. Atsižvelgiant į žmogiškojo suvokimo ribotumą, pasitenkinsime pasakydami, kad tralfamadoriečiai išmoko pagauti tam tikrus Visatos Kūrybinės Valios impulsus, atsispindinčius nuo Visatos skliautų greičiu, maždaug triskart didesniu už šviesos greitį. Maža to, jie įsigudrino nukreipti ir moduliuoti tuos impulsus, kad jie paveiktų toli toli nuo Tralfamadoro gyvenančias būtybes taip, kaip reikia tralfamadoriečiams.

Tai buvo puikus ir patikimas būdas inspiruoti įvykius velniaižin kur toli nuo Tralfamadoro, be to, bene sparčiausias.

Bet jis atsieidavo nepigiai.

Senasis Salas neturėjo reikiamų priemonių tokios rūšies ryšiui palaikyti, net ir labai mažais atstumais. Juk tam reikėjo specialaus ir, beje, kolosalių matmenų aparato, milžiniško kiekio Visatos Kūrybinės Valios ir keleto tūkstančių tą dalyką gerai išmanančių specialistų. Be to, net ir puikiai pagamintas, aprūpintas reikalilnga energija ir sumaniai valdomas aparatas ne visada veikia idealiai. Senasis Salas pats matė daugybę nevykusių ryšio seansų Žemėje. Tenai užsimegzdavo naujos civilizacijos, pradėdavo grandiozinius statinius, kurie turėjo tapti pranešimais iš Tralfamadoro, tačiau netikėtai žūdavo, nespėjusios tų pranešimų kaip reikiant užbaigti.

Salas regėjo šimtus tokių atvejų.

Senasis Salas savo draugui Ramfordui pasakojo daugybę įdomių dalykų apie Tralfamadoro civilizaciją, tačiau niekad nekalbėdavo apie tuos pranešimus ir jų perdavimo techniką.

Jis tik sykį pasakė, kad pasiuntė gimtojon planeton nelaimės signalą ir dabar laukia atkeliaujant atsarginės detalės. Salo mąstymas taip labai skyrėsi nuo Ramfordo, kad tas nepajėgė skaityti jo minčių.

Salas negalėjo atsidžiaugti tuo barjeru, skiriančiu jų mąstymą, nes mirtinai bijojo, kad Ramfordas nesužinotų, kaip jo tėvynainiai iškraipė Žemės istoriją. Nors patekęs į chrono sinklastinę infandibulą Ramfordas lyg ir turėjo tapti platesnių pažiūrų, Salas netruko įžvelgti, kad sielos gelmėse jis vis dėlto liko stebėtinai ribota žemiška būtybė.

Senasis Salas nenorėjo, kad Ramfordas sužinotų, ką tralfamadoriečiai padarė Žemei, nes buvo tikras, kad Ramfordas įsižeis ir ims neapkęsti Salo ir viso Tralfamadoro. Salas žinojo, kad nepakeltų šitokio smūgio, kadangi be galo mylėjo Vinstoną Nailzą Ramfordą.

Toje meilėje nebuvo nieko nepadoraus. Kitaip tariant, tai nebuvo kokia nors homoseksualisto aistra, kadangi Salas buvo belytis.

Kaip ir visi tralfamadoriečiai, Salas buvo tiesiog mašina, mechanizmas, surinktas iš pleištų, strypelių, gnybtukų, žarnelių, veržliukių, laidų ir magnetų. Jo mandarinų spalvos odą, taip audringai atspindinčią Salo emocijų kaitą, galima buvo nuvilkti ir vėl užvilkti tarsi kokią neperšlampamą striukę. Ji buvo užsegta magnetiniu užtrauktuku.

Jei tikėsime Salu, tralfamadoriečiai surinkdavo vienas kitą iš detalių. Niekas iš jų dorai nežinojo, kaip atsirado pirmoji mašina.

Legenda bylojo štai ką:

"Kadaise Tralfamadore gyveno būtybės, visai nepanašios į mašinas. Jos buvo nepatikimos, neveiklios, neįžvalgios ir neilgaamžės. Be to, šiuos apgailėtinus padarus nuolat graužė įsitikinimas, kad viskas gyvenime turi turėti prasmę ir tikslą, ir kad vieni tikslai aukštesni už kitus.

Didžiąją savo gyvenimo dalį tos būtybės praleisdavo ieškodamos gyvenimo tikslo. Tačiau kiekvieną sykį, kai jis galų gale paaiškėdavo, tučtuojau toms būtybėms imdavo rodytis toks netikęs ir menkas, kad jas apimdavo pasibjaurėjimas ir gėda.

Nenorėdamos tarnauti tiems, jų nuomone, niekingiems dalykams, būtybės sukūrė mašinas, kurios darytų už jas visus dėmesio nevertus darbus, o jos pačios galėtų skirti gyvenimą aukštesniems

tikslams. Tačiau kiekvienas naujas aukštesnis tikslas ilgainiui pasirodydavo esąs ne toks jau aukštas, kad dėl jo būtų verta gyventi, tad netrukus ir jam būdavo sukuriamos mašinos.

Jos taip puikiai viską atlikdavo, kad galų gale joms buvo patikėta rasti atsakymą, kokia galėtų būti aukščiausia gyvų būtybių gyvenimo prasmė. Mašinos sąžiningai atsakė, kad iš tikrųjų tokios prasmės visai nėra.

Nuo tada tie gyvi padarai ėmė žudyti vienas kitą, kadangi labiausiai už viską pasaulyje nekentė gyventi beprasmiškai.

Netrukus, pastebėję, kad ir žudo jie kažkaip nemokšiškai, tą rūpestį pavedė mašinoms, kurios jį sutvarkė greičiau, nei suspėsi ištarti žodį "Tralfamadoras".

Pro stebėjimo prietaisą, įmontuotą laivo energijos bloke, senasis Salas matė, kaip prie Titano artinasi erdvėlaivis, gabenantis Malačį Konstantą, Beatričę Ramford ir jų sūnų Chroną. Automatinis pilotas turėjo nutupdyti laivą Vinstono jūros pakrantėje.

Jis turėjo nutupdyti jį tarp poros milijonų natūralaus dydžio skulptūrų, vaizduojančių kuo įvairiausius žmones. Salas sukurdavo jų gal po dešimtį per vienerius Žemės metus.

O spietėsi jos apie Vinstono jūrą dėl to, kad buvo padarytos iš Titano durpių. Mat Titano durpių daugiausia galėjai aptikti kaip tik aplink Vinstono jūrą, vos dviejų pėdų gylyje nuo paviršiaus.

Titano durpės – nuostabi medžiaga, tiesiog gamtos dovana gabiam ir jautriam skulptoriui.

Ką tik iškastos jos savo savybėmis panašios į Žemėje naudojamą glaistą. Valandą pabuvusios ore ir šviesoje, tvirtumu nenusileidžia gipsui. Po dviejų valandų jos tampa kietos kaip granitas ir jas apdoroti įmanoma tik kaltu. Praėjus trims vlanadoms, Titano durpes pjauna tik deimantas.

Sukurti šitokią daugybę skulptūrų Salą įkvėpė spektakliai, kuriuos jam nuolat rengė Žemės gyventojai. Teisingiau pasakius, ne tiek patys spektakliai, kiek juos atliekančių aktorių vaidyba.

Mat visais laikais Žemės gyventojai elgėsi taip, lyg juos būtų stebėjusi didžiulė akis danguje, godi pramogų.

Toji akis nepaprastai mėgo grandiozinius reginius. Jai buvo vis tiek, ką rodo Žemėje – komediją, tragediją, farsą, satyrą, atletikos čempionatą ar vodevilį. Jos reikalavimas, kuriam Žemės gyventojai paklusdavo be išlygų, tarsi gravitacijos jėgai, buvo vienintelis: spektaklis turi būti įspūdingas.

Didžiosios akies valia buvo tokia stipri, kad Žemės gyventojai nieko daugiau neveikė, tik rengė spektaklius – dieną ir naktį, ir netgi sapnuodami.

Didžioji akis buvo vienintelė auditorija, kurios nuomonė rūpėjo Žemės gyventojams. Egzotiškiausius spektaklius žmonės surengdavo, būdami visiškai vieni, kai vienintelis jų žiūrovas likdavo ta įsivaizduojamoji akis. Taigi savo deimanto kietumo skulptūromis Salas pabandė perteikti kai ką iš įdomiausių spektaklių, surengtų tai įsivaizduojamai didžiajai akiai.

Dar labiau nei skulptūros stebino Titano saulutės, augančios Vinstono jūros pakrantėse. Kai 203 117 metais pr. Kr. Salas nusileido Titane, jų žiedeliai tebuvo menkutės, gelsvos, vos ketvirčio colio skersmens žvaigždutės.

Bet štai Salas ėmėsi selekcijos.

Kai į Titaną atvyko Malačis Konstantas, Beatričė Ramford ir jų sūnus Chronas, Titano saulučių kotai buvo ne mažiau kaip keturių pėdų storio, o levandos rausvumo žiedas svėrė daugiau kaip toną.

Žiūrėdamas, kaip artinasi erdvėlaivis su Malačiu Konstantu, Beatriče Ramford ir jų sūnumi Chronu, Salas prisipūtė savo pėdas iki betbolo kamuolio dydžio. Paskui žengė į skaisčia smaragdo žaluma švytintį Vinstono jūros vandenį ir patraukė į Vinstono Nailzo Ramfordo Tadž Machalą.

Įėjęs į mūro siena aptvertą rūmų kiemą, Salas išleido iš kojų orą. Pasigirdo šnypštimas, o paskui – jo aidas, atsimušęs nuo sienų.

Rausvas sulankstoma Ramfordo kėdė prie baseino buvo tuščia.

– Škiperi! – pašaukė Salas. Jis vadindavo Ramfordą intymiausiu jo vaikystės vardu, nors Ramfordui tai nepatiko. Salas taip darė ne todėl, kad būtų norėjęs jį supykinti – jis manė

šitaip išreikšiąs savo prisirišimą, šiek tiek išbandysiąs jųdviejų draugystę ir pasigėrėsiąs, kaip ji šauniai įveikia visus išbandymus.

Salas turėjo priežasčių taip vaikėziškai elgtis. Mat kol nepateko į Saulės sistemą, jis nė viena ausimi ničnieko nebuvo girdėjęs apie tokį dalyką, kaip draugystė. Tai buvo jam žavinga naujiena. Jis norėjo su ja pažaisti.

– Škiperi! – pakartojo jis.

Ore tvyrojo keistas aitrus kvapas. Atlikęs reikiama analizę, Salas akimoju nustatė, kad tai ozonas. Iš kur – jis nežinojo.

Peleninėje šalia sulankstomos kėdės dar smilko cigaretė, vadinasi, Ramfordas visai neseniai buvo čia.

– Škiperi! Kazokai! – šaukė Salas. Paprastai Ramfordas snausdavo štai šitoje kėdėje, o Kazokas – prie jo kojų. Didžiąją laiko dalį žmogus ir šuo praleisdavo čia, prie baseino, priimdami signalus, sklindančius iš jų kitų įsikūnijimų, išsibarsčiusių erdvėje ir laike. Šiaip jau Ramfordas visada kėpsodavo toje savo kėdėje bejėgiškai nusvirusios vienos rankos pirštus suleidęs į Kazoko kailį, o Kazokas patyliukais inkšdavo krūpčiodamas per miegus.

Salas žvilgtelėjo į stačiakampį baseiną. Jo dugne, aštuonių pėdų gylyje, puikavosi trys Titano sirenos, trys nuostabios žmonių padermės gražuolės, prieš daugelį metų sugundžiusios ištvirkėlį Malačį Konstantą.

Jas Salas nulipdė iš Titano durpių. Iš dviejų milijonų jo sukurtų skulptūrų tik šios trys buvo nudažytos natūraliomis spalvomis. Nenuspalvintos jos tiesiog nebūtų derėjusios prie rytietiškos Ramfordo rūmų prabangos.

– Škiperi?! – vis nesiliovė šaukęs Salas.

Šį kartą į jo balsą atsiliepė kosminis šuo Kazokas. Jis išėjo iš baseine atsispindinčio pastato su kupolu ir minaretais, išniro iš didžiulių aštuonkampėje menėje mirguliuojančių šviesos ir šešėlių nėrinių.

Kazokas atrodė tarsi apsinuodijęs.

Jis visas virpėjo, bukai spoksodamas į kažką šalia Salo, nors tenai nieko nebuvo, paskui stabtelėjo, lyg ruošdamasis patirti baisų skausmą, kuris jį neišvengiamai ištiks, jei jis žengs dar žingsnį, ir suliepsnojo šventojo Elmo ugnimi.

Šventojo Elmo ugnis – tai ryški švytinti elektros iškrova.

Jos veikiamas gyvas padaras jaučia skausmo ne daugiau nei kutenamas plunksnomis, tačiau atrodo taip, lyg degtų tikra ugnimi, todėl jo išgąstį visai įmanoma suprasti.

Akinanti Kazoką ištikusi iškrova atrodė klaikiai. Po jos ozono kvapas dar labiau sustiprėjo.

Kazokas nė nekrustelėjo. Jis seniai prarado sugebėjimą kuo nors stebėtis. Jį buvo apėmusi bejėgės nevilties būsena.

Pagaliau liepsna užgeso.

Po skliautais kaip iš po žemių išniro Ramfordas. Jis irgi atrodė sutrikęs ir visai susibaigęs. Dematerializacijos juosta – pėdos pločio visiškos tuštumos tarpas – perbėgo jo kūnu nuo galvos iki kojų. Jai iš paskos nuslinko dar dvi mažesnės, gal colio platumo.

Ramfordas laikė iškėlęs rankas ir išskėtęs pirštus. Jų galai švytėjo rausvomis, violetinėmis ir blyškiai žalsvomis šventojo Elmo ugnelėmis. Plaukuose traškėdami pleveno trumpi šviesžaliai liepsnos liežuvėliai, sudarydami virš galvos švytintį nimbą.

– Būk pasveikintas, – per jėgą ištarė Ramfordas.

Šventojo Elmo ugnys aplink jo kūną prigeso.

Salą apėmė siaubas.

– Škiperi... – šiaip ne taip išlemeno jis. – Kas... kas nutiko, Škiperi?

– Saulės dėmės, – atsakė Ramfordas. Jis nuslinko prie sulankstomos kėdės, nugramzdino joje savo didingą stuomenį ir skausmingai prisidengė akis ranka – balta ir glebnia, tarsi šlapia nosinė.

Kazokas išsitiesė gretimais. Jis visas virpėjo.

– Aš... aš... niekad nemačiau tavęs tokio, – sumurmėjo Salas.

– Tokios audros Saulėje dar nebuvo, – atsiliepė Ramfordas.

Salas nenustebo išgirdęs, kad Saulės dėmės veikia chrono sinklastinės infandibulos paveiktus jo draugus. Daugelį kartų jo akivaizdoje Kazokas ir Ramfordas kankinosi nuo Saulėje vykstančių audrų. Tačiau rimčiausias negalavimas visuomet būdavo vėmimas. Elektros išlydžius ir dematerializacijos juostas Salas regėjo pirmąsyk. Negana to, jam bežiūrint, Ramfordas su Kazoku

staiga prarado trečiąjį matavimą ir pasidarė plokšti. Jiedu atrodė tarsi nupiešti ant plevėsuojančios vėliavos.

Paskui jie nustojo plevėsuoti ir vėl pasidarė tūriniai.

– Škiperi, gal galiu kuo padėti? – pasiteiravo Salas.

Ramfordas sudejavo.

– Ar žmonės kada nors liausis lįsti į akis vienas kitam su tuo idiotišku klausimu?

– Prašau atleisti, – sutriko Salas. Iš jo pėdų baigė išeiti visas oras. Jos išsigaubė tarsi siurbutkai ir jam einant šliurpsėjo per glotnias grindinio plyteles.

– Ar negalėtum kaip nors a p s i e i t i be to nuostabaus garso?

Senąjį Salą ūmai apėmė noras numirti. Pirmąkart jo bičiulis šnekėjo su juo taip atžariai. Tai išties buvo žiaurus smūgis.

Senasis Salas užmerkė dvi iš trijų savo akių. Trečioji ilgesingai žvelgė į dangų. Jos dėmesį patraukė pora pailgų žydrų taškelių – dvi žydrosios Titano paukštės, aptikusios kylančio oro sūkurį.

Didžiuliai paukščiai kilo aukštyn visai nejudindami sparnų. Jų brėžiami ratai ir viskas iki pačios mažiausios plunksnelės dvelkė harmonija, o gyvenimas bežiūrint į juos atrodė tarsi grakšti žydrame ore sklandanti svaja.

– Kran, – draugiškai tarė viena žydroji paukštė kitai.

– Kran, – atsiliepė anoji.

Jos abi vienu metu suglaudė sparnus ir stačia galva nėrė žemyn. Atrodė, tuojau ištikš kur nors netoli Ramfordo sodo sienų, tačiau netikėtai vėl šovė atgal į žydrą padangę – pradėti iš naujo ilgo ir malonaus kelio į viršų. Tik šį kartą jos pakilo į erdvę, perrėžtą į dvi dalis dūmų juostos, kurią leisdamasis paliko erdvėlaivis, gabenantis Malačį Konstantą, Beatričę Ramford ir jų sūnų Chroną.

– Škiperi... – pradėjo Salas.

– Dievaži, ar negalėtum apsieiti be š i o žodžio? – piktai pertarė jį Ramfordas.

– Galėčiau.

– Štai ir puiku. Nemėgstu, kai mane taip vadina – nebent kas nors iš artimųjų.

– Bat aš maniau... kaip tavo draugas... galėjau nusipelnyti šią teisę... – sutrikęs suvapėjo Salas.

– Gal pagaliau nusimeskim tą vadinamosios draugystės kaukę? – šiurkščiai atrėžė Ramfordas.

Salas užmerkė ir trečią akį. Jo kūno oda įsitempė.

– Kaukę?

– Ir vėl tu savo kojomis skleidi tą koktų garsą!

– Škiperi! – sušuko Salas ir tuojau pat paskubėjo ištaisyti savo nepageidaujamą familiarumą. – V i n s t o n a i... Tai kažkoks košmaras... Kaip tu kalbi su manimi... Aš maniau, mudu draugai?

– Geriau sakykim taip: kartais mums tiesiog pavykdavo būti naudingiems vienas kitam, ir tiek, – atrėžė Ramfordas.

Salo galva ėmė švelniai linguoti, tampoma traukių.

– Aš maniau, mus riša šis tas daugiau, – pagaliau sunkiai ištarė jis.

– Geriau sakykim taip: mudu pasinaudojome vienas kitu – kiekvienas savo tikslams, – ironiškai atšovė Ramfordas.

– Aš... aš džiaugiaus, galėdamas tau padėti... ir... ir, tikiuosi, i š t i k r ų j ų šį tą padėjau, – vargais negalais išlemeno Salas ir atsimerkė, norėdamas matyti, kaip į jo žodžius reaguos Ramfordas. Na, žinoma, Ramfordas vėl bus su juo draugiškas – juk Salas tikrai tiek daug ir visai nesavanaudiškai jam pagelbėjo.

– Argi aš neatidaviau tau pusės savo Visatos Kūrybinės Valios? – paklausė jis. – Ar nepadėjau nukopijuoti savo laivo? Argi neskridau į pirmuosius rekrūtų verbavimo reidus? Ar nepamokiau, kaip padaryti marsiečius visiškai pavaldžius, kad neturėtum su jais jokių rūpesčių? Ar negaišau čia pas tave dienų dienas, padėdamas kurti naują religiją?

– Taip, tai taip, bet prisimink, ką padarei man vėliau, – nepatenkintas tarė Ramfordas.

– O ką gi?

– Nagi visai nieko! – užriko ant jo įsiutęs Ramfordas ir paaiškino: – Tiesiog tai priežodis iš seno Žemėje paplitusio anekdoto, kuris šioje situacijoje atrodo ne visai juokingas.

Salas žinojo daugybę Žemėje paplitusių anekdotų, tačiau tokio nebuvo girdėjęs.

– O, tos tavo kojos! – vėl subliuvo Ramfordas.

– Ak, meldžiu atleisti! – klyktelėjo Salas. – Jei mokėčiau verkti kaip Žemės žmonės, dabar apsipilčiau ašaromis! – vargšės jo kojos visai liovėsi klausyti šeimininko ir lyg tyčia skleidė garsus, kurių Ramfordas ėmė taip ūmai nekęsti. – Atsiprašau iš anksto už viską! Bet galiu pasakyti tik viena: visomis išgalėmis stengiausi būti tikras draugas ir niekad neprašiau k o n o r s mainais.

– Paprasčiausiai tau nieko ir nereikėjo prašyti! – įniršęs atrėžė Ramfordas. – Tau išvis ničnieko nereikėjo daryti, tik sėdėti ir laukti, kol ji pati nukris iš dangaus.

– Kas turėjo nukristi iš dangaus? – nepatikliai paklausė Salas.

– Atsarginė detalė tavo laivui. Ji jau, galima sakyti, nukrito. Akies mirksniu bus čia, jūsų didenybe. Ją turi Konstanto berniukas. Jis vadina ją savo talismanu. Lyg jūs pats to nežinotumėte.

Ramfordas atsitiesė, pajuodo visas ir mostu paprašė tylos.

– Atsiprašau, man vėl negera.

Šį kartą antkrytis, sugriebęs Vinstoną Nailzą Ramfordą ir jo šunį Kazoką, buvo dar baisesnis nei pirma. Bėdžiui senajam Salui vis rodėsi, kad šį kartą jiedu arba visai nusvils, arba susprogs į šipulius.

Kazokas pratisai kaukė, pavirtęs šventojo Elmo ugnies kamuoliu.

Ramfordas stovėjo plačiai atvėręs akis ir nejudėdamas tarsi stulpas.

Pagaliau ir šis priepuolis baigėsi.

– Atsiprašau, – Ramfordas buvo geliamai mandagus. – Jūs sakėte...

– Ką? – niūriai atsiliepė Salas.

– Jūs kažką sakėte ar norėjote sakyti, – priminė Ramfordas. Vien prakaito lašai ant smilkinių bylojo, kad vos prieš kelias akimirkas jis kentėjo baisias kančias. Jis įstatė cigaretę į ilgą kaulinį kandiklį, prisidegė ją ir atkišo priekin apatinį žandikaulį. Kandiklis atsistojo piestu. – Mūsų nepertrauks tris minutes, – pareiškė jis. – Tai ką gi jūs sakėte?

Salas sunkiai prisivertė prisiminti, apie ką jiedu vis dėlto šnekėjosi. O kai prisiminė, sugniužo galutinai. Atsitiko blogiausia. Tikriausiai Ramfordas ne tik sužinojo apie Tralfamadoro įtaką įvykiams Žemėje, ir, suprantama, dėl to labai įsižeidė, bet ir suvokė esąs viena iš pagrindinių tos įtakos aukų.

Retsykiais Salą apimdavo nerami nuojauta, kad Ramfordas išties yra veikiamas Tralfamadoro, tačiau jis tuojau pat gindavo šalin tą mintį, kadangi vis tiek negalėjo nieko pakeisti. Ir niekad nešnekėdavo apie tai su Ramfordu, nes be jokios abejonės būtų vienu ypu išardęs tokią gražią jųdviejų draugystę. Jis kvailai guodė save viltimi, kad galbūt Ramfordas žino mažiau, negu atrodo. – Škiperi... – pradėjo jis.

– Aš gi prašiau!

– Misteri Ramfordai, – pasitaisė Salas. – Vadinasi, jūs manote, kad aš jus kaip nors išnaudojau?

– Ne jūs, o jūsų draugeliai puikiajame Tralfamadore!

– Hm... tai jūs... jūs manote, kad jumis... pasinaudojo, taip, Škiperi?

– Tralfamadoras prasiskverbė į Saulės sistemą, paėmė mane tarsi numestą pirštinę ir nusivalė manimi batus.

– Jeigu... jeigu jūs galite matyti ateitį, tai kodėl nesakėte man šito anksčiau? – pasiteiravo Salas.

– O kam patiktų prisipažinti, kad juo paprasčiausiai naudojamasi? Žmogus, kol įmanoma, vengia tai pripažinti net pats sau. – Ramfordas šyptelėjo. – Gal nustebtumėt išgirdęs, kad jaučiu tam tikrą pasididžiavimą, jog darau sprendimus, remdamasis savo paties samprotavimais.

– Aš nenustebčiau.

– Nejaugi? – kandžiai paklausė Ramfordas. – O aš maniau, visa tai per daug sudėtinga m a š i n a i.

Be abejo, tai buvo jų bičiulystės silpnoji vieta. Juk Salas iš tikrųjų buvo mašina, pagaminta ir surinkta iš detalių. Jis ir neslėpė šito. Tačiau Ramfordas dar nė sykio nepasinaudojo šia tiesa, kad įžeistų Salą. O dabar jis aiškiai geidė jį įžeisti. Aristokratiškai kandžiai ir subtiliai jis davė bėdžiui suprasti, kad būti mašina – tas pat, kas bejausmiui, vulgariam pragmatikui be trupinėlio sąžinės.

Salas pasirodė esąs jaudinančiai jautrus tokiems kaltinimams. Kažkada juos siejo dvasinis bendrumas, todėl Ramfordas puikiai žinojo opiąsias bičiulio vietas.

Salas vėl užmerkė dvi savo akis, o trečiąja ėmė stebėti aukštai padangėje nardančias Titano žydrąsias paukštes. Jos buvo tokio didumo kaip Žemės ereliai.

Salą apėmė noras pavirsti žydrąja Titano paukšte.

Erdvėlaivis, gabenantis Malačį Konstantą, Beatričę Ramford ir jų sūnų Chroną, prasklendė virš rūmų ir nusileido Vinstono jūros pakrantėje.

– Duodu jums garbės žodį, – prisiekė Salas, – aš nežinojau, kad jumis pasinaudojo ir neturiu nė mažiausio supratimo, ką jūs...

– Maš-š-šina, – piktai sušnypštė Ramfordas.

– Meldžiu jus pasakyti, kaip, jūsų nuomone, jumis pasinaudojo? Garbės žodis, nė iš tolo šito nenujaučiau..

– Maš-š-šina! – dar pikčiau iškošė Ramfordas.

– Jeigu jūs, Škiperi... Vinstonai... misteri Ramfordai, tokios prastos nuomonės apie mane po to, ką vien mūsų draugystės vardan padariau ar iš paskutiniųjų stengiausi padaryti dėl jūsų, aš nebeturiu ko nei pridurti, nei atimti, kad pakeisčiau jūsų nuomonę.

– Taip ir t u r ė j o pasakyti mašina, – vėl įgėlė Ramfordas.

– Na ką gi, ji taip ir pasakė, – nuolankiai sutiko Salas. Jis pripūtė savo pėdas iki betbolo kamuolio dydžio, pasiryžęs Vinstono jūros paviršiumi leistis iš šių rūmų kur akys mato ir niekada čionai nebegrįžti. Tik tada, kai pėdos baigė prisipūsti, jam toptelėjo Ramfordo žodžiuose slypėjęs iššūkis, aiški užuomina į tai, kad senasis Salas dar gali ką nors pakeisti.

Net ir būdamas tikrų tikriausia mašina, Salas puikiai jautė, kad teirautis, ką vis dėlto Ramfordas turėjo omeny, tokioje padėtyje reiškė tiesiog prarasti bet kokią savigarbą. Tačiau jis nugalėjo save. Vardan draugystės jis buvo pasiryžęs paaukoti ir ją.

– Škiperi... Pasakyk man, ką turiu atlikti. Padarysiu viską... viską, ką tik nori.

– Netrukus sprogimas Saulėje mano sipralės pradžią nublokš už Saulės sistemos ribų.

– Ne! – pasibaisėjęs sukliko senasis Salas. – Škiperi! Škiperi!

– Tik p r a š y č i a u be užuojautos, – tarė Ramfordas, su pasidygėjimu žengdamas žingsnį atatupstas iš baimės, kad bus paliestas. – Juk tai be galo puiku! Aš pamatysiu aibes naujų dalykų, įvairių būtybių. – Jis pabandė nusišypsoti. – Juk tu žinai, kaip įkyri amžinai riogsoti tame nuobodžiame Saulės sistemos laikrodyje, – jis šiurpiai nusikvatojo. – Be to, juk ne mirti susiruošiau. Tai, kas buvo kadaise, bus amžinai, o tai, kas kada nors įvyks, kažkada jau įvyko. – Staigiai krestelėjęs galvą jis nupurtė nuo blakstienos ašarą, kurios nė neįtarė ten esant. – Kad ir kokia raminanti toji chrono sinklastinės infandibulos logika, man vis dėlto velniškai norėtųsi žinoti, koks tikrasis šio Saulės sistemos epizodo tikslas.

– Tu... tu geriau negu bet kas išgvildenai šį klausimą savo "Kišeninėje Marso istorijoje", – išlemeno Salas.

– "Kišeninėje Marso istorijoje" nė žodžio nekalbama apie tai, kad mane veikė galingos jėgos, siunčiamos iš Tralfamadoro planetos. Po tų žodžių Ramfordas sugriežė dantimis. – Iki aš ir mano šuva spragėdami nuskriesime tolyn erdve į nežinią, tarsi bengališkos ugnys bepročio lunatiko rankose, pašėlusiai norėtųsi sužinoti, kokį pranešimą tu gabeni.

– Aš... aš nieko negaliu... – suvapėjo Salas. – Jis užantspauduotas... Man įsakyta...

– Nepaisant visų Tralfamadoro įsakymų, nepaisant visų tave valdančių mašinos instinktų, vardan mūsų draugystės, Salai, prašau tave – atplėšk laišką ir perskaityk jį man, – tarė Vinstonas Nailzas Ramfordas.

Malačis Konstantas, Beatričė Ramford ir iš pažiūros visai laukinis jų sūnelis Chronas niūriai užkandžiavo Titano saulutės pavėsyje prie pat Vinstono jūros. Kiekvienas šeimos narys buvo pasirinkęs po statulą nugarai atremti.

Malačis Konstantas, tas barzdotas Saulės sistemos pleibojus, tebevilkėjo ryškiai geltoną savo kostiumą su oranžiniais klaus-

tukais, nes kitų drabužių paprasčiausiai neturėjo. Jis buvo atsišliejęs į šventąjį Pranciškų Asyžietį, kuris bandė sutaikyti du įniršusius didžiulius paukščius, ir pažiūros panašius į Žemės plikagalvius erelius. Konstantas negalėjo žinoti, kad tai visai ne ereliai, o žydrosios Titano paukštės – jis jų dar nebuvo matęs. Jis atskrido į Titaną vos prieš valandą.

Beatričė, panaši į čigonų baronienę, smilko prie studento fiziko statulos kojų. Iš pirmo žvilgsnio tas chalatu apsivilkęs jaunikaitis atrodė tikras tiesos adeptas, kurio nedomina niekas kitas išskyrus mokslo tiesą, kai jis štai šitaip giedrai šypsodamasis žvelgia į rankoje laikomą mėgintuvėlį. Iš pirmo žvilgsnio galėjai pamanyti, kad jam tiek pat tolimi žemieji gyvuliški žmonijos interesai kiek ir Merkurijaus olų fisharmonijoms. Kaip ir jos, šis vaikinas, regis, neturi nė krislelio tuštybės ar gašlumo, todėl kiekvienam, besigėrinčiam ta skulptūra, atrodo visai priimtinas Salo iškaltas užrašas: “Atominės energijos atradimas”.

Bet štai po viso šito žiūrovas staiga pastebi, kad jaunąjį tiesos ieškotoją ištikusi pasibaisėtina erekcija.

Beatričė dar nebuvo šito pastebėjusi.

Jaunasis Chronas, tamsus ir grėsmingas kaip ir jo motušė, jau atliko, tikriau pasakius, kėsinosi atlikti pirmąjį vandalizmo aktą Titane. Ant skulptūros postamento, į kurį buvo astirėmęs, jis bandė išbraižyti Žemėje paplitusį nešvankų keiksmažodį. Tai padaryti jis norėjo smailiuoju savo talismano galu. Tačiau ilgai išbuvusios ore ir tapusios kone deimanto kietumo Titano durpės tik šipino įrankį.

Skulptūra, kurią Chronas taip uoliai stengėsi subjauroti, vaizdavo neandertaliečių šeimynėlę – neandertalietį, neandertalietę ir jų vaikutį. Tai buvo jaudinantis meno kūrinys. Gauruoti susivėlę padarai tupėdami viltingai žvelgė į ateitį, ir tame jų bjaurume buvo kažkas gražu.

Pasaulinės tų būtybių svarbos ir orumo netemdė net ironiškas skulptūros pavadinimas. Mat Salas mėgo duoti savo kūriniams kuo kvailiausius pavadinimus, tarytum norėdamas pabrėžti, kad nė per nago juodymą nelaiko savęs rimtu menininku. Šito šeimyninio neandertaliečių portreto antraštė, matyt, kilo iš jo siužeto. Mat gimdytojai rodė savo atžalai pamautą ant ne-

grabiai nutašyto iešmo lauže spirginamą žmogaus koją.

O antraštė buvo tokia: “Ak tas mažas paršiukas”.

– Nuo šiol, kad ir kas atsitiktų, gera ar bloga, linksma ar liūdna – tetrenkie mane perkūnas, jei nors viena akimi mirktelėsiu, – porino čia, Titane, savo šeimynai Malačis Konstantas. – Vos pajutęs, kad kas nors ketina priversti mane elgtis vienaip ar kitaip, tą pačią akimirką pavirsiu į ledo luitą. – Jis žvilgtelėjo į Saturno žiedus ir patempė lūpą. – Visa tai, ko gero, per daug gražu, kad galima būtų išreikšti žodžiais. – Jis nusispjovė sau po kojomis. – Jei kas nors tikisi dar sykį įtraukti mane į kokią nos grandiozinę velniavą, tai, manau, turės smarkiai nusivilti, – kalbėjo Konstantas. – Geriau jau tegu pabando išjudinti vieną kurią iš šių statulų.

Tai taręs Konstantas vėl nusispjovė.

– Visata man panaši į sendaikčių turgų, kuriame gerokai išpūstos kainos. Man iki gyvo kaulo įgriso raustis po krūvas šlamšto, tikintis išsiderėti šį tą pelningesnio. Be to, visos tos vadinamosios pelningos prekės plonyte, bet nepertraukiama vielute sujungtos su dinamito užtaisu. – Jis nusispjovė dar sykį.

– Aš atsisakau viso to gero, – tarė Konstantas.

– Išeinu iš žaidimo, – pasakė Konstantas.

– Atsiriboju, – pareiškė jis.

Nedidukė Konstanto šeima klausėsi jo gražbylysčių be jokio entuziazmo, nes per tuos septyniolika mėnesių pakeliui į Titaną jos spėjo įkyrėti iki gyvo kaulo. Be to, tai buvo įprasta visų Marso veteranų filosofija.

Tačiau šį kartą prakalba buvo skirta ne šeimai, o kažkam kitam. Konstanto balsas pabrėžtinai garsiai skardėjo nebyliose statulų džiunglėse ir sklido toli Vinstono jūros paviršiumi. Tai buvo greičiau politinis kreipimasis, skirtas Ramfordui ar kam kitam, besislapstančiam kur nors netoliese.

– Mes neketiname dalyvauti jūsų sumautuose eksperimentuose, batalijose ir festivaliuose, kurių mes nevirškinam ir nesuprantam!

– Suprantam! – atsiliepė aidas nuo sienų, stūkstančių saloje už dviejų šimtų jardų nuo kranto. Žinoma, jis atsimušė nuo

"Beglobio prieglobsčio", Ramfordo Tadž Machalo. Konstantas nenustebo išvydęs čia rūmus. Jis juos matė dar lipdamas iš laivo – puikius ir spindulingus, tarsi Viešpaties Karalystę pagal šventąjį Augustiną.

– Na, kas toliau? – paklausė aidą Konstantas. – Gal visos tos statulos atgis?

– Atgis... – atsiliepė aidas.

– Tai aidas, – tarė Beatričė.

– Žinau, – atsiliepė Konstantas.

– Aš nežinojau, kad tu žinai, kad tai aidas, – šaltai ir mandagiai atsakė ji.

Apskritai ji su Konstantu elgėsi nepriekaištingai – niekada dėl nieko nekaltino ir ničnieko iš jo nereikalavo. Ne tokių aristokratiškų manierų moteris nuolatiniu bambėjimu ir neįvykdomais reikalavimais būtų pavertusi to žmogaus gyvenimą pragaru.

Visą kelią nuo Žemės jiedu nė karto nesimylėjo: nei vienas, nei kitas nejuto tam nė menkiausio potraukio, kaip, beje, ir visi Marso veteranai.

Tačiau ilga kelionė, be jokios abejonės, suartino Konstantą su jo moterimi ir vaiku. Ką ir besakyti, jie visi tapo daug artimesni, nei buvo tada, kai mindžikavo Niuporte visų tų paauksuotų kopėčių, lipynių, paaukštinimų ir laiptukų brūzgynuose. Bet tikra meilė šioje šeimoje siejo tik jaunąjį Chroną ir Beatričę. Visa kita tebuvo mandagumas, niūri užuojauta ir prastai slepiamas pasipiktinimas dėl to, kad juos privertė būti kartu.

– Dievuliau tu mano, gyvenimas – nuostabus dalykas, jei liaujiesi apie jį galvoti, – tarė Malačis Konstantas.

Šiuos gimdytojo žodžius Chronas sutiko akmeniniu veidu, nes buvo mažiausiai linkęs manyti gyvenimą esant nuostabų. Mat Konstantas ir Beatričė galėjo bent jau pasijuokti iš tų neapsakomai kvailų juos ištikusių nesusipratimų, o jis neturėjo kaip šaipytis kartu su jais, pats būdamas kuo kvailiausio nesusipratimo pasekmė.

Todėl nenuostabu, kad didžiausias jaunojo Chrono turtas buvo talismanas ir lenktinis peilis.

Ūmai Chronas jį išsitraukė ir lyg tarp kitko atlenkė geležtę. Jo akys susiaurėjo. Jis pasiruošė tuojau pat tapti žudiku, jei tik

šito prireiktų. Jis įsmeigė žvilgsnį į auksaspalvę irklinę valtį, atsiskyrusią nuo salos.

Laivelį irklavo keista mandarinų spalvos būtybė. Be abejo, tai buvo Salas. Jis plukdė valtį, ketindamas perkelti šeimą į Ramfordo rūmus. Tas darbas Salui sekėsi nekaip, nes jis pirmąsyk gyvenime pėmė į rankas irklus. Jis laikėsi mėšlungiškai įsikibęs į juos savo siurbtukais. Tačiau vienu atžvilgiu jis buvo pranašesnis už bet kurį irkluotoją žmogų – Salas turėjo akį pakaušyje.

Chronas peilio ašmenimis pagavo ir nukreipė tiesiai į ją saulės zuikutį.

Akis Salo pakaušyje sumirksėjo.

Šio poelgio nederėtų laikyti vien Chrono chuliganizmo apraiška. Tai buvo viena iš daugelio džiunglėse naudojamų gudrybių – pasistengti, kad kiekvienas pastebėtas padaras atsidurtų nepatogesnėje padėtyje, negu esi tu. Tai buvo vienas iš tūkstančio gudrių dalykų, kurių Chronas ir jo motušė išmoko klaidžiodami po Amazonės džiungles.

Ruda Beatričės ranka čiupo akmenį.

– Pakutenk jį dar sykį, – šnipštelėjo ji Chronui.

Chronas nukreipė Salo akin dar vieną saulės blyksnį.

– Pažeidžiamas atrodo tik jo kūnas, – ištarė Beatričė nejudindama lūpų. – Jei nepavyks, pabandyk pataikyti į akį.

Chronas linktelėjo.

Konstantas nustėro pamatęs, kokia darni savigynos sistema yra ši porelė – jo drauguže ir vaikas. Konstanto į savo veiksmų planą jie neįtraukė. Konstantas jiems buvo paprasčiausiai nereikalingas.

– O ką man daryti? – sukuždėjo jis.

– Š-š-š, – piktai šnipštelėjo Beatričė.

Salas priplaukė prie kranto ir negrabiu šunmazgiu pririšo savo paauksuotą geldą prie vienos statulos rankos. Tai buvo nuoga moteris, grojanti trombonu. Užrašas jos papėdėje atrodė mįslingas: "Evelina ir jos užburtas smuikas".

Prislėgtas didžiulio sielvarto Salas nė nemanė rūpintis savo saugumu ar bent pagalvoti, kad kam nors gali pasirodyti įtartinas. Jis kiek pastovėjo ant sustingusių Titano durpių luito šalia tos vietos, kur prisišvartavo. Nevykėlės jo kojos per tą laiką spėjo

prisisiurbti prie drėgno akmens ir jis vos įstengė jas atplėšti.

Pagaliau jis pasuko link tos vietos, iš kurios sklido akinanti šviesa.

– Prašau jus... – dar spėjo pasakyti, bet iš saulės zuikučio švystelėjo akmuo.

Salas jo išsilenkė.

Kažkieno ranka čiupo jį už plono kaklo ir pargriovė žemėn.

Chronas sėdėjo raitas ant senojo Salo ir peiliu badė jam krūtinę. Beatričė, klūpanti galvūgalyje, taikėsi akmeniu sutraiškyti jam galvą.

– Nagi, užmuškite mane, – sugirgždėjo nelaimingasis. – Jūs padarysite man didelę paslaugą. Aš taip norėčiau numirti. Dievaži, būtų daug geriau, jei manęs nebūtų surinkę ir įjungę. Užmuškite mane, palengvinkit mano kančias, o paskui skubėkite pas jį. Jis kviečia jus...

– Kas? – nesuprato Beatričė.

– Vargšas jūsų vyras, mano buvęs draugas, Vinstonas Nailzas Ramfordas, – išstenėjo Salas.

– Kur jis? – paklausė Beatričė.

– Štai tenai – rūmuose, saloje, – paaiškino senis. – Jis miršta. Jis visiškai vienas, jei neskaitysime jo ištikimojo šuns. Jis prašo, kad jūs ateitumėt. Jūs visi. Tik manęs nebenori daugiau matyti...

Malačis Konstantas žiūrėjo, kaip švino pilkumo lūpos be garso pabučiavo orą. Už jų, išleisdamas nykstamai mažą garsą, pliaukštelėjo liežuvis. Paskui lūpos staiga nusišypsojo, apnuogindamos puikius Vinstono Nailzo Ramfordo dantis.

Konstantas taip pat parodė dantis, ketindamas kuo garsiau jais sugriežti šalia žmogaus, kuris padarė jam tiek pikto, tačiau savo ketinimo neįvykdė. Visų pirma dėl to, kad nebuvo kam šito pastebėti ir įvertinti, o kita vertus, visa jo neapykanta netikėtai ėmė ir tarsi kažkur išgaravo. Žodžiu, jo burną, taip ir negrikštelėjusią dantimis, iškreipė prasčioko žiovulys – šitaip netašytas bernas žiovauja laukdamas teatrališkos agonijos.

Vinstonas Nailzas Ramfordas, visas nuo galvos iki kojų materializavęsis, tįsojo savo sulankstomoje alyvų spalvos kėdėje prie

baseino, nemirksinčias ir, ko gero, nieko nereginčias akis įsmeigęs į dangų. Grakšti jo ranka kabojo nusvirusi per kėdės atkaltę, o pirštai tingiai glostinėjo metalinį Kazoko, kosminio šuns, antkaklį.

Anktaklis buvo tuščias.

Saulėje įvykęs sprogimas išskyrė žmogų su šunimi. Visata, sukurta gailestingumo vardan, nebūtų atplėšusi žmogaus nuo jo šuns.

Deja, Visata, kurioje gyveno Vinstonas Nailzas Ramfordas ir jo šuva, anaiptol nebuvo sukurta gailestingumo vardan. Kazoką ji beširdiškai pasiuntė pirma šeimininko – su labai svarbia užduotimi į niekur pas nieką.

Kazokas kaukdamas išnyko ozono ir vaiduokliškos šviesos debesyje, ūžiančiame tarsi bičių spiečius.

Ramfordo pirštai atsileido, ir tuščias antkaklis, visa savo esybe klykdamas apie sunaikinimą ir mirtį, dusliai skambtelėjęs susmuko į beformį kupstą – bedvasis gravitacijos vergas, jau gimęs su perlaužtu stuburu.

Švininės Ramfordo lūpos sujudėjo.

– Sveika, brangi žmonele, Beatriče!.. – tarė jis gedulingu balsu.

– Sveikas, Kosmoso Klajūne!.. – jo balsas pasidarė girdimai švelnesnis. – Labai gražu iš tavo pusės, kad vis dėlto ryžaisi dar sykelį mane aplankyti.

– Sveikas ir tu, nepaprastas jaunuoli Chronai, pavadintas nepaprastu vardu! Garbė vokiško betbolo čempionui ir talismano šeimininkui!

Trijulė, į kurią jis kreipėsi, stovėjo kieme, kitoje baseino pusėje. Senasis Salas, kurio troškimas numirti taip ir neišsipildė, krimtosi anapus tvoros, savo paauksuotos valties paskuigalyje.

– Aš nemirštu, o tik palieku Saulės sistemą, – tarė Ramfordas. – Bet ir tai ne visai tiesa. Plačiausia, visa apimančia, chrono sinklastinės infandibulos prasme, žvelgiant iš anapus laiko, aš būsiu čia visada. Amžinai būsiu ten, kur jau sykį buvau. Štai aš vis dar mėgaujuosi su tavim medaus mėnesiu, Beatriče, šnekuosi su jumis, misteri Konstantai, mažame kambarėlyje po laiptais Niuporte. O štai žaidžiu slėpynių su jumis ir Bouzu Merku-

rijaus olose. Ir vis dar gėriuosi tavo meistriškumu, Chronai, kai tu loši betbolą geležinėje Marso plynėje.

Ramfordas ūmai suvaitojo. Dejonė buvo tyli ir labai liūdna. Ji lėtai ištirpo šiltoje aromatingoje Titano atmosferoje.

– Kad ir ką mes su jumis, draugai, sakytume, mes tik be perstojo kartosime – taip buvo, taip yra, taip bus.

Jis vėl tylutėliai sudejavo ir pats nustebęs ėmė klausytis, kaip jo balsas tirpsta ore tarsi tabako dūmų ratilai.

– Turiu jums kai ką pranešti apie gyvenimą Saulės sistemoje, – paskui tarė jis. – Patekęs į chrono sinklastinę infandibulą aš apie jį sužinojau viską iki panagių, iki pat pagrandėlių. Jis pasirodė besąs tokia šlykštynė, kad nuo tada stengiausi kiek įmanoma mažiau apie jį galvoti.

O šlykštynė jis yra štai kodėl.

Viskas, ką bet kada ėmėsi veikti bet kuris Žemės gyventojas, buvo sudarkyta padarų, gyvenančių tolimoje planetoje vardu Tralfamadoras už šimto penkiasdešimt tūkstančių šviesmečių nuo čia.

Kaip tralfamadoriečiai veikė mus, aš nežinau. Tik žinau, kodėl jiems to reikėjo. Jie vertė mus elgtis vienaip ar kitaip dėl to, kad mes perduotume atsarginę detalę, reikalingą Tralfamadoro pasiuntiniui, kuris kadaise nutūpė Titane. – Ramfordas pirštu parodė į Chroną. – Tu, jaunuoli, turi ją savo kišenėje. Tu nešioji kišenėje kulminacinį Žemės istorijos momentą. Tavo kišenėje yra tas paslaptingas daikčiukas, dėl kurio žmonės tūkstantmečius uoliai, nuosekliai, be atvangos nėrėsi iš kailio, apčiuopomis ieškodami vienintelio teisingo kelio, kad jis pagaliau būtų pagamintas ir atgabentas kur reikia.

Iš atkišto Ramfordo smiliaus išaugo šnypščiantis elektros strypas.

– Tai, ką tu vadini savo talismanu, iš tikrųjų yra atsarginė detalė, kurios taip ilgai laukė Tralfamadoro pasiuntinys, – kalbėjo Ramfordas, – mandarinų spalvos padaras, šiuo metu kiūtantis laivelyje anapus sienos. Jo vardas Salas. Aš tikėjausi, kad atsidėkodamas už tokią didelę paslaugą, jis leis žmonijai bent akies krašteliu žvilgtelėti į jo gabenamą laišką. Deja, jam įsakyta niekam to laiško nerodyti. Jis yra mašina, o mašinos neturi kito pasirinkimo, tik vykdyti įsakymus. Aš mandagiai paprašiau pa-

rodyti man tą laišką, o jis kuo griežčiausiai atsisakė.

Švytintis elektros strypas Ramfordo smiliaus gale ėmė šnypšdamas augti ir vyniotis aplink jį spirale. Ramfordas pažvelgė į ją su liūdna panieka.

– Manau, kad tai ji, – tarė jis apie spiralę.

Taip ir buvo. Spiralė mažumytį susispaudė, tarsi pritūpdama prieš šuolį, ir stryktelėjusi ėmė pašėlusiai suktis aplink Ramfordą, sudarydama beveik vientisą žalios šviesos kokoną.

Sukdamasi ji tyliai šnarėjo.

– Galiu tik pasakyti, kad aš kiek galėdamas stengiausi būti naudingas savo gimtajai Žemei, – pasigirdo iš kokono liūdnas Ramfordo balsas, – nors ir buvau priverstas paklusti nenugalimai Tralfamadoro valiai. Gal dabar, kai detalė štai atkeliavo pas pasiuntinį, Tralfamadoras pagaliau paliks Saulės sistemą ramybėje. Galbūt nuo šiol Žemės civilizacija galės rutuliotis laisvai, pagal tikruosius savo polinkius, nors daugelį tūkstančių metų neturėjo tokios galimybės. – Jis nusičiaudėjo. – Nuostabu, kaip žmonės sugebėdavo suteikti savo veiklai šitiek prasmės.

Žalias kokonas atsiplėšė nuo žemės ir pakibo virš rūmų.

– Neužmirškite manęs, džentelmeno iš Niuporto, Žemės, Saulės sistemos!.. – sušuko Ramfordas. Jo balse vėl skambėjo ramybė, susitaikymas su savimi ir tvirtas įsitikinimas, kad jis yra viena iš aukštesnių Visatos būtybių.

– Punktualiai tariant – iki pasimatymo! – atsklido iš kokono gerklinis Ramfordo tenoras.

Kokonas, o su juo ir Ramfordas, trumpai šnypštelėjęs išnyko.

Ramfordo ir jo šuns daugiau niekas niekada nebematė.

Vos tik kokonas išnyko, į kiemą įšuoliavo senasis Salas.

Mažasis tralfamadorietis buvo tarsi pamišęs iš sielvarto. Vienu iš savo siurbtukų jis nusiplėšė nuo kaklo krepšelį su laišku ir dabar laikė jį paėmęs tuo siurbtuku.

Jis žiūrėjo į viršų, į tą vietą, kurioje ką tik kabojo švytintis kokonas.

– Škiperi!.. – suriko jis, žiūrėdamas į dangų, – Škiperi!.. Štai laiškas!.. Aš perskaitysiu tau laišką!.. Laišką!.. Škiperi-i-i!

Jo galva persivertė ant šarnyrų.

– Dingo, – tarė jis puolusiu balsu. Ir pakartojo pakuždom: – Dingo...

– Mašina? – užsikirsdamas sulemeno senasis Salas. Jis kalbėjosi pats su savimi. – Taip, aš mašina, kaip ir visi mano tautiečiai. Mane suprojektavo ir pagamino, negailėdami nei jėgų, nei išlaidų, kad būčiau patikimas, pajėgus, įžvalgus ir patvarus. Aš buvau geriausia mašina, kada nors sukurta mano tautos. O kaip aš įrodžiau savo pranašumą?

P a t i k i m a s ? Man patikėjo nugabenti laišką jokiu būdu jo neatplėšus, o aš ėmiau ir atplėšiau.

P a j ė g u s ? Dabar, kai geriausias mano draugas pradingo kažkur Visatos platybėse, aš eikvoju daugiau energijos, žengdamas per nukritusį medžio lapą, nei anksčiau – šokdamas per Ramfordo kalną.

Į ž v a l g u s ? Stebėdamas Žemės gyventojus daugiau kaip du šimtus tūkstančių metų, aš tapau koketiškas ir sentimentalus tarytum pati naiviausia Žemės mokinukė.

P a t v a r u s ? Tai irgi dar labai neaišku, – tarė Salas niūriai.

Laišką, su kuriuo šitokią daugybę laiko nebuvo nėsyk išsiskyręs, jis abejingai padėjo ant alyvų spalvos sulankstomos Ramfordo kėdės.

– Štai jis... drauge... – tarė kreipdamasis į kažkur Visatoje esantį Ramfordą. – Gal jis suteiks tau nors kiek paguodos ir nusiraminimo. Tavo senas draugas kentėjo baisias kančias. Kad galėtų tau jį įteikti, nors ir pavėluotai, senasis Salas turėjo stoti į kovą pats su savimi, su pačia mašinos prigimtimi, jos esme.

Tu pareikalavai iš mašinos neįmanomo dalyko.

Todėl mašina nuo šiol jau nebe mašina. Jos laidai suėsti korozijos, guoliai užrūdiję, pavaros nutrūkusios, dantračiai nudilę. Jos smegenys gaudžia ir pokši tarsi Žemės gyventojo. Jos šnypščia ir spragsi, kaisdamos nuo minčių apie meilę, garbę, orumą, teises ir pareigas, priklausomybę ir nepriklausomumą...

Senasis Salas paėmė nuo kėdės laišką, parašytą ant plono aliuminio lakšto. Tai buvo vienas vienintelis taškas.

– Ar norite žinoti, kam mane panaudojo, kam paaukojo visą mano gyvenimą? – paklausė jis. – Ar norite žinoti, kas

parašyta šiame laiške, kurį aš gabenu štai jau pusę milijono Žemės metų ir gabensiu dar aštuoniolika milijonų?

Jis paėmė aliuminio lakštą kojos siurbtuku.

– Taškas, – tarė Salas. – Vienas vienintelis taškas, – pakartojo apstulbęs. – Tralfamadoriškai jis reiškia: "Sveiki!"

Šimtą penkiasdešimt tūkstančių šviesmečių keliavusį laišką įteikusi pati sau, Konstantui, Beatričei ir Chronui, mažoji mašinytė iš Tralfamadoro staiga pašoko, nulėkė prie jūros kranto ir ten nusižudė – išardė pati save dalimis ir išsvaidė jas į visas puses aplinkui.

Chronas tylėdamas irgi pasuko į pakrantę ir ilgai ten vaikštinėjo tarp Salo detalių kažką mąstydamas. Jis ir anksčiau jautė, kad jo talismanas turi nepaprastą galią ir prasmę. Jis visą laiką įtarė, kad vieną gražią dieną pasirodys kokia nors aukštesnė būtybė ir pareikš, kad talismanas jos. Juk visi iš tikrųjų jėga apdovanoti talismanai niekad nepriklausė žmonėms, kurie juos saugojo ir jais naudojosi tiktai tol, kol pasirodydavo tikrieji jų savininkai, aukštesniosios būtybės.

Taigi Chronas nesijautė nei apgautas, nei apiplėštas. Jam atrodė, kad viskas kaip tik taip ir turi būti, kad aplink viešpatauja tvarka kaip bažnyčioje, o toje idealioje tvarkoje skirtas ir jam kampelis, kuriame jis visai neblogai jaučiasi.

Jis išsitraukė talismaną iš kišenės ir visai nesigailėdamas sviedė jį ant smėlio, šalia išmėtytų Salo detalių.

Dar Chronas tikėjo, kad anksčiau ar vėliau paslaptingos Visatos jėgos vėl surinks viską į daiktą.

Juk jos iki šiol visąlaik taip darydavo.

EPILOGAS

VĖL KARTU SU TITNAGU

"Tu pavargai, ak, kaip tu pavargai, Kosmoso Klajūne, Malači, Dusliau. Pažvelk į tą blausią žvaigždutę, Žemės vaike, ir pajusk, koks sunkumas užlieja tavo sąnarius".
SALAS

NA, štai, atrodo, ir viskas.

Malačis Konstantas sulaukė Titane gilios senatvės.

Ir Beatričė sulaukė Titane gilios senatvės.

Jiedu mirė ramiai, susitaikę. Pirma vienas, o po dvidešimt keturių valandų – kitas, abu turėdami po septyniasdešimt ketverius metus.

Ir tik žydrosios Titano paukštės žino, kas galų gale nutiko jų sūnui Chronui.

Septyniasdešimt ketverių metų Malačis Konstantas buvo mielas, kreivakojis bambeklis seniokas. Jis galutinai nupliko ir vaikštinėdavo visiškai nuogas, pasipuošęs vien žila, dailiai pakirpta van Deiko stiliaus barzdele.

Jis įsikūrė Salo erdvėlaivyje ir išgyveno tenai visus trisdešimt metų.

Konstantas nė sykio nebandė skraidyklės užvesti. Jis nedrįso paliesti nė vieno prietaiso – jie buvo daug sudėtingesni negu marsiečių raketose. Valdymo pulte Konstantas suskaičiavo du šimtus septyniasdešimt tris svertelius, rankenėles ir mygtukus, pažymėtus tralfamadoriečių skaitmenimis ir raidėmis. Spūstelėjęs bet kurį iš jų, galėjai akies mirksniu vėl atsidurti Visatoje, sudarytoje iš vienos bilijoninės materijos dalies, ištirpusios decilijone dalių juodo tuštumos brokato.

Konstantas pamažu tyrinėjo laivą, mėgindamas patikrinti, ar tikrai Chrono talismanas, kaip sakė Ramfordas, yra atsarginė laivo jėgainės dalis.

Panašu, kad vis dėlto taip ir buvo. Į jėgainę vedė durelės,

iš po kurių vienąkart išvinguriavo siaurutė dūmų juosta. Jas atidaręs Konstantas pamatė aprūkusį mašinų skyrių. Po suodžių sluoksniu jis aptiko su niekuo nesujungtų guolių ir kumštelių.

Konstantui pavyko įsprausti Chrono geležėlę tarp kumštelių ir užmauti jos kiaurymes ant guolių. Talismanas taip gražiai ten tiko, kad net šveicariškų laikrodžių meistras nebūtų turėjęs ką prikišti.

Konstantas prasimanydavo visokių darbų, kurie padėdavo jam įvairiau leisti laiką sveikame ir aromatingame Titano klimate. Mėgstamiausias iš jų buvo knebinėti Salą, andai išsiardžiusį į smulkias detales Tralfamadoro pasiuntinį. Konstantas sugaišo tūkstančius valandų, mėgindamas jį surinkti, bet jam vis nesisekė.

Konstantas ėmėsi taisyti mažąjį tralfamadorietį, slapčia vildamasis, kad tas sutiks nugabenti Chroną atgal į Žemę. Jis pats nejautė nė mažiausio noro tenai grįžti, kaip ir Beatričė. Tačiau ir vienas, ir kitas manė, kad jų sūnui, kuriam dar visas gyvenimas prieš akis, geriau jį praleisti tarp veiklių ir linksmų savo bendraamžių.

Tačiau tuo laiku, kai Konstantui suėjo septyniasdešimt ketveri, rūpestis, kad Chronas sugrįžtų į Žemę, nebeteko pirmykštės svarbos. Mat jaunasis Chronas nebebuvo toks jaunas kaip kadaise.

Ką ir besakyti, jam buvo jau keturiasdešimt dveji. Be to, jis įleido tokias stiprias šaknis į Titano dirvą, kad būtų buvę žiauru ir tiesiog nežmoniška jas rauti.

Būdamas septyniolikos, jaunasis Chronas pbėgo iš puikiųjų Ramfordo rūmų pas žydrąsias Titano paukštes, nuostabiausias Titano būtybes, ir apsigyveno jų perykloje prie Kazoko tvenkinių. Jis kaišėsi jų plunksnomis, perėjo jų kiaušinius, mito tuo pačiu maistu kaip ir jos ir kalbėjosi su jomis jų kalba.

Nuo to sykio Konstantas jo daugiau niekada nebematė. Kartais, vėlai naktį, jis girdėdavo jo šauksmus, tačiau į juos neatsakydavo. Juk jie nieko nereiškė, Chronas jais nesikreipė į nieką iš esančių Titane.

Jie buvo skirti Febui, dangumi plaukiančiam Titano mėnuliui.

Kartais, rinkdamas Titano žemuoges arba poros svarų sun-

kumo šlakuotus Titano sėjiko kiaušinius, Konstantas atvirose vietose aptikdavo iš akmenų ir vytelių padarytus nedidelius altorėlius. Chronas jų sukraudavo šimtus.

Visi jie buvo stebėtinai vienodi. Didelis akmuo centre simbolizuodavo Saturną. Lanku sulenkta vytelė – Saturno žiedus. Už jos gulėdavo mažesni akmenukai, simbolizuojantys devynis Saturno mėnulius. Didžiausias iš jų reiškė Titaną. Po juo paprastai gulėdavo Titano žydrosios paukštės plunksna.

Iš pėdsakų, paliktų ant žemės, buvo matyti, kad jaunasis Chronas, beje, nebe toks ir jaunas, ilgai sukdavo ratu tuos savo modelio elementus.

Aptikęs štai tokį apleistą altorių, padarytą keistuolio savo sūnaus, senis Malačis Konstantas kaip mokėdamas jį aptvarkydavo: apravėdavo, išlygindavo aikštelę, akmeniui, simbolizuojančiam Saturną, padarydavo naują lanką iš vytelės, po akmeniu, reiškiančiu Titaną, padėdavo naują žydrosios paukštės plunksną. Konstantui tai buvo vienintelis būdas kiek artimiau dvasiškai bendrauti su savo sūnumi.

Jis pagarbiai žiūrėjo į religinį sūnaus jausmą.

Kartais, žvelgdamas į ką tik sutvarkytą tokį altorių, Konstantas imdavo mintyse narplioti kai kuriuos savo paties gyvenimo elementus. Tokiomis akimirkomis jis pasinerdavo į melancholiškus apmąstymus apie du jį labiausiai jaudinusius dalykus: apie tai, kaip pats savo rankomis nužudė geriausią savo draugą Titnagą Stivensoną ir apie vėlyvą, pačiame gyvenimo saulėlydyje pagaliau pelnytą Beatričės Ramford meilę.

Beje, Konstantas niekada nebesužinojo, ar Chronas numanydavo, kas tvarko jo altorius. Galbūt jis buvo įsitikinęs, kad tai daro jo dievai ar dievas.

Visa tai buvo taip graudu. Ir kartu taip nepaprastai gražu ir miela.

Beatričė Ramford gyveno viena savo vyro Tadž Machale. Jos ryšiai su sūnumi buvo daug skaudesni negu Konstanto. Chronas visada užgriūdavo Beatričę netikėtai, tarsi perkūnas iš giedro dangaus. Į rūmus jis paprastai atplaukdavo jūra ir, pareiškęs, kad tądien Beatričės gimtadienis, puošdavosi drabužiais iš Ramfordo

garderobo ir pradėdavo kokią nors slogią ir visiškai beprasmišką diskusiją, beje, elgdamasis gana padoriai ir kone civilizuotai.

Paskui, į dienos pabaigą jis nei iš šio, nei iš to imdavo paskutiniais žodžiais plūsti visisus pasaulio rūbus, civilizacijas ir savo nuosavą motiną, įniršęs sudraskydavo savo aprangą į skutus, ir suklikęs tarsi žydroji paukštė, nerdavo į Vinstono jūros gelmes.

Išsikankinusi po tokios "gimimo dienos" Beatričė į pakrantės smėlį įsmeigdavo irklą ir pririšdavo prie jo baltą paklodę. Tai būdavo signalas Malačiui Konstantui, prašymas kuo greičiau ją aplankyti ir nuraminti.

Kuomet pastebėjęs pagalbos šauksmą Konstantas atvykdavo, Beatričė ramindavo save kiekvieną kart vis tais pačiais žodžiais:

– Užtat jis ne koks mamytės sūnelis. Be to, jam užteko dvasios didybės susidraugauti su kilniausiais ir gražiausiais vietos padarais.

Štai ir dabar vėjyje plazdėjo nebylus pagalbos šauksmas – balta skepeta.

Malačis Konstantas atsistūmė nuo kranto, sėdėdamas iš medžio stuobrio išskobtoje kanojoje. Paaksuotoji rūmų valtis jau seniai sudūlėjo.

Konstantas vilkėjo seną vilnonį mėlyną vonios chalatą, kadaise priklausiusį Ramfordui. Jis rado jį rūmuose ir pasiėmė, kai Kosmoso Klajūno rūbas visiškai sudrisko. Tai buvo vienintelė jo drapana, kuria jis pasipuošdavo tik lankydamas Beatričę.

Konstanto kanojoje buvo šešetas Titano sėjiko kiaušinių, dvi kvortos laukinių Titano žemuogių, trijų galonų talpos iš Titano durpių padarytas indas rūgusio saulučių pieno, visas bušelis Titano saulučių sėklų, aštuonios knygos, pereitą kartą pasiskolintos iš keturiasdešimties tūkstančių tomų rūmų bibliotekos, savo gamybos šluota ir semtuvėlis.

Konstantas buvo labai savarankiškas. Viską, ko reikia, jis arba užsiaugindavo, arba prisirinkdavo, arba pasidarydavo pats. Tai be galo glostė jo savimeilę.

Beatričė irgi visai nebuvo priklausoma nuo Konstanto: Ramfordas savo Tadž Machalą buvo iki lubų prikimšęs žemiško

maisto ir gėrimų. Beatričė turėjo visko į valias ir, svarbiausia, visam gyvenimui.

Nepaisant to, Konstantas atnešdavo jai vietinių valgių. Jis labai didžiavosi savo miškininko ir žemdirbio gabumais ir mėgo atrodyti maitintojas rūpintojėlis.

Tai buvo privaloma jo apsilankymų programos dalis.

Konstantas šluotą ir semtuvą pasiėmė todėl, kad rūmai visuomet skendėdavo šiukšlėse, nes Beatričė niekada jų netvarkydavo. Kiekvienos viešnagės metu juos šiek tiek apkuopdavo Konstantas.

Beatričė Ramford tuo metu buvo judri vienakė tamsiaodė dama auksiniais dantimis, tokia tiesi ir plokščia kaip kėdės atlošas. Tačiau jos aristokratiškumo negalėjo užgožti nei fizinės, nei dvasinės traumos.

Piliečiui, kuriam nesvetima poezija, mokėjimas stebėtis ir meilė žmonijai, ši ori Malačio Konstanto draugužė išsišovusiais skruostikauliais būtų pasirodžiusi tikra gražuolė.

Tiesa, ji, ko gero, buvo šiek tiek kvanktelėjusi. Mėnulyje, kur be jos tegyveno vos du žmonės, ji rašė knygą, pavadintą "Tikroji gyvybės Saulės sistemoje paskirtis". Jos užduotis buvo paneigti Ramfordo teiginį, esą viso žmonijos gyvavimo Saulės sistemoje prasmė ir tikslas buvo padėti vėl tęsti kelionę Tralfamadoro pasiuntiniui, kažkada nutūpusiam Titane.

Beatričė ėmėsi to darbo, kai jos sūnus išėjo pas žydrąsias paukštes. Per tą laiką šis jos ranka rašytas veikalas išaugo iki trisdešimt aštuonių kubinių pėdų dydžio.

Kiekvieną kartą į rūmus atvykus Konstantui, Beatričė skaitydavo jam, ką nauja parašiusi.

Štai ir dabar ji garsiai skaitė, sėdėdama sulankstomoje Ramfordo kėdėje, o Konstantas dūlinėjo po kiemą. Ji buvo apsisiautusi rausvą dygsniuotą lovos užtiesalą iš rūmų rekvizito. Ant užtiesalo buvo išdaigstytas užrašas: "Dievui viskas vis tiek".

Tai buvo asmeninis paties Ramfordo lovos užtiesalas.

Beatričė vis bėrė argumentus, anot jos, turinčius paneigti Tralfamadoro įtakos svarbą.

Konstantas klausėsi išsiblaškęs. Jis tiesiog mėgavosi Beat-

ričės balsu – skambiu ir triumfuojančiu.

Jis tupėjo šulinyje ir suko vožtuvą, ketindamas išleisti iš baseino vandenį, kuris nuo Titano dumblių tapo panašus į žirnių sriubos putą. Kiekvienąkart aplankęs Beatričę, Konstantas vis iš naujo pradėdavo beprasmišką mūšį su šia stebėtinai vislia žaliąja neganda.

– Aš nemanau teigti, kad Tralfamadoro jėgos neturėjo įtakos įvykiams Žemėje, – skaitė Beatričė. – Bet asmenys, tarnavę Tralfamadoro tikslams, tai darė taip personifikuotai, kad Tralfamadoras praktiškai, galima sakyti, čia niekuo dėtas.

Konstantas prikišo ausį prie vožtuvo. Sprendžiant iš garso, vanduo tekėjo labai lėtai. Konstantas nusikeikė. Vienas iš gyvybiškai svarbių dalykų, išnykusių kartu su Ramfordu ir numirusių kartu su Salu, buvo paslaptis, kaipgi jiedu įsigudrindavo vandenį baseine palaikyti skaidrų kaip krištolą. Nuo tada, kai tuo rūpintis pradėjo Konstantas, dumbliai ėmė tiesiog virsti per baseino kraštus. Baseino dugnas ir sienelės apaugo stora gličia mase, o trys gracijos jo vidury, trys nuostabios Titano sirenos, atsidūrė po šlykščių gleivių krūva.

Konstantas žinojo, kaip šios gražuolės pakeitė jo gyvenimą. Jis perskaitė apie tai "Kišeninėje Marso istorijoje" ir "Autorizuotame Vinstono Nailzo Ramfordo Biblijos vertime". Dabar šios trys nepaprasto grožio damos jam reiškė visai nedaug – nebent tik primindavo, kad kadaise jį jaudino sekso problemos.

Konstantas išlipo iš šulinio.

– Kas kartą teka vis lėčiau, – tarė Beatričei. – Man regis, neatidėliojant reikia atkasti vamzdžius.

– Štai kaip? – Beatričė pakėlė akis nuo rankraščio.

– Štai taip.

– Tu visada geriau žinai, ką reikia daryti, – pasakė Beatričė.

– Tai pagrindinis mano gyvenimo motyvas.

– Man ką tik toptelėjo mintis, kurią būtinai reikia įdėti į knygą, – ūmai pasakė Beatričė. – Kad tik ji man neišsprūstų.

– Aš jai vožtelsiu semtuvu, jei bėgs mano pusėn.

– Patylėk minutėlę. Duok man ją sugauti.

Beatričė pakilo ir nuėjo į rūmus, kad jos neblaškytų Konstantas ir Saturno žiedai.

Hole ji ilgai stovėjo prie didžiulės aliejumi tapytos drobės, vienintelės visuose rūmuose. Joje buvo pavaizduota švarutėlė baltai papuošta mergytė, rankoje laikanti baltutėlio savo ponio pavadį.

Beatričė žinojo, kas tai. Prie paveikslo rėmo buvo lentelė su užrašu: "Beatričė Ramford vaikystėje".

Kokios stulbinančiai nepanašios jos buvo – toji skaisti balta mergaitė ir ši į ją žiūrinti sena dama.

Beatričė ūmai atsuko paveikslui nugarą ir išėjo į kiemą. Mintis, kurią ji norėjo užrašyti, vėl sugrįžo.

– Nelaimingas tas, kurio niekas niekada ir niekam nepanaudojo, – tarė ji.

Nuo tos minties jai tarytum palengvėjo. Ji išsitiesė senoje sulankstomoje Ramfordo kėdėje ir pažvelgė aukštyn – į šiurpiai gražius Saturno žiedus, Ramfordo vaivorykštę.

– Ačiū, kad manimi pasinaudojai, – tarė ji Konstantui. – Nors aš ir labai nenorėjau, kad manimi kas naudotųsi.

– Ką jau čia, nėra už ką, – atsakė Konstantas, pradėdamas šluoti kiemą.

Jis ėmė šluoti iš kiemo šiukšles – mišinį iš smėlio, kurį vėjas atnešdavo iš anapus sienų, Titano saulučių sėklų lukštų, žemės riešutų aiženų, tuščių skardinių nuo vištienos konservų ir suglamžyto rašomojo popieriaus. Beatričė mito daugiausia saulučių sėklomis, žemės riešutais ir vištienos konservais, kadangi šio maisto ne tik nereikėjo ruošti, bet ir buvo galima valgyti neatsitraukus nuo darbo. Viena ranka valgyti, o kita rašyti: labiausiai už viską pasaulyje ji troško spėti išdėstyti popieriuje visas aliai vienos savo mintis.

Metęs šluotą Konstantas nuėjo pasižiūrėti, kaip iš baseino teka vanduo.

Vanduo tekėjo lėtai. Glitus žalias Titano sirenas užgožęs dumblių kupstas dar tik per nago juodymą kyšojo iš vandens.

Konstantas pasilenkė ties nutekamąja anga ir ėmė klausytis, kaip gurga joje vanduo.

Jis išgirdo dainuojant vamzdžius. Ir dar kai ką.

Jis išgirdo, kad nebeskamba toks artimas ir širdžiai mielas balsas.

Jo gyvenimo draugė Beatričė liovėsi kvėpavusi.

Malačis Konstantas palaidojo savo gyvenimo draugę Titano durpėse, Vinstono jūros pakrantėje, ten, kur dar nebuvo nė vienos statulos.

Tuo metu, kai jis atsisveikino su ja, į dangų pakilo didžiulė daugybė žydrųjų Titano paukščių, mažiausiai koks dešimt tūkstančių tų didingų ir taurių sparnuočių.

Jų buvo tiek daug, kad diena pavirto į naktį, ir oras virpėjo plakamas jų sparnų.

Nė viena paukštė neišleido nė garso.

Ir štai tada, vidury dienos užėjus nakčiai, šalia ką tik supilto kauburėlio nežinia iš kur atsirado Chronas, Malačio ir Beatričės sūnus, apsisiautęs apdaru iš plunksnų, kurio skvernais mosavo kaip sparnais.

Jis buvo puikus ir tryško jėga.

– Lenkiuosi jums, savo tėvui ir motinai, kad dovanojote man gyvenimą! – sušuko jis. – Likite sveiki!

Po tų žodžių jis išnyko, o su juo – ir paukščiai.

Senasis Malačis Konstantas pasuko atgal į Tadž Machalą. Jo širdis buvo sunki tarsi patrankos sviedinys. Į tą nelinksmą vietą jis grįžo vedamas noro viską kaip reikiant tenai sutvarkyti.

Juk anksčiau ar vėliau rūmuose pasirodys kitas šeimininkas.

Todėl jie turi būti švarūs ir tvarkingi, pasirengę sutikti naujus svečius. Tegul buvusių gyventojų čia niekas nemini bloguoju.

Sustatyti aplinkui palaikę Ramfordo sulankstomąją kėdę, tebestovėjo kraitelė Titano sėjiko kiaušinių, pintinėlė Titano žemuogių, puodynė rauginto titano saulučių pieno ir krepšys su Titano saulučių sėklomis – Konstanto lauktuvės Beatričei. Tai buvo greitai gendantys produktai, vargu ar besulauksiantys naujųjų gyventojų. Todėl Konstantas nunešė juos atgal į savo kanoją.

Viso to jam nebereikėjo. Niekam daugiau nebereikėjo.

Kai jis atitiesė savo seną nugarą baigęs kuistis kanojoje,

pamatė link jo vandeniu čiuožiantį Tralfamadoro pasiuntinį Salą.

– Sveikas, – tarė Konstantas.

– Sveikas, – atsakė į pasveikinimą Salas. – Ačiū, kad surinkai mane iš naujo.

– Nežinojau, kad man pavyko. Juk tu nerodei jokių gyvybės žymių.

– Tau viskas gerai pavyko. Aš tiesiog gulėjau svarstydamas, ar noriu rodyti gyvybės žymes. – Salas išleido orą iš savo pripučiamų kojų, ir tas šnypšdamas išėjo. – Ko gero, aš išvykstu.

– Tai vis dėlto ryžaisi nugabenti laišką kur reikia? – pasitreiravo Konstantas.

– Tam, kuris nusibeldė šitokią tolybę pagal kvailių užmačias, nebelieka nieko kito, kaip tik iir toliau palaikyti kvailių firmą ir garbingai užbaigti, ką pradėjus.

– Šiandien mirė mano moteris.

– Nuoširdžiai apgailestauju. Pasakyčiau: "Ar galiu būti kuo nors naudingas?", bet Škiperis tvirtino, kad tai patys šlykščiausi ir kvailiausi žodžiai, kokius tik galima ištarti angliškai.

Konstantas liūdnai pasitrynė rankas. Jis liko vienišas kaip pirštas.

– Aš ilgiuosi jos.

– Kaip matau, tu spėjai smarkiai ją pamilti, – tarė Salas.

– Gal tik prieš kokius metus pagal Žemės laiko skaičiavimą. Mums reikėjo tiek daug laiko suvokti, jog žmogaus gyvenimo, kad ir kas jį kontroliuotų, yra viena prasmė ir tikslas – meilė aplinkiniams, laukiantiems tos meilės.

– Jei tu ar tavo sūnus pageidaujate grįžti į Žemę, man būtų visai nesunku jus tenai pavėžėti.

– Mano berniukas išėjo pas žydrąsias paukštes.

– Na ir puiku! Aš pats geisčiau gyventi su jomis, jei tik jos mane priimtų! – sušuko Salas.

– Ak, Žemė... – svajingai tarė Konstantas.

– Dabar, kai laivas pataisytas, mes ten galim nulėkti per kelias valandas.

– Aš jaučiuosi čia vienišas. Dabar, kai... – Konstantas liūdnai papurtė galvą.

Skrendant į Žemę Salas pajuto, kad padarė lemtingą klaidą

pasiūlęs pargabenti Konstantą gimtojon planeton. Jis tai pajuto po to, kai Konstantas pareiškė norą būti pristatytas Indianapolin, Indianos valstijon, JAV. Ir štai kodėl šis noras taip nuliūdino Salą. Indianapolis anaiptol nebuvo ideali vieta vienišam benamiui senukui.

Salas ketino atiduoti jį į prieglaudą Sankt Peterburge, Floridoje, JAV, tačiau Konstantas su seniokišku užsispyrimu laikėsi savo: vežk Indianapolin, ir baigta.

Salas pamanė, kad Indianapolyje Konstantas turi giminių ar senų pažįstamų, tačiau pasirodė, kad ir tai netiesa.

– Aš ničnieko nepažįstu Indianapolyje ir ničnieko apie jį nežinau išskyrus vieną dalyką, apie kurį skaičiau kažkokioje knygoje, – tarė Konstantas.

– Na, ir ką gi tu ten perskaitei? – susirūpinęs paklausė Salas.

– Indianapolyje, Indianos valstijoje, pirmąsyk Jungtinėse Valstijose buvo pakartas baltasis, nužudęs indėną, – paaiškino Konstantas. – Žmonės, kurie pakaria baltąjį, jei jis nužudo indėną, kaip tik tai, ko man reikia.

Salo galva persivertė kūlio ant ją laikančių traukių, o kojos ėmė sielvartingai čeksėti metalinėmis laivo grindimis. Jo keleivis visai nieko nenutuokia apie planetą, prie kurios artinasi kone šviesos greičiu. Dar gerai, kad turi šiek tiek pinigų. Nors tokia paguoda. Konstantas turėjo apie tris tūkstančius dolerių įvairia Žemės valiuta, kuriuos jis surankiojo iš Ramfordo apdarų kišenių Tadž Machale. Be to, jis buvo gana padoriai apsirengęs.

Jis vilkėjo gerokai per didelį, bet gerą vilnonį Ramfordo kostiumą kartu su visu Pi Beta Kapa draugijos raktu, kabančiu ant laikrodžio grandinėlės, jungiančios liemenės skvernus.

Salas įkalbėjo Konstantą velkantis kostiumą nenuimti rakto.

Be to, Konstantas turėjo neblogą paltą, skrybėlę ir guminius batus.

Kai ligi Žemės teliko valanda kelio, Salas susimąstė, ką čia dar padarius, kad savo gyvenimo likutį Konstantas praleistų pakenčiamai, net ir Indianapolyje.

Pagaliau jis nusprendė užhipnotizuoti Konstantą, kad nors paskutinę gyvenimo akimirką jam pasidarytų nepaprastai gera.

Kad atsisveikinti su gyvenimu jam būtų malonu.

Tuo labiau, kad jau žvelgdamas pro iliuminatorių į kosmoso platybes, Konstantas buvo apimtas bemaž hipnotinės būsenos.

Salas, atsistojęs jam už nugaros, ėmė kalbėti migdančiu balsu:

– Tu pavargai, ak kaip tu pavargai, Kosmoso Klajūne, Malači, Dusliau. Pažvelk į tą blausią žvaigždutę, Žemės vaike, ir pajusk, koks sunkumas užlieja tavo sąnarius.

– Sunkumas... – pakartojo Kosntantas.

– Vieną gražią dieną tu numirsi, Dusliau, – tarė Salas. – Labai gaila, bet nieko čia nepadarysi.

– Nepadarysi... – antrino Konstantas. – Nereikia nieko gailėtis.

– Kai tu pajusi, kad jau miršti, Kosmoso Klajūne, tave ištiks nuostabus dalykas. Ir Salas papasakojo Konstantui džiugius regėjimus, kurie jam pasivaidens išeinant į aną pasaulį.

Tai buvo hipnotinė iliuzija.

– Pabusk! – baigęs šūktelėjo Salas.

Konstantas krūptelėjęs atsisuko nuo iliuminatoriaus.

– Kur aš? – paklausė jis.

– Kosminiame laive iš Tralfamadoro, kelyje iš Titano į Žemę.

– Ak taip, žinoma. Tikriausiai buvau užsnūdęs.

– Numik dar truputį, – patarė jam Salas.

– Taigi... aš... ko gero, taip ir padarysiu, – sutiko Konstantas. Jis atsigulė ir tuojau pat užmigo.

Salas prisegė miegantį Konstantą prie gulto, pats prisisegė kėdėje prie valdymo pulto ir, keletą kartų patikrinęs prietaisų parodymus, nuspaudė ryškiai raudoną mygtuką.

Jis patogiai atsilošė. Jam nebuvo kas daryti – nuo šiol ėmė veikti automatinis valdymas. Lygiai po trisdešimt šešių minučių laivas nutūps galinėje autobuso stotelėje Indianapolio priemiestyje, Indianos valstijoje, JAV, Žemėje, Saulės sistemoje, Paukščių Take.

Tai įvyks trečią valandą ryto.

Bus žiema.

Erdvėlaivis nutūpė ant keturių colių storumo ką tik iškri-

tusio baltutėlio sniego sluoksnio pietiniame Indianapolio pakraštyje. Visi miegojo, ir niekas nematė, kaip jis nusileido.

Malačis Konstantas išėjo iš laivo.

– Štai ten sustoja autobusas, senas kareivi, – sukuždėjo Salas. Reikėjo kalbėti pakuždomis, kadangi vos už trisdešimties pėdų juodavo pravertas dviaukščio kotedžo miegamojo langas. Salas parodė į apsnigtą suolelį prie gatvės. – Tau reikės gal dešimtį minučių palaukti. Autobusas nuveš tave tiesiai į miesto centrą. Paprašyk vairuotojo, kad sustotų prie kokio gero viešbučio.

Konstantas linktelėjo.

– Viskas bus gerai, – sušnibždėjo jis.

– Kaip jautiesi? – paklausė Salas.

– Šilta kaip ant krosnies, – atsakė Konstantas.

Pro atdarą langą pasigirdo mieguistas bambėjimas.

– Ei, jūs ten!.. A-a... Mmmm...

– Tu tikrai gerai jautiesi? – sukuždėjo Salas.

– Taip, puikiai, – irgi pakuždom atsakė jam Konstantas. – Ir šilta kaip ant krosnies.

– Sėkmės, – šnipštelėjo Salas.

– Pas mus čia niekas taip nesako, – tarė Konstantas.

Salas jam mirktelėjo.

– Aš juk ne iš čia, – sukuždėjo jis ir apmetė akimis šitą baltut baltutėlį pasaulį. Salas, oda jausdamas drėgnus sniego dribsnių bučinius, mąstė apie gilią prasmę, slypinčią gatvių žibintuose, kai jie štai šitaip blyškiai geltona savo šviesa užlieja baltai užmigusį pasaulį. – Gražu, – sužnibždėjo jis.

– Juk tikrai, ar ne? – atsiliepė Konstantas.

– Tuoj šjums! – grėsmingai sušnypštė miegojęs už lango, kreipdamasis į visus, kas tik bandys trikdyti jo brangų miegą. – Kščia?! A?.. Kščia?.. Ksper velniava!.. Chr-r-r...

– Ko gero, tau jau laikas, – sušnibždėjo Konstantas.

– Ko gero, – labai tyliai atsakė Salas.

– Lik sveikas. Ačiū tau.

– Man tai buvo vienas malonumas.

Salas įlipo į laivą ir uždarė liuką. Laivas pakilo ūždamas taip, lyg kas būtų pūtęs orą į tuščią butelį, prisidėjęs prie lūpų

kakliuką, ir visiems laikams išnyko snaigių sūkury.

– Ū-ū-ūkt! – tarė jis atsisveikindamas.

Po Malačio kojomis gurgždėjo sniegas. Malačis nubraukė nuo suolelio purų baltą dangalą ir atsisėdo.

– Pspruko! – sušuko anas už lango per miegus taip, lyg būtų ūmai supratęs viską.

– Po prkūnais! – burbtelėjo, tarsi labai nepatenkintas tuo, ką suprato.

– Na, šjus išp...! – vėl suriko, nedviprasmiškai pareikšdamas, ką jis žada visiems be išimties padaryti.

– Še, šgrauš! – dar sykį sumurmėjo piktai.

Iš visko sprendžiant, "nusikaltėliai spėjo laimingai pasprukti".

Snaigės vis krito ir krito.

Autobusas, kurio laukė Malačis Konstantas, tą rytą atvažiavo net dviem valandomis vėliau – dėl užpustytų kelių. Deja, jis atvyko per daug vėlai. Malačis Konstantas jau buvo miręs.

Salas jį taip užhipnotizavo, kad prieš mirtį jam pasivaidentų, tarytum jis mato geriausią ir vienintelį savo draugą Titnagą Stivensoną.

Sniegas vis pustė ir pustė Malačį Konstantą, o jam regėjosi, kad debesys prasiskyrė, praleisdami saulės spindulį, nukreiptą tiesiai į jį. Tuo spinduliu iš viršaus žemyn čiūžtelėjo auksinis deimantais nusagstytas erdvėlaivis ir nutūpė ant dar niekieno neliestos baltutėlės sniego paklotės gatvės vidury. Iš jo išėjo tvirtas rudaplaukis jaunas vyras, dantyse įsikandęs didžiulį cigarą. Jis vilkėjo marsiečių armijos desantininko uniformą, kažkada dėvėtą Dusliaus.

– Sveikas, Dusliau! – tarė jis. – Lipk į laivą!

– Lipti į laivą? – nustebo Konstantas. – O kas tu toks?

– Titnagas Stivensonas, Dusliau! Argi tu manęs nepažinai?

– Titnagas! – sušuko Duslius. – Ar tai tikrai tu?!

– Kas gi daugiau, jei ne aš pakeltų tą prakeiktą greitį? – tarė Stivensonas ir nusikavtojo. – Lipk į laivą!

– O kur mudu skrisim? – pasiteiravo Konstantas.

– Į rojų.

– O kas yra rojus?

– Tai vieta, kur visi būna laimingi, bent jau tol, kol laikosi šita mūsų sukriošusi Visata. Na judinkis, Dusliau. Beatričė jau ten, laukia tavęs.

– Beatričė? – nustebo Konstantas, lipdamas į kosminį laivą.

Titnagas uždarė liuką ir nuspaudė starto mygtuką.

– Vadinasi, mes... mes skrendam į rojų? – stebėjosi Konstantas. – Vadinasi, aš... aš pateksiu į rojų?

– Nežinau, kodėl, seni, bet kažkas tenai, viršuje, tikrai myli tave.

TRUMPAI APIE ROMANĄ

"Titano sirenos" – antrasis amerikiečių rašytojo Kurto Voneguto romanas, pirmąsyk išleistas Niujorke. Jis gangreit įgijo skaitytojų palankumą ir buvo noriai perkamas bei skaitomas, ypač besimokančio jaunimo. JAV ši knyga susilaukė daugybės leidimų: vien per penkerius metus buvo pakartotinai išleista gal dvidešimt penkis sykius, o autoriui pelnė vieno iš geriausių šiuolaikinių fantastų vardą. Beje, pastarasis dalykas gana ironiškas, kaip ir daug kas šio rašytojo gyvenime. Nors knygoje veikia paslaptingos nežinomos civilizacijos, vyksta žvaigždžių karai su marsiečiais, o ateiviai grobia žmones ir skraidančiomis lėkštėmis gabena juos į tolimiausius Visatos užkaborius, geriau įsižiūrėjus galima nesunkiai pastebėti, kad tai ne "puiki, nauja, ligi šiol neregėta fantastika", kaip rašė nemaža ano meto literatūros kritikų, o išties puiki, nauja, ligi šiol neregėta jos parodija. Tai buvo bandymas ironizuoti, nusikvatoti į akis. Tai buvo sąmojus, tarsi koks šmaikštus atsakymas publikai, kuri, didžiausiai autoriaus nuostabai, ir pirmąją jo knygą "Pianola" pakrikštijo moksline fantastika, o jį patį – futurologu.

"Buvau apstulbęs. Juk rašiau apie tai, ką matė mano akys ir girdėjo mano ausys Šenektedyje, kuo realiausiame Amerikos miestelyje, kuo realiausiai gyvaliojančiame savo pilką ir nykų kasdienį gyvenimą." Nesusipratimas tikriausiai kilo dėl to, kad tą "kuo realiausią kasdienybę" K. Vonegutas, matyt, didesnio aiškumo, o gal ir raiškumo dėlei romane ėmė žiūrinėti, kaip sakoma, pro išgaubtą padidinamąjį grotesko stiklą, kuris tą realybę gal kiek ir iškreipia, tačiau nepaprastai aiškiai parodo stačiai absurdišką, kartais net fantasmagorišką jos esmę, pačiam autoriui keliančią kuo didžiausią nerimą.

Seniau angliakasiai, leisdamiesi po žemėmis, pasiimdavo narvelį su kanarėlėmis, itin jautriomis net mažiausiems aplinkos pakitimams. Jos pajusdavo nuodingas dujas daug anksčiau nei žmogus ir imdavo tarsi perspėdamos blaškytis. Lyg kokia kanarėlė šachtoje rašytojas sakytum nori perspėti apie tai, ko dar "nemato kitų akys ir negirdi ausys". Po daugeliui įprastu ir net jaukiu kasdienybės luobu rašytojas jauste jaučia pražūtį ir išsigimimą žadančios ateities užuomazgas. Ne veltui Vinstonas Nailzas Ramfordas "Titano sirenose", tarsi sufleruodamas tikrąjį kūrinio suvokimo raktą, nuolat kartoja: "Visa, kas buvo, tęsis amžinai, visa, kas bus, yra jau dabar".

Vienas svarbiausių ir nuostabiausių Kurto Voneguto bruožų – kaip tik tas nepaprastas jo sugebėjimas matyti pasaulį taip, lyg kaskart regėtų jį pirmą sykį. Juk paprastai žmogus daug ką suvokia ir vertina mechaniškai. Dažnai jis priima svetimas idėjas ir mintis be jokių įrodymų tarsi savas, nes taip daro visi. Tuomet nejučia tiesa ir gėris jau ima atrodyti tai, kas įprasta, kas "normalu". Šitaip ilgainiui nustojama piktintis apgaule, melu ir išvis bet kokiu blogiu, nes jis tampa įpročiu, gyvenimo norma. Atvirai kalbant, tokia dvasios inercija labai stipri, jai atsispirti ne taip jau paprasta, daugiau ar mažiau jai pasiduodame visi. Juk iš tikrųjų nuolat savarankiškai mąstyti, lyginti ir dorai vertinti – sunkus darbas, reikalaujantis nemažai pastangų, o jų ne visi mokame, galime ir, svarbiausia, norime kiek reikiant padėti. Čia rimta paspirtis gali būti ir yra menas, kuriamas žmonių, maksimaliai laisvų nuo minėtos inercijos. Jis tarsi siūlo mūsų akims, įprastusioms žiūrėti vienon kurion pusėn, geriau apsidairyti, įdėmiau pažvelgti ten, kur dirstelėti kartais sąmoningai vengiame. Šitaip jis nubraukia inercijos apnašas nuo, regis, pačių paprasčiausių, kasdieniškiausių dalykų, ir ūmai savimi patenkinta bei neginčijamu teisumu įpratusi puikuotis kasdienybė nustebusi pamato ne itin simpatingą, tačiau tikrą, be saviapgaulės nėrinukų savo atvaizdą vaiskiame menininko ironijos veidrodyje.

Tokiu veidrodžiu tapo jau pirmasis Kurto Voneguto kūrinys "Pianola" (*Player Piano, New York, Scribner. 1952*), kuriame visiškai netikėtai debiutantas sugebėjo parodyti labai rimtą ir pavojingą, nors daug kam ligi šiol nematomą

mūsų visuomenės negalią – sparčiai progresuojantį vis labiau plintančios ne tik buitinės, bet ir dvasinio gyvenimo mechanizacijos sukeltą pačios žmogiškumo esmės žmoguje paralyžių.

Idėjos, sudėtos į "Pianolos" pamatą, rutuliojamos toliau "Titano Sirenose". Jų visumą galima būtų apibrėžti kaip, viena, skeptišką požiūrį į tai, ką davė, duoda ir rengiasi duoti žmonijai, daugelio nuomone, reikšmingiausias mūsų amžiaus laimėjimas, vadinamoji mokslo ir technikos revoliucija ir, antra, liūdesį dėl to, ko šitas vis dėlto įstabus reiškinys nedavė ir negali duoti. Įstabus dėl nesutaikomos prieštaros, slypinčios jame taip giliai, kad tobulinti ir taisyti jo neįmanoma – per daug seniai ir kryptingai eita prie to, kas vyksta dabar. O ir atsisakyti kelio, kuriuo jau šitiek laiko, tegu ir mechaniškai, iš inercijos žengiame, nebegalima – per daug toli už nugaros liko alternatyvios jo atšakos, dabar kone užmirštos.

Ar tikrai tai, ką visi sutartinai vadina progresu, yra pažanga? Ar tokioje daiktų kulto ir prakticizmo apniktoje visuomenėje ji išvis įmanoma? Ar tobulindamas daiktus žmogus iš tikro tobulina save? Štai klausimai, iškelti jau pirmajame romane, kurie neduoda rašytojui ramybės ir "Titano Sirenose". Dar daugiau. Tenai skaitytojas ras ne tik daugelį "Pianoloje" narpliotų problemų, bet ir atskirų įvaizdžių, metaforų ar net veikėjų. Daugelis jų tarsi gyvena, auga toliau ir lyg pakyla į aukštesnį raidos vingį. Visai gali būti, kad šis įspūdis atsiranda ir dėl to, kad autorius prie tiriamos "kuo realiausios kasdienybės" dar labiau priartina minėtąją grotesko linzę. Su jos pagalba rašytojo akis tarsi prasiskverbia dar giliau pro šiokį tokį padorumo regimybės šydą, gaubiantį "Pianoloje" aprašytą miestą Ailiumą. (Nors mašinos valdo žmones, tačiau vis dėlto aprūpina juos būtiniausiais daiktais ir net teikia jiems saugų, sotų, šiltą beigi patogų gyvenimą, kur nebereikia abejoti, blaškytis ar ką nors spręsti). Lyg šviesos spinduliu perskrodęs tą apgaulingo rūko skraistę, K. Vonegutas atskleidė dar gilesnius dabartinės žmonių civilizacijos esmių klodus, negu tai pavyko padaryti "Pianoloje". Taip prasideda Kurto Voneguto skaitytojui siūloma nesibaigianti kelionė "O kas už viso to slypi?"

Nuo tokio "priartinimo" nužmogėjimas technokratijos stabo surakintame mieste pasidaro toks baisus, jog "ribotam Žemės protui" pasirodytų mažiausiai neįtikėtinas. Galbūt dėl to Ailiumas perkeliamas iš Žemės į Marsą ir tampa klaikios išsigimėliškos jo civilizacijos centru. Šitaip skaitytojui tarsi paliekama galimybė košmarišką jo būtį suvokti kaip rašytojo fantazijos žaismą.

Nesunkiai "Pianoloje" aptiksime ir daugelio "Titano Sirenų" veikėjų užuomazgas. Kuklus armijos eilinis Elmas Heketsas, graudžiai komiškas ir naivus "Pianolos" "takaru"* "Titano Sirenose" tarsi susilieja su daktaru Polu Proteusu, mėginančiu žūt būt nepasiduoti totaliniam nudvasėjimui. Vienam iš jų likimas buvo palankus, o kitą nepelnytai nuskriaudė, skirdamas jam beviltiškai skurdžią ir tamsią būtį. "Titano Sirenose" šis įžeistas žmogiškojo teisingumo jausmas perauga į Sofoklio herojams būdingas pastangas suvokti dieviškojo teisingumo paslaptis: aniedu kraštutinumai ištinka vieną, o ne du skirtingus žmones. Taip gimsta tragiškasis "daugel kentėjimų patyręs" tarpžvaigždinis Odisėjas Malačis Konstantas, o tylus nepasitenkinimo, protesto, užuojautos ir nerimo motyvas, nuspalvinęs Polo paveikslą "Pianoloje", "Titano Sirenose" išsilieja į desperatišką šauksmą, tarsi ataidėjusį iš Dostojevskio kūrybos: "Kančia – juk tai būtiniausia, esminė sąmonės sąlyga ir priežastis!" Nesitaikstymą pasirinkusio žmogaus gyvenimas neišvengiamai kupinas kančios. Tai pragaras ir skaistykla kartu, kur siela tobulėja ir gryninasi. Tenai ją nukreipia gražiausi, tauriausi žmogui prieinami jausmai – meilė, pasiaukojimas, užuojauta. Tik jiems aplankius Malačis iš persisotinusios pinigų vartojimo mašinos vėl tampa žmo-

---

* K. Voneguto išgalvotas žodis, kažkuriame Indijos užkampyje neva egzistuojančios atsilikusios tautelės kalboje reiškiantis "vergas".

gumi. "Pianoloje" pradėjęs platų pasakojimą apie tai, kaip pamynęs tuos jausmus intelektas atsisako dvasios tobulėjimo kryžiaus kelių, pragmatiškai pasirinkdamas daug patogesnį ir sotų konformizmo kelią, "Titano Sirenose" rašytojas problemą tarsi sutraukia, sukoncentruoja į nesutaikomą Dusliaus ir Bouzo priešpriešą.

"Pianoloje" parodęs visą technokratiško požiūrio į žmogų absurdiškumą, "Titano Sirenose" jis pakartoja ką pasakęs trumpai, viena vienintele ironiška Ramfordo pastaba: "Kartais man atrodo, kad mąstanti ir jaučianti medžiaga mumyse yra didžiulė gamtos klaida: juk ji sudaro tiek rūpesčių. Nors, kita vertus, akmenis ir mėnulius galima apkaltinti, kad jie pernelyg flegmatiški". Tarsi reziumuoja ir eina toliau. Nuosekliai tęsia ką pradėjęs. Žmogus per daug emocionalus, todėl nepatikimas ir netikslus. Gamybai jis tinka prasčiau nei mašinos. Bet nėra to blogo, kuris neišeitų į gera: čia jų pakeistas jis lieka laisvas nuo fizinio darbo. Tačiau jausmai daro ir jo protinį darbą palyginti neproduktyvų. Ir vėl pagalbon ateina mašinos – dabar didžioji dalis žmonijos lieka išvaduota nuo sunkios pareigos mąstyti. Bet ir vėl: viską gerai apskaičiavus, žmogus toks netobulas ir nerentabilus, kad jo buvimas pasirodo esąs išvis per didelė prabanga. Taip "Pianolos" pasakojimas "Titano Sirenose" perauga į sakmę apie Tralfamadorą, tolimą planetą, kurioje sąmoningumo ir pragmatizmo lygis buvęs pasiektas toks aukštas, jog nebeliko nieko kito, kaip tik sunaikinti tą dvilypę ir savigraužą būtybę.

"Titano Sirenose" bandoma giliau pažvelgti ir į valdančiųjų bei pavaldinių hierarchiją, taip kruopščiai pradėtą piešti "Pianoloje". O kas gi valdo valdančiuosius? Kokios nematomos jėgos diktuoja jų veiksmus? Atidesnė įžvalga "Titano Sirenose" pagimdo dar fantasmagoriškesnius vaizdus nei "Pianoloje". Taip atsiranda kurioziškas Vinstono Ramfordo paveikslas, į kurį tilpo ir gana simpatinga dvasios ir valios laisvę "Pianoloje" įkūnijanti gaivališka Finerčio figūra, ir visiškai nauja, "Pianoloje" nenagrinėta žmogaus asmenybės pusė, pastebėta bandant aprėpti tuos, kas tarsi marionetes už virvučių tampo pačius valdančiuosius. Ramfordo sugebėjimas užvaldyti daugybės žmonių protus ir "pulsuoti" – tai pasirodyti, tai vėl išnykti ir tuo pačiu metu būti visur – ne tiek talentingo fantasto išmonė, kiek, kaip sakoma, skaudi istorinė tiesa. Tai šen, tai ten mūsų planetoje tolydžio apsireiškia štai tokie diktatoriai-manipuliatoriai, kad vos išnykę vienoje kurioje šalyje, vėl pasirodytų kitoje. O ryšys su Finerčiu štai koks. Užčiuopęs "Pianoloje" pozityvų valios laisvės aspektą kaip atspirtį visuotinei mąstymo inercijai rašytojas greitai pastebi, kad nežabota valios laisvė, kaip ir intelektas, pati savaime, nesaistoma nei sąžinės, nei meilės, nei kitų "nenaudingų emocijų", iš gana patrauklaus šaunumo netrunka išaugti štai į tokį monstrą, koks galiausiai pasirodo esąs Ramfordas.

Dėl gilesnės autoriaus įžvalgos "Titano Sirenose" pastebimų, kone esminių, permainų patyrė dvasios ganytojo paveikslas ir, ko gero, pats Voneguto požiūris į religiją. Iš rimto ir radikalaus "Pianolos" kovotojo Lešerio beliko gana komiškas dvasiškasis tėvas S. Horneris Raudonvynis ir visai juokingas bei apgailėtinas evangelistas Bobis Dentonas.

Tarsi nauja, "Pianoloje" dar neskambėjusi gaida iškyla švelnaus graudulio nuspalvintas moters – Beatričės paveikslas, kaip netikėta gamtos užgaida, pavyzdys, kad "galima būti ir šitaip gražiam", kaip užuomina į specifinį, poetinį pasaulio suvokimą, o vadinas, ir į gyvenimo poeziją. Jis tarsi išreiškia harmonijos kaip priešybių egzistavimo ilgesį ir pagaliau gauna jos patirti, nors ir trumputę akimirką, "vienintelei Marso poetei" susijungus su "vieninteliu Marso filosofu", tai yra Konstantu. Žodžiu, tegyvuoja ir jausmas, ir protas, tegu papildo ir tobulina vienas kitą. O kai dėl gyvenimo prasmės, tai jos yra tiek, kiek žmogus sugeba jos sukurti savo darbais.

Liuda PETKEVIČIŪTĖ

TURINYS

Kurtas VONEGUTAS
TITANO SIRENOS. Fantastinis romanas
Iš anglų kalbos vertė Liuda Petkevičiūtė

Redaktorius Virgis Čepliejus
Dailininkas Petras Petkevičius
Techninė redaktorė Janina Bagvilienė
Korektorė Lolita Varanavičienė
Kompiuteriu maketavo Violeta Keturkaitė

SL 412. 1992 12 28. 15,7 leidyb. apsk. l.
Tiražas 20 000 egz. Užsakymas 38
Išleido "Alna litera", Gedimino pr. 24, 2600 Vilnius.
Spausdino "Spindulys", Gedimino 10, 3000 Kaunas
Kaina sutartinė

Kurtas Vonegutas

Titano Sirenos